

Elg og hjort i Agder 2023

FAUN RAPPORT R005 | 2023 | Viltforvaltning | Espen Åsan, Marte Bakka Haugen,
Morten Meland & Ole Roer

Oppdragsgiver: Agder fylkeskommune

Foto: Espen Åsan, Faun Naturforvaltning AS

Kolofon

Tittel

Elg og hjort i Agder 2023

Rapportnummer

005-2023

Forfattere

Espen Åsan og Marte Bakka Haugen

Årstall

2023

ISBN

978-82-8389-144-7

Tilgjengelighet

Fritt

Oppdragsgiver

Agder fylkeskommune

Prosjektansvarlig oppdragsgiver

Katrine S. Gunnarsli

Prosjektleder i Faun

Espen Åsan

Kvalitetssikret av

Ole Roer

Emneord

Bestandsvurdering, elg, hjort, bestandskondisjon, jaktuttak, viltforvaltning, viltpåkjørsler

Antall sider

123 + vedlegg

Kortfattet sammendrag

Rapporten redegjør for utviklingen i elg- og hjortebestanden i kommunene i Agder. Som grunnlag er det benyttet sett elg/hjort data, samt fellingstall og slaktevekter fra felte elg og hjort. Registrert beitetrykk i Agder fra 2021 danner også et sentralt grunnlag for vurderinger. Relevante samfunnshensyn knyttet til konfliktnivå mot trafikk og avvirket mengde tømmer er og presentert kommunevis. Basert på overnevnte er det gjort bestandsvurderinger og gitt faglige råd på fylkes- og kommunenivå. For elg er det og utarbeidet forslag til jaktuttaket for kommende jakthøst.

Åsan, E., Haugen, M. B., Meland, M. og Roer, O. 2023. Elg og hjort i Agder 2023. Faun rapport R005-2023. Faun Naturforvaltning.

Innhold

Sammendrag	5
Innledning	7
Materiale og metode	7
Resultater	11
Agder.....	11
Vest-Agder.....	16
Aust-Agder.....	20
Agder i Norgessammenheng.....	24
Kommunene	26
Arendal	29
Birkenes	33
Bygland	37
Bykle.....	40
Evje og Hornnes	43
Farsund	47
Flekkefjord.....	51
Froland	55
Gjerstad	58
Grimstad.....	62
Hægebostad	65
Iveland	68
Kristiansand	71
Kvinesdal.....	75
Lillesand.....	79
Lindesnes.....	82
Lyngdal	86
Risør.....	90
Sirdal	93
Tvedestrand	96
Valle	100
Vegårshei.....	104
Vennesla	108
Åmli.....	112
Åseral	116
Diskusjon	120
Vedlegg	124

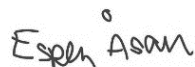
Forord

Denne rapporten oppsummerer trender og utvikling for elg- og hjortebestanden i Agder, fordelt på fylke og kommuner. Faun har hatt æren av å skrive «elg og hjort i Agder-rapportene» over en lengre periode og har kunnet følge utviklingen tett. Historisk sett har Agder hatt lengre og større tradisjon for elgjakt, men i 2022 ble det for første gang felt flere hjort enn elg i fylket.

Vi retter en takk til Agder fylkeskommune v/ Katrine Skajaa Gunnarsli for oppdraget med vurdering av elg- og hjortebestanden i Agder etter jakta 2022. En takk rettes også til viltansvarlige i alle fylkets kommuner for tilrettelegging av sett elg og hjort-data i hjorteviltregisteret. Vi takker også alle jegere som hvert år er med på å registrere observasjoner under jakta. Innsatsen som legges ned er avgjørende for en vellykket hjorteviltforvaltning.

I denne rapporten har Espen Åsan vært prosjektleder og deltatt med databehandling, analyser og rapportering. Marte Bakka Haugen har bidratt med databehandling, analyser og rapportering, Morten Meland har bidratt med databehandling og Ole Roer har gjennomført kvalitetssikring. Vi håper rapporten kan være et nyttig supplement til den videre forvaltningen av elg og hjort i Agder-fylket.

Kristiansand/Gjerstad 20.03.2022

Espen Åsan
Prosjektleder

Marte Bakka Haugen

Sammendrag

Utviklingen i elg- og hjortebestanden i Agder er analysert på grunnlag av observasjoner under elg- og hjortejakt (sett data), fellingstall og slaktevekter fra felt elg og hjort. Relevante samfunns-hensyn knyttet til konfliktnivå mot trafikk og avvirket mengde tømmer er også undersøkt. Beitetaksten i Agder utført våren 2021 sett i sammenheng med avskytning og antatt bestandsutvikling, danner grunnlag for beregning av beitetrykk for fylket samlet og på kommunenivå. Basert på nevnte data er det gjort bestandsvurderinger og gitt faglige råd for kommunene i Agder.

Elg

Det ble felt 1361 elg i Agder fylke i 2022. Bak hver felt elg lå det i underkant av 8 500 daa tellende elgareal. Jaktuttaket fordelte seg på 24 % kalv, 31 % ungdyr, 25 % eldre okse og 20 % eldre ku. Av dyr 1,5 år og eldre utgjorde hanndyr 55 % av jaktuttaket.

Det ble registrert 26 556 jegerdagsverk og rapportert 11 831 observasjoner av elg, noe som ga en indeks på 0,45 sett elg per jegerdag. Det ble felt 0,05 elg per jegerdagsverk. Sett elg og felt elg per dag-indeksene tyder på en svak nedgang i bestandstetthet fra 2020 til 2022. Observert kjønnsforhold var 1,7 ku per okse, tilsvarende snittet for siste 3-årsperiode. Kalve- og tvillingratene i 2022 var på henholdsvis 0,44 og 1,06. Dette er de laveste kalve- og tvillingratene som er registrert i Agder. Gjennomsnittlig slaktevekt for kalv og ungdyr var på henholdsvis 48 kg og 110 kg.

Som en følge av lavere tetthet av elg, er antall trafikkdrepte elg redusert i seinere tid. I perioden 2019-2021 er det registrert 158 trafikkdrepte elg i Agder, hvorav 89 (56%) påkjørt av bil. Trafikkdrepte elg tilsvarte 4 % av jaktuttaket for samme periode.

Reduserte jaktuttak etter 2014 resulterte i en svak bestandsvekst i fylket, som nå virker å ha avtatt. Trolig har bestandsveksten vært lavere enn først antatt, ettersom kalveproduksjonen generelt har vært lav for siste 5-årsperiode og gått ned de siste par årene. Beitetaksten fra 2021 viste et moderat overbeite i Agder, som er antatt å fortsatt være gjeldende status for fylket. Samtidig ser vi en stor økning i årlig tømmeravvirkning, noe som vil gi økt fôrproduksjon for elgen i årene fremover.

Ut fra mål om varig bedring i bestandskondisjonen og bedre beitebetingelser, anbefales en svak reduksjon av elgbestanden for fylket samlet. For å oppnå dette har vi anbefalt et uttak på minimum 1975 elg i 2023. Det er imidlertid stor variasjon mellom kommunene med tanke på elgtetthet, beitetrykk og anbefalt utvikling. Noe som også reflekteres i våre anbefalinger til kommunene.

Hjort

Det ble felt 1630 hjort i Agder under jakta 2022. Bak hver felling lå det i overkant av 7 000 daa tellende areal. Kalv og ungdyr utgjorde 57 % av jaktutbyttet, mens andelen hanndyr av felte dyr på 1,5 år og eldre utgjorde 56 %. Fellingstallene har økt betraktelig de siste årene, og har siden 2014 tredoblet seg.

Det ble lagt ned 18990 jegerdagsverk og observert 8140 hjort i utmark, noe som ga en sett hjort indeks på 0,43 i 2022. Felt hjort per jegerdag var på 0,07. Både sett per dag og felt hjort per dag viser en økning fra 2014 og viser at hjortebestanden i Agder er i god vekst. Jaktpresset (skutt av sett) på bukk, kolle og kalv var på henholdsvis 27 %, 13 % og 19 %. Observert kjønnsforhold var

på 1,7 kolle per bukk, mens kalveraten var på 0,56 kalv per kolle. Gjennomsnittlige slaktevekter for kalv og ungdyr var på henholdsvis 28 kg og 49 kg i 2022.

Hjortebestanden i Agder har vært i klar økning de siste 10 årene. Tetthetsavhengige faktorer som reduserte slaktevekter har allerede kommet til uttrykk, noe mer i enkelte kommuner med mye hjort enn for Agder generelt. For å unngå ytterligere nedgang i bestandskondisjonen, anbefales det å øke jaktuttaket. For å bremse bestandsveksten, kan hodyrandselen i uttaket med fordel økes. Sparing av store, eldre bukker bidrar også til god bestandskondisjon.

Innledning

Elg og hjort er i mange fylker de økonomisk sett viktigste viltartene, som i Agder. Artene representerer store verdier gjennom salg av jakt og kjøtt, men også som en potensiell høy kostnad gjennom trafikkpåkjørslar og som skadegjørere på skog og innmark. Kunnskap om bestandsstruktur, produksjonsevne og vilttetthet er viktige aspekter i en bærekraftig forvaltning av hjorteviltartene våre.

Forvaltningen av elg og hjort er i stor grad grunneierstyrt med kommunen som lokalt forvaltningsorgan. Fylkeskommunen har ansvar for høstbare, ikke truede arter av vilt og har regionalt forvaltningsansvar. Fylkeskommunen vil bistå til en bærekraftig og kunnskapsbasert viltforvaltning, blant annet gjennom å gi private og offentlige bistand, råd og veiledning i saker om viltforvaltning.

På oppdrag for Agder Fylkeskommune har Faun Naturforvaltning utarbeidet en rapport som oppsummerer jaktseasonen 2022 og tar for seg utviklingen i elg- og hjortebestanden i Agder. Dette er gjort ved å analysere innrapportert sett elg/hjort data, fellingstall og slaktevekter fra felt elg og hjort. Basert på dette materialet er det gjort bestandsvurderinger og gitt forslag til videre forvaltning for elgen og hjorten i Agder samlet og for den enkelte kommune. Formålet med rapporten er å danne et faglig grunnlag for det forvaltningsrelaterte arbeidet som skjer i fylkeskommunen, kommunene og valdene.

Materiale og metode

Omfang

Fylket «Agder» består i dag av 25 kommuner. I rapporten er data presentert for hver av disse kommunene, samt helhetlig for Agder. I tillegg er også data presentert for hver av de tidligere fylkene «Aust-Agder» og «Vest-Agder».

Sett elg

Data fra sett elg i fylket er lagt direkte inn i Hjorteviltregisteret av hver enkelt kommune. I denne rapporten er det hovedsakelig benyttet sett elg data for perioden 1994-2022. For en mer detaljert beskrivelse av Hjorteviltregisteret vises det til deres hjemmeside (www.hjorteviltregisteret.no).

Sett hjort

Data fra sett hjort i fylket er lagt direkte inn i Hjorteviltregisteret av hver enkelt kommune. Det er benyttet sett hjort data under «utmarksjakt» for perioden 2010-2022.

Data fra Statistisk sentralbyrå

Rapportering av felt elg og hjort til Statistisk sentralbyrå er gjort gjennom Hjorteviltregisteret. Fellingstall for hjort på kommunenivå er presentert for perioden 2010-2022 og hentet fra jaktstatistikken i hjorteviltregisteret. Fellingstall for elg er hentet fra sette- og felte elg i hjorteviltregisteret for perioden 1994-2022. I tilfeller der det er større avvik mellom antallet felte elg fra «sett elg» og jaktstatistikken for en kommune, er det benyttet jaktstatistikken i perioden 2012-2022. Vi har også hentet data fra SSB på kommune og fylkesnivå for antall elg og hjort drept på vei og jernbane (tabell 03501) og tommeravvirkning (tabell 03795).

Datapresentasjon

Tabeller og figurer er i stor grad fremstilt i konturer av svart/hvit for å legge til rette for en «utskriftsvennlig» layout. For de figurer der det er hensiktsmessig, har vi brukt noe farge. Blant annet er sett elg per dag for de siste fem årene (2018-2022) vist med røde punkter for å markere tidspunkt for endring av sett elg/hjort-instruksen. Tellende areal for kommunene i Agder er hentet fra rapportert informasjon fra www.hjorteviltregisteret.no (tilsendt i epost fra Naturdata).

Figurpresentasjon

Elg

Det er presentert 8 figurer for hver kommune/fylke: 1) felte elg, sett elg per jegerdag, samt felt elg per jegerdag*10, 2) fordeling i jaktuttaket, 3) kjønnsforhold, 4) jaktpress, 5) kalve- og tvillingrate, 6) slaktevekter for kalv og ungdyr, 7) fallvilt av elg (trafikkdrept elg (bil og tog) og elg som er felt eller omkommet av andre årsaker) og 8) tømmeravvirkning og avvirkning per felte elg. Figurene er satt opp i samme mønster og viser data for perioden 1994-2022. Vi gjør oppmerksom på at tall for antall trafikkdrepte elg for jaktåret 2022, samt tømmeravvirkning for samme året ikke er tilgjengelig hos SSB enda; vi har her benyttet tall til og med jaktåret 2021.

Hjort

Det er presentert 4 figurer for hver kommune/fylke: 1) Felte hjort, sett hjort per jegerdag, samt felt hjort per jegerdag*10, 2) felte hjort fordelt på alder og kjønn, 3) kjønnsforhold og 4) slaktevekter for kalv og ungdyr. For fylkene og kommuner med tilstrekkelig data har vi i tillegg presentert 5) sett kalv per hind, 6) sett spissbuk per bukk og 7) jaktpress. Figurene er satt opp i samme mønster og viser data for perioden 2010-2022.

Anbefalinger

For hver kommune er det gitt en kortfattet anbefaling til videre forvaltning med hensyn til fremtidig jaktuttak og avskyting for elg. Anbefalingene tar utgangspunkt i de vedtatte regionale målene for hjorteviltforvaltning i Aust- og Vest-Agder, samt gjennomførte beitetakseringer (senest gjennomført for hele Agder i 2021). For hjort er det i diskusjonen gitt en mer generell anbefaling for videre forvaltning.

Datakvalitet på sett elg og hjort-data

Jegerobservasjoner i jakta er en kostnadseffektiv måte for å overvåke endringer og avdekke trender i hjorteviltbestandene. Evaluering av metodikken har vist at sett dyr indeksene er i stand til å avspeile mellomårsvariasjonen i de ulike bestandsegenskapene, men med varierende presisjon avhengig av art, indeks og område¹. Høy grad av presisjon på indeksene fra sett elg/hjort-data krever imidlertid tilfredsstillende datamengde. Før instruksendringen av sett elg/hjort fra og med 2018, ble det anbefalt minimum 500 observasjoner av elg/hjort og 1000 jegerdager for at indeksene skulle være upåvirket av tilfeldigheter og gjenspeile «virkeligheten»². Som følge av instruksendringen vil observasjonene av elg/hjort bli høyere nå, siden alle observasjoner skal tas med, uavhengig av om dyret er observert tidligere eller av andre jegere. Vi antar da at anbefalingen om 500 observasjoner av elg/hjort er i «snaueste» laget, men likevel et brukbart nivå. I 2022 rapporterte 11 av 25 kommuner minimum 500 observasjoner av elg (Figur 1). For 12

¹ Solberg, E. J., Veiberg, V., Rolandsen, C. M., Ueno, M., Nilsen, E. B., Gangsei, L. E., Stenbrenden, M. & Libjå, L. E. 2014. Sett elg- og sett hjort-overvåkingen: Styrker og forbedringspotensial. – NINA Rapport 1043. 103 s.

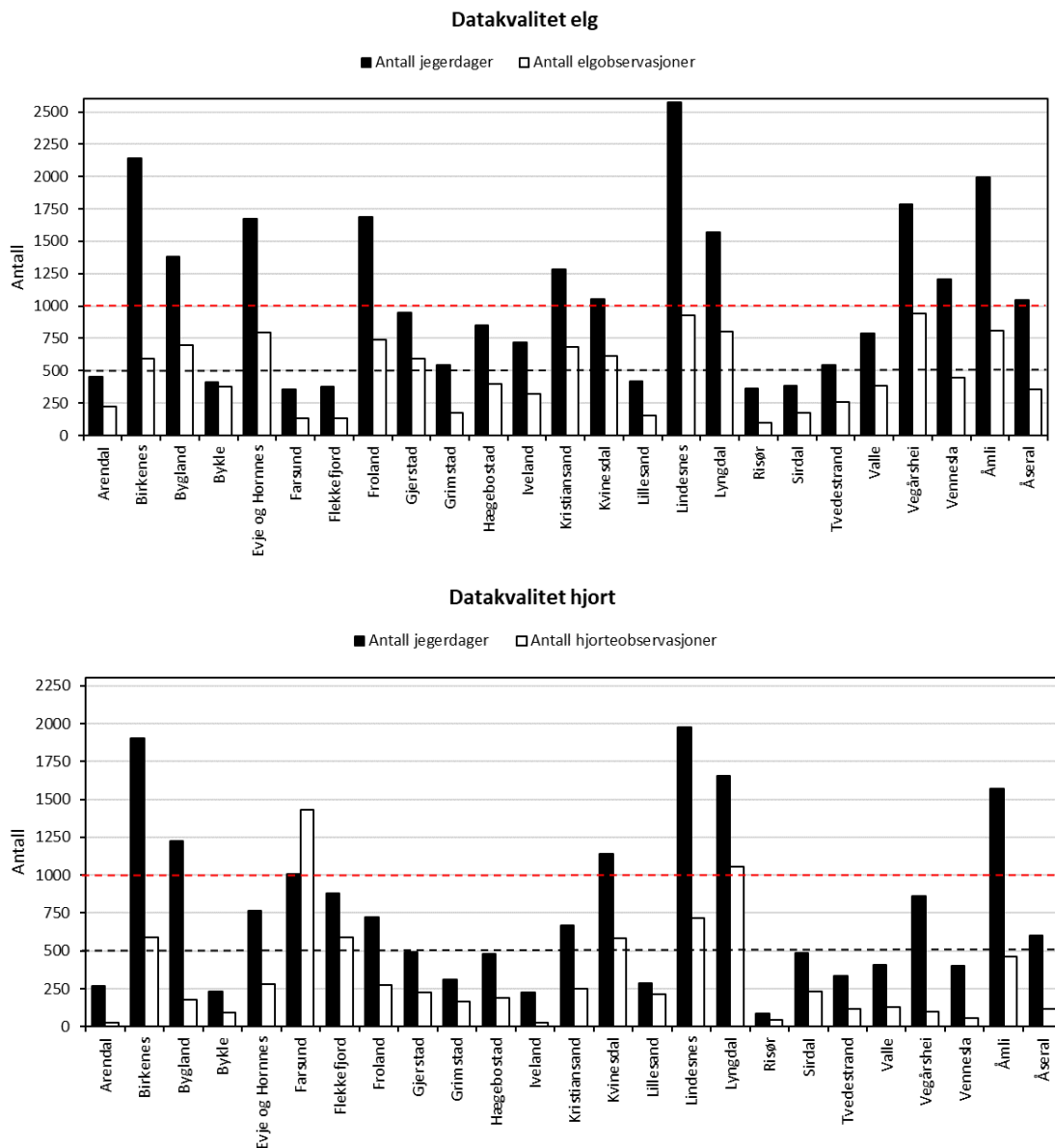
² Solberg, E. J., Rolandsen, C. M., Heim, M., Grøtan, V., Garel, M., Sæther, B.-E., Nilsen, E.

B., Austrheim, G., Herfindal, I. 2006. Elgen i Norge sett med jegerøyne. En analyse av jaktmaterialet fra overvåkningsprogrammet for elg og det samlede sett elg-materialet for perioden 1966-2004. NINA Rapport 125

av kommunene ble det lagt ned minimum 1000 jegerdagsverk. Det laveste antall elgobservasjoner var i Farsund med 132 sette elg. Farsund er også en av kommunene med lavest antall elgjegerdager. Vegårshei kommune hadde flest antall elgobservasjoner i 2022 med 938 sette elg. I gjennomsnitt ble det per kommune i Agder lagt ned 1061 jegerdagsverk og observert 473 elg i 2022. Generelt anses datamaterialet for elg som brukbart på kommunenivå. I mindre «elgkommuner» som blant andre Arendal, Farsund, Lillesand og Risør med begrenset datamateriale, blir imidlertid indeksene naturligvis mer usikre.

For hjort rapporteres det en betydelig lavere jaktinnsats og færre observasjoner, sammenliknet med elg. Det ble i gjennomsnitt lagt ned 760 jegerdagsverk og observert 326 hjort sist høst per kommune (Figur 1). Dette innebærer at indeksene for hjort bør tolkes med varsomhet for hoveddelen av kommunene i Agder. Likevel nevnes det at både oppslutningen om sett hjortregistreringen og datamaterialet er høyt for et økende antall kommuner, bl.a. Birkenes, Farsund, Flekkefjord, Kvinesdal, Lindesnes, Lyngdal og Åmli.

Figur 1. Antall jegerdager (svarte søyler), samt antall observasjoner (hvite søyler) av elg (øvre figur) og hjort under utmarksjakt (nedre figur) per kommune i Agder i 2022. Rød stiptet linje og svart stiptet linje indikerer anbefalt «grense» over hhv. antall jegerdager og antall observasjoner av elg/hjort for at resultatene skal være statistisk sikre.

Datakvalitet på slaktevekter

Slaktevekter for kalv og ungdyr er hentet ut fra www.hjorteviltregisteret.no (HVR) 6.februar 2023. Her er det kun inkludert data fra dyr som er rapportert som «veid». For å unngå at åpenbare feilrapporteringer skal påvirke gjennomsnittet, har vi ekskludert elg- og hjortekalver med oppgitt slaktevekt over hhv. 99 og 49 kg, samt åringer av elg og hjort med slaktevekt over hhv. 189 og 89 kg. Til sammen er 39 elg og 10 hjort i perioden 1999-2021 fjernet fra utvalget på bakgrunn av usannsynlig slaktevekt (gjaldt ingen felte elg/hjort i 2022). Vi har også justert for alder, i tilfeller der det var avvik mellom rapportert alder og eksakt alder fra tannsnitt (gjelder kommunene Lyngdal, Lindesnes, Kristiansand og Vennesla som er med i overvåkingsprogrammet for hjortevilt). Dette gjaldt til sammen 58 elg og 7 hjort for samme periode.

Resultater

Agder

Elg

Fellingstall

Det ble felt 1361 elg i Agder fylke i jakta 2022. Bak hver felt elg lå det i underkant av 8 500 daa tellende elgareal. Jaktuttaket fordelte seg på 24 % kalv, 31 % ungdyr, 25 % eldre okse og 20 % eldre ku. Av dyr 1,5 år og eldre utgjorde hanndyr 55 % av jaktuttaket, mens kalv og ungdyr utgjorde 54 % av uttaket.

Jaktpress

Det ble lagt ned 26 556 jegerdagsverk og rapportert 11 831 observasjoner av elg i 2022. Jaktinnsatsen for sist jakt sesong ligger noe under snittet for siste 5-årsperiode på 27 709 jegerdagsverk årlig, men har holdt seg relativt stabilt over tid. Jaktpresset (skutt av sett) på okse, ku og kalv var på henholdsvis 19 %, 9 % og 14 % i 2022.

Bestandsutvikling

I 2022 ble det sett 0,45 elg og felt 0,05 elg per jegerdagsverk i Agder. Sett elg- indeksen tyder på en svak nedgang de siste 3 årene, men over en lengre periode har indeksen vært stabil. En økning i indeksen fra 2017 til 2018 skyldes trolig føring etter ny sett elg-instruks. I 2022 ble det sett 1,7 ku per okse, likt som gjennomsnittet for de 3 siste årene.

Bestandskondisjon

Kalve- og tvillingraten var på henholdsvis 0,44 og 1,06 i 2022. Begge indeksene viser en svak nedgang de siste 4 årene, noe mer markant for kalveraten enn tvillingraten. Kalvraten i 2022 er det laveste registrerte i perioden 1994-2022. Gjennomsnittlige slaktevekter for kalv og ungdyr var på henholdsvis 48 og 110 kg som er noe høyere enn fjoråret. Fra 1994 har både kalveproduksjonen og slaktevektene hatt en negativ utvikling.

Elg og tømmer

Tømmeravvirkningen i Agder har økt betraktelig siden 2010. I perioden 1994-2009 ble det avvirket i snitt 456 365 m³ årlig i fylket, mens i perioden fra 2010 til 2021 har avvirkningen økt til et snitt på 640 434 m³ i året. I 2021 ble det avvirket totalt 828 155 m³ gran og furu i hele fylket. Dette tilsvarer 591 m³ avvirket tømmer per felte elg. Årlig avvirkning av tømmer målt mot antall felte elg har hatt en gradvis økning siden 2009, noe som i utgangspunktet er positivt med tanke på fremtidig produksjon av elgbeite. Dette skyldes i hovedsak reduserte fellingstall, og kombinert med uttak under årlig tilvekst i en del av kommunene, er imidlertid ikke forholdene like gunstige som parameteren skulle tilsi.

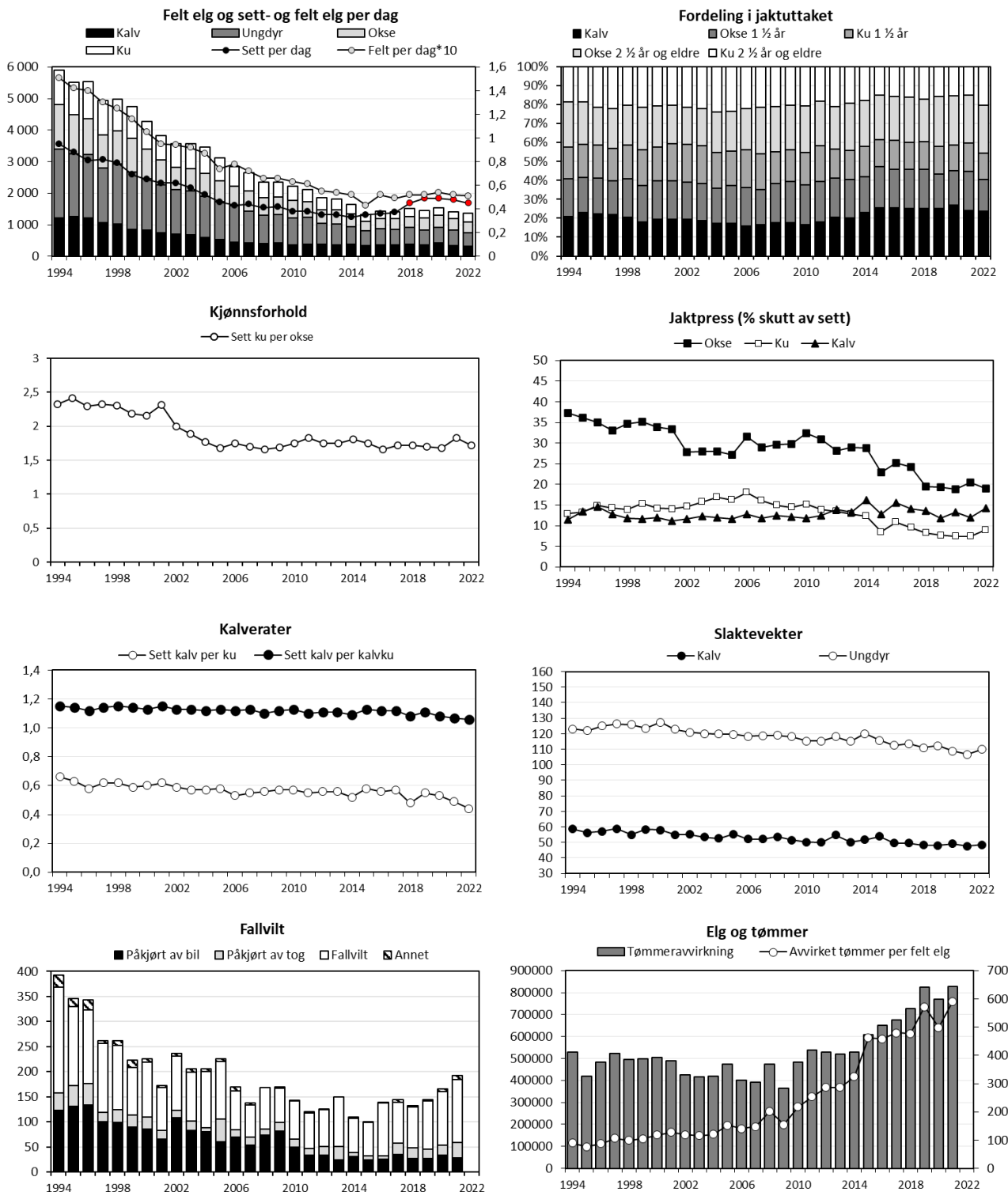
Elg og trafikk

I perioden 2019-2021 er det registrert 158 trafikkdrepte elg i Agder, hvorav 89 (56 %) av disse ble påkjørt av bil. Trafikkdrepte elg tilsvarte 4 % av jaktuttaket for samme periode. I samme periode ble det registrert 343 elg som var felt eller omkommet av andre årsaker. Den naturlige dødeligheten har ikke vært så høy siden 1998.

Anbefaling elg

Etter beitetaksten i 2021 ble det samlet sett registrert et moderat overbeite i Agder. I de to årene etter beitetaksten har både sett elg per jegerdag og kalveratene vært svakt synkende. Det finnes

ulike faktorer som påvirker nedgangen i sett elg-indeksen, men datakvaliteten samlet sett for Agder er svært god og representerer dermed faktiske forhold i bestanden. Den naturlige dødeligheten i Agder har økt mye de siste årene, noe som danner grunnlag for å legge større vekt på dyr i dårlig kondisjon under jakt. Med mål om en bestand i god kondisjon, anbefaler vi en svak reduksjon av elgtettheten i Agder. Ved å svakt redusere elgtettheten vil man på sikt oppnå et bærekraftig beitemetrykk som vil legge forholdene til rette for en mer produktiv elgbestand i fremtiden. For å oppnå dette har vi anbefalt et uttak på minimum 1975 elg i 2023 i Agder samlet. Det er imidlertid stor variasjon mellom kommunene mht. elgtetthet, beitemetrykk og anbefalt utvikling.

Figur Agder, elg. Felte elg, sett elg per jegerdag, samt felt elg per jegerdag*10 (øvre venstre delfigur), felte elg fordelt på alder og kjønn (øvre høyre delfigur), sett ku per okse (nest øverste venstre delfigur), jaktpress («skutt av sett»), nest øverste høyre delfigur, kalv- og tvillingrate (nest nederste venstre delfigur), gjennomsnittlige slaktevekter for kalv og ungdyr (nest nederste høyre delfigur), fallvilt av elg (trafikkdrept og felt eller omkommet av andre årsaker) (nedre venstre delfigur) og tømmeravvirkning og avvirkning per felte elg (nedre høyre delfigur).

Hjort

Fellingstall

Det ble felt 1630 hjort i Agder under jakta 2022. Bak hver felling lå det i overkant av 7 000 daa tellende areal. Kalv og ungdyr utgjorde 57 % av jaktutbyttet, mens andelen hanndyr 1,5 år og eldre utgjorde 56 %. Fellingstallene har økt betraktelig de siste årene, og har siden 2014 tredoblet seg.

Jaktpress

Det ble lagt ned 18990 jegerdagsverk og observert 8140 hjort i Agder i 2022. Jaktpresset (skutt av sett) på bukk, kolle og kalv var på henholdsvis 27 %, 13 % og 19 %. Jaktpresset på bukk har vært noe synkende siden 2016, men har i gjennomsnitt vært høyere enn både kalv og kolle siden 2010.

Bestandsutvikling

I 2022 ble det observert 0,43 hjort per jegerdag og felt 0,07 hjort per jegerdag. Begge indeksene har hatt en gradvis økning siden 2014 og viser tydelig at hjortebestanden i Agder er i god vekst.

Kjønnsforhold

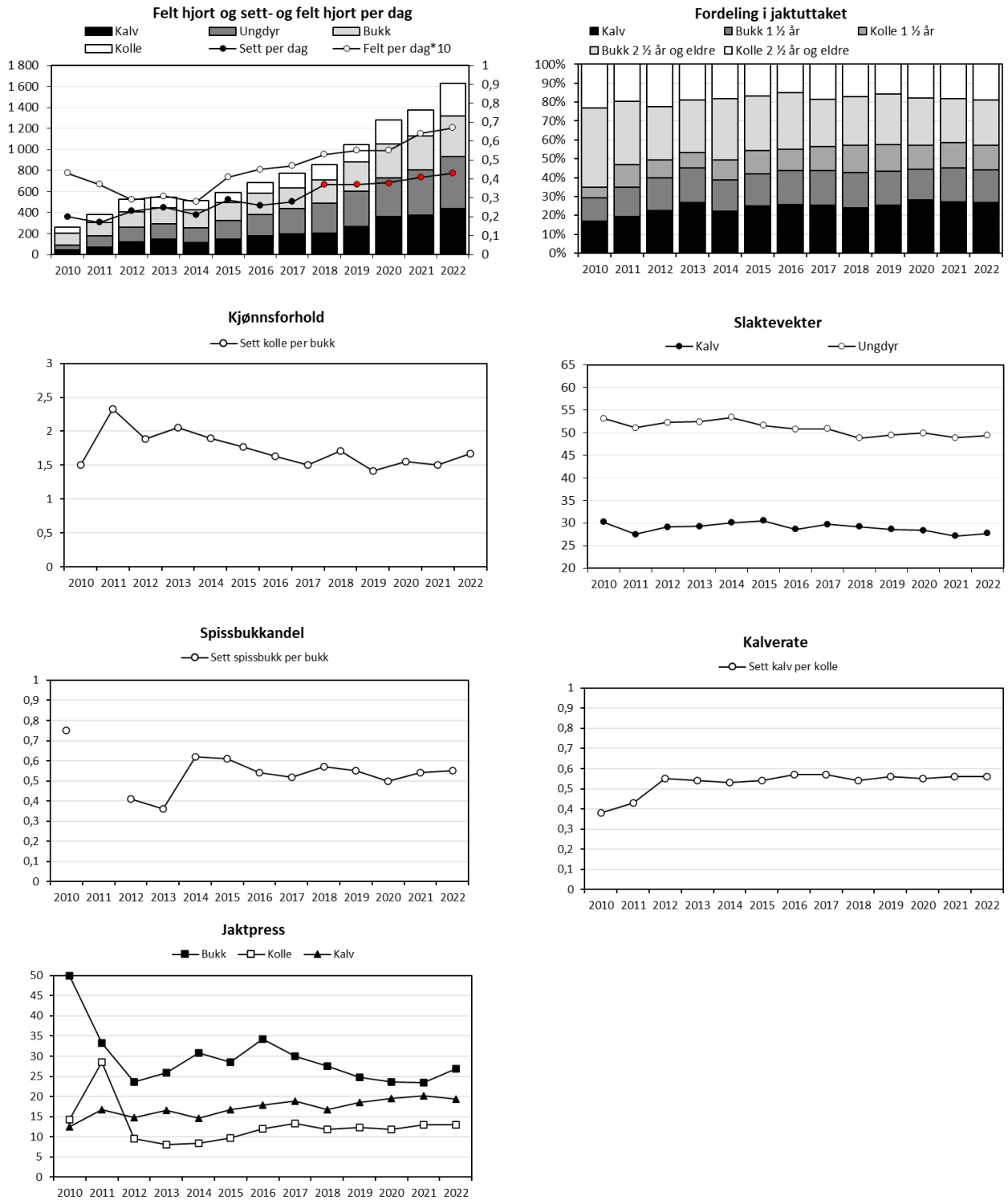
Det ble observert 1,7 kolle per bukk i 2022 som er litt under gjennomsnittet for de tre siste årene på 1,6 kolle per bukk. Kjønnsforholdet har holdt seg relativt stabil siden 2017. Det ble observert 0,55 spissbukk per bukk i 2022. Indeksen har vært stabil siden 2016.

Bestandskondisjon

Gjennomsnittlige slaktevekter for kalv og ungdyr var på henholdsvis 28 og 49 kg i 2022. Dette er likt som gjennomsnittet for de 3 siste årene. For både kalv og ungdyr har gjennomsnittlige slaktevekter hatt en nedadgående trend i Agder, noe som er mest fremtredende for ungdyr siden 2010. Siden 2017 har det også vært en tydeligere nedgang for slaktevekter hos kalv, og i 2021 ble det registrert den laveste gjennomsnittsvekta siden 2010 på 27 kg. Kalveraten har vært stabil siden 2012 og det ble i 2022 observert 0,56 kalv per kolle.

Anbefaling

Hjortebestanden i Agder har vært i klar økning de siste 10 årene. Tetthetsavhengige faktorer som reduserte slaktevekter har allerede kommet til uttrykk, noe mer for enkelte kommuner med mye hjort enn for Agder generelt. For å unngå ytterligere nedgang i bestandskondisjonen, anbefales det å øke uttaket. For å effektivisere bestandsreduksjonen, kan hodyrandelen i uttaket med fordel økes. Sparing av store, eldre bukker bidrar også til god bestandskondisjon.

Figur Agder, hjort. Felte hjort, sett hjort per jegerdag, samt felt hjort per jegerdag*10 (øvre venstre delfigur), felte hjort fordelt på alder og kjønn (øvre høyre delfigur), sett kulle per bukk (nest øvre venstre delfigur), gjennomsnittlige slakteveakter for kalv og ungdyr (nest øvre høyre delfigur), sett spisbuk per bukk (nest nedre venstre delfigur), kalverate (nedre høyre delfigur) og jaktpress («skutt av sett», nedre venstre delfigur).

Vest-Agder

Elg

Fellingstall

Det ble felt 570 elg i Vest-Agder under jakta 2022. Bak hver felling lå det litt i underkant av 9200 daa tellende elgareal. Jaktuttaket fordelte seg på 28 % kalv, 29 % ungdyr, 24 % eldre okse og 19 % eldre ku. Andelen kalv og ungdyr utgjorde 57 % av uttaket, mens andelen hanndyr 1,5 år og eldre utgjorde 56 % av jaktuttaket.

Jaktpress

Det ble lagt ned 10 701 jegerdagsverk og rapportert 4 670 observasjoner av elg i 2022. Jaktinnsatsen for sist sesong ligger noe under snittet for siste 5-årsperiode på 11 386 jegerdagsverk årlig. Jaktpresset (skutt av sett) på okse, ku og kalv var på henholdsvis 21 %, 9 % og 16 % i 2022.

Bestandsutvikling

I 2022 ble det sett 0,44 og felt snaue 0,05 elg per jegerdagsverk i Vest-Agder. Det har vært en stabil utvikling i sett elg-indeksen for siste 10-årsperiode, hvor økning i indeksen fra 2017 til 2018 trolig skyldes føring etter ny instruks. Etter 2018 ser det ut til at sett elg-indeksen har en svært svak nedgang. Det ble sett 1,9 kyr per okse i 2022, en liten nedgang fra 2 kyr per okse i 2021. Kjønnforholdet i 2022 er likt gjennomsnittet for de 3 siste årene. Sett i et lengre perspektiv, synes okseandelen å ha avtatt noe de siste 10 årene. Med stadig lavere fellingstall de siste årene var det ventet en økning i elgbestanden. Nedgangen i kalveratene tyder derimot på å ha bidratt til en svak reduksjon i bestandsveksten.

Bestandskondisjon

Kalve- og tvillingraten var på henholdsvis 0,48 og 1,08 i 2022, mens gjennomsnittlige slaktevekter for kalv og ungdyr var på hhv. 48 og 111 kg. Helt siden 1994 har både kalveproduksjonen og slaktevektene hatt en negativ utvikling. Den siste 5-års perioden har spesielt kalveratene hatt en markant negativ utvikling.

Elg og tømmer

Den siste 10-års perioden har årlig tømmeravvirkning økt betraktelig i Vest-Agder, og årlig gjennomsnittlig avvirkning av gran og furu har mer enn doblet seg de siste årene. I perioden 1994-2009 ble det i snitt avvirket om lag 130 000 m³ årlig, mens fra 2010 til 2021 har årlig avvirkning økt til et snitt på litt i underkant av 280 000 m³. Andelen kubikk avvirket målt mot antall felte elg har naturlig nok steget i takt med økningen i tømmeravvirkning, men skyldes også en nedgang i fellingstall for samme periode. I 2021 ble det avvirket i underkant av 660 m³ per felte elg i Vest-Agder. Økningen i tømmeravvirkning vil i tiden fremover medføre et større beitegrunnlag for elg.

Elg og trafikk

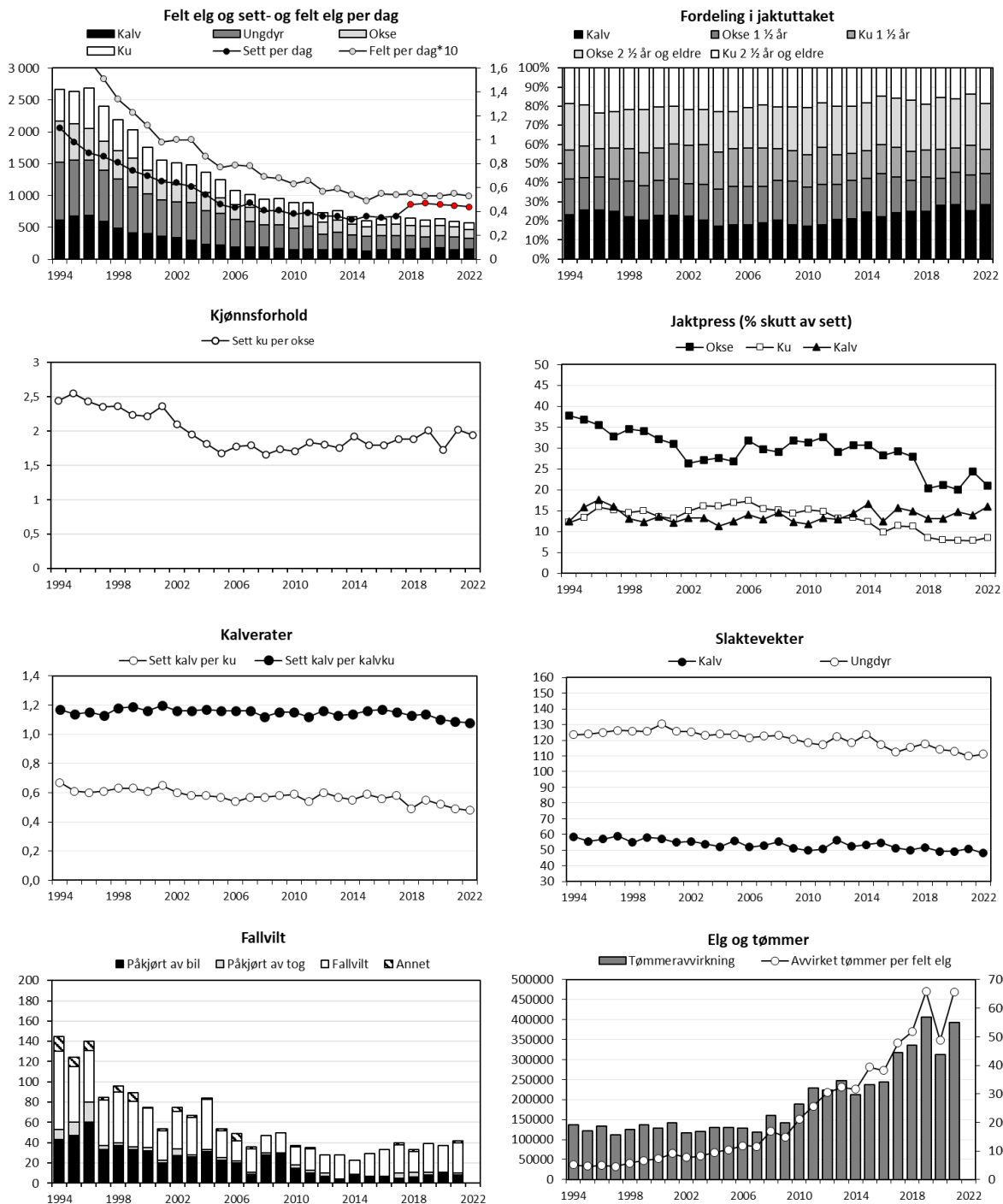
I perioden 2019-2021 er det registrert 32 trafikkdrepte elg i Vest-Agder, hvorav 26 (81 %) av disse ble påkjørt av bil. Trafikkdrepte elg tilsvarte 2 % av jaktuttaket for samme periode. I samme periode ble det registrert 86 elg som var felt eller omkommet av andre årsaker.

Anbefaling elg

En sammenstilling av indekser og fellingstall gir grunnlag for å vurdere elgtettheten som stabil de siste årene. Observerte kalverater viser derimot en nedgang i produksjonen. Det registreres en

høyere naturlig dødelighet enn tidligere, og dette kan påvirke både kalverater og sett elg-indeks. Dette gir også grunnlag for å jakte hardere på dyr i dårlig kondisjon. Etter elgbeitetaksten i 2021 ble det registrert et moderat beitetrykk Vest-Agder. Med mål om en elgbestand i bedre kondisjon og bedre beitebetingelser, anbefaler vi en svak reduksjon i elgtettheten. For å oppnå dette har vi anbefalt et uttak på minimum 775 elg i 2023. Det er imidlertid stor variasjon mellom kommunene mht. elgtetthet og anbefalt utvikling.

Figur Vest-Agder, elg. Felte elg, sett elg per jegerdag, samt felt elg per jegerdag*10 (øvre venstre delfigur), felte elg fordelt på alder og kjønn (øvre høyre delfigur), sett ku per okse (nest øverste venstre delfigur), jaktpress («skutt av sett», nest øverste høyre delfigur), kalv- og tvillingrate (nest nederste venstre delfigur), gjennomsnittlige slaktevekter for kalv og ungdyr (nest nederste høyre delfigur), fallvilt av elg (trafikkdrept og felt eller omkommet av andre årsaker) (nedre venstre delfigur) og tommeravvirkning og avvirkning per felte elg (nedre høyre delfigur).

Hjort

Fellingstall

Det ble felt 951 hjort i Vest-Agder under jakta 2022. Bak hver felling lå det om lag 5 500 daa tellende areal. Kalv og ungdyr utgjorde 58 % av jaktutbyttet, mens andelen hanndyr 1,5 år og eldre utgjorde hanndyr 53 % av uttaket. Fellingstallene har økt årlig siden 2014, og det ble i 2022 skutt 161 mer hjort i Vest-Agder enn i 2021.

Jaktpress

Det ble lagt ned 9297 jegerdagsverk og observert 5214 gjort i Vest-Agder i 2022. Jaktpresset (skutt av sett) på bukk, kolle og kalv var på henholdsvis 24 %, 11 % og 18 %. Siden 2012 har jaktpresset på koller vært lavere enn jaktpresset på både kalv og bukk.

Bestandsutvikling

I 2022 ble det observert 0,56 hjort per dag og felt 0,08 hjort per dag. Sett hjort-indeksen har hatt en gradvis økning siden 2010, med noen årlige variasjoner. Med en liten nedgang i indeksen fra 2018 til 2020, tyder likevel stadig høyere fellingstall og ny økning i sett per dag indeksen på at bestanden er i vekst. Det forventes at tettheten av hjort vil fortsette å øke.

Kjønnsforhold

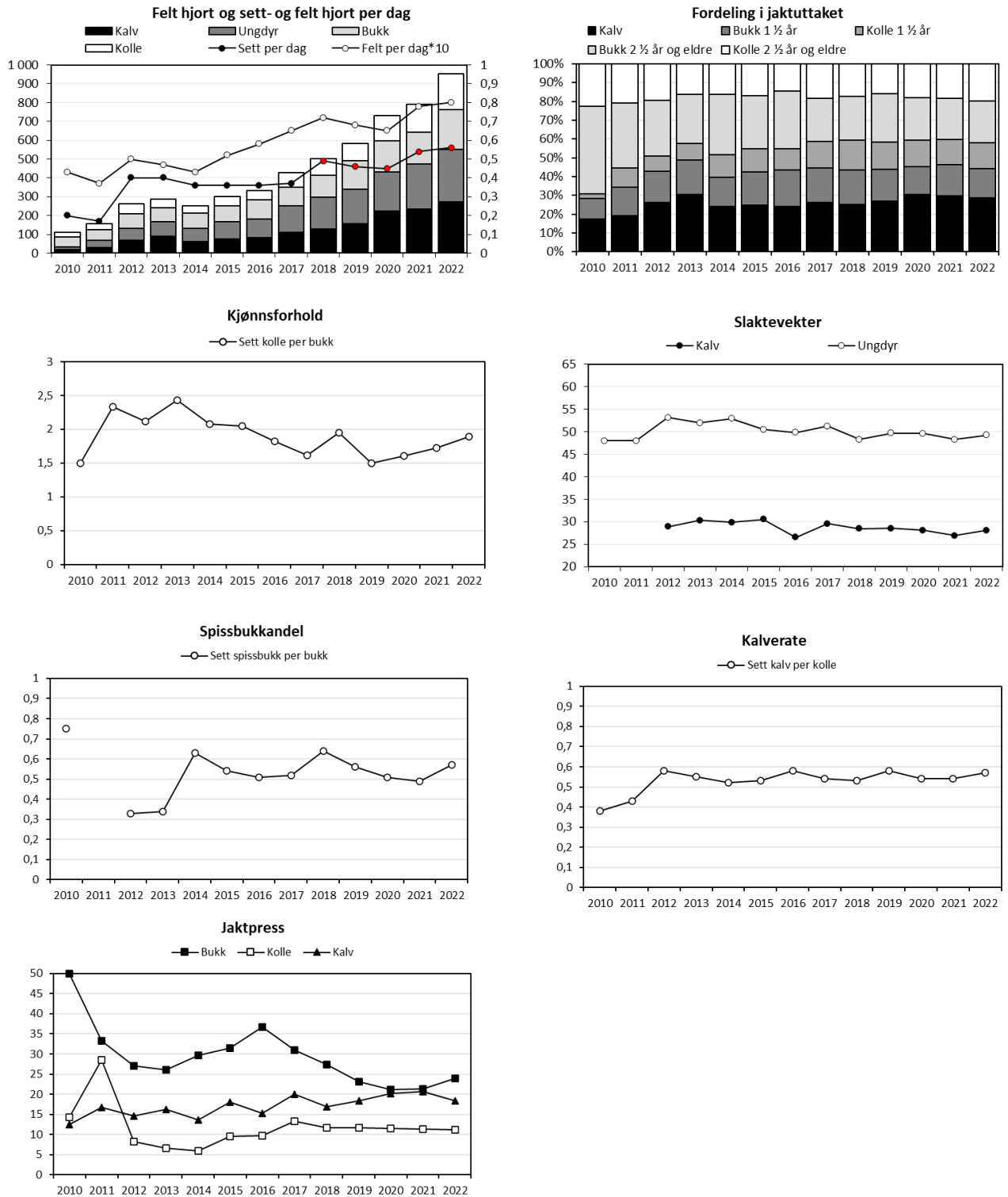
Det ble observert 1,9 kolle per bukk i 2022, noe høyere enn gjennomsnittet for de tre siste årene på 1,7 kolle per bukk. Siden 2019 har bukkeandelen i bestanden hatt en gradvis nedgang, men dagens kjønnsforhold er omtrent likt som for 2018. Det ble observert 0,57 spissbukk per bukk i 2022.

Bestandskondisjon

Gjennomsnittlige slaktevekter for kalv og ungdyr var på henholdsvis 28 og 49 kg i 2022. Siden 2014 har det vært en svak nedgang i gjennomsnittlige slaktevekter for begge kategorier. Slaktevektene betegnes likevel som middels i «Norgessammenheng». Det ble observert 0,57 kalv per kolle i 2022. Indeksen har vært stabil siden 2012.

Anbefaling

Samtidig som sett hjort-indeksen øker, øker også fellingstallene i Vest-Agder og bestanden synes å være i klar vekst. Det anbefales å kontrollere bestandsveksten ved ytterligere å øke uttaket av hjort i tiden fremover. Ved å kontrollere bestandsveksten vil man også oppnå mål om å opprettholde god bestandskondisjon. Det kan med fordel tas ut flere hodyr for å effektivisere bestandsreduksjonen.

Figur Vest-Agder, hjort. Felte hjort, sett hjort per jegerdag, samt felt hjort per jegerdag*10 (øvre venstre delfigur), felte hjort fordelt på alder og kjønn (øvre høyre delfigur), sett kolle per bukk (nest øvre venstre delfigur), gjennomsnittlige slaktevekter for kalv og ungdyr (nest øvre høyre delfigur), sett spissbukk per bukk (nest nedre venstre delfigur), kalverate (nedre høyre delfigur) og jaktpress («skutt av sett», nedre venstre delfigur).

Aust-Agder

Elg

Fellingstall

Det ble felt 791 elg i Aust-Agder under jakta 2022. Bak hver felt elg lå det i underkant av 8 000 daa tellende elgareal. Jaktuttaket fordelte seg på 20 % kalv, 32 % ungdyr, 26 % eldre okse og 21 % eldre ku. Av dyr 1,5 år og eldre utgjorde hanndyr 55 % av jaktuttaket, mens andelen kalv og ungdyr utgjorde 52 % av uttaket.

Jaktpress

Det ble lagt ned 15 855 jegerdagsverk og rapportert 7161 observasjoner av elg i 2022. Jaktinnsatsen har hatt en liten nedgang fra 2021, og ligger under gjennomsnittet for de 5 siste årene på 16323 jegerdagsverk. Jaktpresset (skutt av sett) på okse, ku og kalv var henholdsvis på 18%, 9 % og 13 % i 2022.

Bestandsutvikling

I 2022 ble det sett 0,45 elg og felt 0,05 elg per jegerdagsverk i Aust-Agder. Sett elg-indeksen viser en svak nedgang for siste treårsperiode, men sett i et lengre perspektiv har indeksen vært svakt økende siden 2014. I 2022 ble det sett 1,6 ku per okse. Siden 2014 har bestanden hatt en svak vekst på bakgrunn av lavere fellingstall enn tidligere, med en liten nedgang de siste par årene.

Bestandskondisjon

Kalve- og tvillingraten var på henholdsvis 0,41 og 1,05 i 2022. Kalveraten har hatt en nedgang siden forrige år, og var i 2022 på det laveste nivå som er registrert. Gjennomsnittlige slaktevekter for kalv og ungdyr var på henholdsvis 49 og 109 kg. Begge kategorier har hatt en svak økning siden 2021. Siden 1994 har både kalveproduksjonen og slaktevektene hatt en negativ utvikling.

Elg og tømmer

I Aust-Agder var det nedgang i tømmeraktivitet utover starten av 2000-tallet. Avvirkningen økte igjen etter 2013 og har siden ligget på samme nivå som på midten av 90-tallet. I 2021 ble det avvirket litt i underkant av 436 000 m³ gran og furu i det gamle fylket. Målt mot antall felte elg tilsvarer dette 542 m³ avvirket tømmer. Det har vært en økning i tømmeravvirkning målt mot felte elg siden 1994, og skyldes i hovedsak reduserte fellingstall.

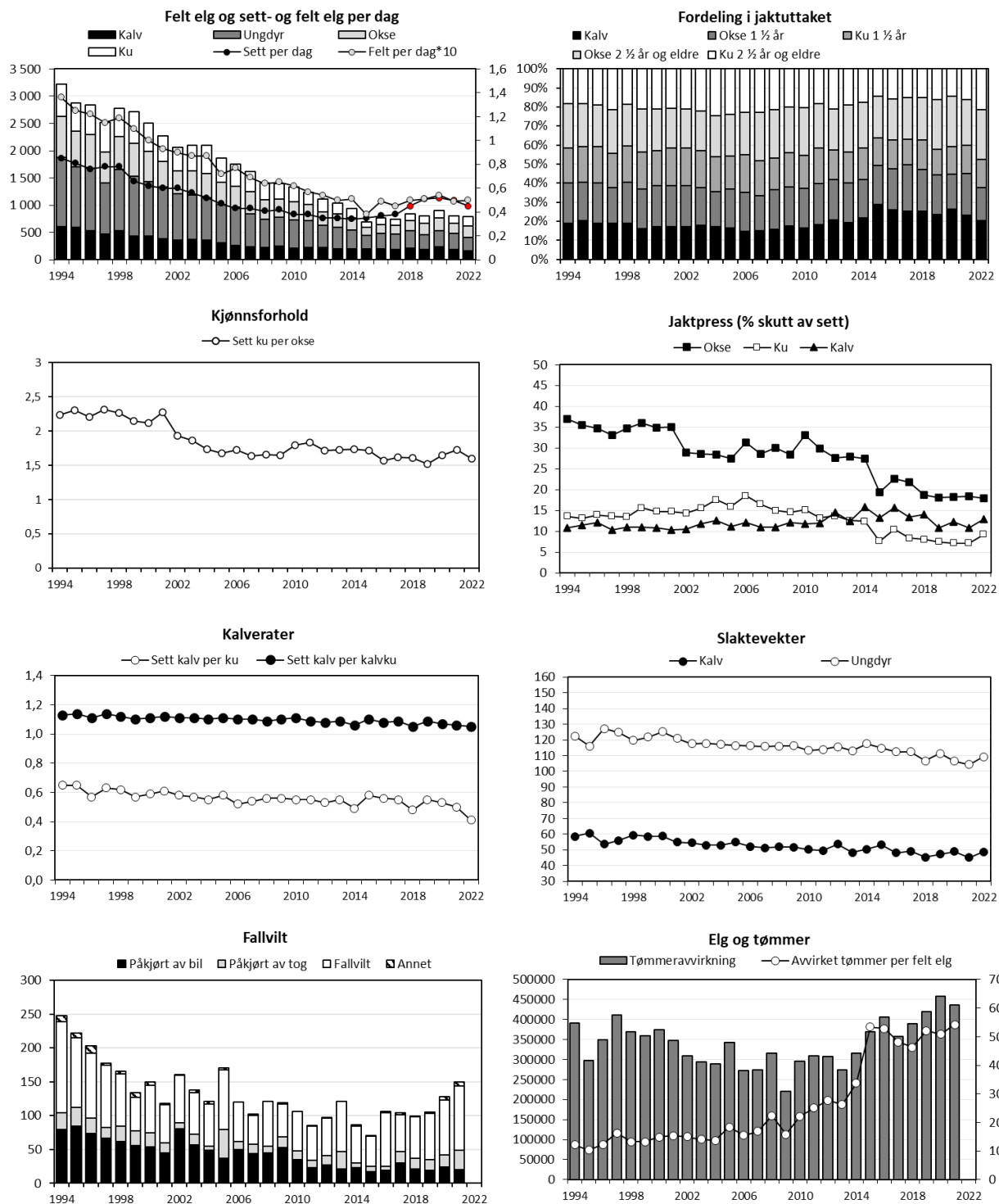
Elg og trafikk

I perioden 2019-2021 er det registrert 126 trafikkdrepte elg i Aust-Agder, hvorav 63 (50 %) av disse ble påkjørt av bil. Trafikkdrepte elg tilsvarer 5 % av jaktuttaket for samme periode. I samme periode ble det registrert 257 elg som var felt eller omkommet av andre årsaker.

Anbefaling elg

Elgbestanden i Aust-Agder er etter registreringene fra jakta 2022 i dårlig kondisjon. Sett elg-indeksene har vært varierende de siste 5 årene og tyder på en svak nedgang i bestanden. Tetthetsavhengige faktorer har kommet klart til uttrykk, og med laveste kalverate som er registrert, kombinert med lave slaktevekter er elgbestanden i det gamle fylket blant de dårligste i landet mtp. kondisjon. Med reduserte fellingstall vil uttaket mange steder være lavere enn tilveksten, noe som igjen bidrar til bestandsvekst. Etter beitetaksten i 2021 ble det registrert et moderat overbeite i Aust-Agder. Med mål om å bedre bestandskondisjonen samt oppnå et lavere

beitetrykk, anbefales det en svak økning i årlig uttak. Dette vil legge forholdene bedre til rette for en mer bærekraftig og produktiv elgbestand i fremtiden. For å oppnå dette har vi anbefalt et uttak på minimum 1200 elg i 2023. Det bemerkes at tettheten av elg og beitetrykk varierer mellom kommunene.

Figur Aust-Agder, elg. Felte elg, sett elg per jegerdag, samt felt elg per jegerdag*10 (øvre venstre delfigur), felte elg fordelt på alder og kjønn (øvre høyre delfigur), sett ku per okse (nest øverste venstre delfigur), jaktpress («skutt av sett», nest øverste høyre delfigur), kalv- og tvillingrate (nest nederste venstre delfigur), gjennomsnittlige slaktevekter for kalv og ungdyr (nest nederste høyre delfigur), fallvilt av elg (trafikkdrept og felt eller omkommet av andre årsaker) (nedre venstre delfigur) og tømmeravvirkning og avvirkning per felte elg (nedre høyre delfigur).

Hjort

Fellingstall

Det ble felt 679 hjort i Aust-Agder under jakta 2022. Bak hver felling lå det om lag 9 100 daa tellende areal. Kalv og ungdyr utgjorde 56 % av jaktutbyttet, mens andelen hanndyr 1,5 år og eldre utgjorde 60 % av uttaket.

Jaktpress

Det ble lagt ned 9693 jegerdagsverk og observert 2926 hjort i Aust-Agder i 2022. Jaktpresset (skutt av sett) på bukk, kolle og kalv var på henholdsvis 31 %, 17 % og 22 %. Også i Aust-Agder har jaktpresset på kolle vært gjennomsnittlig lavere enn jaktpresset på bukk og kalv siden 2012.

Bestandsutvikling

I 2022 ble det sett 0,30 hjort og felt 0,06 hjort per jegerdag i Aust-Agder. Begge indeksene har hatt en stabil, men svak økning siden 2014 med noen årlige variasjoner. Fra 2016 til 2018 var det tre år med stabilt uttak av hjort, men fellingstallene har hatt en jevn økning i tiden etter dette. Sett og felt hjort per jegerdag, samt økende fellingstall, indikerer fortsatt en økende tetthet av hjort.

Kjønnsforhold

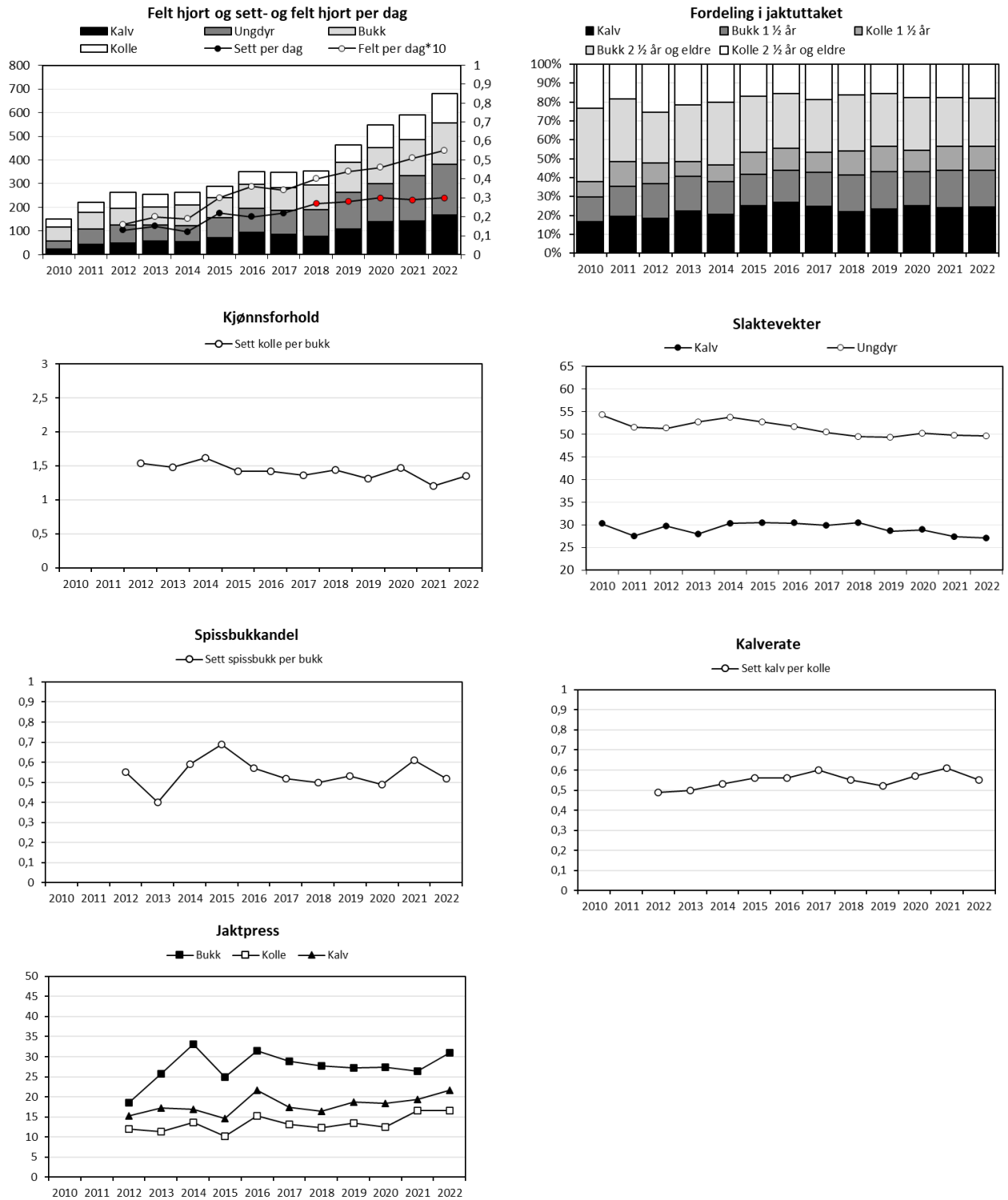
Det ble observert 1,4 kolle per bukk i 2022 som er noe over gjennomsnittet for de 3 siste årene. Kjønnsforholdet har holdt seg relativt stabilt uten store endringer siden 2012. Det ble observert 0,52 spissbukk per bukk i 2022. Indeksen har vært forholdsvis stabil siden 2016.

Bestandskondisjon

Gjennomsnittlige slaktevekter for kalv og ungdyr var på henholdsvis 27 og 50 kg i 2022. Det har vært en svak nedgang i gjennomsnittlige slaktevekter for begge kategorier siden 2010, mest markert for kalv siden 2018. Ungdyrvektene har holdt seg stabilt de siste 6 årene. Observert kalv per kolle var i 2022 på 0,55. Dette er noe lavere enn gjennomsnittet for de tre siste årene på 0,58 kalv per kolle. Sett i et lengre tidsperspektiv har indeksen vært relativt stabil siden 2016, med variasjon fra 0,52 og 0,61 kalv per kolle.

Anbefaling

Hjortebestanden i Aust-Agder fortsetter å øke i likhet med i Vest-Agder. Likevel er tettheten i øst noe lavere enn i vest. De siste 4 årene har fellingstallene hatt en stabil økning. Dersom målet er å begrense bestandsveksten anbefales det å øke uttaket av hjort generelt, med økende andel hodyr i uttaket spesielt. En reduksjon i bestandsveksten vil også være fordel for å motvirke redusert bestandskondisjon.

Figur Aust-Agder, hjort. Felte hjort, sett hjort per jegerdag, samt felt hjort per jegerdag*10 (øvre venstre delfigur), felte hjort fordelt på alder og kjønn (øvre høyre delfigur), sett kolle per bukk (nest øvre venstre delfigur), gjennomsnittlige slaktevekter for kalv og ungdyr (nest øvre høyre delfigur), sett spissbuk per bukk (nest nedre venstre delfigur), kalverate (nedre høyre delfigur) og jaktpress («skutt av sett», nedre venstre delfigur).

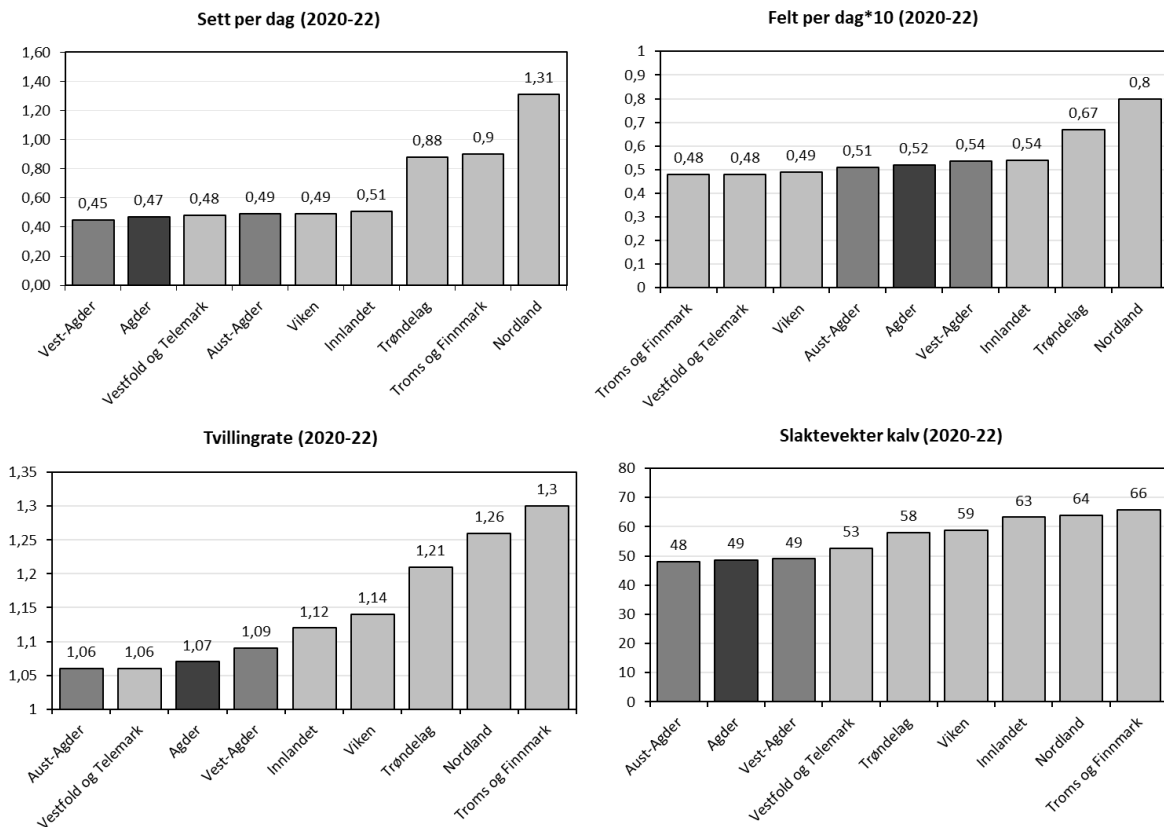
Agder i Norgessammenheng

For å gi et inntrykk av tilstanden til elg- og hjortebestanden i Agder, har vi sammenlignet bestandsindeksene sett og felt dyr per jegerdag, kalveproduksjon og slaktevekter for kalv i Agder med andre relevante fylker (Figur 2 og Figur 3).

Elg

Sett og felt elg per jegerdag for perioden 2020 til 2022 er høyest i Nordland fylke med 1,31 sett elg og 0,80 felt elg per jegerdag *10. Sammenlignet med Nordland og de andre fylkene, har Agder nest lavest sett elg-indeks med 0,47 elg per jegerdag. Vest-Agder alene har laveste sett elg-indeks på 0,45 elg per jegerdag, mens Aust-Agder ligger litt høyere med 0,49 elg per jegerdag, likt som Viken (Figur 2, øvre venstre og øvre høyre delfigur).

Bestandskondisjonen i Aust-Agder er lavest sammenlignet med de andre fylkene. Tvillingraten er derimot likt som Vestfold og Telemark på 1,06 (6%) kalv per kalvku i perioden 2020-2022. For Agder generelt ligger indeksen for tvillingrate på nest laveste nivå med 1,07 (7%) og Vest-Agder hakket over med 1,09 (9%) kalv per kalvku i samme periode. Troms og Finnmark, samt Nordland, har Norges beste tvillingrate i perioden 2020-2022 med hhv. 1,30 og 1,26 kalv per kalvku (Figur 2, nedre venstre delfigur). Kalvevektene er lavest i Aust-Agder med et snitt på 48 kg, mens Agder og Vest-Agder ligger rett over med 49 kg i snitt. Også for kalvevekter ligger Troms og Finnmark, samt Nordland, på topp i Norgessammenheng med et gjennomsnitt på hhv. 66 kg og 64 kg (Figur 2, nedre høyre delfigur).

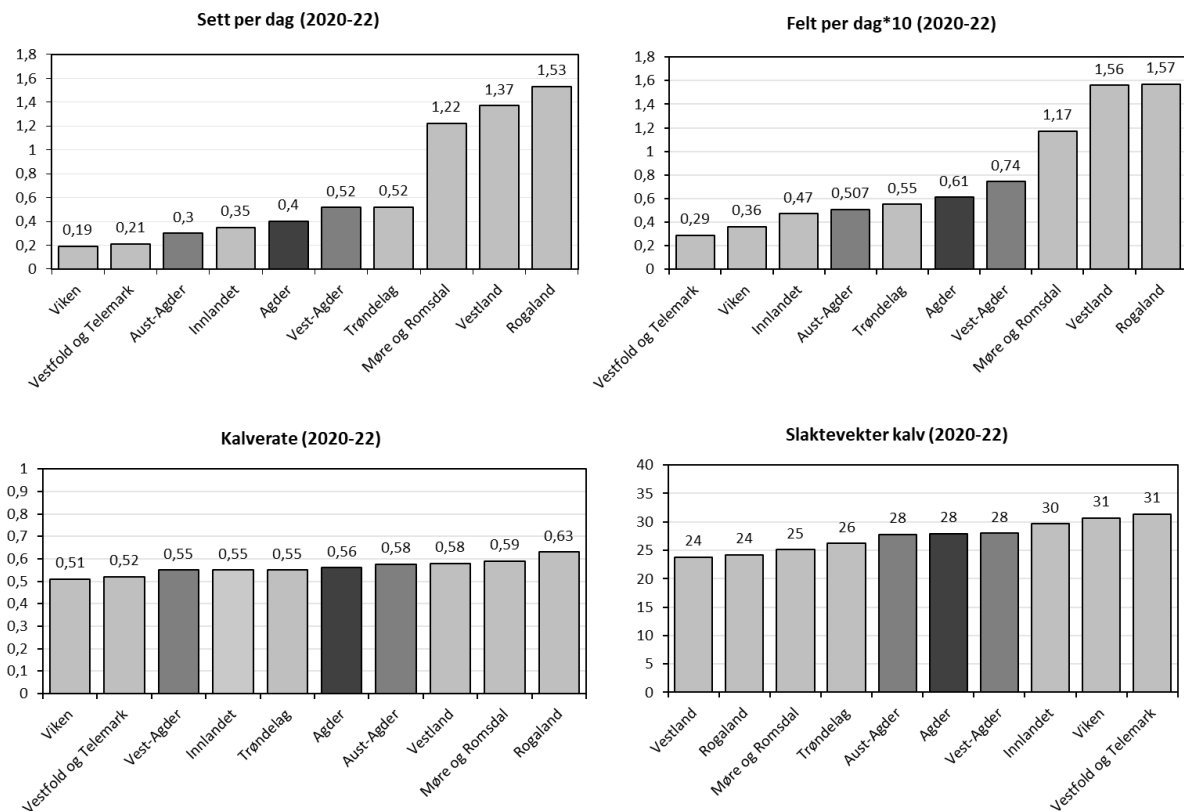
Figur 2. Sett elg per jegerdag (øvre venstre figur), felt elg per jegerdag*10 (øvre høyre figur), tvillingrate (nedre venstre figur) og slaktevekter for kalv (nedre høyre figur) for Agder (sort søyle), Aust-Agder (mørk grå søyle) og Vest-Agder (mørk grå søyle) sammenlignet med fylkene Vestfold og Telemark, Innlandet, Viken, Trøndelag, Nordland og Troms og Finnmark (lysgrå søyler) i perioden 2020-2022.

Hjort

Sett og felt hjort per jegerdag for perioden 2020 til 2022 er høyest i Rogaland fylke med 1,53 sett hjort og 1,57 felt hjort per jegerdag*10. Viken har lavest indeks for sett hjort per jegerdag på 0,19, mens Vestfold og Telemark har lavest indeks på felt hjort per jegerdag*10 med 0,29. Agder ligger «midt på treet» sammenlignet med andre fylker med 0,4 sett per jegerdag og 0,61 felt per jegerdag*10. Likevel er det stor variasjon innad i fylket. Blant de gamle fylkene har Vest-Agder klart høyest indeks for sett og felt per jegerdag (Figur 3, øvre venstre og øvre høyre delfigur).

Bestandskondisjonen for hjort i Agder er også på et middels nivå i norgessammenheng, med kalverate på 0,56 kalv per kolle og kalvevekt på 28 kg. Rogaland har høyest kalverate på 0,63, mens Vestfold og Telemark har høyest slaktevekt for kalv på 31 kg for perioden 2020-2022. Som forventet finner vi de laveste kalvevektene i fylkene med høyest bestandstetthet (Rogaland og Vestland). Mer overraskende er likevel at observert kalveproduksjon fra jakt (kalverate) synes å være lavere i de østlige fylkene (Viken og Vestfold og Telemark) enn i de mer hjortetette fylkene på Vestlandet (Figur 3, nedre venstre og nedre høyre delfigur).

Figur 3. Sett hjort per jegerdag (øvre venstre figur), felt hjort per jegerdag*10 (øvre høyre figur), kalverate (nedre venstre figur) og slaktevekter for kalv (nedre høyre figur) for Agder (sort søyle), Aust-Agder (mørk grå søyle) og Vest-Agder (mørk grå søyle) sammenlignet med fylkene Vestland, Rogaland, Møre og Romsdal, Vestfold og Telemark, Innlandet, Viken og Trøndelag (lysegrå søyler) i perioden 2020-2022.

Kommunene

Hovedtrekk og konklusjoner for bestandssituasjonen for elg (tabell 1) og hjort (tabell 2) i kommunene i Agder omtales i kommende avsnitt. For elg er det i den enkelte kommune redegjort for utvikling i fellingstall, sett elg per jegerdag, felt elg per dag, jaktpress, bestandskondisjon (kalveproduksjon og slaktevekter) og kjønnsstruktur. Vi har også undersøkt relevante samfunnshensyn som trafikk og sett på årlig tømmeravvirkning. Avslutningsvis er det gitt en anbefaling til jaktuttak for elg i 2023. For hjort er det gitt en oversikt over fellingstall, sett og felt hjort per jegerdag, slaktevekter for kalv og ungdyr, samt kjønnsstruktur. For kommuner med god datakvalitet for hjort, er figurer for kalverate, jaktpress og spissbukandel inkludert.

Elg 2022

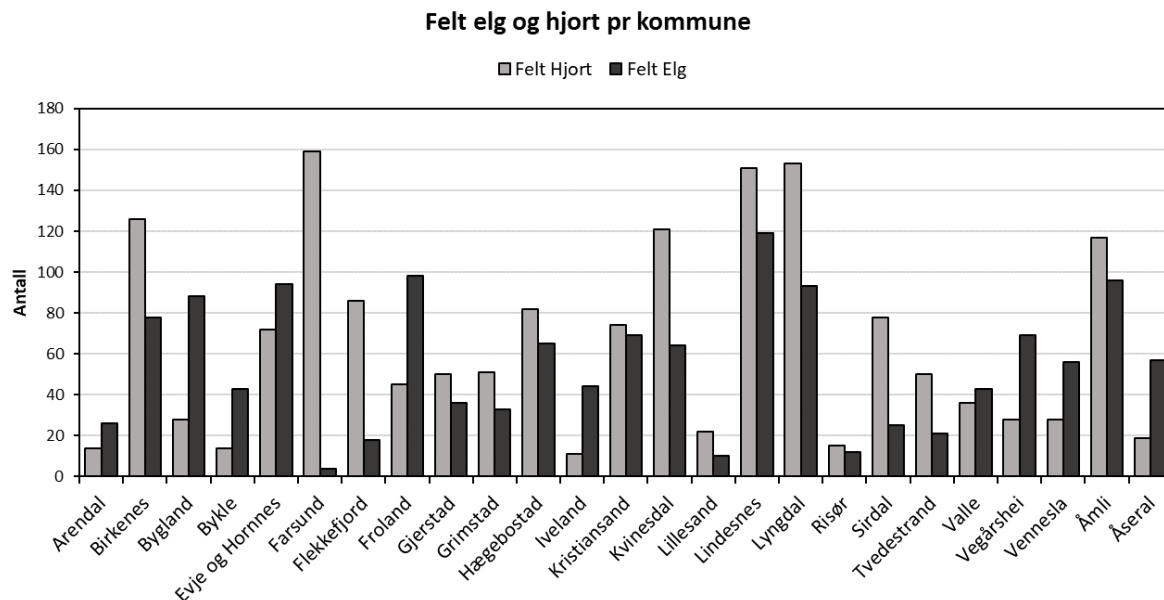
Det ble felt 1361 elg i Agder i 2022, fordelt på 791 i Aust-Agder og 570 i Vest-Agder. Det er stor variasjon i antall felte elg mellom kommunene, fra 4 felte elg i Farsund til 119 i Lindesnes (Figur 6). Målt etter tellende areal felles det flest elg på Vegårshei (4616 daa bak hver felling). For fylket samlet lå det 8475 daa tellende elgareal bak hver felt elg i 2022. Gjennomsnittlig fellingsprosent var 57 % for Agder samlet, sett bort fra manglende data fra tildelte dyr i Valle. Basert på utviklingen i fellingstall i kombinasjon med felt/sett elg per dag, synes det at elgtettheten for Agder samlet har vært svakt nedadgående fra 2020 til 2022. Det er imidlertid en del variasjon i utviklingen i elgbestanden mellom kommunene.

Vi har anbefalt en stabilisering av elgtetthet for 3 av 25 kommuner. Videre har vi anbefalt en svak reduksjon i elgtetthet for 15 kommuner. I resterende 5 kommuner anbefaler vi en bestandsreduksjon.

Hjort 2022

Hjortebestanden har som forventet hatt en stor økning i Agder. Fra 2014 er det årlig satt nye fellingsrekorder for hjort i Agder. I 2022 ble det felt 1630 hjort, fordelt på 951 i Vest-Agder og 679 i Aust-Agder. Av 3019 tildelte hjort, utgjorde antall fellinger en fellingsprosent på 54 %. Bak hver felling lå det 7028 daa tellende areal. I 15 (60 %) av kommunene ble det felt flere hjort enn elg i 2022 (Figur 6). I den største hjortekommunen, Farsund, ble det felt 159 hjort, etterfulgt av Lyngdal (153), Lindesnes (151) og Birkenes (126). I forhold til tellende areal ble det felt flest hjort i Farsund med et areal på 1438 daa bak hver felling og 0,7 felte hjort per km².

Hjorten vil være en viktig ressurs i tiden fremover, og det er i dag vi legger grunnlaget for fremtiden. Vi oppfordrer til å stabilisere bestanden fremfor å la den vokse videre. Erfaringer fra tette hjortebestander Vest i Norge tilsier at høye tettheter gir reduserte slaktevekter. Vi ser allerede at gjennomsnittlige slaktevekter for kalv og ungdyr har en negativ trend i Agder. Redusert bestandskondisjon er vanskelig å forsvare som en bærekraftig utvikling. Det er derfor positivt at flere kommuner har lagt til rette for økt felling og bedre kontroll på bestandsveksten. Ved å holde et jevnt kjønnsforhold og opprettholde jaktuttaket, kan bestanden holdes mer kontrollert. Det bør nok i større grad felles flere koller i tiden fremover for å holde unna for en produktiv bestand i vekst.

Figur 6. Felt elg (sort søyle) og hjort (lys grå søyle) i 2022 per kommune i Agder.

Tabell 1. Oversikt over situasjonen for elg i Agder mht. antall tildelte og felte elg i 2022, fellingsprosent, felt elg per 10 km², antall daa per felt elg, samt anbefaling til uttak i 2023 for å oppnå anbefalt utvikling i elgtetthet. Kommuner markert med stjerne (*) har ufullstendige data, ved at vi mangler eller er usikre på antall tildelte dyr.

Kommune/fylke	Tellende areal	2022					2023	
		Tildelt	Felt	%	Felt per 10 km ²	Antall daa per felte elg	Anbefalt uttak	Anbefalt utvikling i elgtetthet
Arendal	190406	42	26	62	1,4	7323	40	Reduksjon
Birkenes	662817	133	78	59	1,2	8498	120	Svak reduksjon
Bygland	653526	129	88	68	1,3	7426	130	Svak reduksjon
Bykle	327430	53	43	81	1,3	7615	55	Svak reduksjon
Evje og Hornes	529643	113	94	83	1,8	5635	120	Reduksjon
Farsund	226500	24	4	17	0,2	56625	15	Stabilisere
Flekkefjord	447649	57	18	32	0,4	24869	50	Svak reduksjon
Froland	612506	112	98	88	1,6	6250	120	Svak reduksjon
Gjerstad	445800	55	36	65	0,8	12383	60	Reduksjon
Grimstad	242524	53	33	62	1,4	7349	45	Svak reduksjon
Hægebostad	389641	112	65	58	1,7	5994	85	Svak reduksjon
Iveland	242899	66	44	67	1,8	5520	70	Svak reduksjon
Kristiansand	496301	115	69	60	1,4	7193	85	Svak reduksjon
Kvinesdal	676216	162	64	40	0,9	10566	95	Svak reduksjon
Lillesand	108883	28	10	36	0,9	10888	20	Svak reduksjon
Lindesnes	857499	278	119	43	1,4	7206	135	Svak reduksjon
Lyngdal	573542	139	93	67	1,6	6167	115	Svak reduksjon
Risør	147151	37	12	32	0,8	12263	20	Stabilisere
Sirdal	715659	81	25	31	0,3	28626	60	Svak reduksjon
Tvedestrand	192850	120	21	18	1,1	9183	40	Svak reduksjon
Valle*	525030	0	43	0	0,8	12210	80	Reduksjon
Vegårshei	318503	117	69	59	2,2	4616	120	Svak reduksjon
Vennesla	354946	108	56	52	1,6	6338	70	Svak reduksjon
Åmli	1092362	152	96	63	0,9	11379	160	Reduksjon
Åseral	504718	105	57	54	1,1	8855	65	Stabilisere
Aust-Agder*	6292330	1210	791	65	1,3	7955	1200	Svak reduksjon
Vest-Agder	5242671	1181	570	48	1,1	9198	775	Svak reduksjon
Agder*	11535001	2391	1361	57	1,2	8475	1975	Svak reduksjon

Tabell 2. Oversikt over situasjonen for hjort i 2022 i kommunene i Agder mht. antall tildelt og felt hjort, fellingsprosent, felt hjort per km², og antall daa per felte hjort. Kommuner markert med stjerne (*) har ufullstendige data ved at det helt eller delvis mangler tall på tildelte.

Kommune/fylke	Tellende areal	2022				Antall daa per felt hjort
		Tildelt	Felt	%	Felt per 10 km ²	
Arendal	157660	22	14	64	0,9	11261
Birkenes	650184	162	126	78	1,9	5160
Bygland	632216	69	28	41	0,4	22579
Bykle	331920	81	14	17	0,4	23709
Evje og Hornnes	529643	108	72	67	1,4	7356
Farsund	228700	204	159	78	7,0	1438
Flekkefjord	458144	117	86	74	1,9	5327
Froland	612506	75	45	60	0,7	13611
Gjerstad	445800	65	50	77	1,1	8916
Grimstad	242524	71	51	72	2,1	4755
Hægebostad	395785	178	82	46	2,1	4827
Iveland	242899	35	11	31	0,5	22082
Kristiansand	500218	134	74	55	1,5	6760
Kvinesdal	684407	222	121	55	1,8	5656
Lillesand	108884	56	22	39	2,0	4949
Lindesnes	857499	502	151	30	1,8	5679
Lyngdal	568805	241	153	63	2,7	3718
Risør	147151	20	15	75	1,0	9810
Sirdal	693659	222	78	35	1,1	8893
Tvedestrand	192850	50	50	100	2,6	3857
Valle*	525030	0	36		0,7	14584
Vegårshei	308487	52	28	54	0,9	11017
Vennesla	343825	69	28	41	0,8	12279
Åmli	1092362	178	117	66	1,1	9336
Åseral	504718	86	19	22	0,4	26564
Aust-Agder*	6220116	1044	679	65	1,1	9161
Vest-Agder	5235760	1975	951	48	1,8	5506
Agder*	11455876	3019	1630	54	1,4	7028

Arendal

Elg

Fellingstall

Det ble felt 26 elg i 2022, en nedgang fra 35 felte elg året før. Med en tildeling på 42 dyr, tilsvarer dette et uttak på 62 %. Det var 7323 daa bak hver elgfelling i 2022. Kalv og ungdyr utgjorde 42 % av de felte dyra, og har et gjennomsnitt på 52 % de siste tre åra. Andelen hanndyr av felte dyr 1,5 år eller eldre utgjorde 67 % av uttaket i 2022.

Jaktpress

Jaktinnsatsen i form av jegerdager har holdt et nokså likt nivå de siste 10-15 årene, med noen svingninger. Det ble lagt ned 451 jegerdagsverk i 2022, noe mindre enn i 2021 med 530 jegerdagsverk. Jaktpresset (skutt av sett) på okse var litt lavere i 2022 enn i 2021, mens for ku og kalv holder det seg på relativt samme nivå som sist høst. Skutt av sett okse, ku og kalv utgjorde henholdsvis 23 %, 8 % og 11 % i 2022. Med under halvparten av anbefalt grense for antall jegerdager og antall elgobservasjoner på 222 i 2022, er datakvaliteten i Arendal lav. Det er derfor usikkert om observasjonene skyldes tilfeldigheter eller om de gjenspeiler faktiske forhold i elgbestanden.

Bestandsutvikling

Etter en svak økende trend siden 2014 har sett elg per jegerdagsverk hatt en nedgang i 2022. Det ble sett 0,49 elg per jegerdag og felt 0,06 elg per jegerdag i 2022. I likhet med antall sett elg per jegerdag, har også observert kjønnsforhold hatt en nedgang siden sist år. Det ble sett 1,4 ku per okse i 2022, mens i 2021 ble det sett 2,0 ku per okse.

Bestandskondisjon

Observerte kalve- og tvillingrate i 2022 var på hhv. 0,50 og 1,19. Slaktevektene for kalv og ungdyr var på hhv. 49 og 138 kg. Dette er noe opp fra året før, spesielt slaktevekt for ungdyr, men tallmaterialet er for lavt og sprikende til å se noen entydig trend. Bestandskondisjonen betegnes som lav.

Elg og tømmer

Årlig tømmeravvirkning målt mot antall felte elg har vært lav i lang tid frem mot 2014. Fra 2014 og frem til 2021 har gjennomsnittet i årlig avvirkning vært nærmere 4-doblet. I 2021 ble det avvirket om lag 23500 m³ gran og furu, som tilsvarer ca. 670 m³ per felte elg. Dette er en nedgang på i underkant av 500 m³ per felte elg siden året før. En generell økning i avvirkning er svært positivt for fremtidig produksjon av elgbeite.

Elg og trafikk

I perioden 2019-2021 er det registrert 6 trafikkdrepte elg, hvorav 3 langs jernbanen. Dette tilsvarer 6 % av jaktuttaket i samme periode. I tillegg er det rapportert 25 elg til sammen som er omkommet eller felt av andre årsaker i samme periode.

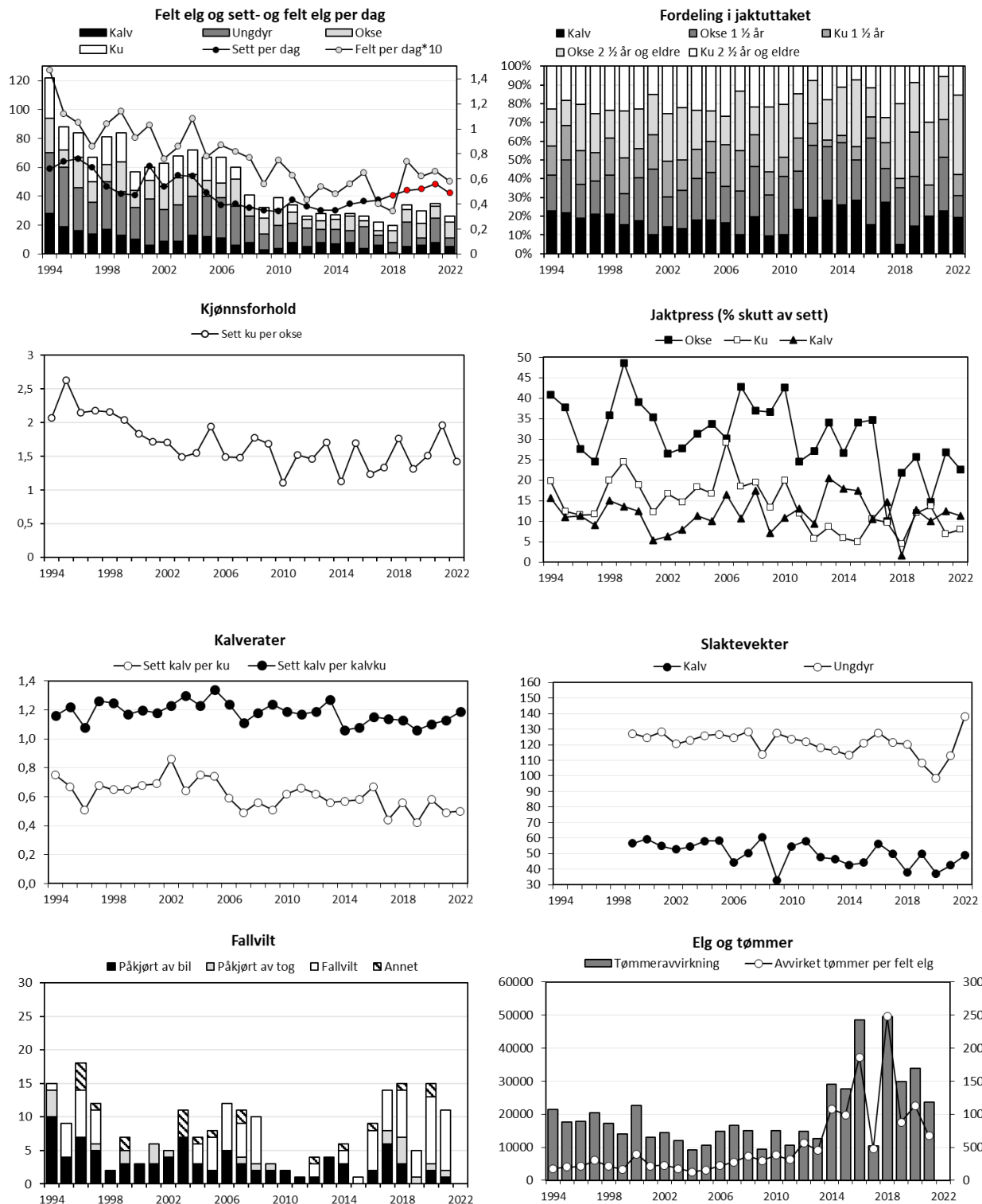
Anbefaling elg

Etter elgbeitetakseringen i Agder i 2021, ble beitetrykket i Arendal kommune betegnet som et

moderat overbeite³, der ROS-artene er betydelig overbeita. Uttaket av elg de senere årene vurderes til å være under årlig tilvekst og elgbestanden er trolig i svak vekst. Dersom nåværende elgtetthet opprettholdes, virker det urealistisk at bestandskondisjonen vil bedres. Sett i sammenheng med økt tømmeravvirkning de siste 5 årene, kan elgbestanden med fordel reduseres på nåværende tidspunkt. Med mål om en bærekraftig elgstamme for fremtiden, vil tiltak med reduksjon i tetthet på sikt legge forholdene bedre til rette for en mer produktiv elgbestand. Det anbefales et uttak på minimum 40 elg for 2023.

---

³ Meland, M., Rolandsen, S., Engb A., Sulheim, L.A., Haugen M.B., Åsan, E. og Opsahl, O.M.E. 2021. Elgbeitetaksering Agder 2021. Faun rapport R15-2021. Faun Naturforvaltning.

Figur Arendal, elg. Felte elg, sett elg per jegerdag, samt felt elg per jegerdag*10 (øvre venstre delfigur), felte elg fordelt på alder og kjønn (øvre høyre delfigur), sett ku per okse (nest øverste venstre delfigur), jaktpress («skutt av sett», nest øverste høyre delfigur), kalv- og tvillingrate (nest nederste venstre delfigur), gjennomsnittlige slaktevekter for kalv og ungdyr (nest nederste høyre delfigur), fallvilt av elg (trafikkdrept og felt eller omkommet av andre årsaker) (nedre venstre delfigur) og tømmeravvirkning og avvirkning per felte elg (nedre høyre delfigur).

Hjort

Fellingstall

Det ble også i 2022 felt 14 hjort i Arendal kommune, det samme som året før. Med en kvote på 22 dyr, tilsvarer dette en fellingsprosent på 64 %. En nedgang fra året før da en hadde 70 % felling. Bak hver felt hjort var det 11261 daa tellende areal. Kalv og ungdyr utgjorde 57 % av de felte dyra i 2022, mens av dyr 1,5 år eller eldre utgjorde hanndyr 77 % av uttaket.

Bestandsutvikling

I 2022 ble det sett 0,10 hjort per jegerdag og felt 0,04 hjort per jegerdag. Det har vært stabile indekser tidligere år, mens 2022 har per i dag de laveste registreringene. Datamaterialet for hjort i Arendal er foreløpig fortsatt svært begrenset, men sett i sammenheng med nabokommuner er hjortebestanden generelt sett svakt økende i området.

Kjønnsforhold

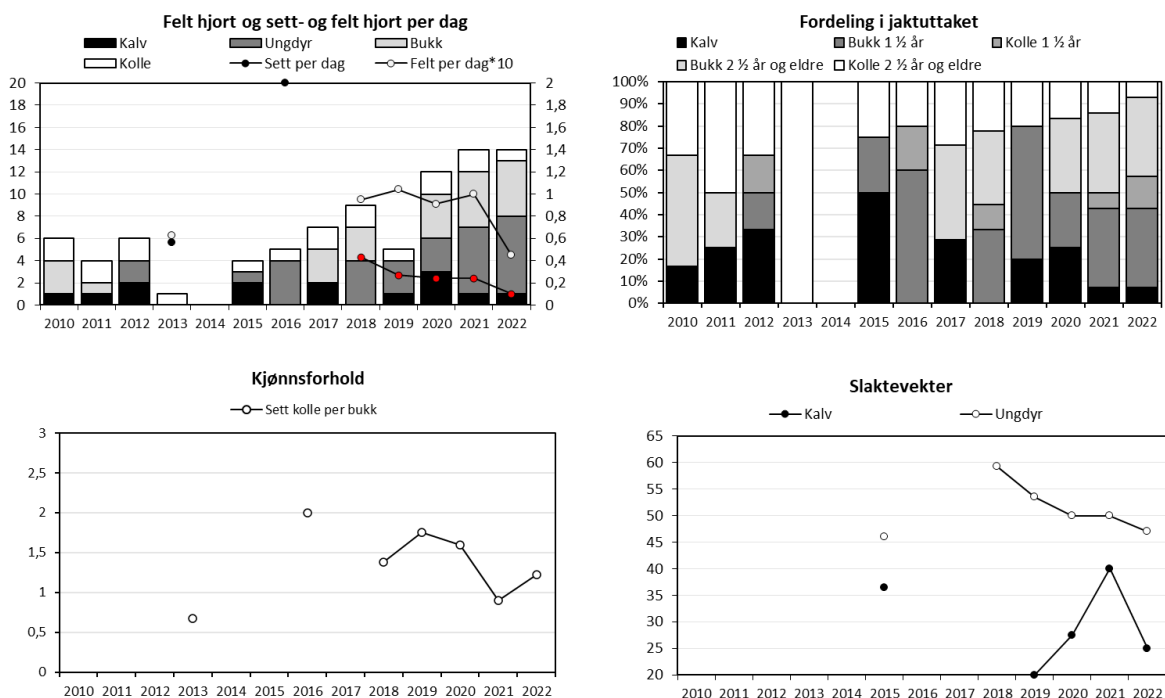
Det ble observert 1,2 kolle per bukk i 2022, mot 1,9 kolle per bukk året før. Kjønnsforholdet ser ut til å ha små svingninger fra år til år, men også dette på bakgrunn av svært lite data, og derfor vanskelig å trekke ut klare trender.

Bestandskondisjon

Gjennomsnittlige slaktevekter i 2022 for kalv og ungdyr var på hhv. 25 (n=1) og 47 kg (n=3). Foreløpig registreres det få slaktevekter på hjort, så det er begrenset hvor tydelige trender man skal lese ut av dem.

Anbefaling

Dersom målet er å begrense bestandsveksten, anbefaler vi en høyere avskytning og med en jevnere fordeling mellom ho- og hanndyr i uttaket enn i dag.

Figur Arendal, hjort. Felte hjort, sett hjort per jegerdag, samt felt hjort per jegerdag*10 (øvre venstre delfigur), felte hjort fordelt på alder og kjønn (øvre høyre delfigur), sett kolle per bukk (nedre venstre delfigur) og gjennomsnittlige slaktevekter for kalv og ungdyr (nedre høyre delfigur).

Birkenes

Elg Fellingstall

Det ble felt 78 elg i 2022, som er en nedgang fra 85 felte elg året før. Med 133 tildelte elg utgjør dette en fellingsprosent på 59 %. Det lå rett i underkant av 8500 daa bak hver elgfelling i 2022. Kalv og ungdyr utgjorde 53 % av de felte dyra, mens andelen hanndyr av dyr 1,5 år eller eldre utgjorde 50 % av uttaket.

Jaktpress

Med en liten nedgang fra året før med 2291 jegerdager ble det i 2022 registrert 2144 jegerdager. Jaktpresset målt fra «skutt av sett» indeksene viser en tydelig økning i jaktpress for kalv fra året før. Jaktpresset på ku hadde også en liten økning, mens jaktpresset på okse er tilnærmet likt som i 2021. Det ble registrert et jaktpress på kalv, ku og okse på hhv. 20 %, 11 % og 18 %.

Bestandsutvikling

I 2022 ble det sett 0,28 elg per jegerdag. Dette er en liten nedgang fra 2021 hvor det ble sett 0,34 elg per jegerdag. Observert kjønnsforhold var 1,6 ku per okse i 2022.

Bestandskondisjon

Observert kalve- og tvillingrate i 2022 var på hhv. 0,34 og 1,03. Tvillingraten registreres som lik fra året før, mens kalveraten var i 2022 det laveste registrerte tallet i perioden fra 1994. Slaktevektene for kalv og ungdyr var på hhv. 49 og 103 kg.

Elg og tømmer

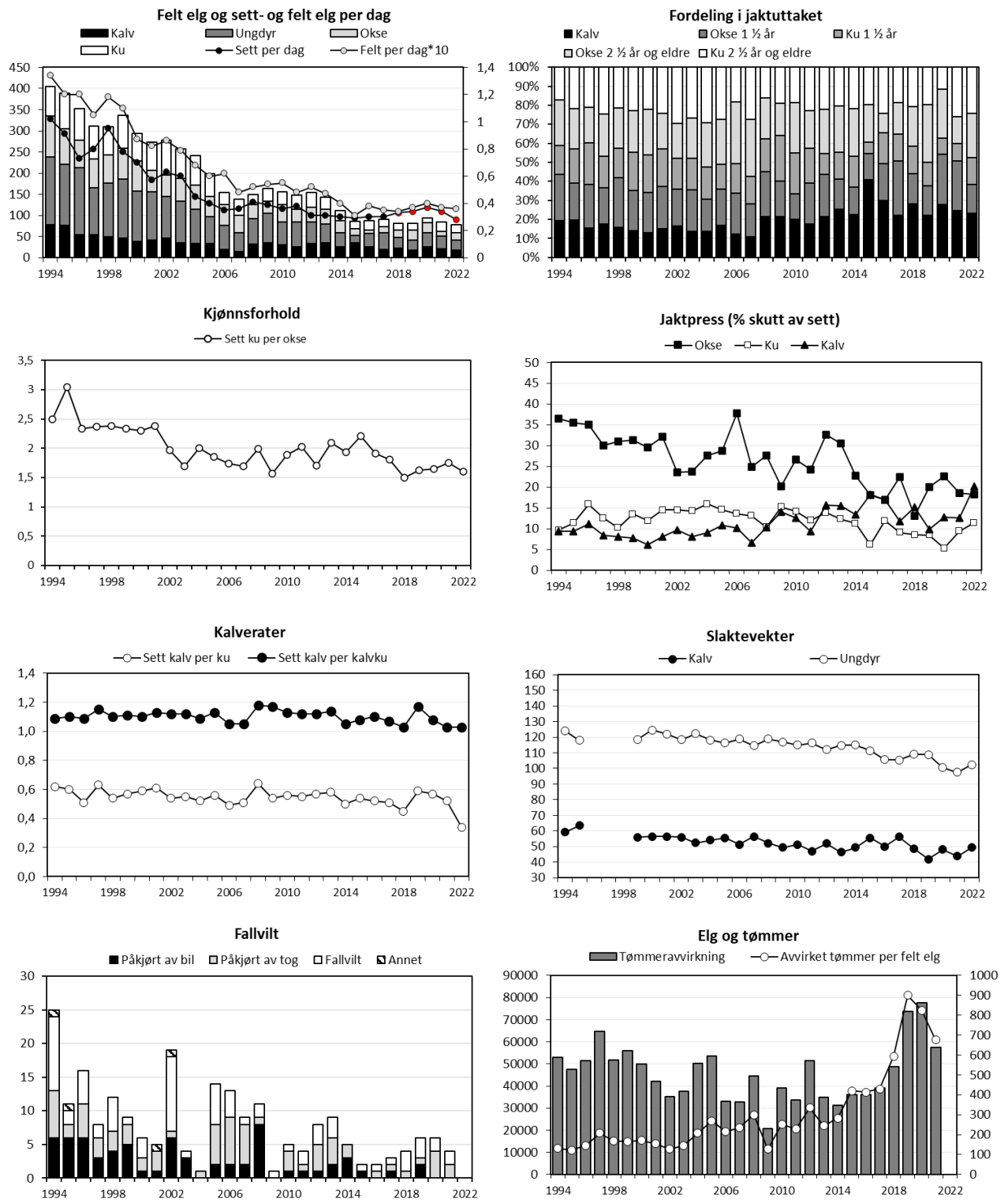
Årlig tømmeravvirkning målt mot antall felte elg har økt siden 2015 og fram til 2020. De to siste årene er det en nedgang i avvirket tømmer per felte elg. I 2021 ble det avvirket 57530 m³ gran og furu. Målt mot antall felte elg tilsvarer dette 677 m³ per felte elg. Årlige variasjoner i tømmeravvirkning vil forekomme, men den høye avvirkningen de siste 4-5 årene er svært positivt for fremtidig elgbeite.

Elg og trafikk

I perioden 2019-2021 er det registrert 9 trafikkdrepte elg, hvorav 7 langs jernbanen. Dette tilsvarer 3 % av jaktuttaket i samme periode. I tillegg er det rapportert 7 elg til sammen som er omkommet eller felt av andre årsaker i samme periode.

Anbefaling elg

Bestandskondisjonen i Birkenes har hatt en synlig nedgang de siste 4-5 årene etter en lengre periode med stabil trend. Det mest synlige er den brå nedgangen i sett kalv per ku. Det er viktig å være klar over at her kan det være flere faktorer som spiller inn enn kun at produksjonen har gått ned. Beitetaksten i 2021 registrerte et moderat overbeite i kommunen. For å bedre bestandskondisjonen ved å minske beitetrykket, anbefaler vi en svak reduksjon i elgtettheten for deretter å stabilisere. For å oppnå dette opprettholder vi anbefalingen fra 2022 om et jaktuttak på minimum 120 elg i 2023 med et balansert uttak på alder og kjønn.

Figur Birkenes, elg. Felte elg, sett elg per jegerdag, samt felt elg per jegerdag*10 (øvre venstre delfigur), felte elg fordelt på alder og kjønn (øvre høyre delfigur), sett ku per okse (nest overste venstre delfigur), jaktpress («skutt av sett», nest overste høyre delfigur), kalv- og tvillingrate (nest nederste venstre delfigur), gjennomsnittlige slaktevekter for kalv og ungdyr (nest nederste høyre delfigur), fallvilt av elg (trafikkdrept og felt eller omkommet av andre årsaker) (nedre venstre delfigur) og tømmeravvirkning og avvirkning per felte elg (nedre høyre delfigur).

Hjort

Fellingstall

Av 162 tildelte hjort ble det felt 126 hjort i Birkenes kommune i 2022, som tilsvarer en fellingsprosent på 78 %. Dette er en økning i antall felte dyr på 40 stk. fra året før og forstenotering for over 100 felte dyr i kommunen. Bak hver felte hjort var det 5160 daa tellende areal. Kalv og ungdyr utgjorde 54 % av de felte dyra i 2022, mens andelen hanndyr av dyr 1,5 år eller eldre utgjorde 48 % av uttaket.

Jaktpress

Det ble lagt ned 1902 jegerdagsverk og gjort 589 observasjoner av hjort i 2022. Datamaterialet er med andre ord av god nok kvalitet til å gjenspeile faktiske forhold i bestanden. Jaktpresset (skutt av sett) på bukk, kolle og kalv var på henholdsvis 27 %, 17 % og 24 % i 2022. Det har vært et økende jaktpress på alle tre alderskategorier de tre siste årene. Jaktpresset på kolle har ligget gjennomsnittlig lavere enn bukk og kalv siden 2012.

Bestandsutvikling

Indeksen sett hjort per jegerdag har hatt en økende trend siden 2012. I 2022 ble det sett 0,31 hjort per jegerdag, litt opp fra 2021 med 0,27 sett hjort per dag. Felt per jegerdag følger tilnærmet samme utvikling, og sammen med økt felling indikerer dataene bestandsvekst over tid.

Kjønnsforhold

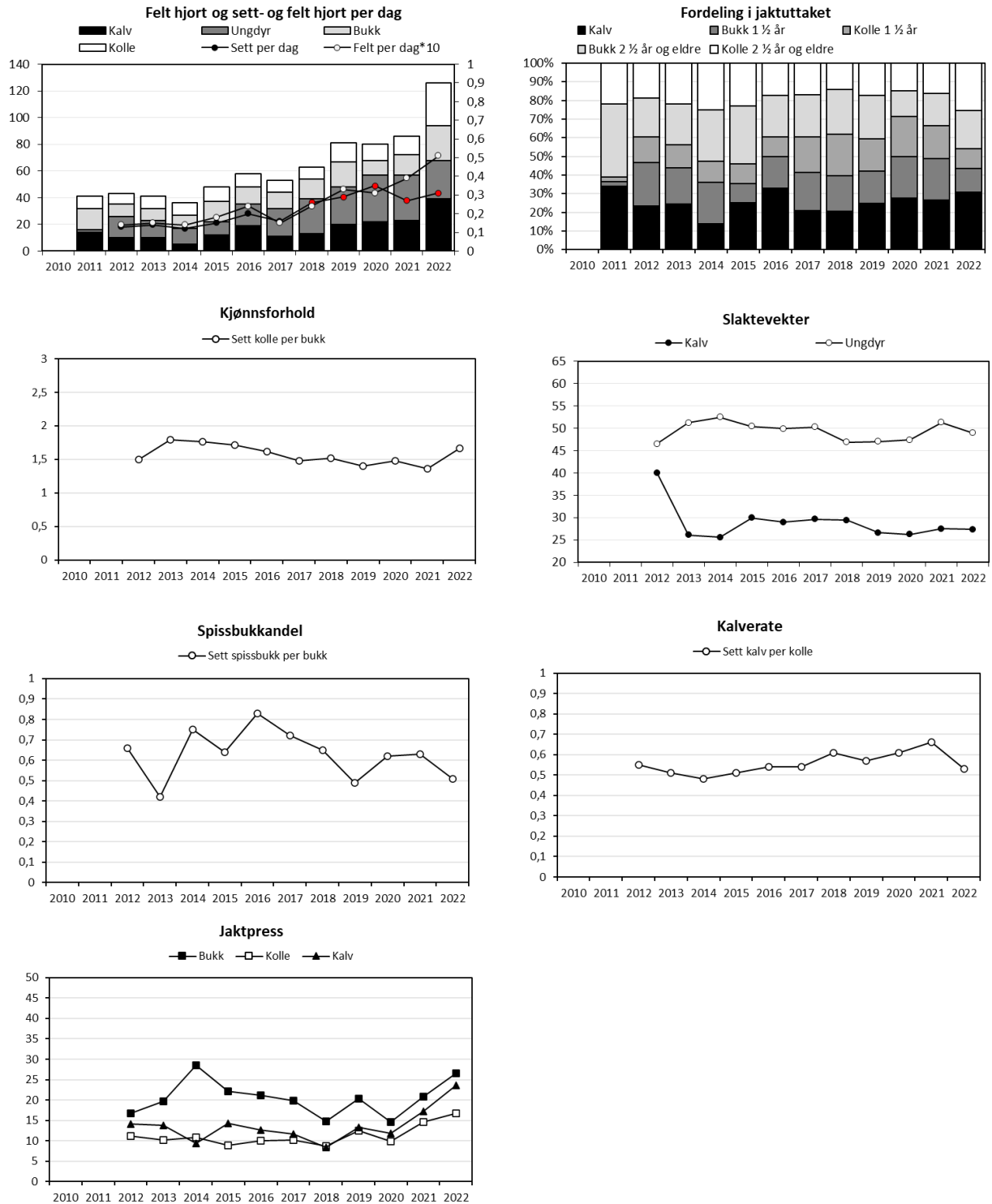
Det ble observert 1,7 kolle per bukk, mot 1,4 kolle per bukk året før. Indeksen har indikert en svakt økende bukkeandel etter 2013, da det som laveste bukkeandel i måleserien ble observert 1,8 kolle per bukk. Tallene fra 2022 viser igjen nedgang i bukkeandelen. Det ble sett 0,5 spissbukk per bukk i 2022. Spissbukkeandelen har vært svært varierende siden 2012, men viser generelt en svak nedgang.

Bestandskondisjon

Gjennomsnittlige slaktevekter for kalv og ungdyr var på hhv. 27 (n=24) og 49 (n=18) kg og kan karakteriseres som middels. Gjennomsnittsvekta for både kalv og ungdyr i 2022 er lik gjennomsnittsvekta de siste tre årene. Det ble observert 0,53 kalv per kolle i 2022, en nedgang fra 0,66 i 2021. Indeksen har vært svakt økende fra 2014 til 2021.

Anbefaling

Det ser ut til å være en klar vekst i hjortebestanden i Birkenes kommune, og på bakgrunn av total tildeling og avskyting i 2022, ser det ut til at nødvendige tiltak for å kontrollere bestandsveksten er igangsatt. Hvis målet er å begrense veksten kan man med fordel prioritere høyere andel hodyr i uttaket.

Figur Birkenes, hjort. Felte hjort, sett hjort per jegerdag, samt felt hjort per jegerdag*10 (øvre venstre delfigur), felte hjort fordelt på alder og kjønn (øvre høyre delfigur), sett kolle per bukk (nest øvre venstre delfigur), gjennomsnittlige slaktevekter for kalv og ungdyr (nest øvre høyre delfigur), sett spissbukk per bukk (nest nedre venstre delfigur), kalverate (nedre høyre delfigur) og jaktpress («skutt av sett», nedre venstre delfigur).

Bygland

Elg

Fellingstall

Det ble i likhet med 2021 også i 2022 felt 88 elg i Bygland kommune. Av 129 tildelte dyr, tilsvarer dette et uttak på 68 %. Det lå i overkant av 7400 daa bak hver elgfelling. Kalv og ungdyr utgjorde 59 % av de felte dyra, mens andelen hanndyr utgjorde 58% av uttaket av dyr 1,5 år eller eldre.

Jaktpress

Jaktinnsatsen gikk også i 2022 noe ned fra 1460 jegerdagsverk i 2021 til 1384 jegerdagsverk. I siste treårsperiode er det i gjennomsnitt lagt ned 1447 jegerdagsverk per år. Jaktpresset (skutt av sett) på okse, ku og kalv ble i 2022 registrert på hhv. 25 %, 11 % og 8 %. For okse spesielt, var det en nedgang i jaktpresset fra året før da 32 % av oksene ble skutt.

Bestandsutvikling

Det ble sett 0,50 elg per jegerdag i 2022. Dette er en liten økning fra 2021 med 0,46 elg per jegerdag, selv med lavere jaktinnsats. Observert kjønnsforhold var 1,6 ku per okse. Indeksen «felt elg per dag» følger i hovedsak samme utvikling som observasjonsindeksen. Begge indeksene viser jevn økning de siste årene, og antyder en bestand i vekst.

Bestandskondisjon

Observert kalv- og tvillingrate i 2022 var på hhv. 0,54 og 1,04. Indeksene har vært nokså stabile de siste fem årene, men kalveraten ligger nå på et jevnt høyere nivå enn tidligere. Slaktevektene for kalv og ungdyr var på hhv. 43 og 111 kg. Gjennomsnittlig kalvevekt fra 2022 har hatt en liten nedgang fra året før og ligger noe under gjennomsnittet for de 3 siste årene.

Elg og tømmer

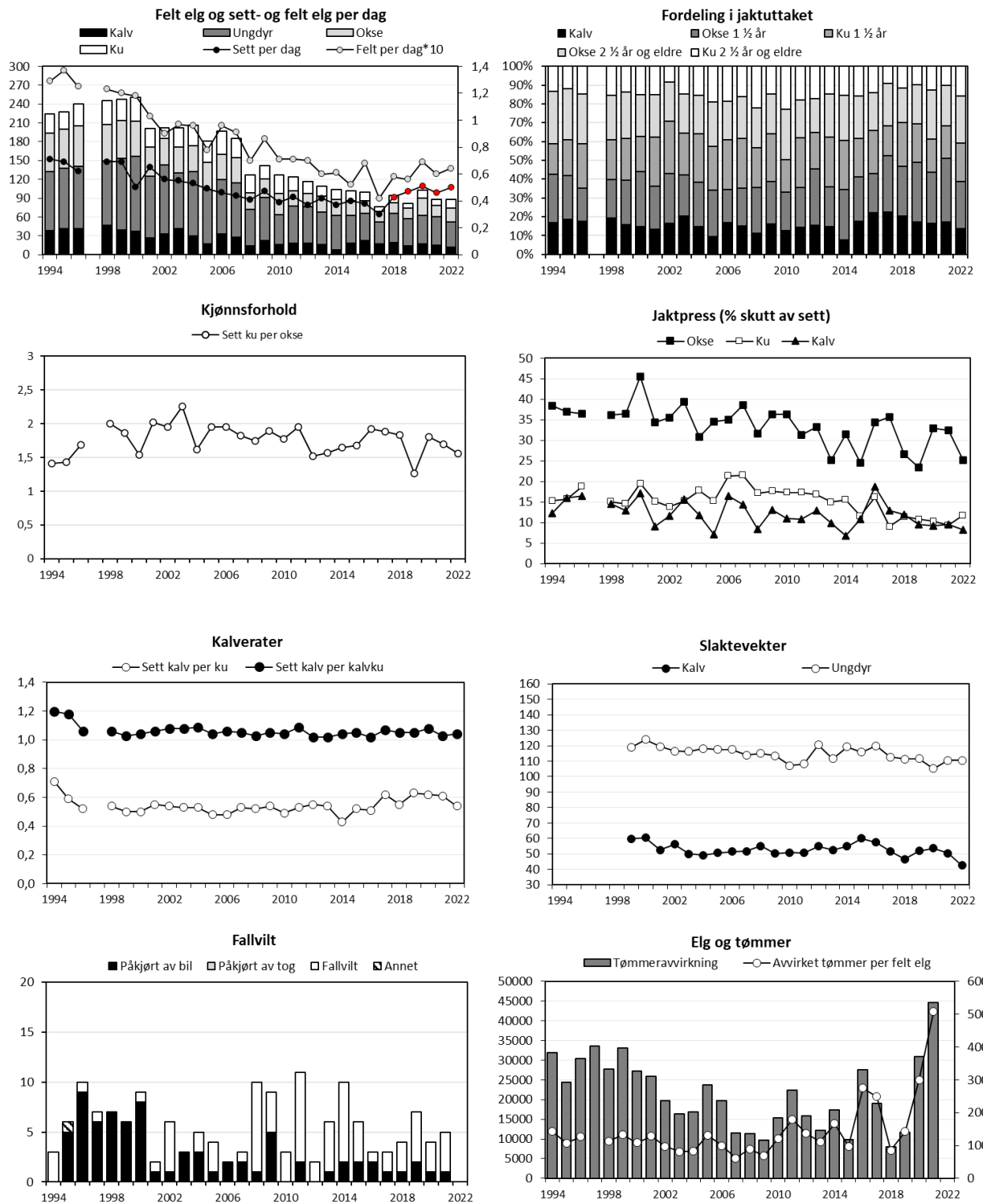
Årlig tømmeravvirkning har variert stort i Bygland i de siste 20 årene, men i løpet av disse årene er den høyeste avvirkninga registrert i 2021. Det ble da avvirket rett i underkant av 45000 m³ gran og furu. Fellingstallene har holdt seg noenlunde stabile de siste årene, og med en økning i avvirket tømmer, øker naturlig nok antall avvirket m³ per felte elg. Det ble i 2021 avvirket 508 m³ per felte elg i Bygland. En slik økning i tømmeravvirkninga er svært positivt for fremtidig produksjon av elgbeite.

Elg og trafikk

I perioden 2019-2021 er det registrert 4 trafikkdrepte elg. Dette tilsvarer 1 % av jaktuttaket i samme periode. I tillegg er det rapportert 12 elg til sammen som er omkommet eller felt av andre årsaker i samme periode. Konfliktnivået mot trafikk er på et lavt nivå i Agder sammenheng.

Anbefaling elg

En gjennomsnittlig høyere kalveproduksjon de siste 4-5 årene kombinert med noe lavere jaktuttak enn tidligere, har resultert i bestandsvekst. Dette sees også på at antall sett elg per jegerdag har hatt en gradvis økning samtidig som jaktinnsatsen i form av jegerdager har gått ned. Beitetaksten i 2021 viste et moderat overbeite i Bygland kommune. Det anbefales en svak reduksjon i elgtettheten for deretter å stabilisere om målet er å bedre bestandskondisjonen samtidig som beitetrykket reduseres. Vi opprettholder anbefalingen fra 2022 om et uttak på minst 130 elg i 2023.

Figur Bygland, elg. Felte elg, sett elg per jegerdag, samt felt elg per jegerdag*10 (øvre venstre delfigur), felte elg fordelt på alder og kjønn (øvre høyre delfigur), sett ku per okse (nest øverste venstre delfigur), jaktpress («skutt av sett», nest øverste høyre delfigur), kalv- og tvillingrate (nest nederste venstre delfigur), gjennomsnittlige slaktevekter for kalv og ungdyr (nest nederste høyre delfigur), fallvilt av elg (trafikkdrept og felt eller omkommet av andre årsaker) (nedre venstre delfigur) og tommeravvirkning og avvirkning per felte elg (nedre høyre delfigur).

Hjort

Fellingstall

Det ble felt 28 hjort i Bygland i 2022. Av 69 tildelte dyr tilsvarer dette en fellingsprosent på 41 %. Det var i overkant av 22500 daa tellende areal bak hver felt hjort. Kalv og ungdyr utgjorde 46 % av de felte dyra i 2022, mens andelen hanndyr av dyr 1,5 år eller eldre utgjorde 74 % av uttaket.

Bestandsutvikling

I 2022 ble det sett 0,15 hjort per jegerdag i Bygland kommune. Dette er en liten økning fra året før med 0,09 sett per jegerdag. Indeksen sett hjort per jegerdag har vært relativt stabil siden 2017 med en svak økning i hjortebestanden.

Kjønnsforhold

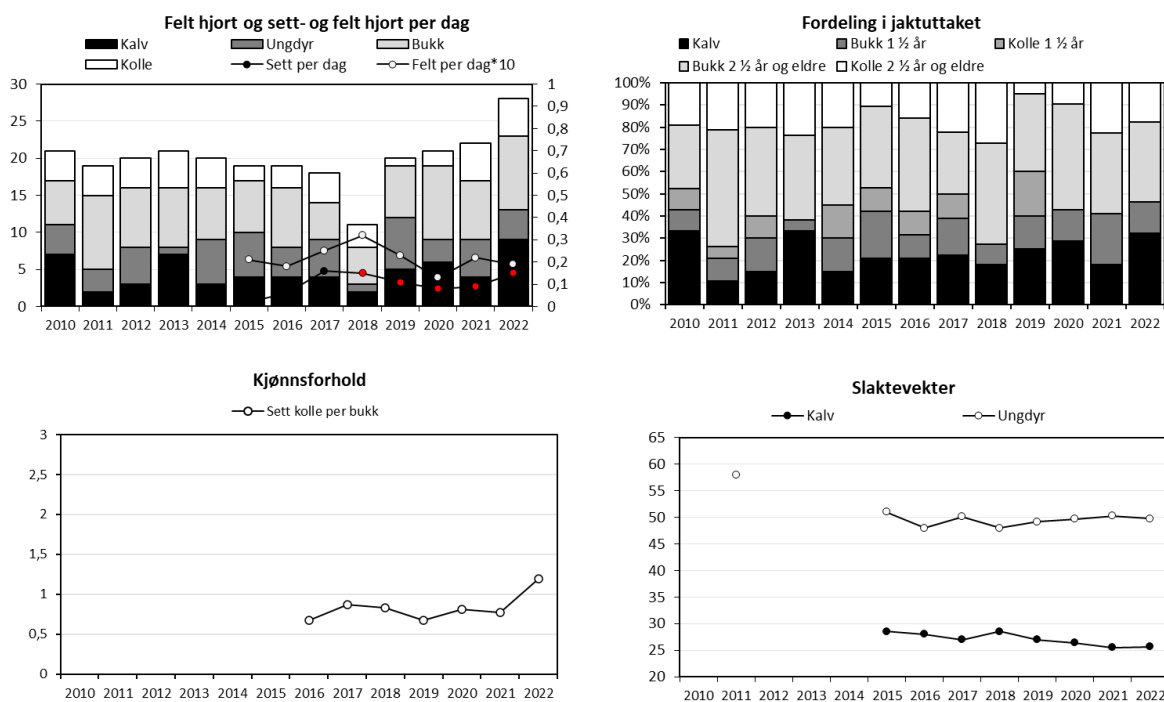
Det ble observert 1,2 kolle per bukk i 2022. Dette er en økning sammenlignet med tidligere år og viser en liten nedgang i bukkeandelen. I årene fra 2016 til 2021 er det observert en overvekt av bukk.

Bestandskondisjon

Gjennomsnittlige slaktevekter for kalv og ungdyr var på hhv. 26 (n=9) og 50 (n=4) kg og kan karakteriseres som middels. Slaktevektene for kalv og ungdyr har vært de samme de siste 3 årene, og for 2022 registreres det litt flere kalver enn tidligere. Datamaterialet er foreløpig fortsatt lavt i Bygland og det er begrenset hvor tydelige trender man kan lese.

Anbefaling

I Bygland ser hjortebestanden ut til å ha en svak økning. Dersom målsettingene er å begrense bestandsveksten, anbefales det høyere avskytning med en høyere andel hodyr i uttaket.

Figur Bygland, hjort. Felte hjort, sett hjort per jegerdag, samt felt hjort per jegerdag*10 (øvre venstre delfigur), felte hjort fordelt på alder og kjønn (øvre høyre delfigur), sett kolle per bukk (nedre venstre delfigur) og gjennomsnittlige slaktevekter for kalv og ungdyr (nedre høyre delfigur).

Bykle

Elg

Fellingstall

I Bykle ble det felt 43 elg i 2022. Med en tildeling på 53 elg tilsvarer dette en fellingsprosent på 81%. Det lå rett i overkant av 7600 daa bak hver elgfelling i 2022. Kalv og ungdyr utgjorde 56 % av de felte dyra, mens andelen hanndyr var 59 % av felte dyr 1,5 år eller eldre.

Jaktpress

Jaktinnsatsen målt i antall jegerdager har vært nokså stabil de siste ti årene, med noen små svingninger fra år til år. Antall jegerdager i 2022 var 413, en liten nedgang fra året før på om lag 100 jegerdager. Jaktpresset målt fra «skutt av sett» indeksene viser en kraftig nedgang de siste årene frem til 2019, sammenlignet med hele tidsperioden vi har data fra. Etter 2019 er det igjen en gradvis økning i jaktpresset på både okse, ku og kalv. I 2022 ble det registrert et jaktpress på okse, ku og kalv på hhv. 17 %, 8 % og 14 %. Siden forrige høst har jaktpresset økt mest på kalv. Datamaterialet i Bykle er generelt sett på lavt nivå (<1000 jegerdager, <500 elgobservasjoner), og det er derfor usikkert om observasjonene skyldes tilfeldigheter eller gjenspeiler faktiske forhold i elgbestanden.

Bestandsutvikling

Det ble sett 0,92 elg per jegerdag i 2022. Sett hele tidsperioden under ett, er bestanden igjen i en klar økning etter en nedgang fram til 2016. I 2022 ble det observert 1,5 ku per okse. Kjønnforholdet har vært relativt stabilt de siste årene, og gjennomsnittet de siste 3 årene ligger på 1,4 ku per okse.

Bestandskondisjon

Observert kalve- og tvillingrate i 2022 var på hhv. 0,5 og 1,01, en liten nedgang fra året før. De gjennomsnittlige slaktevektene for kalv og ungdyr var på hhv. 59 og 117 kg. Slaktevektene ligger godt over snittet for Agder.

Elg og tømmer

Bykle har en svært lav andel av produktiv skog, og årlig avvirkning mot antall felte elg er ingen god indikasjon for fremtidig produksjon av elgbeite i Bykle. I 2021 ble det totalt avvirket 314 m³ gran og furu i kommunen – en økning fra 2020 da avvirkninga var på 74 m³. Total avvirkning for 2021 tilsvarer litt i overkant av 8 m³ per felte elg.

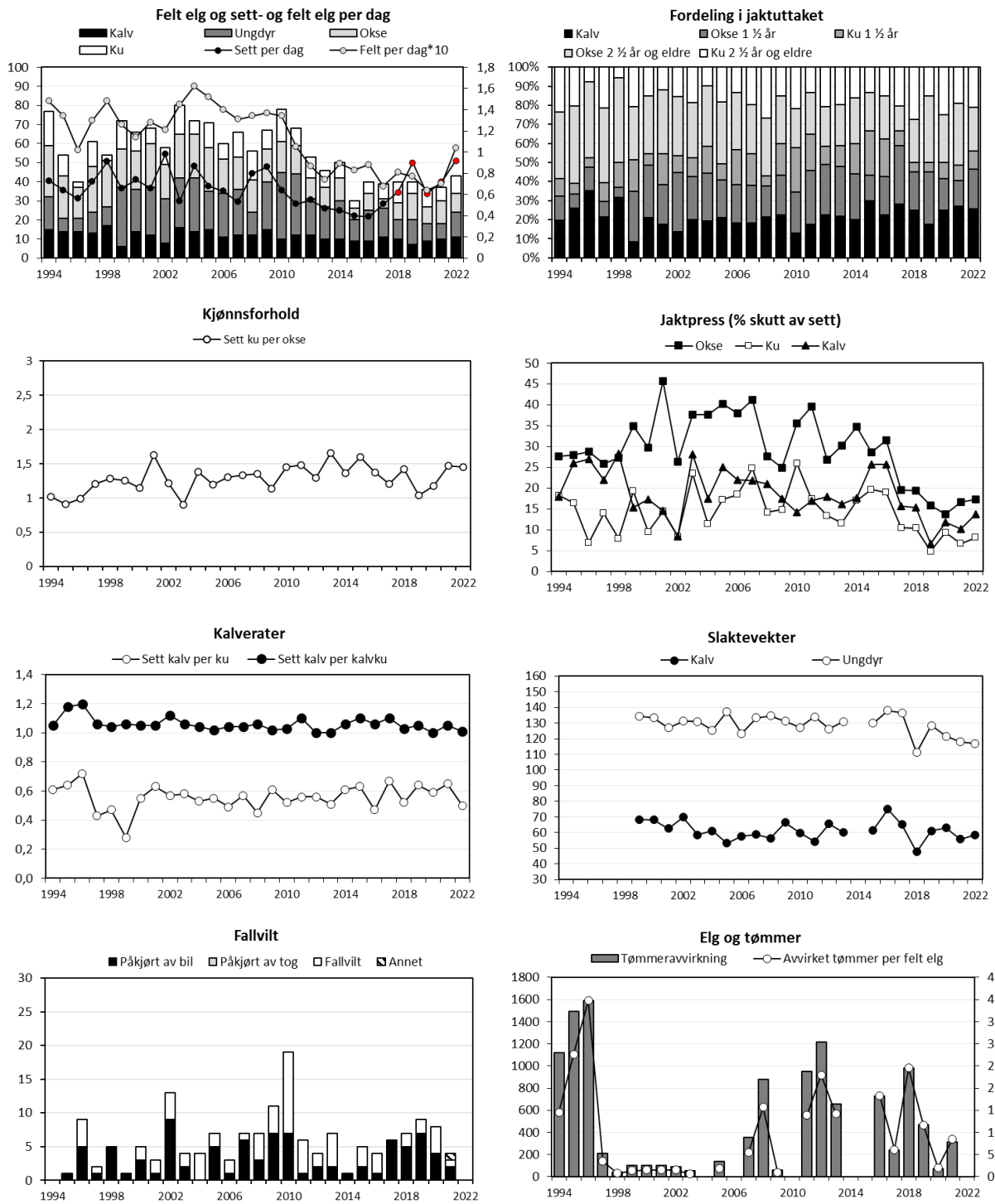
Elg og trafikk

I perioden 2019-2021 er det registrert 13 trafikkdrepte elg. Dette tilsvarer 11 % av jaktuttaket i samme periode. I tillegg er det rapportert 8 elg som er omkommet eller felt av andre årsaker i samme periode. Konfliktnivået mot trafikk vurderes som høyt.

Anbefaling elg

I 2021 ble det registrert et moderat overbeite i Bykle kommune. For å opprettholde eller gradvis bedre dagens bestandskondisjon, samt minske beitetrykket, anbefales en svak reduksjon i elgstammen. Vi anbefaler et uttak på minimum 55 elg i 2023 for å kunne oppnå dette. Uttaket bør ha et balansert uttak på alder og kjønn.

Figur Bykle, elg. Felte elg, sett elg per jegerdag, samt felt elg per jegerdag*10 (øvre venstre delfigur), felte elg fordelt på alder og kjønn (øvre høyre delfigur), sett ku per okse (nest øverste venstre delfigur), jaktpress («skutt av sett», nest øverste høyre delfigur), kalv- og tvillingrate (nest nederste venstre delfigur), gjennomsnittlige slaktevekter for kalv og ungdyr (nest nederste høyre delfigur), fallvilt av elg (trafikkdrept og felt eller omkommet av andre årsaker) (nedre venstre delfigur) og tømmeravvirkning og avvirkning per felte elg (nedre høyre delfigur).

Hjort

Fellingstall

Det ble felt 14 hjort i Bykle i 2022. Med en tildeling på 81 dyr tilsvarer dette en fellingsprosent på 17 %. Det var rett i overkant av 23700 daa tellende areal bak felte hjort. Kalv og ungdyr utgjorde 50 % av de felte dyra i 2022, noe som er godt over gjennomsnittet for de tre siste åra. Andelen hanndyr av dyr 1,5 år eller eldre utgjorde hele 80 % av uttaket.

Bestandsutvikling

Det ble sett 0,40 hjort per jegerdag i 2022, en liten nedgang fra 0,41 i 2021. Både sett per dag og felt per dag indeksene viser en nedadgående trend etter 2016 og fram til 2020. Etter dette viser indeksene igjen en gradvis økning, men et lite datagrunnlag gjør tallene usikre. Gradvis økning i fellingstallene tyder på en bestand i vekst.

Kjønnsforhold

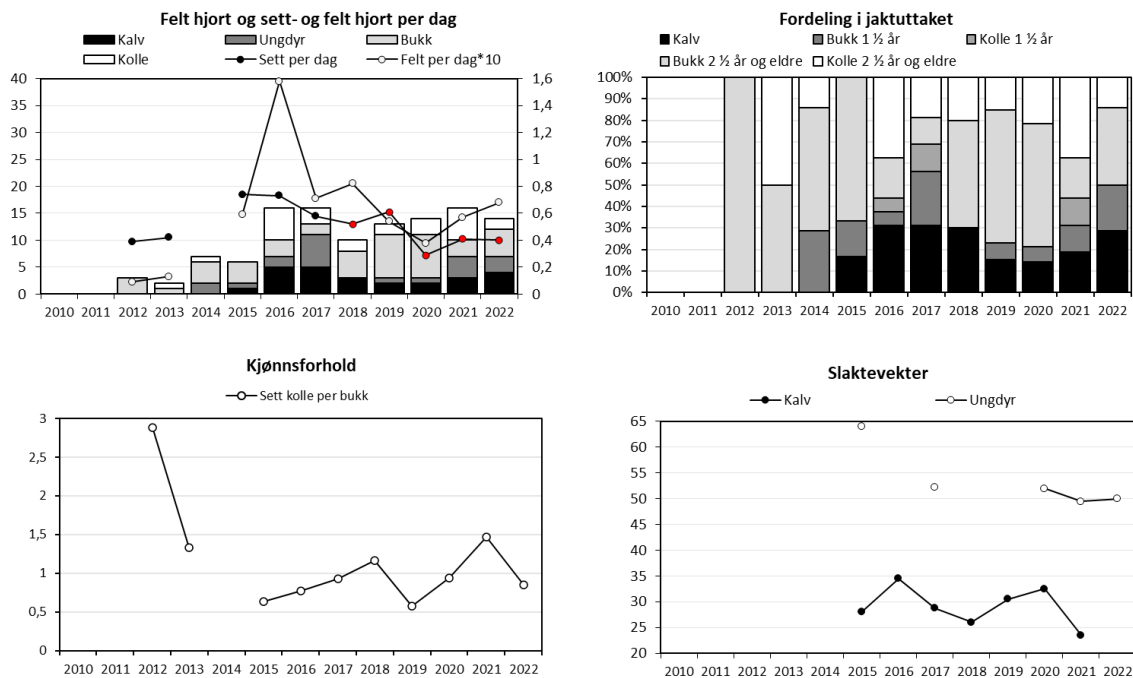
I 2022 ble det observert 0,8 kolle per bukk, mot 1,5 kolle per bukk året før. Det er foreløpig litt lite data til å tolke indeksen for mye.

Bestandskondisjon

Gjennomsnittlige slaktevekt for ungdyr var på 50 kg (n=2) i 2022. Det var ikke registrert vekt for felte kalver. Dette er for lite data til å si noe om trender, men vektene på disse to dyra ligger på samme nivå som gjennomsnittet for Agder.

Anbefaling

Som ellers i Agder er hjortebestanden i Bykle i vekst, men noe lavere enn sørlige deler av fylket. Dersom det er en målsetting å begrense veksten i hjortebestanden, kan uttaket med fordel økes. For å begrense nedgang i bestandskondisjonen, bør uttaket balanseres mellom ho- og hanndyr.

Figur Bykle, hjort. Felte hjort, sett hjort per jegerdag, samt felt hjort per jegerdag*10 (øvre venstre delfigur), felte hjort fordelt på alder og kjønn (øvre høyre delfigur), sett kolle per bukk (nedre venstre delfigur) og gjennomsnittlige slaktevekter for kalv og ungdyr (nedre høyre delfigur).

Evje og Hornnes

Elg

Fellingstall

Det ble felt 94 elg i Evje og Hornnes i 2022, fordelt på 15 kalver, 41 ungdyr, 18 voksne okser og 20 voksne kyr. Av dyr 1,5 år og eldre utgjorde hanndyr 51 % av uttaket. Med en tildelt kvote på 113 dyr utgjorde dette en fellingsprosent på 83 %. Bak hver felt elg lå det i overkant av 5600 dekar.

Jaktpress

Det ble lagt ned 1672 jegerdagsverk og gjort 794 observasjoner i 2022. Datakvaliteten bør dermed kunne gjenspeile de faktiske forhold for elgbestanden i kommunen. Jaktinnsatsen var tilsvarende den samme som i 2021. Prosent skutt av sett var 20 % for okser, 11 % for ku og 10 % på kalv i 2022. Jaktpresset for de ulike kategoriene har holdt seg stabilt i siste femårsperiode.

Bestandsutvikling

I 2022 ble det sett 0,47 elg per jegerdag. Bestanden virker å stabilisere seg med en nedgang i sett elg-indeks i 2022 sammenlignet med treårs-perioden 2019-2021. Lavere kalverate for 2022 kan ha medvirket til dette. I 2022 ble det sett 1,7 ku per okse. Kjønnforholdet har holdt seg på et stabilt nivå over tid.

Bestandskondisjon

Kalve- og tvillingrate var på henholdsvis 0,45 og 1,04 i 2022. Dette er den laveste kalveraten som er registrert i kommunen. Slaktevektene for kalv og ungdyr var i snitt på henholdsvis 50 kg og 114 kg i 2022.

Elg og tømmer

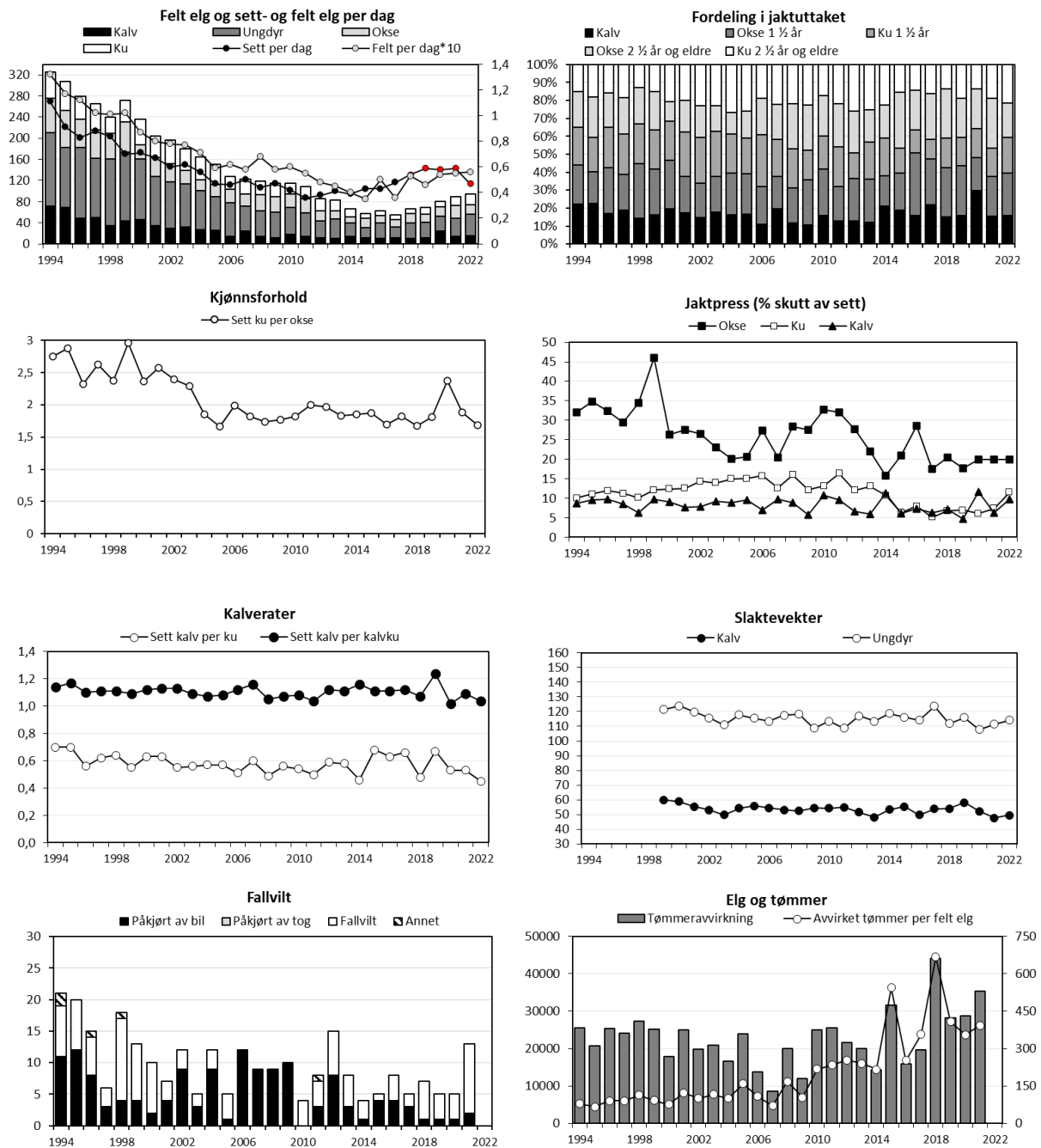
I perioden 2019-2021 er det i snitt avvirket i overkant av 30 500 m³ tømmer per år. Dette ligger noe over snittet for siste 10 års periode på i underkant av 26 000 m³. Hogstaktiviteten den siste tiden gir fremtidig økt beitetilbud og fôrproduksjon for elg.

Elg og trafikk

Det er et lavt konfliktnivå mellom elg og trafikk i Evje og Hornnes kommune. I perioden 2019-2021 er det til sammen registrert 4 elg påkjørt av bil. Trafikkdrepte elg utgjorde 2 % av jaktuttaket for samme periode. I perioden 2019-2021 ble det i snitt registrert 6 elg per år som er felt eller omkommet av andre årsaker enn jakt eller påkjørsel.

Anbefaling elg

Elgbeitetaksten i 2021 dokumenterte et moderat overbeite der tilgjengeligheten av ROS-arter var svært begrenset. Tross økning i antall felte elg de senere årene, antas det at bestanden fortsatt er på et høyt nivå ut ifra tilgjengelig beite. Dette tilsier at tettheten av elg bør reduseres til et lavere nivå for å oppnå en mer bærekraftig mattilgang for elgen. Kortsiktig uttak bør dermed økes, og vi foreslår et minimumsuttak på 120 elg i 2023.

Figur Evje og Hornnes, elg. Felte elg, sett elg per jegerdag, samt felt elg per jegerdag*10 (øvre venstre delfigur), felte elg fordelt på alder og kjønn (øvre høyre delfigur), sett ku per okse (nest øverste venstre delfigur), jaktpress («skutt av sett», nest øverste høyre delfigur), kalv- og tvillingrate (nest nederste venstre delfigur), gjennomsnittlige slaktevekter for kalv og ungdyr (nest nederste høyre delfigur), fallvilt av elg (trafikkdrept og felt eller omkommet av andre årsaker) (nedre venstre delfigur) og tømmeravvirkning og avvirkning per felte elg (nedre høyre delfigur).

Hjort

Fellingstall

Det ble felt 72 hjort i Evje og Hornnes i 2022, tilsvarende 67 % av tildelt kvote på 108 dyr. Jaktutbyttet fordelte seg på 22 kalver, 14 ungdyr, 19 bukker og 17 koller. Bak hver felt hjort lå det omtrent 7300 daa tellende areal. Fellingstallene har gått kraftig opp de siste fire årene, hvor jakta i 2022 ga ny fellingsrekord.

Bestandsutvikling

Det ble registrert 764 jegerdager og 281 observasjoner i 2022, noe som ga 0,37 sett hjort per jegerdagsverk. Økende avskytning og økning i sett hjort indeks tyder på at bestanden er i vekst. Hjorten ble i 2022 felt regelmessig gjennom hele jaktseasonen, noe som tyder på at Evje og Hornnes har en funksjon som helårsleveområde for hjorten.

Kjønnsforhold

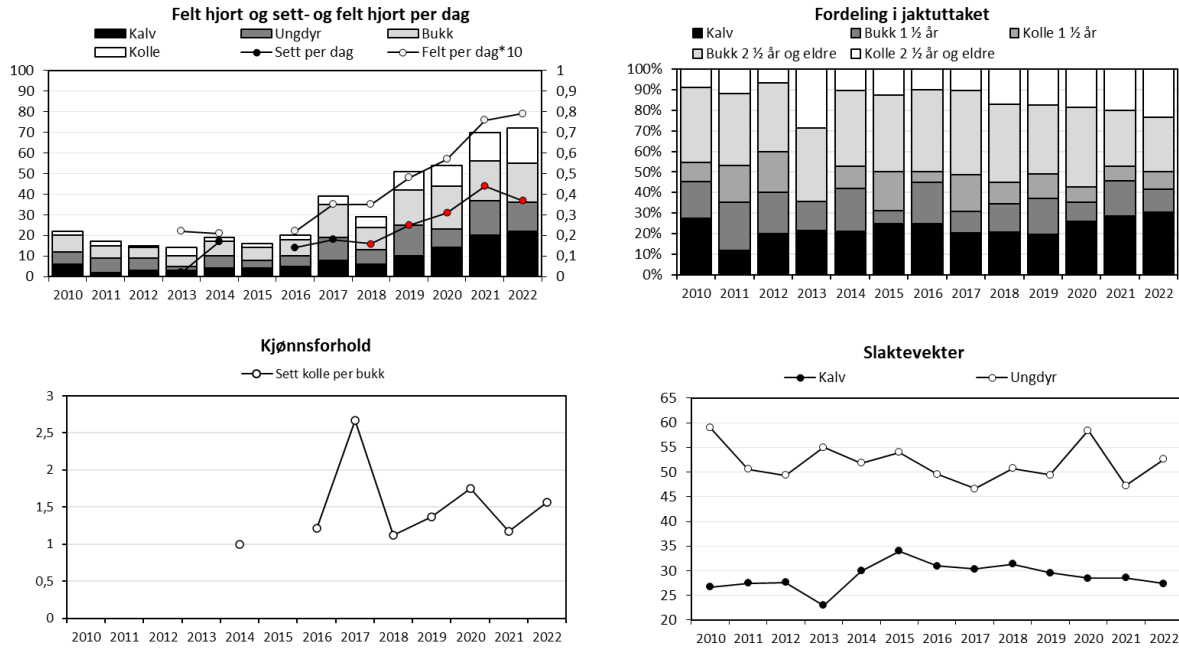
I 2022 ble det observert 1,6 kolle per bukk, mot 1,2 kolle per bukk året før. Denne indeksen har variert fra 1,1 til 2,7 i perioden 2016 til 2022, med et snitt på 1,5 for siste 3-årsperiode. Det har vært en overvekt av hanndyr i uttaket og stort jaktpress på bukker over tid.

Bestandskondisjon

I 2022 var gjennomsnittlige slaktevekt for kalv og ungdyr på henholdsvis 27 kg og 53 kg. Kalvevektene har hatt en negativ trend fra 2018 til 2022. Det kan tolkes som at vektene for hjorten gradvis går noe ned, men årlig variasjon forekommer. Gjennomsnittlig slaktevekt for ungdyr har variert, men virker å holde seg stabilt for siste 5-årsperiode.

Anbefaling

Bestandstettheten har vært økende tross økende jaktuttak og dermed virker bestanden fortsatt å være i vekst. En langvarig trend med reduserte slaktevekter for kalv indikerer at jaktuttaket bør opprettholdes. Reduserte slaktevekter kan forklares med tetthetsavhengige faktorer. Det anbefales å opprettholde kvoter og årlig jaktuttak for å hindre ukontrollert bestandsvekst. Selv om kjønnsforholdet trolig er innenfor hva som er anbefalt, kan et vedvarende høyt uttak av bukk, særlig store bukker, være uheldig for bestandsdynamikken. Økt uttak av hodyr vil bidra til å regulere bestanden mer effektivt.

Figur Evje og Hornnes, hjort. Felte hjort, sett hjort per jegerdag, samt felt hjort per jegerdag*10 (øvre venstre delfigur), felte hjort fordelt på alder og kjønn (øvre høyre delfigur), sett kolle per bukk (nedre venstre delfigur) og gjennomsnittlige slaktevekter for kalv og ungdyr (nedre høyre delfigur).

Farsund

Elg

Fellingstall

Det ble felt 4 elg i Farsund i 2022, fordelt på 1 kalv, 2 ungdyr og 1 voksn okse. Ut fra en kvote på 24 tildelte dyr ble 17 % av kvota felt. Bak hver felt elg lå det i overkant av 56 600 daa tellende areal.

Jaktpress

Det ble lagt ned 357 jegerdagsverk og observert 132 elg 2022. Datamaterialet må derfor tolkes med forsiktighet. Prosent skutt av sett var 2 % for okser, 4 % for ku og 8 % for kalv i 2022.

Bestandsutvikling

I 2022 ble det sett 0,37 elg per jegerdagsverk. Det har vært en økende trend i sett-elg indeksen de siste 5 årene sammenlignet med tidligere år. Med bakgrunn i lave fellingstall kan det forventes en svakt økende bestand. Lave kalverater kan medvirke til at bestandsveksten går sakte. I 2022 ble det sett 1,1 ku per okse, en nedgang fra 3,5 i 2021. Et begrenset datamateriale gir imidlertid store årlige variasjoner og usikre tall.

Bestandskondisjon

Kalv- og tvillingrate var på henholdsvis 0,23 og 1 i 2022. Kalveproduksjonen har vært svært lav de siste årene, sett bort i fra tvillingraten i 2021 (1,37). Gjennomsnittlig slaktevekt for kalv og ungdyr de siste 5 årene er henholdsvis 44 kg og 118 kg.

Elg og tømmer

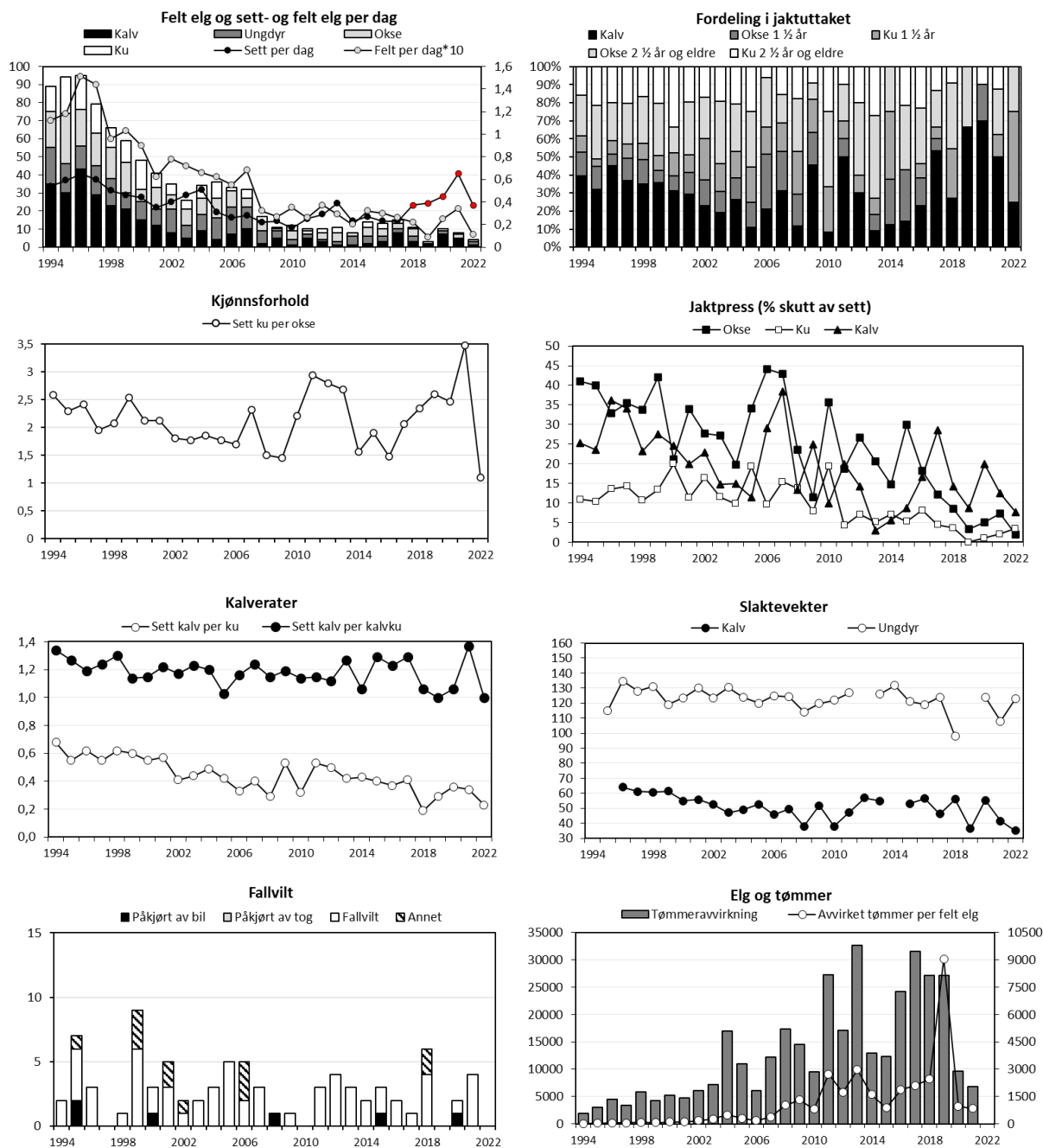
I perioden 2019-2021 er det i snitt avvirket i overkant av 14 500 m³ tømmer per år. De siste par årene har det vært en nedgang i avvirket mengde tømmer. Hogstaktiviteten i perioden 2016-2019 vil gi økt fôrproduksjon i årene fremover, noe som er positivt.

Elg og trafikk

Det er lavt konfliktnivå mellom elg og trafikk. I perioden 2019-2021 er det registrert 1 elg påkjørt av bil. Fallvilt i Farsund er historisk sett primært knyttet til andre dødsårsaker enn trafikk.

Anbefaling elg

Tross lavt jaktuttak virker bestanden ikke å ha vokst seg vesentlig større, men antas å øke sakte. Med bakgrunn i bærekraftig beitetrykk registrert ved beitetakstene i 2017 og 2021, er dagens elgbestand antatt å ha en bærekraftig størrelse. Lav kondisjon på elgen kan skyldes flere faktorer. Fordi en liten elg er en dårlig bidragsyter inn i bestanden, bør det i stor grad etterstrebtes å ta ut «mindreverdige» dyr. Vi mener det er viktig å opprettholde et årlig uttak på minimum 10-15 elg for å unngå bestandsvekst.

Figur Farsund, elg. Felte elg, sett elg per jegerdag, samt felt elg per jegerdag*10 (øvre venstre delfigur), felte elg fordelt på alder og kjønn (øvre høyre delfigur), sett ku per okse (nest øverste venstre delfigur), jaktpress («skutt av sett», nest øverste høyre delfigur), kalv- og tvillingrate (nest nederste venstre delfigur), gjennomsnittlige slaktevekter for kalv og ungdyr (nest nederste høyre delfigur), fallvilt av elg (trafikkdrept og felt eller omkommet av andre årsaker) (nedre venstre delfigur) og tømmeravvirkning og avvirkning per felte elg (nedre høyre delfigur).

Hjort

Fellingstall

Det ble felt 159 hjort i Farsund i 2022, tilsvarende 78 % av den tildelte kvoten på 204 dyr. Jaktutbyttet var på 51 kalver, 37 ungdyr, 25 bukker og 46 koller. Kalv og ungdyr utgjorde 55 % av uttaket. Av felte dyr 1,5 år og eldre utgjorde hanner 44 % av jaktuttaket. Bak hver felt hjort lå det omtrent 1400 daa tellende areal. Fellingstallene har årlig steget fra 2014, og jakta 2022 ga igjen ny fellingsrekord.

Jaktpress

I 2022 ble det registrert 1008 jegerdager og 1433 observasjoner av hjort. Datamaterialet er dermed av god kvalitet for å vurdere forholdene i kommunen. Prosent skutt av sett var på 16 % for bukk, 8 % for kolle og 11 % for kalv.

Bestandsutvikling

Det ble sett 1,42 hjort per jegerdag i 2022. Dette er den høyeste registrerte indeksen for Agder i 2022. Bestanden i Farsund har vist økende tetthet over tid, der sett og felt hjort per dag viser en økning for siste 5-årsperiode. Kommunen er godt egnet som helårsleveområde for hjort, særlig med god tilgang på dyrket mark, heier med buskvegetasjon og som følge av lite snø vinterstid.

Kjønnsforhold

Kjønnsforholdet har vært nokså stabilt rundt 2 koller pr bukk de siste årene, med variasjon fra 1,7 til 2,4 fra 2014 til 2021. Det ble observert 2,7 kolle per bukk i 2022, en økning fra 1,8 kolle per bukk i 2021. Det ble felt en høyere andel hodyr i 2022, som trolig jevner ut kjønnsforholdet noe. Andel sette spissbukker per bukk var i 2022 på 0,38.

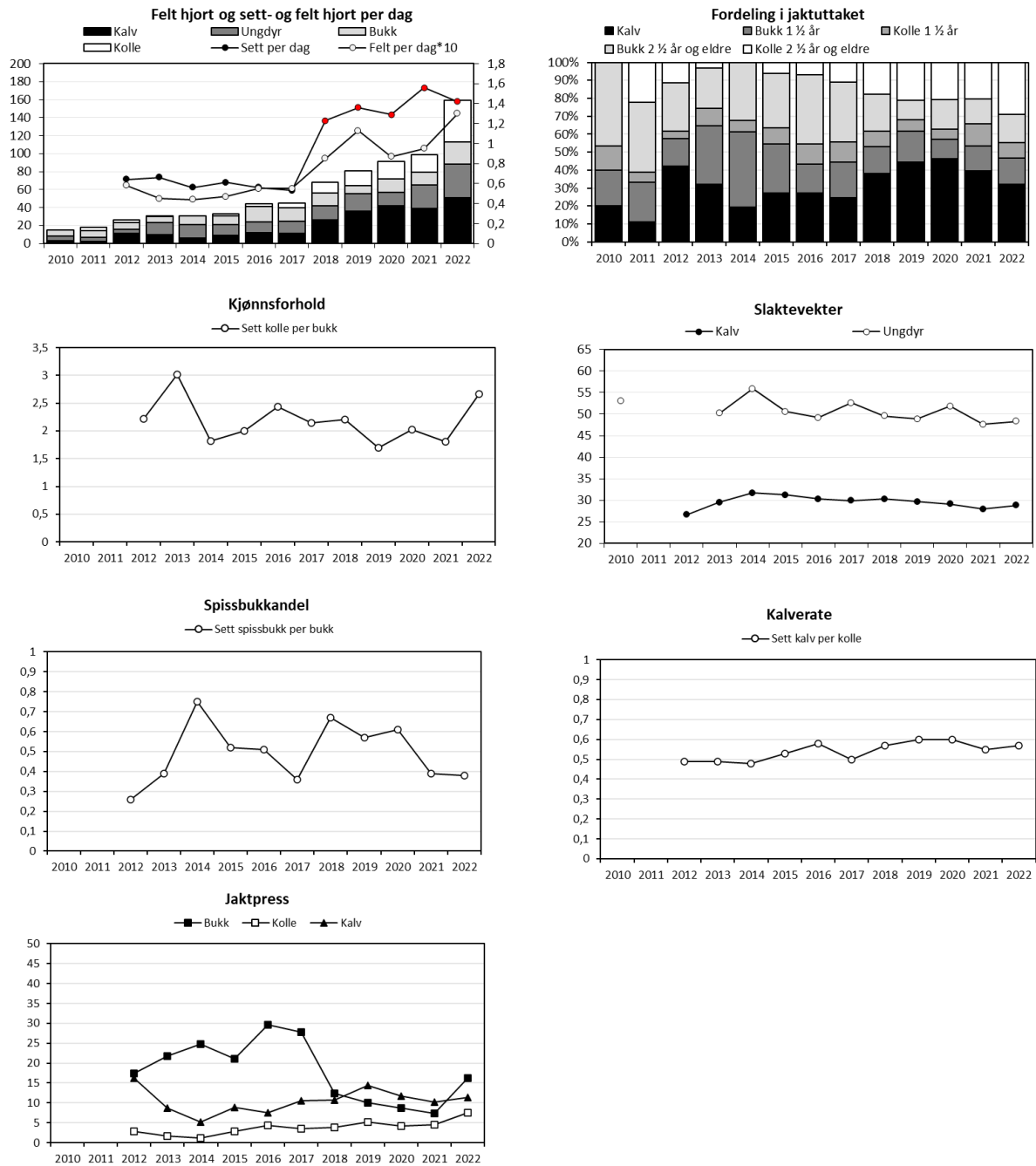
Bestandskondisjon

I 2022 var gjennomsnittlige slaktevekt for kalv og ungdyr på henholdsvis 29 kg og 48 kg. Det har over tid vært svært god innrapportering av vekter i kommunen. Trenden for de siste fem årene viser at vektene for hjorten gradvis minker. Kalveproduksjonen har holdt seg stabil for siste 5-årsperiode med et snitt på 0,58 kalv per kolle, med variasjon mellom 0,55 og 0,6 kalv per kolle.

Anbefaling

Bestanden har vært økende, tross økende jaktuttak og økende andel eldre hodyr i uttaket. Fellingstallene fra 2022 synes fornuftig med høyere antall og større andel hodyr enn tidligere. Endringen i minstestareal fra 2022 har gitt rom for større kvoter, men enda observeres det langt flere hjort enn hva som felles.

Det anbefales at kvotene opprettholdes på et høyt nivå for å unngå at bestanden skyter videre i været. Ved høy fellingsprosent er det som regel grunnlag for et høyere uttak, særlig i vald som fyller kvotene. Økt uttak av hodyr gir mer effektiv bestandsregulering og er gunstig å fortsette med i kommende sesong. Dette vil også balansere kjønnsforholdet. Tetthetsavhengige faktorer vil trolig komme tydeligere til uttrykk i form av reduserte slaktevekter i tiden fremover.

Figur Farsund, hjort. Felte hjort, sett hjort per jegerdag, samt felt hjort per jegerdag*10 (øvre venstre delfigur), felte hjort fordelt på alder og kjønn (øvre høyre delfigur), sett kolle per bukk (nest øvre venstre delfigur), gjennomsnittlige slaktevekter for kalv og ungdyr (nest øvre høyre delfigur), sett spissbukk per bukk (nest nedre venstre delfigur), kalverate (nedre høyre delfigur) og jaktpress («skutt av sett», nedre venstre delfigur).

Flekkefjord

Elg

Fellingstall

Det ble i 2022 skutt 18 elg i Flekkefjord. Med en tildeling på 57 elg tilsvarer dette en felling på 32%. Det totale uttaket fordelte seg på 10 kalv, 4 ungdyr, 3 eldre okser og 1 ku. Bak hver felt elg lå det i underkant av 25000 daa tellende areal. Kalv og ungdyr utgjorde 78 % av uttaket, mens andelen hanndyr 1,5 år og eldre utgjorde 75 % av uttaket. De siste tre årene har andelen hanndyr 1,5 år og eldre i uttaket hatt et gjennomsnitt på 65 %. På kort tid har det vært en nedgang i fellingstallet og siden 2018 har uttaket mer enn halvert seg.

Jaktpress

Jaktinnsatsen i form av jegerdager var 376 i 2022. Antall jegerdager har hatt en betydelig nedgang de siste årene, og siden 2018 har både jegerdager og antall jaktfelt mer enn halvert seg.

Jaktinnsatsen i Flekkefjord for 2022 består i hovedsak av data fra Gyland viltlag, og tallene må tolkes i lys av dette. Antall elgobservasjoner var på 134, og sammen med et lavt antall jegerdager er datamateriale for tynt og det er usikkert om tallene er påvirket av tilfeldigheter eller om de gjenspeiler faktiske forhold i elgbestanden. Jaktpresset (skutt av sett) på okse, ku og kalv utgjorde hhv. 21 %, 3 % og 36 %.

Bestandsutvikling

Sett elg i 2022 var 0,36 per jegerdag, mot 0,26 per jegerdag i 2021. Sett i et lengre perspektiv ser indeksen ut til å ha vært stabil de siste 5 årene. Indeksen sett i sammenheng med lavere fellingstall og færre jaktlag som utøver jakt, er det sannsynlig at bestanden er i svak vekst for kommunen sett under ett. Observert antall ku per okse i 2022 var 2,3 mot 1,2 i 2021. De siste tre årene har kjønnsforholdet et gjennomsnitt på 2,1 ku per okse, noe som viser en nedgang i okseandelen fra tidligere.

Bestandskondisjon

Kalv- og tvillingraten var på henholdsvis 0,41 og 1,08 i 2022. Kalveraten for 2022 ligger på gjennomsnittet for de tre siste årene. Gjennomsnittlige slaktevekter for kalv og ungdyr lå på hhv. 47 (n=9) og 90 (n=4) kg. Slaktevektene for ungdyr er det laveste registrerte i perioden fra 1994 til i dag, men tallene bygger på et lavt antall individer.

Elg og tømmer

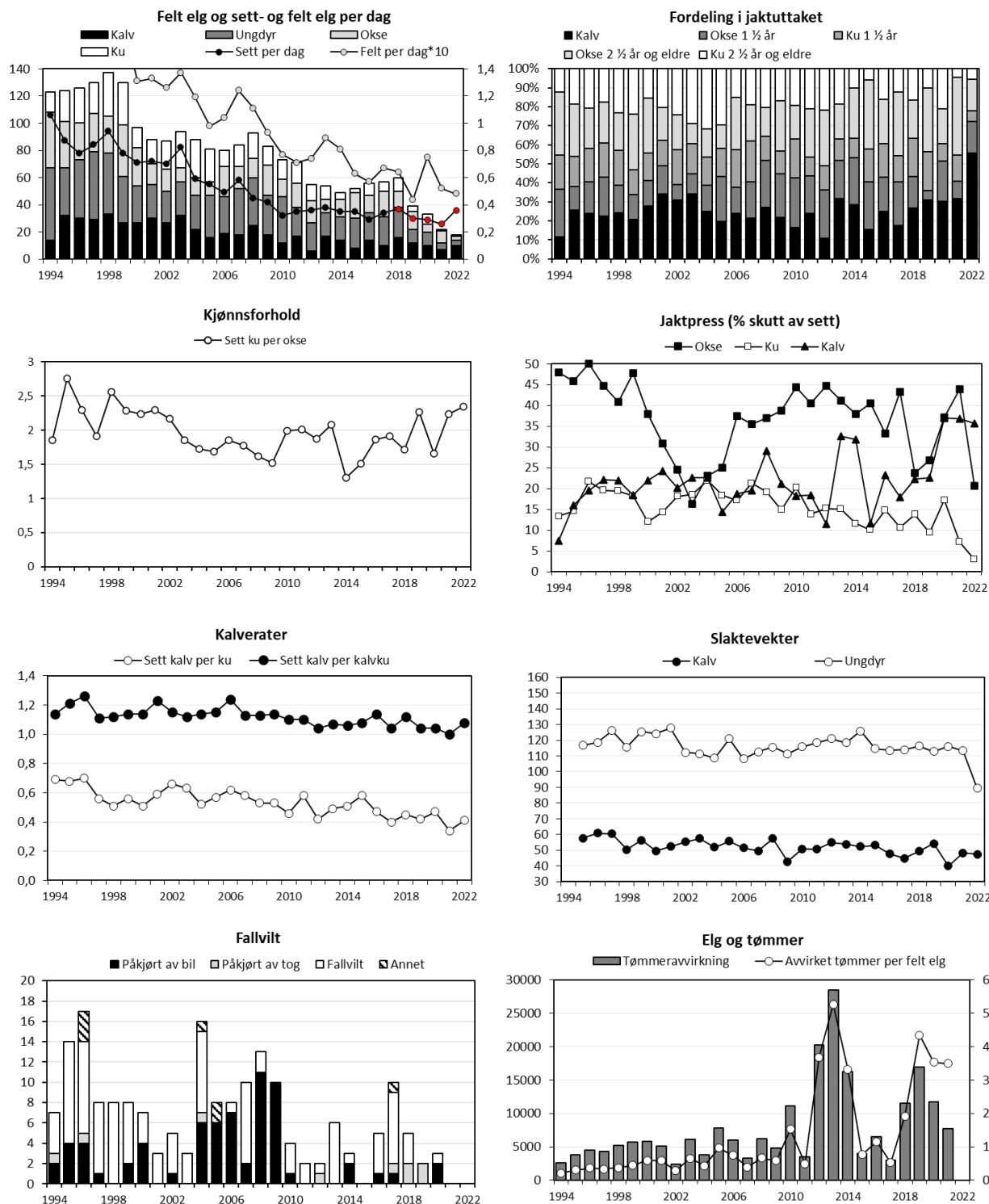
Utviklinga i årlig tømmeravvirkning har vært svært varierende siden 2011, men har vært i gjennomsnitt høyere enn årene før dette. Det ble avvirket i overkant av 7600 m³ gran og furu i 2021, og målt mot antall felte elg tilsvarte dette 349 m³ per felt elg. Samtidig som tømmeravvirkninga har økt, har avvirkning per felt elg økt. Dette skyldes også betydelig reduserte fellingstall.

Elg og trafikk

Konfliktnivået mot trafikk er betydelig redusert de siste årene og skyldes i stor grad en redusert elgbestand. I perioden 2019-2021 er det registrert 4 trafikkdrepte elg, hvorav 2 påkjørt av tog og 2 påkjørt av bil. Dette utgjør 4 % målt mot jaktuttaket for samme periode. I samme periode er det registrert 1 elg omkommet av andre årsaker.

Anbefaling elg

Med stabile sett og felt elg-indeksler og en reduksjon i antall fellinger er det tydelig at elgbestanden i Flekkefjord er i svak vekst. Beitetrykket var etter beitetakstene både i 2017 og 2021 nær bærekraftig. En økning i tømmeravvirking de siste 10 årene har trolig bidratt til et større utvalg av elgbeite og mindre konkurranse. For å oppnå et bærekraftig beitetrykk anbefales det en svak reduksjon i elgtettheten. Et uttak med en jevnere fordeling mellom ho- og hanndyr vil også bidra til en mer produktiv og bærekraftig elgbestand i fremtiden. Som nevnt er datagrunnlaget for kommunen på et lavt nivå, og med fredning av elgen mister man verdifull overvåkning av bestanden. Vi anbefaler å opprettholde jakta, men gjøre justeringer i uttaket. Vi opprettholder anbefalingen fra 2022 om et uttak på 50 elg for 2023 med forbehold om at uttaket fordeles over hele kommunen.

Figur Flekkefjord, elg. Felte elg, sett elg per jegerdag, samt felt elg per jegerdag*10 (øvre venstre delfigur), felte elg fordelt på alder og kjønn (øvre høyre delfigur), sett ku per okse (nest øverste venstre delfigur), jaktpress («skutt av sett», nest øverste høyre delfigur), kalv- og tvillingrate (nest nederste venstre delfigur), gjennomsnittlige slaktevekter for kalv og ungdyr (nest nederste høyre delfigur), fallvilt av elg (trafikkdrept og felt eller omkommet av andre årsaker) (nedre venstre delfigur) og tømmeravvirkning og avvirkning per felte elg (nedre høyre delfigur).

Hjort

Fellingstall

Det ble i 2022 felt 86 hjort i Flekkefjord kommune. Med en tildeling på 117 dyr tilsvarer dette en felling på 74 %. Jaktuttaket fordelte seg på 22 kalv, 31 ungdyr, 24 eldre bukker og 9 koller. Bak hver felling lå det litt i overkant av 5300 daa tellende areal. Kalv og ungdyr utgjorde 62 % av uttaket, mens andelen hanndyr 1,5 år og eldre var på 56 % i uttaket.

Bestandsutvikling

Det ble sett 0,67 hjort per jegerdag i 2022. Både sett- og felt hjort per jegerdag har siden 2012 hatt en jevn økning og tyder på en hjortebestand i vekst.

Kjønnsforhold

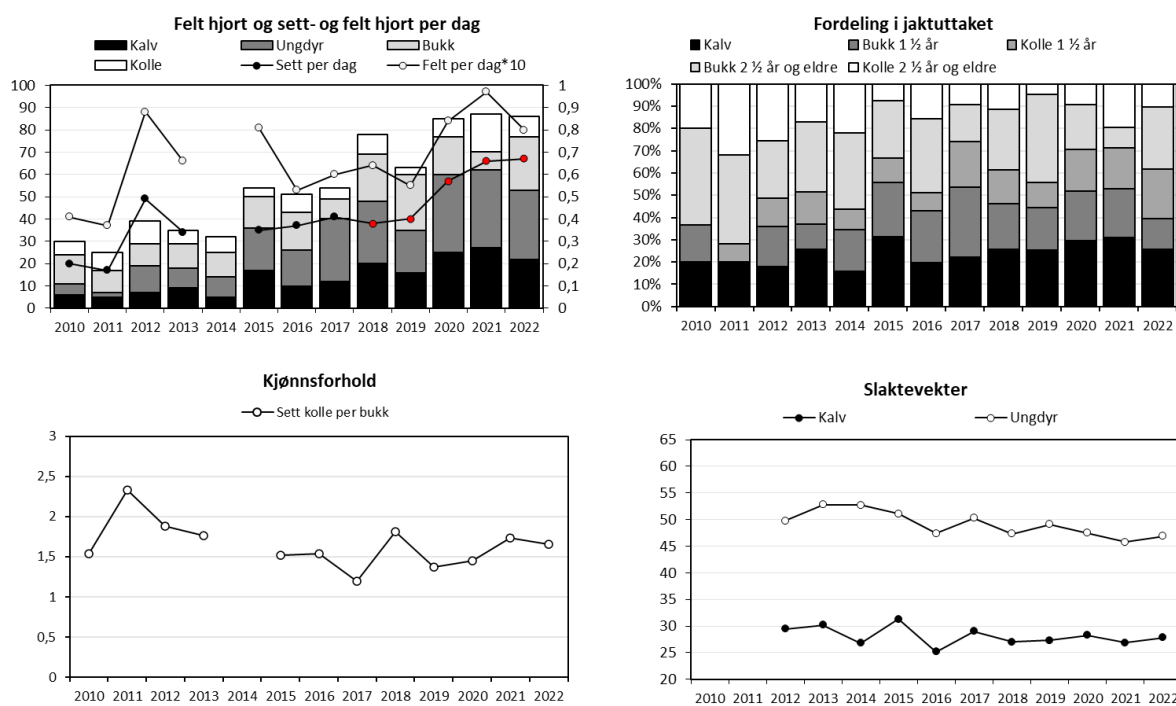
Det ble observert 1,7 kolle per bukk i 2022, likt som året før. Bukkeandelen ser ut til å ha holdt seg relativt stabil de siste årene, med noen årlige variasjoner.

Bestandskondisjon

Gjennomsnittlige slaktevekter for kalv og ungdyr i 2022 var på henholdsvis 28 og 47 kg. Slaktevektene har holdt seg stabile siden 2018, men sett i et lengre perspektiv på 10 år har begge kategorier hatt en svak nedgang.

Anbefaling

Hjortebestanden har vært i relativt jevn økning de siste 8 årene. For å unngå ukontrollert bestandsvekst anbefales det å øke uttaket. Ved for høy bestandstetthet vil tetthetsavhengige faktorer komme til uttrykk i tiden fremover. Det anbefales også en jevnere fordeling av ho- og hanndyr i uttaket. Dette vil bidra til å opprettholde god bestandskondisjon.

Figur Flekkefjord, hjort. Felte hjort, sett hjort per jegerdag, samt felt hjort per jegerdag*10 (øvre venstre delfigur), felte hjort fordelt på alder og kjønn (øvre høyre delfigur), sett kolle per bukk (nedre venstre delfigur) og gjennomsnittlige slaktevekter for kalv og ungdyr (nedre høyre delfigur).

Froland

Elg

Fellingstall

I 2022 ble det skutt 98 av 112 tildelte elg i Froland kommune. Dette tilsvarer et uttak på 88 %. Uttaket fordelte seg på 23 kalv, 28 ungdyr, 27 okser og 20 kyr. Kalv og ungdyr utgjorde 52 % av de felte dyrene, mens andelen hanndyr av felte dyr 1,5 år og eldre lå på 59 %. Bak hver felt elg lå det 6250 daa tellende areal.

Jaktpress

Det ble lagt ned en jaktinnsats på 1686 jegerdager i 2022, noe som er en liten nedgang fra året før med 1756 jegerdager. Jaktpresset (skutt av sett) på både okse, ku og kalv hadde en liten økning fra året før og lå på hhv. 22 %, 9 % og 17 %.

Bestandsutvikling

Sett elg i 2022 var 0,44 per jegerdag. Denne indeksen har vist en gradvis nedgang de siste tre årene og har et snitt på 0,48 i samme periode. Sett i et lengre perspektiv var sett elg pr jegerdag-indeksen på vei opp frem til og med 2020, og ligger i gjennomsnitt høyere i dag enn for 10 år siden. Det er sannsynlig at bestanden er i svak vekst, som følge av lave uttak de siste årene. Dette til tross for lav kalveproduksjon. Det ble sett 1,7 ku per okse i 2022 mot 1,9 i 2021.

Bestandskondisjon

Kalve- og tvillingraten var på henholdsvis 0,39 og 1,03 i 2022. Dette er nedgang siden 2021 da kalve- og tvillingraten var på hhv. 0,46 og 1,08, og spesielt for kalveraten er tallene i 2022 det laveste registrerte i perioden vi har data fra. Gjennomsnittlige slaktevekter for kalv og ungdyr lå på henholdsvis 49 og 113 kg i 2022 mot 41 og 101 kg i 2021.

Elg og tømmer

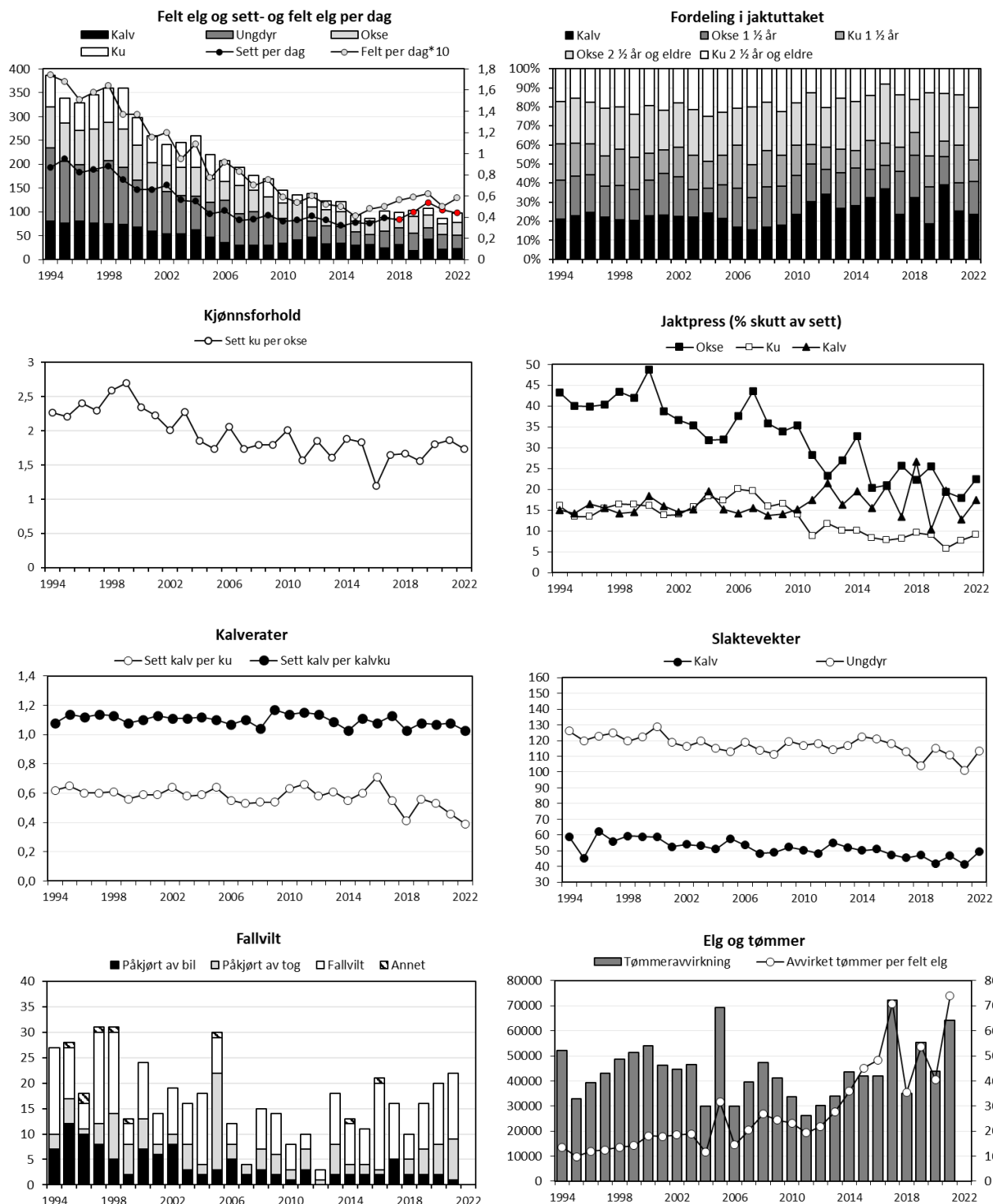
Det ble i 2021 avvirket i overkant av 64300 m³ gran og furu. Dette er en økning med over 20000 m³ fra året før. Avvirket mengde tømmer per felte elg har vist en økning siden 2011, med noen svingninger mellom 2017 og 2021. Økningen skyldes både en betydelig økning i totalt avvirket tømmer, samt reduserte fellingstall. Avvirket tømmer per felte elg var på 739 m³ i 2021. En generell økning i tømmeravvirkningen vil være svært positivt for fremtidig elgbeite.

Elg og trafikk

I perioden 2019-2020 er det registrert 24 trafikkdrepte elg, hvorav 19 av disse ble drept på jernbanen. Målt mot jaktuttaket i samme periode tilsvarer dette 8 %. Det er i tillegg registrert 34 elg som er omkommet av andre årsaker i samme periode. Konfliktnivået mot trafikk er betydelig, og kan på sikt forventes å øke om elgtettheten fortsetter å øke.

Anbefaling elg

Elgtettheten i Froland fortsetter å øke, men både produksjonstall og «sett elg» indikerer at bestandsveksten går saktere enn tidligere. Med målsetting om en mer bærekraftig elgstamme vil en svak reduksjon i elgtettheten legge forholdene bedre til rette for en mer produktiv elgbestand i fremtiden. Vi anbefaler derfor et uttak på 120 elg i 2023 med et mer balansert uttak mellom ho- og hanndyr.

Figur Froland, elg. Felte elg, sett elg per jegerdag, samt felt elg per jegerdag*10 (øvre venstre delfigur), felte elg fordelt på alder og kjønn (øvre høyre delfigur), sett ku per okse (nest øverste venstre delfigur), jaktpress («skutt av sett»), nest øverste høyre delfigur), kalv- og tvillingrate (nest nederste venstre delfigur), gjennomsnittlige slaktevekter for kalv og ungdyr (nest nederste høyre delfigur), fallvilt av elg (trafikkdrept og felt eller omkommet av andre årsaker) (nedre venstre delfigur) og tømmeravvirking og avvirkning per felte elg (nedre høyre delfigur).

Hjort

Fellingstall

I 2022 ble det felt 45 hjort i Froland kommune mot 40 stk. i 2021. Av 75 tildelte hjort utgjør dette en fellingsprosent på 60 %. Bak hver felling lå det i overkant av 13 600 daa tellende areal. Jaktuttaket var fordelt på 12 kalver, 18 ungdyr, 10 bukker og 5 koller. Kalv og ungdyr utgjorde 67 % av uttaket, mens av dyr 1,5 år og eldre ble det felt 58 % hanndyr.

Bestandsutvikling

Det ble sett 0,38 hjort per jegerdag i 2022. Dette er en økning fra de fire forrige årene. I 2021 ble det til sammenligning sett 0,26 hjort per jegerdag. Det ser ut til at hjortestammen i Froland er i svak vekst.

Kjønnsforhold

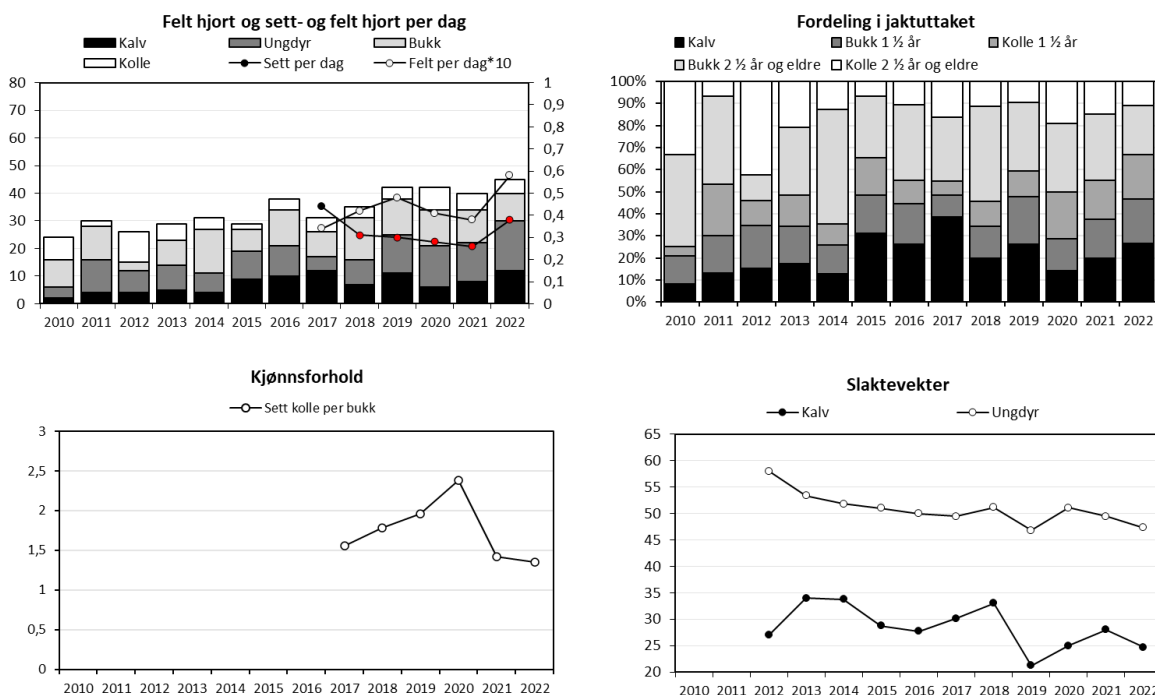
Det ble i likhet med 2021 observert 1,4 kolle per bukk under jakta i 2022. Gjennomsnittlig kjønnsforhold de siste tre årene har ligget på 1,7 kolle per bukk.

Bestandskondisjon

Gjennomsnittlige slaktevekter for kalv og ungdyr i 2022 var på hhv. 25 (n=6) og 47 (n=14) kg, noe som er en liten nedgang siden 2021. Over siste 10-års periode er det en nedgang i slaktevekter for begge aldersklasser.

Anbefaling

Hjortebestanden i Froland kommune ser ut til å være i svak vekst, likt som resten av fylket sett under ett. Samtidig som stammen øker, ser vi en nedgang i slaktevekter hos kalv og ungdyr. Hvis målsettingen er å begrense veksten i bestanden, samt forbedre bestandskondisjonen, kan antall hodyr i uttaket med fordel økes.

Figur Froland, hjort. Felte hjort, sett hjort per jegerdag, samt felt hjort per jegerdag*10 (øvre venstre delfigur), felte hjort fordelt på alder og kjønn (øvre høyre delfigur), sett kolle per bukk (nedre venstre delfigur) og gjennomsnittlige slaktevekter for kalv og ungdyr (nedre høyre delfigur).

Gjerstad

Elg

Fellingstall

I 2022 ble det skutt 36 av 55 tildelte elg i Gjerstad. Dette tilsvarer en felling på 65 %. Uttaket fordelte seg på 9 kalv, 9 ungdyr, 11 okser og 7 kyr. Kalv og ungdyr utgjorde 50 % av uttaket, mens andelen hanndyr av felte dyr 1,5 år eller eldre utgjorde 56 % av det totale uttaket for elg. Bak hver felt elg lå det litt i overkant av 12300 daa tellende areal.

Jaktpress

Det ble lagt ned en jaktinnsats på 951 jegerdager i 2022. Dette er ca. på samme nivå som høsten 2021. Mellom 1994 og 2010 har antall jegerdager ligget mellom 2200 og 1560. Jaktpresset (skutt av sett) på okser, ku og kalv utgjorde henholdsvis 10 %, 5 % og 11 %, som ligger på ca. samme nivå som året før.

Bestandsutvikling

Sett elg i 2022 var 0,63 per jegerdag. Dette tallet har økt veldig de siste årene etter ny instruks ble tatt i bruk, og bør nok ikke sammenlignes så mye med «tiden før ny instruks». Samlet indikerer dataene at bestanden er i svak vekst. Observert antall ku per okse var i 2022 1,7 mot 1,6 i 2021.

Bestandskondisjon

Kalve- og tvillingraten var på henholdsvis 0,31 og 1,05 i 2022 mot 0,56 og 1,12 i 2021. Når det gjelder kalveraten, er dette laveste registrerte tall i tidsserien fra 1994-2022. Gjennomsnittlige slaktevekter for kalv og ungdyr lå på henholdsvis 40 og 99 kg.

Elg og tømmer

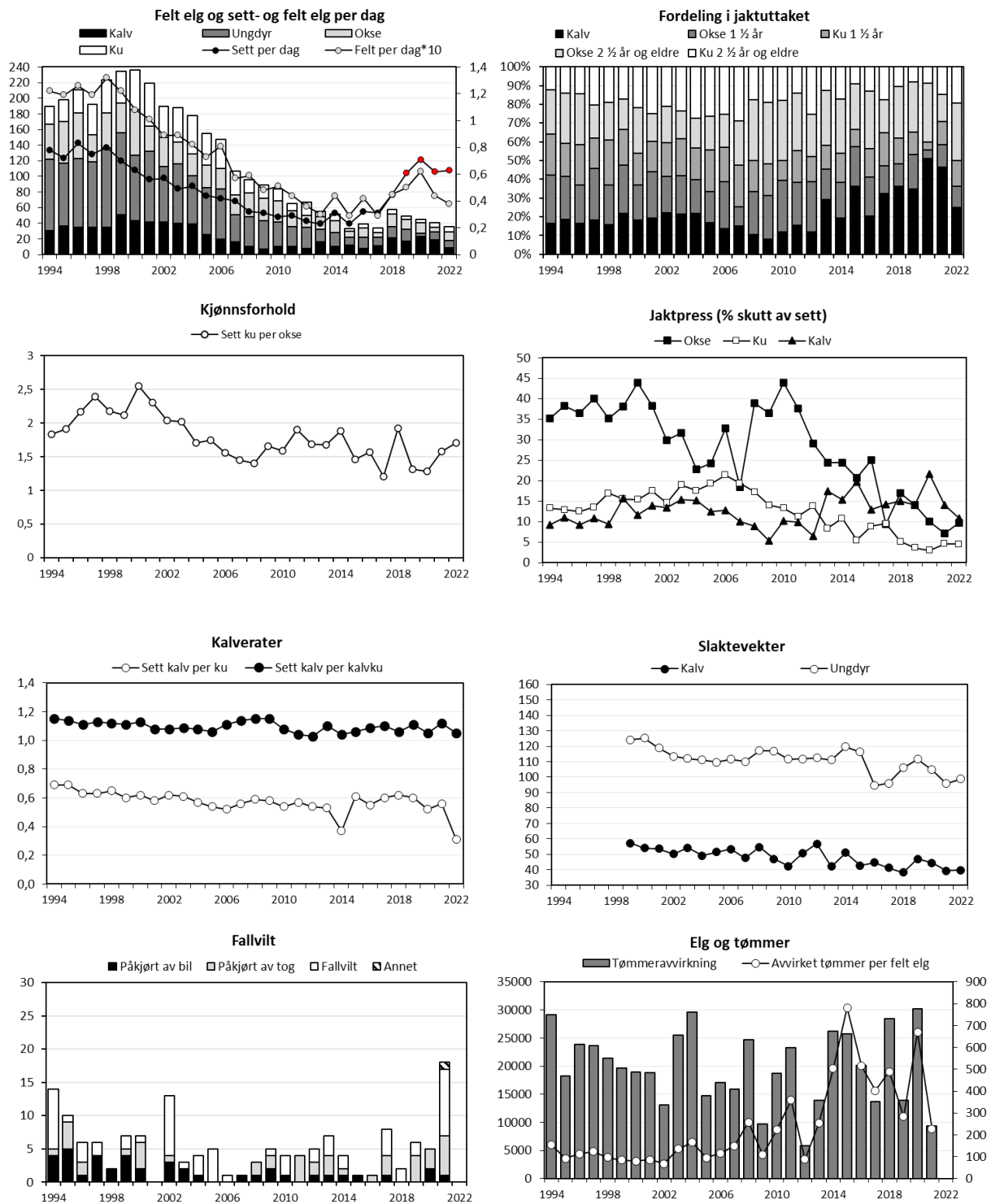
Tømmeravvirkning per felte elg har økt markert i perioden 2014-2020, i all hovedsak pga. reduserte fellingstall for elg. I 2021 var derimot tømmeravvirkningen på sitt laveste siden 2013 med en avvirkning av gran og furu på om lag 9000 m³. Med 41 felte elg tilsvarer dette en avvirkning på litt i overkant av 200 m³ per felte elg. Generelt vil en økning i tømmeravvirkning være svært positivt for fremtidig elgbeite.

Elg og trafikk

I 2021 ble det registrert 7 trafikkdrepte elg, hvorav 6 drept på jernbanen. Målt mot jaktuttaket dette året tilsvarer det 17 %. Samme året ble det registrert 11 elg omkommet eller felt av andre årsaker. Til sammen utgjør dette høyeste tall registrert siden 1994. Konfliktnivået mot trafikk regnes derimot som moderat i Gjerstad.

Anbefaling elg

Elgbestanden i Gjerstad kommune er i svak vekst. Samtidig som elgtettheten øker, er bestandskondisjonen nedadgående. Det mest oppsiktsvekkende er den brå nedgangen i sett kalv per ku det siste året. Indeksen kan være påvirket av andre faktorer, som for eksempel naturlig dødelighet, men tyder likevel på en bestand i lav kondisjon. Med en målsetting om å bedre bestandskondisjonen, vil en reduksjon av elgtettheten på sikt legge forholdene bedre til rette for en mer produktiv elgbestand i fremtiden. Vi opprettholder derfor anbefalingen fra 2022 om et uttak på minimum 60 elg i 2023 med et balansert uttak på alder og kjønn.

Figur Gjerstad, elg. Felte elg, sett elg per jegerdag, samt felt elg per jegerdag*10 (øvre venstre delfigur), felte elg fordelt på alder og kjønn (øvre høyre delfigur), sett ku per okse (nest øverste venstre delfigur), jaktpress («skutt av sett», nest øverste høyre delfigur), kalv- og tvillingrate (nest nederste venstre delfigur), gjennomsnittlige slaktevekter for kalv og ungdyr (nest nederste høyre delfigur), fallvilt av elg (trafikkdrept og felt eller omkommet av andre årsaker) (nedre venstre delfigur) og tømmeravvirkning og avvirkning per felte elg (nedre høyre delfigur).

Hjort

Fellingstall

Det ble felt 50 hjort i Gjerstad i 2022. Med en total tildeling på 65 hjort, tilsvarer dette en fellingsprosent på 77 %. Fordeling i uttaket var på 12 kalver, 18 ungdyr, 12 eldre bukker og 8 eldre koller. Det lå rett i underkant av 9000 daa tellende areal bak hver felt hjort. Andelen felte kalv og ungdyr i uttaket var 60 %, mens felte hanndyr av dyr 1,5 år og eldre utgjorde 60 % av uttaket.

Bestandsutvikling

I 2022 ble det observert 0,46 hjort per jegerdag. Utviklinga i sett hjort over tid, kombinert med stadig høyere fellingstall, tyder på at bestanden er i vekst.

Kjønnsforhold

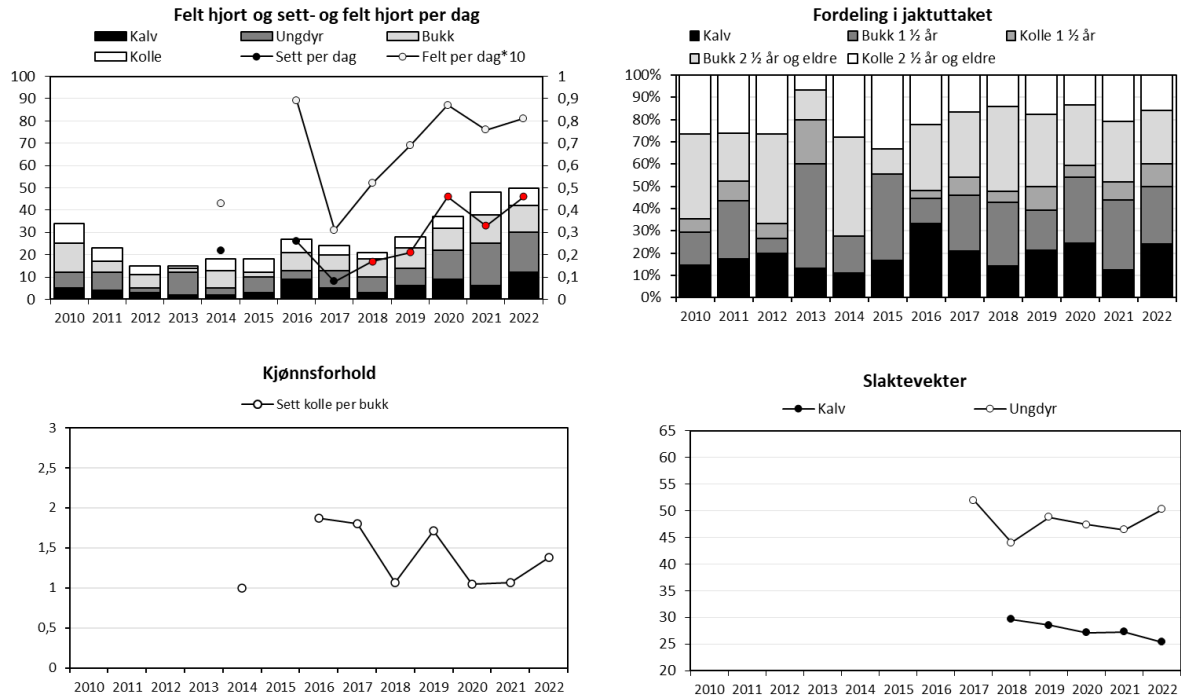
Det ble observert 1,4 kolle per bukk, noe som er litt over gjennomsnittet for de tre siste årene på 1,2 kolle per bukk.

Bestandskondisjon

Gjennomsnittlige slaktevekter for kalv og ungdyr var i 2022 på hhv. 25 (n=9) og 50 (n=16) kg. Når det gjelder slaktevekt for kalv kan det virke som den har gått gradvis ned siden 2018. Slaktevektene for ungdyr ser derimot ut til å holde seg stabile. Dette kan også skyldes tilfeldigheter som følge av lite data.

Anbefaling

Hjortebestanden i Gjerstad ser ut til å være i vekst. For å unngå en videre ukontrollert bestandsvekst anbefales det et høyere årlig uttak. Dersom målsettingen er å begrense veksten kan det med fordel økes andelen hodyr i uttaket. Dette vil også bidra til å begrense nedgang i bestandskondisjonen.

Figur Gjerstad, hjort. Felte hjort, sett hjort per jegerdag, samt felt hjort per jegerdag*10 (øvre venstre delfigur), felte hjort fordelt på alder og kjønn (øvre høyre delfigur), sett kulle per bukk (nedre venstre delfigur) og gjennomsnittlige slaktevekter for kalv og ungdyr (nedre høyre delfigur).

Grimstad

Elg

Fellingstall

Det ble i 2022 skutt 33 av 53 tildelte elg i Grimstad. Dette tilsvarer en fellingsprosent på 60%. Uttaket fordelte seg på 2 kalv, 7 ungdyr, 12 okser og 12 kyr. Kalv og ungdyr utgjorde 27 % av det totale uttaket, mens andelen felte hanndyr 1,5 år og eldre utgjorde 59 %. Det lå rett i overkant av 7300 daa tellende areal bak hver felt elg.

Jaktpress

Det ble lagt ned en jaktinnsats på 546 jegerdager i 2022 mot 582 jegerdager i 2021. Mellom 2015 og 2022 utgjorde antall jegerdager et gjennomsnitt på ca. 550. Jaktpresset (skutt av sett) på okse, ku og kalv utgjorde henholdsvis 26 %, 20 % og 8 % i 2022. Prosent skutt av sett ku har endret seg mest siden høsten 2021, og økte med 11 %. Datakvaliteten i Grimstad er lav. Med godt under akseptabel grense for tilfredsstillende datakvalitet når det gjelder antall elgobservasjoner og antall jegerdager, er det usikkert om observasjonene er påvirket av tilfeldigheter eller om de gjenspeiler faktiske forhold i elgbestanden.

Bestandsutvikling

I 2022 ble det sett 0,32 elg per jegerdag. Selv om dette er en nedgang fra 0,45 i 2021, så har indeksen vist en stigende trend siden 2018, og med lite datamateriale er endringen usikker. Det observerte kjønnsforholdet var på 1,2 ku per okse i 2022, noe som er den laveste registreringen i perioden 1994-2022.

Bestandskondisjon

Kalv- og tvillingraten var på henholdsvis 0,34 og 1,10 i 2022 mot 0,57 og 1,05 i 2021. Observerte ku med tvillingkalv har altså hatt en økning med 5 % siste året, mens observert ku med kalv har gått ned 40 %. Gjennomsnittlige slaktevekter for kalv og ungdyr lå på henholdsvis 44 og 111 kg. Bestandskondisjonen regnes for lav.

Elg og tømmer

Tømmeravvirkninga i Grimstad kommune har vært svært varierende de siste 5-10 årene. Likevel har de siste årene vært preget av en gjennomsnittlig høyere avvirkning enn tidligere. Gjennomsnittlig avvirket tømmer per år var i perioden fra 1994-2011 i overkant av 15000 m³, mens gjennomsnittlig avvirket mengde tømmer per år var i perioden 2012-2021 rett i underkant av 25000 m³. I 2021 var totalt avvirket gran og furu rett i underkant av 26000 m³. Økningen i tømmeravvirkning per felte elg som vi ser i figuren på neste side, er en kombinasjon av nedgang i fellingstall og økning i tømmeravvirkning. En generell økning i total tømmeravvirkning vil være svært positivt for fremtidig elgbeite.

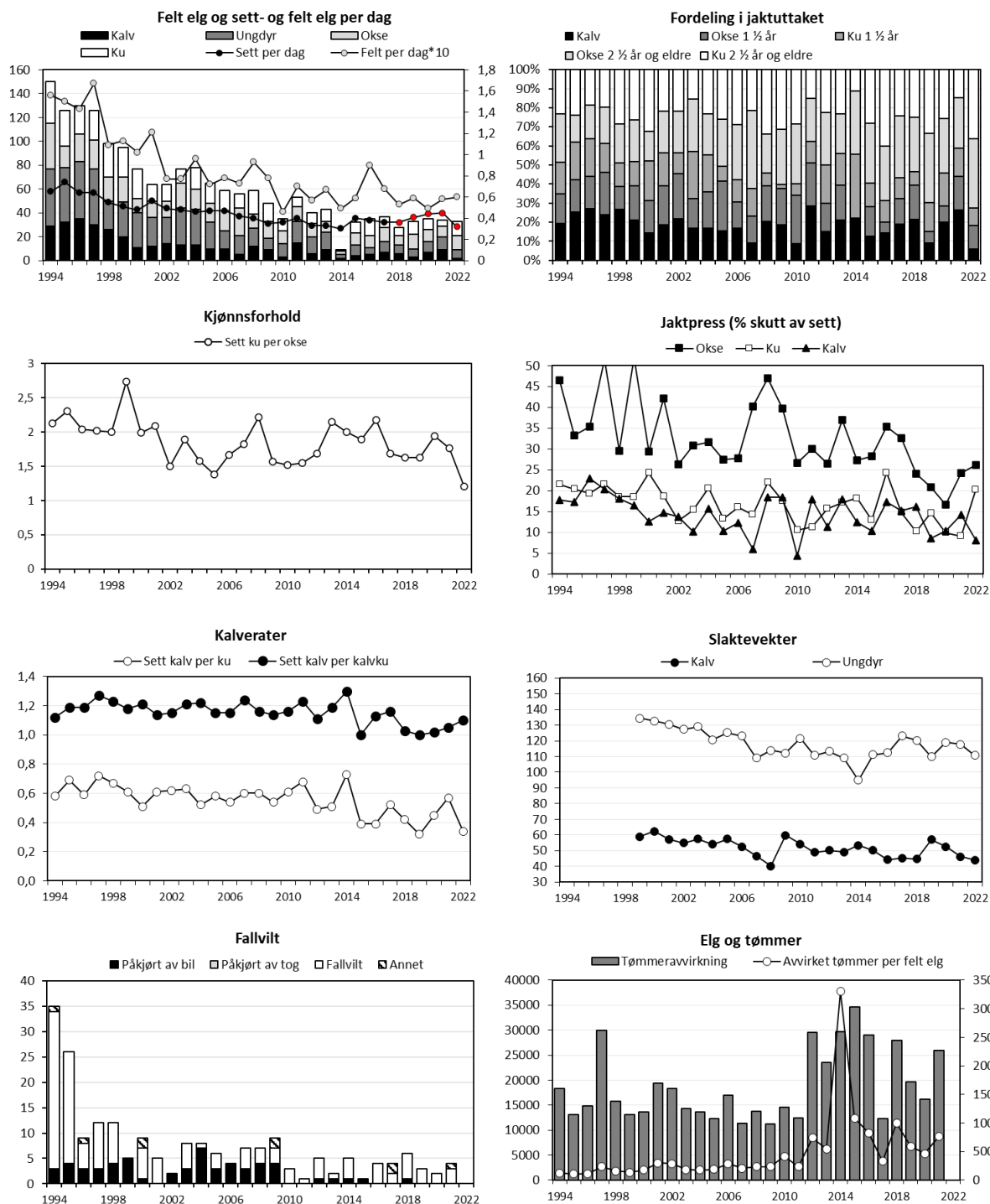
Elg og trafikk

Konfliktnivået mellom elg og trafikk i Grimstad regnes som lavt. I perioden 2019-2021 er det ikke registrert noen trafikkdrept elg. I samme periode er det registrert 9 elg som er felt eller omkommet av andre årsaker.

Anbefaling elg

Elgbestanden i Grimstad har de siste årene vært i svak vekst. Samtidig som elgbestanden vokser,

er både slaktevekter og kalveproduksjon gradvis synkende. Beitetaksten fra 2021 viste også et moderat overbeite. Med en målsetting om bedre bestandskondisjon samtidig som man får ned beitetrykket, anbefales det en svak reduksjon i elgbestanden før man deretter kan stabilisere den. Dette vil legge til rette for en mer produktiv elgbestand i fremtiden. Vi anbefaler dermed et jaktuttak på minimum 45 elg i 2023.

Figur Grimstad, elg. Felte elg, sett elg per jegerdag, samt felt elg per jegerdag*10 (øvre venstre delfigur), felte elg fordelt på alder og kjønn (øvre høyre delfigur), sett ku per okse (nest øverste venstre delfigur), jaktpress («skutt av sett», nest øverste høyre delfigur), kalv- og twillingrate (nest nederste venstre delfigur), gjennomsnittlige slaktevekter for kalv og ungdyr (nest nederste høyre delfigur), fallvilt av elg (trafikkdrept og felt eller omkommet av andre årsaker) (nedre venstre delfigur) og tommeravvirkning og avvirkning per felte elg (nedre høyre delfigur).

Hjort

Fellingstall

Det ble i 2022 felt 51 hjort i Grimstad kommune. Dette er høyeste registrerte antall felte hjort i Grimstad og er en økning på over 10 hjort fra 2021. Av en tildeling på 71 dyr ga dette en fellingsprosent på 72 %, og uttaket fordelte seg på 10 kalv, 20 ungdyr, 9 voksne bukker og 12 voksne koller. Bak hver felt hjort lå det i underkant av 4800 daa tellende areal. Av felte hjort utgjorde kalv og ungdyr 59 %, mens av dyr 1,5 år og eldre var 51 % av uttaket hanndyr.

Bestandsutvikling

I 2022 ble det sett 0,53 hjort per jegerdag, og dette var en økning fra 0,37 året før. Antall hjort felt per jegerdag har holdt seg stabilt i perioden 2019-2021, mens i 2022 var det en god økning da det ble felt 0,14 hjort per jegerdag.

Kjønnsforhold

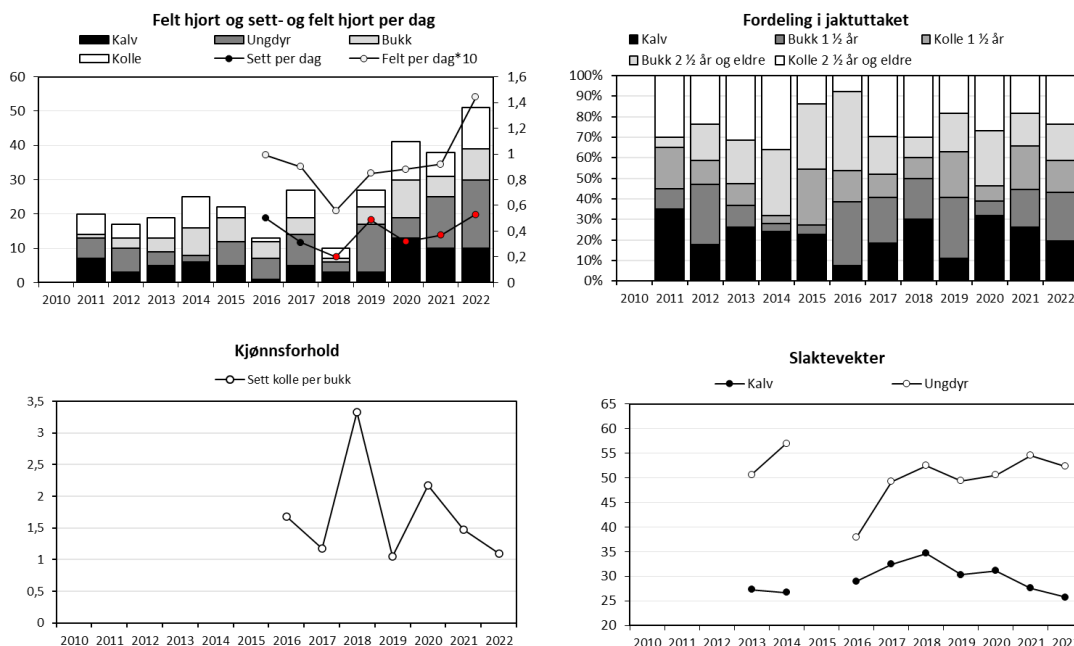
I 2022 ble det observert 1,1 kolle per bukk. Dette er litt under gjennomsnittet for de 3 siste årene som ligger på 1,6 kolle per bukk. Kjønnsforholdet har vist store årlige variasjoner siden 2016.

Bestandskondisjon

I 2022 var gjennomsnittlige slaktevekter for kalv og ungdyr på henholdsvis 26 (n=4) og 52 kg (n=16). Sett de siste årene under ett, viser slaktevekter for kalv en svak men stabil nedgang, mens slaktevekter for ungdyr har hatt noe økning.

Anbefaling

Hjortebestanden i Grimstad kommune er i stabil vekst tross stadig høyere uttak. Om målsettingen er å begrense bestandsveksten kan det med fordel prioriteres et høyere uttak av hodyr. Generelt sett anbefales det å opprettholde eller svakt øke uttaket for å begrense en ukontrollert vekst i bestanden.

Figur Grimstad, hjort. Felte hjort, sett hjort per jegerdag, samt felt hjort per jegerdag*10 (øvre venstre delfigur), felte hjort fordelt på alder og kjønn (øvre høyre delfigur), sett kolle per bukk (nedre venstre delfigur) og gjennomsnittlige slaktevekter for kalv og ungdyr (nedre høyre delfigur).

Hægebostad

Elg

Fellingstall

Det ble felt 65 elg i 2022, en nedgang fra 73 elg i 2021. Med en tildeling på 112 dyr utgjorde dette en fellingsprosent på 58 %. Bak hver felling lå det rett i underkant av 6000 daa tellende areal. Uttaket fordelte seg på 22 kalv, 18 ungdyr, 18 eldre okser og 7 kyr. Kalv og ungdyr utgjorde 62 % av jaktuttaket, mens andelen hanndyr 1,5 år og eldre utgjorde 63 % av uttaket.

Jaktpress

Det har vært en liten nedgang i antall jegerdager siden 2020 og i 2022 ble det lagt ned 853 jegerdager i Hægebostad. Det ble observert 399 elg. Datagrunnlaget er dermed litt under det som er anbefalt for å minimere sjansen for statistiske tilfeldigheter. Jaktpresset (skutt av sett) på okse, ku og kalv utgjorde hhv. 38 %, 9 % og 22 %. Jaktpresset på okse økte med 9 % fra forrige høst.

Bestandsutvikling

Det ble sett 0,47 elg per jegerdagsverk i 2022 og indeksen har vært stabil de siste 4 årene. Det ble observert 2,6 ku per okse i 2022. Kjønnforholdet har vært svært varierende de siste 10 årene, men sett ut ifra et lengre perspektiv har okseandelen blitt lavere. Gjennomsnittet for de tre siste årene er 2,4 ku per okse.

Bestandskondisjon

Kalve- og tvillingraten var på hhv. 0,53 og 1,13 i 2022, omtrent det samme som gjennomsnittet for de tre siste årene. Over tid viser kalveraten en svakt synkende trend. Gjennomsnittlige vekter på kalv og ungdyr lå på 49 og 107 kg. Slaktevekter for ungdyr har en tydeligere synkende trend enn slaktevekter for kalver.

Elg og tømmer

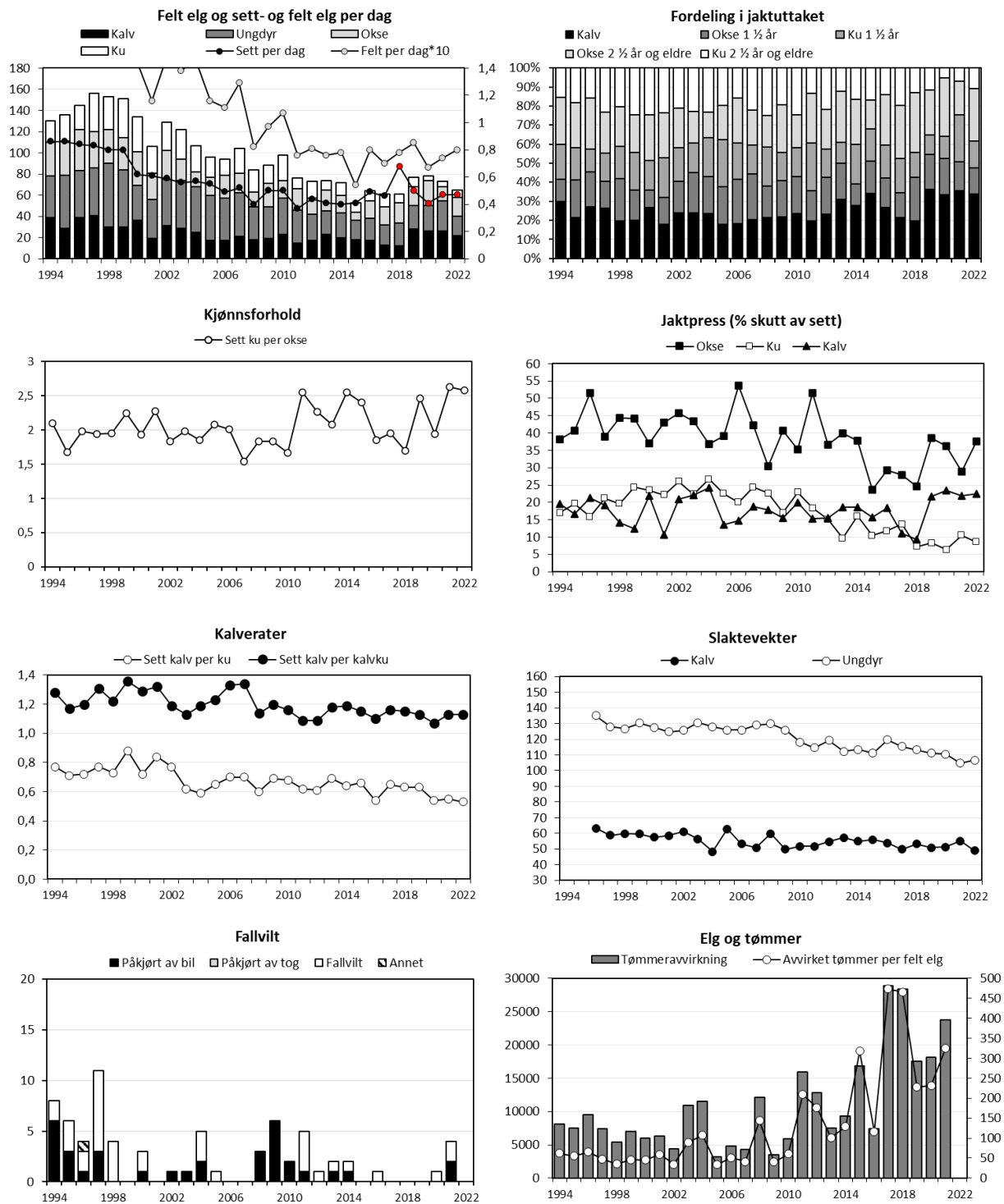
Tømmeravvirkninga har hatt en betydelig økning i Hægebostad den siste 10-års perioden. Fra 1994-2010 var gjennomsnittlig tømmeravvirkning per år rett i underkant av 7000 m³. Fra 2010-2021 har gjennomsnittlig tømmeravvirkning per år vært rett i underkant av 17000m³. I samme periode har avvirket tømmer per felte elg hatt en tilsvarende økning. I tillegg til økt tømmeravvirkning, skyldes dette også lavere fellingstall. Generelt vil økt tømmeravvirkning være svært positivt for fremtidig elgbeite.

Elg og trafikk

I 2021 ble det registrert 2 elg påkjørt av bil. Dette er de første registreringene siden 2014. Dette tilsvarte 3 % av jaktuttaket samme året. I tillegg ble det i 2021 registrert 2 elg omkommet av andre årsaker. Konfliktnivået mellom elg og trafikk ansees som lavt.

Anbefaling elg

Elgbestanden i Hægebostad er i svak vekst. Fra elgbeitetaksten i 2021 ble det registrert et beitetrykk «nær bærekraftig». For å oppnå et bærekraftig beitetrykk anbefales det en svak reduksjon i bestanden. Det anbefales også et uttak med en jevnere fordeling mellom ho- og hanndyr for å oppnå en mer effektiv bestandsregulerende effekt. I tillegg bør ikke kjønnforholdet fortsette trenden med lavere andel okser i bestanden, da et svært skeivt kjønnforhold (>3 ku per okse) potensielt kan føre til begrensninger mht. oksenes bedekningskapasitet. Vi anbefaler et uttak av 85 elg for 2023.

Figur Hægebostad, elg. Felte elg, sett elg per jegerdag, samt felt elg per jegerdag*10 (øvre venstre delfigur), felte elg fordelt på alder og kjønn (øvre høyre delfigur), sett ku per okse (nest overste venstre delfigur), jaktpress («skutt av sett», nest overste høyre delfigur), kalv- og trillingrate (nest nederste venstre delfigur), gjennomsnittlige slaktevekter for kalv og ungdyr (nest nederste høyre delfigur), fallvilt av elg (trafikkdrept og felt eller omkommet av andre årsaker) (nedre venstre delfigur) og tømmeravvirkning og avvirkning per felte elg (nedre høyre delfigur).

Hjort

Fellingstall

Det ble i 2022 felt 82 hjort i Hægebostad kommune. Av en kvote på 178 hjort tilsvarer dette en felling på 46 %. Fordelingen i uttaket var på 18 kalv, 32 ungdyr, 19 eldre bukker og 13 koller. Bak hver felt hjort lå det rett i overkant av 4800 daa tellende areal. Av felte dyr utgjorde kalv og ungdyr 61 %, mens andelen hanndyr 1,5 år og eldre utgjorde 53 % av uttaket.

Bestandsutvikling

I 2022 ble det sett 0,39 hjort per jegerdag, mot 0,27 i 2021. Sett og felt hjort-indeksene har de siste 4 årene vært relativt stabile, og med en betydelig økning i jaktinnsatsen de siste årene vil ikke mindre endringer i bestanden utgjøre nevneverdige utslag på indeksen. Indeksene vil derimot bli mer riktige med større datagrunnlag. Med 480 jegerdager og 187 observasjoner er datagrunnlaget fortsatt noe tynt.

Kjønnsforhold

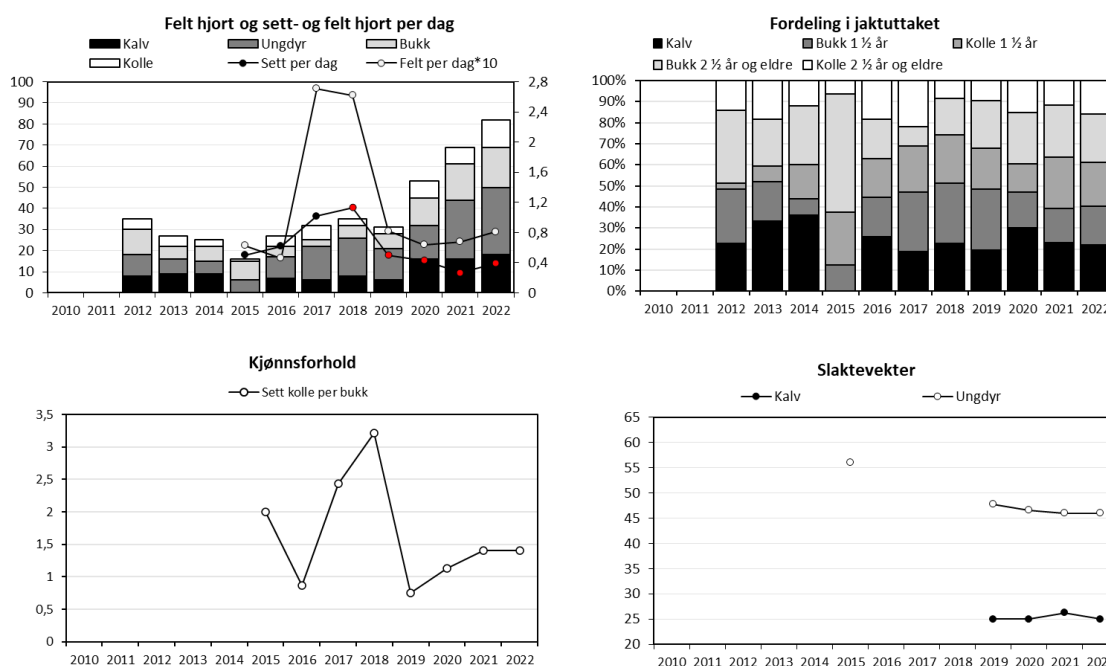
Det ble sett 1,4 kolle per bukk i 2022. Årlig gjennomsnittlig kjønnsforhold har de siste årene vært 1,3 kolle per bukk.

Bestandskondisjon

Gjennomsnittlige slaktevekter for kalv og ungdyr var i 2022 på hhv. 25 (n=2) og 46 (n=10) kg, noe som er omtrent samme nivå som de siste 4 årene. Det understrekes igjen at datamaterialet er for lavt til å trekke sikre slutninger.

Anbefaling

Med stadig høyere fellingstall og forholdsvis stabile sett- og felt hjort-indeks, ansees hjortebestanden i Hægebostad til å være i vekst. For å unngå ukontrollert vekst, samt nedgang i bestandskondisjonen, anbefales det et uttak med høyere andel hodyr enn i dag.

Figur Hægebostad, hjort. Felte hjort, sett hjort per jegerdag, samt felt hjort per jegerdag*10 (øvre venstre delfigur), felte hjort fordelt på alder og kjønn (øvre høyre delfigur), sett kolle per bukk (nedre venstre delfigur) og gjennomsnittlige slaktevekter for kalv og ungdyr (nedre høyre delfigur).

Iveland

Elg

Fellingstall

Det ble felt 44 elg i Iveland i 2022, 5 færre enn i 2021 med 49 felte elg. Med en kvote på 66 elg ga dette en fellingsprosent på 67 %. Uttaket fordelte seg på 8 kalv, 16 ungdyr, 8 eldre okser og 12 ku. Bak hver felling lå det rett i overkant av 5500 daa tellende areal. Kalv og ungdyr utgjorde 55 % av jaktuttaket, mens andelen hanndyr 1,5 år og eldre utgjorde 50 % av uttaket. Uttaket av antall elg har ligget relativt stabilt siden 2008.

Jaktpress

Det ble lagt ned 715 jegerdagsverk i 2022. Dette ligger rundt snittet på 721 jegerdagsverk de siste 5 årene. Jaktpresset (skutt av sett) på okse, ku og kalv lå sist høst på henholdsvis 23 %, 13 % og 13 %. Det har vært en liten nedgang på jaktpresset for okse siden 2021, mens jaktpresset på ku og kalv har hatt en økning.

Bestandsutvikling

Det ble sett 0,45 elg per jegerdag i 2022. De siste 4 årene har indeksen hatt en svak nedgang. Sett ku per okse hadde en nedgang fra 2,1 i 2021 til 1,8 i 2022. Siden 2013 viser indeksen en økende andel hodyr og det kan forventes en økende årlig tilvekst. Samtidig har kalveproduksjonen hatt en negativ utvikling i samme periode, og kan dermed være en balanserende faktor for bestandsutviklingen.

Bestandskondisjon

Observert kalv- og tvillingrate var i 2022 på hhv. 0,43 og 1,17. Utviklingen har vist en negativ trend for kalveratene siden 2015, mens tvillingraten har holdt seg noenlunde stabil. Gjennomsnittlige slaktevekter for kalv og ungdyr var i 2022 på hhv. 56 og 111 kg. Den siste 5-års perioden har begge kategorier vært stabile, men sett i et lengre perspektiv viser slaktevektene en svak nedgang. Det felles betydelig flere ungdyr enn kalv, noe som gir mer usikre tall.

Elg og tømmer

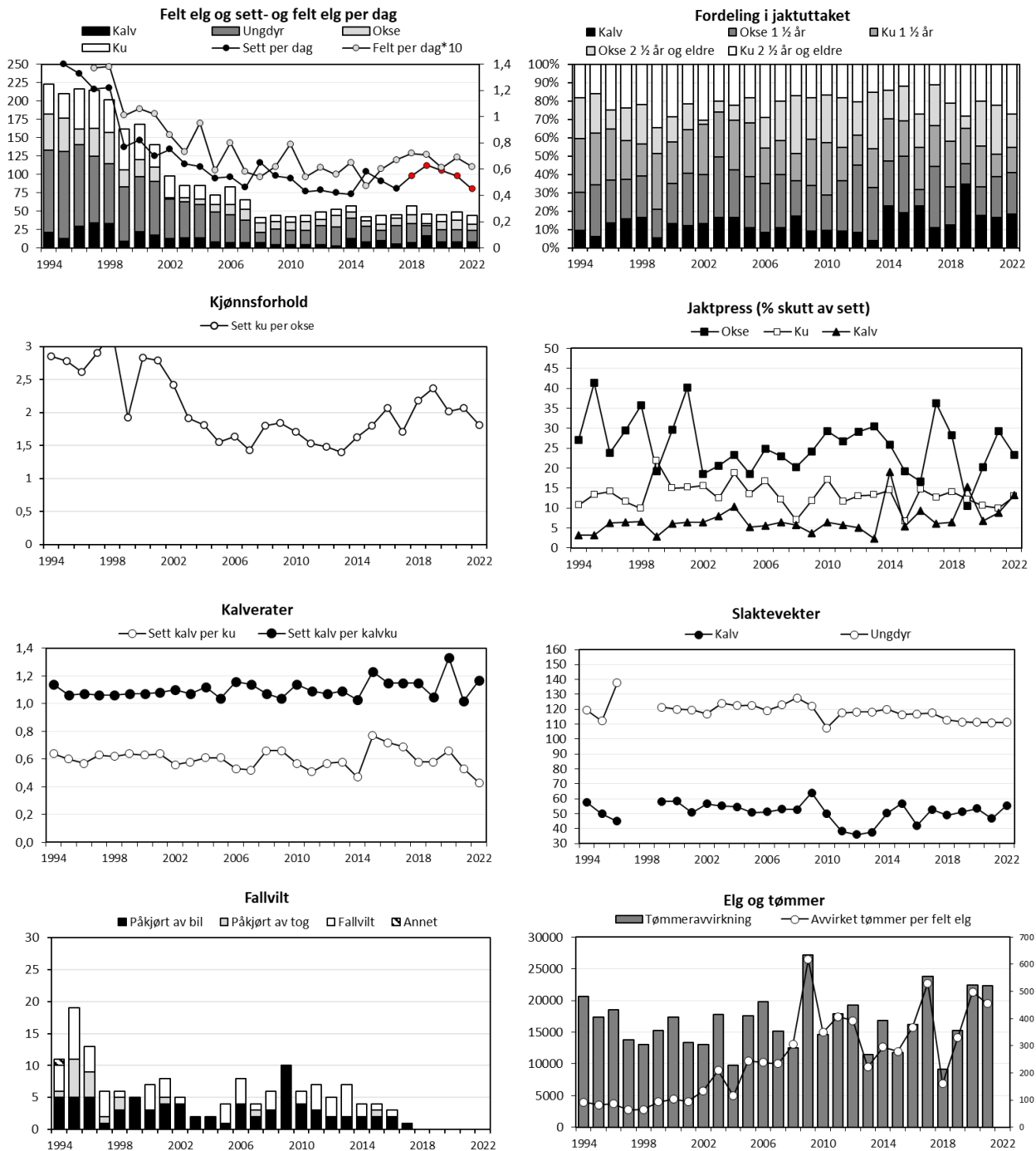
Årlig tømmeravvirkning har vært svært varierende siden 1994, og har ikke hatt noen spesiell utvikling. Fra 2018 til 2021 har det derimot økt fra om lag 9100 m³ til i underkant av 22300 m³ avvirket gran og furu i året. Avvirkning målt mot felte elg har hatt en økende trend, og skyldes reduserte fellingstall i kombinasjon med varierende avvirkning. Det ble i 2021 avvirket 455 m³ gran og furu per felte elg. Generelt vil en økning i tømmeravvirkning være svært positivt for fremtidig elgbeite.

Elg og trafikk

Siden 2018 er det ikke registrert fallvilt i kommunen, og konfliktnivået mot trafikk har de siste årene dermed vært lav.

Anbefaling elg

Elgbeitetaksten i 2021 viste et moderat overbeite i Iveland kommune. For å oppnå et bærekraftig beitetrykk, samt forhindre varig nedgang i bestandskondisjonen, anbefales det en svak reduksjon av bestanden. Ved å øke uttaket på kort sikt for så å stabilisere, vil dette også legge forholdene til rette for en mer produktiv elgbestand i fremtiden. Det anbefales et uttak på 70 elg i 2023.

Figur Iveland, elg. Felte elg, sett elg per jegerdag, samt felt elg per jegerdag*10 (øvre venstre delfigur), felte elg fordelt på alder og kjønn (øvre høyre delfigur), sett ku per okse (nest øverste venstre delfigur), jaktpress («skutt av sett», nest øverste høyre delfigur), kalv- og twillingrate (nest nederste venstre delfigur), gjennomsnittlige slaktevekter for kalv og ungdyr (nest nederste høyre delfigur), fallvilt av elg (trafikkdrept og felt eller omkommet av andre årsaker) (nedre venstre delfigur) og tømmeravirkning og avvirkning per felte elg (nedre høyre delfigur).

Hjort

Fellingstall

Det ble felt 11 hjort i Iveland kommune i 2022, det samme som året før. Med en tildeling på 35 hjort, tilsvarer dette en felling på 31 %. Jaktuttaket fordelte seg på 2 kalv, 5 ungdyr og 4 eldre bukker. Bak hver felt hjort lå det omtrent 22 000 daa tellende areal. Det har vært en jevn økning i antall felte hjort de senere årene.

Bestandsutvikling

Med 224 jegerdager og 26 registrerte observasjoner av hjort i Iveland i 2022, er datagrunnlaget alt for lavt til å si noe sikkert om bestandsutviklingen. Det antas likevel at bestanden er svakt økende i likhet med mange andre kommuner i Agder.

Kjønnsforhold

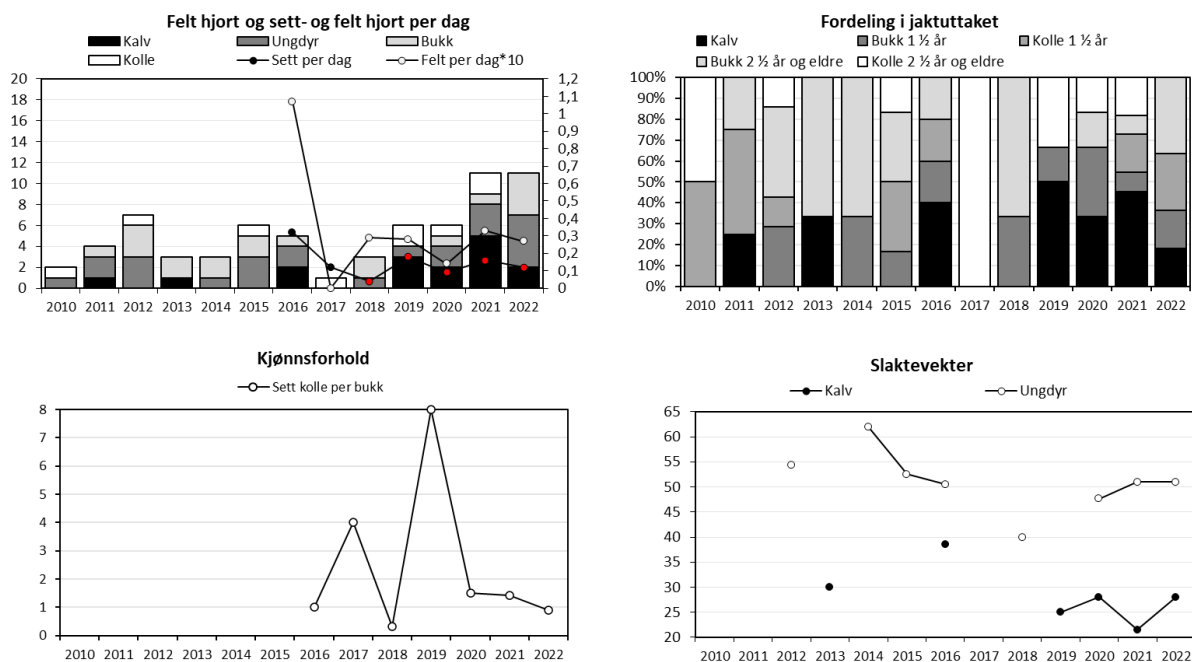
Med et begrenset sett-hjort materiale, har observert kjønnsforholdet vært svært varierende siden 2016.

Bestandskondisjon

Slaktevektene for kalv og ungdyr var på hhv. 28 (n=2) og 51 (n=2) kg. Lite datamateriale gjør det vanskelig å trekke slutninger om vektutviklingen.

Anbefaling

Hjortebestanden i Iveland ansees til å være i svak vekst. Det anbefales derfor å opprettholde kvoter og jaktuttak for å forhindre ukontrollert bestandsvekst. Tross lavt antall individer, ser kalve og ungdyrvekter ut til å være lave. Et balansert uttak på eldre ho- og hanndyr kan bidra til å opprettholde en god bestandskondisjon i fremtiden.

Figur Iveland, hjort. Felte hjort, sett hjort per jegerdag, samt felt hjort per jegerdag*10 (øvre venstre delfigur), felte hjort fordelt på alder og kjønn (øvre høyre delfigur), sett kolle per bukk (nedre venstre delfigur) og gjennomsnittlige slaktevekter for kalv og ungdyr (nedre høyre delfigur).

Kristiansand

Består av de tidligere kommunene Kristiansand, Søgne og Songdalen.

Elg

Fellingstall

Det ble felt 69 elg i 2022, tilsvarende 60 % av en kvote på 115 dyr. Bak hver felling lå det i underkant av 7 200 daa tellende areal. Kalv og ungdyr utgjorde 55 % av jaktuttaket. Av dyr 1,5 år og eldre var 44 % hanndyr.

Jaktpress

Det ble lagt ned 1283 jegerdager og registrert 685 observasjoner av elg i 2022. Datagrunnlaget ansees dermed stort nok til å sannsynligvis gjenspeile faktiske forhold for kommunen.

Jaktinnsatsen har vært stabil for siste treårsperiode. Prosent skutt av sett for okse, ku og kalv var på henholdsvis 12 %, 9 % og 12 % i 2022.

Bestandsutvikling

I 2022 ble det sett 0,53 elg per jegerdag, en økning fra 0,48 i 2021. Basert på sett elg og felt per dag-indeksene virker tettheten av elg å ha økt fra 2020 til 2022. Det ble observert 1,8 ku per okse i 2022 mot 1,5 året før.

Bestandskondisjon

Kalve- og tvillingratene var i 2022 på henholdsvis 0,45 og 1,08, mot 0,57 og 1,12 i 2021. Historisk har kalveraten variert mellom 0,5 og 0,7. Gjennomsnittlig slaktevekt for kalv og ungdyr var i 2022 på henholdsvis 47 kg og 115 kg.

Elg og tømmer

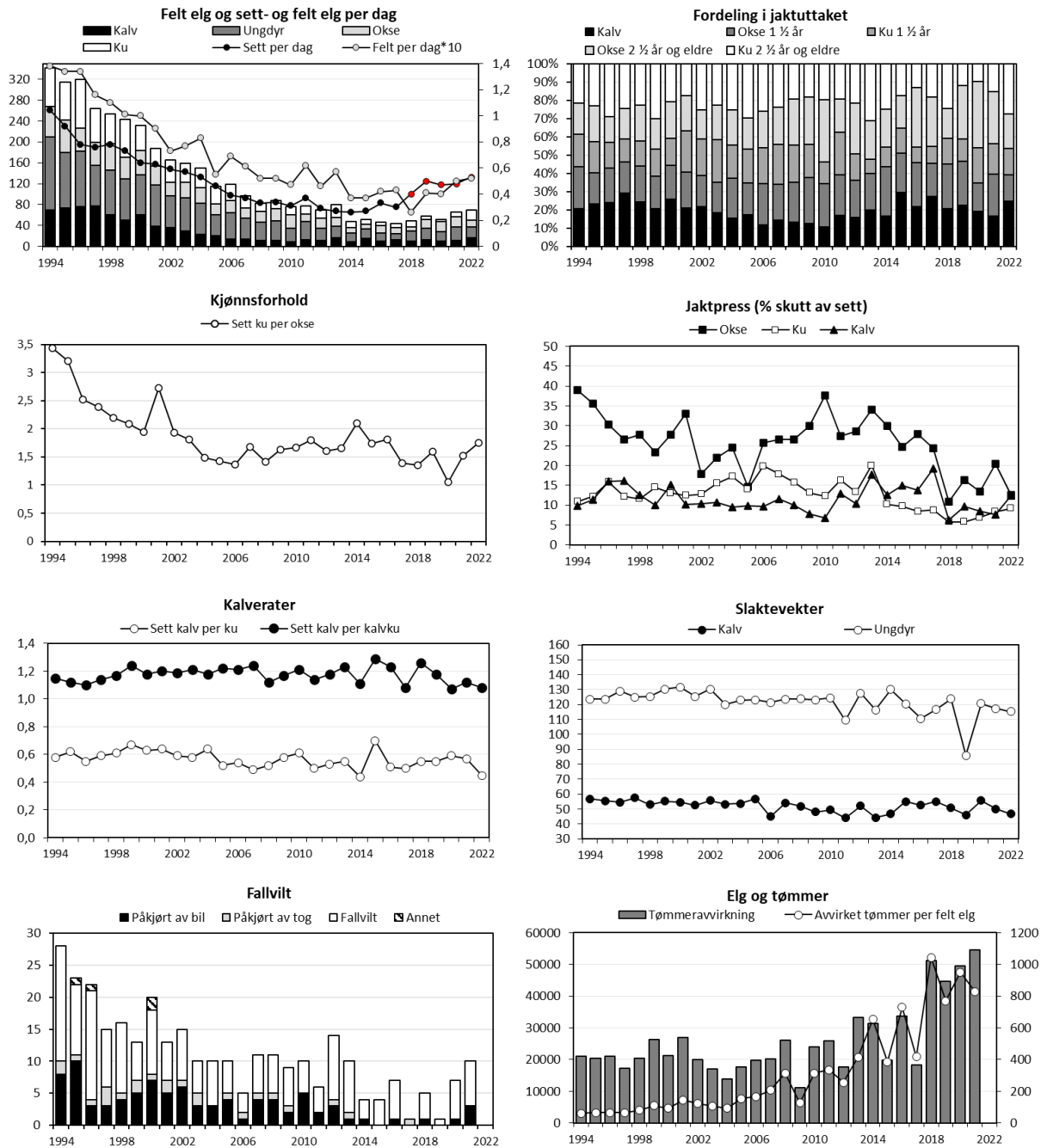
Årlig tømmeravvirkning målt mot antall felte elg har økt, særlig fra 2013 og frem til i dag. I perioden 2019-2021 er det i snitt avvirket rundt 49 600 m³ årlig. Dette er betydelig mer enn snittet for siste tiårsperiode på rett i underkant av 35 400 m³. Den økte avvirkningen vil ha positiv effekt på fôrgrunnlaget på sikt, dersom tettheten av elg holdes på et bærekraftig nivå.

Elg og trafikk

I perioden 2019-2021 er det registrert 4 trafikkdrepte elg, hvor samtlige ble påkjørt av bil. I samme periode er det registrert 14 omkommet eller felt av andre årsaker (fallvilt). Trafikkdrepte elg utgjorde 5 % av jaktuttaket for siste treårsperiode. Konfliktnivået mellom elg og trafikk ansees som lavt per i dag.

Anbefaling elg

Kristiansand er en kommune med varierende elgtetthet fra sør til nord. En økning i beitetrykket fra bærekraftig i 2017 til nær bærekraftig i 2021 antyder at elguttaket bør økes noe. Et høyere uttak av hodyr og lavere kalverater i 2022, kan medføre at bestanden ikke vokser vesentlig til neste sesong. Det er likevel antatt at bestanden er noe for høy ut ifra tilgjengelig beite. Tross økt tømmeravvirkning og bedret fremtidig fôrtilbud, er det viktig at bestanden er tilpasset nåværende beitetilbud. Det anbefales å stabilisere bestanden under dagens nivå, med svak reduksjon på kort sikt. Vi anbefaler et uttak på 85 elg i 2023.

Figur Kristiansand, elg. Felte elg, sett elg per jegerdag, samt felt elg per jegerdag*10 (øvre venstre delfigur), felte elg fordelt på alder og kjønn (øvre høyre delfigur), sett ku per okse (nest øverste venstre delfigur), jaktpress («skutt av sett», nest øverste høyre delfigur), kalv- og trillingrate (nest nederste venstre delfigur), gjennomsnittlige slaktevekter for kalv og ungdyr (nest nederste høyre delfigur), fallvilt av elg (trafikkedrept og felt eller omkommet av andre årsaker) (nedre venstre delfigur) og tømmeravvirkning og avvirkning per felte elg (nedre høyre delfigur).

Hjort

Fellingstall

Det ble felt 74 hjort i Kristiansand i 2022, mot 54 i 2021. Av en kvote på 134 ble det felt 55 % av den i 2022. Jaktuttaket fordelte seg på 20 kalv, 19 ungdyr, 15 bukk og 20 koller. Kalv og ungdyr utgjorde 53 % av uttaket. Av felte dyr eldre enn 1,5 år utgjorde hanndyr 54 %.

Bestandsutvikling

I 2022 ble det observert 0,38 hjort per jegerdag, med snitt på 0,37 for siste 3-årsperiode. I 2022 ble det registrert 668 jegerdager og 251 observasjoner av hjort. Det begrensede datagrunnlaget gjør indeksene noe usikre. Basert på stadig økende fellingstall og trenden for omkringliggende områder, er antakelig bestanden i vekst.

Kjønnsforhold

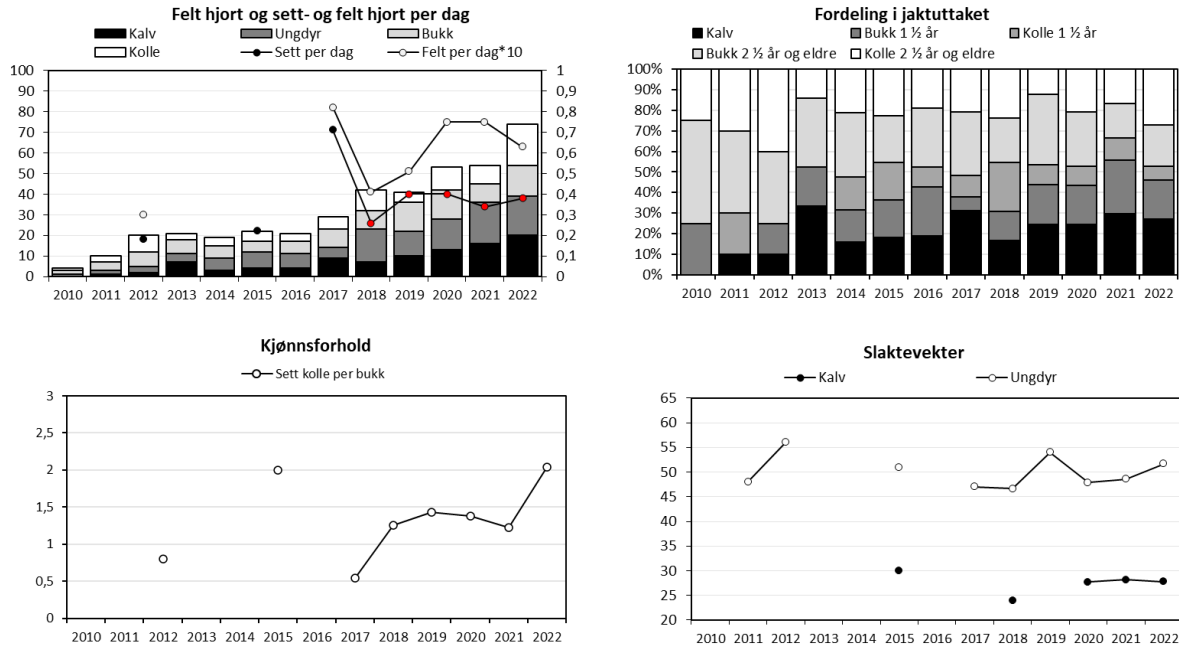
Det ble observert 2 kolle per bukk i 2022, en økning fra 1,2 i 2021. Det observerte kjønnsforholdet har holdt seg relativt stabilt for perioden 2018 til 2021.

Bestandskondisjon

Gjennomsnittlige slaktevekter for kalv og ungdyr var i 2022 på henholdsvis 28 og 52 kg. God innrapportering av slaktevekter de siste tre årene gir et godt grunnlag for å følge videre utvikling. Slaktevektene for kalv og ungdyr virker å holde seg stabilt for siste 3-årsperiode.

Anbefaling

Det blir stadig større oppslutning om hjortejakt og økning i rapportering. Dette gir grunnlag for bedre forvaltning fremover. Økende fellingstall indikerer at bestanden øker. Kristiansand virker å ha helårsleveområder for hjort blant annet med begrenset snømengde vinterstid. Hjorten fordeler seg ofte ujevnt i landskapet og benytter gjerne store leveområder. For effektivt å kunne regulere bestanden, bør det kunne felles mer hjort der den finnes i større tettheter. Vi anbefaler å redusere bestandsveksten ved å opprettholde kvotene og fremtidig jaktuttak fremover.

Figur Kristiansand, hjort. Felte hjort, sett hjort per jegerdag, samt felt hjort per jegerdag*10 (øvre venstre delfigur), felte hjort fordelt på alder og kjønn (øvre høyre delfigur), sett kolle per bukk (nedre venstre delfigur) og gjennomsnittlige slaktevekter for kalv og ungdyr (nedre høyre delfigur).

Kvinesdal

Elg

Fellingstall

Det ble i 2022 felt 64 elg i Kvinesdal kommune. Med en tildeling på 162 dyr utgjorde dette en felling på 40 %. Bak hver felling lå det i overkant av 10500 daa tellende areal. Uttaket fordelte seg på 21 kalv, 27 ungdyr, 10 eldre okser og 6 kyr. Kalv og ungdyr utgjorde 75 % av jaktuttaket, mens andelen hanndyr 1,5 år og eldre utgjorde 58 % av uttaket.

Jaktpress

I 2022 ble det nedlagt 1056 jegerdager i Kvinesdal, fordelt på 56 jaktfelt. Dette er noe lavere enn året før. Jaktpresset (skutt av sett) på okse, ku og kalv var på hhv. 22 %, 6 % og 14 % i jakta 2022. Sammenlignet med 2021, har jaktpresset på okse hatt en liten nedgang, mens jaktpresset på ku og kalv har økt noe.

Bestandsutvikling

Sett elg per jegerdagsverk var i 2022 på 0,58. Utviklingen viser en stabil svakt økende trend de siste 5 årene. Sett ku per okse var i 2022 på 2,5, og har vært generelt økende siden 2016 med noen årlige variasjoner. Med en økende andel ku per okse kombinert med stadig lavere fellingstall, er trolig bestanden i Kvinesdal i vekst.

Bestandskondisjon

Kalve- og tvillingratene for 2022 på lå henholdsvis 0,54 og 1,04. Dette er noe under gjennomsnittet for de tre siste årene. Det har vært en gradvis nedgang i kalveratene siden 1994 og i 2021 ble de laveste tallene for kommunen registrert. Likt som for store deler av Agder viser også Kvinesdal en synkende trend i slaktevekter for kalv og ungdyr. Gjennomsnittlige slaktevekter for kalv og ungdyr var i 2022 på henholdsvis 52 kg og 109 kg.

Elg og tømmer

Årlig tømmeravvirkning begynte gradvis å øke i 2008, og fra 2017-2021 har det vært et årlig gjennomsnitt på i underkant av 24000 m³ avvirket gran og furu i kommunen. Tømmeravvirkning per felte elg har økt gradvis med økningen i total mengde avvirket gran og furu, men skyldes også reduserte fellingstall i samme periode. En økning i tømmeravvirkning vil gi økt beitetilbud for elg i fremtiden.

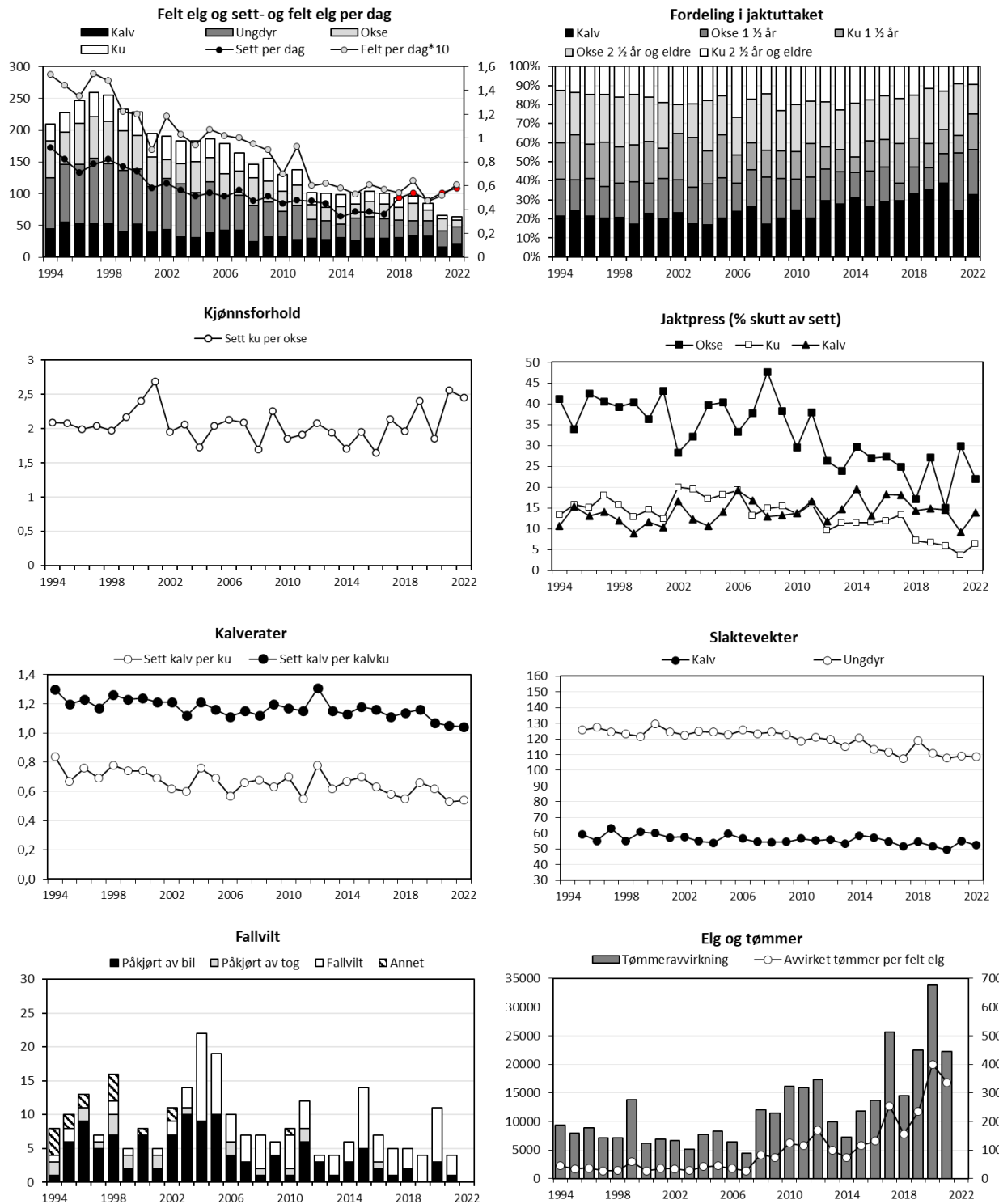
Elg og trafikk

I perioden 2019-2021 er det registrert 4 trafikkdrepte elg, tilsvarende 2 % av jaktuttaket for samme periode. For samme periode ble det registrert 15 elg som er felt eller omkommet av andre årsaker. Konfliktnivået mellom elg og trafikk har avtatt de siste 10-12 årene som følge av lavere elgtetthet.

Anbefaling elg

Elgbestanden i Kvinesdal ansees til å være i svak økning. Beitetaksten i 2021 viste at beitetrykket var nær bærekraftig, og med en svak oppgang i beitetrykk siden forrige takst i 2017. Samtidig som bestanden øker, har gjennomsnittlige slaktevekter hatt en svak nedgang gjennom en lengre periode. Med en målsetting om bedre bestandskondisjon vil en svak reduksjon i elgtettheten legge forholdene bedre til rette for en mer produktiv og bærekraftig elgbestand. En reduksjon i tettheten samtidig som den totale tømmeravvirkningen øker, vil i tillegg skape et godt

utgangspunkt for bedre levevilkår på lengre sikt. Vi opprettholder anbefalingen fra i fjor, og anbefaler dermed et jaktuttak på minimum 95 dyr i 2023. Det bør være et balansert uttak på ho- og hanndyr, samt de ulike alderskategoriene.

Figur Kvinesdal, elg. Felte elg, sett elg per jegerdag, samt felt elg per jegerdag*10 (øvre venstre delfigur), felte elg fordelt på alder og kjønn (øvre høyre delfigur), sett ku per okse (nest øverste venstre delfigur), jaktpress («skutt av sett», nest øverste høyre delfigur), kalv- og tvillingrate (nest nederste venstre delfigur), gjennomsnittlige slaktevekter for kalv og ungdyr (nest nederste høyre delfigur), fallvilt av elg (trafikkdrept og felt eller omkommet av andre årsaker) (nedre venstre delfigur) og tommeravvirkning og avvirkning per felte elg (nedre høyre delfigur).

Hjort

Fellingstall

Det ble i 2022 felt 121 hjort i Kvinesdal kommune. Dette er en økning på hele 32 dyr fra 2021 og med det ny fellingsrekord. Av en tildeling på 222 hjort, tilsvarer dette en felling på 55 %. Jaktutbyttet fordelte seg på 35 kalv, 32 ungdyr, 29 eldre bukk og 25 koller. Kalv og ungdyr utgjorde 55 % av jaktutbyttet, mens andelen hanndyr 1,5 år og eldre utgjorde 48 %.

Jaktpress

Det ble lagt ned 1141 jegerdagsverk og observert 584 hjort i Kvinesdal i 2022. Datakvaliteten er dermed god, og man kan anta at registreringene gjenspeiler faktiske forhold i bestanden.

Jaktpresset (skutt av sett) har vært generelt høyere på bukker og i 2022 ble det på bukk, kolle og kalv skutt hhv. 29 %, 15 % og 21 % av sett hjort.

Bestandsutvikling

I 2022 ble det observert 0,51 hjort per jegerdag. Det har vært en stabil økning i både sett og felt hjort-indeksene siden 2016 og det er tydelig at bestanden er i vekst.

Kjønnsforhold

Det ble sett 2,0 kolle per bukk i 2022 og indeksen har vært relativt stabil siden 2019. Tendensen viser en svakt økende andel hunndyr i bestanden. En økende mengde koller i bestanden vil kunne bidra til enda raskere bestandsvekst. Det ble sett 0,53 spissbukk per bukk i 2022.

Spissbukkan delen har vært svært varierende siden 2012, men i 2022 ble det observert likt antall spissbukk per bukk som gjennomsnittet for de tre siste årene.

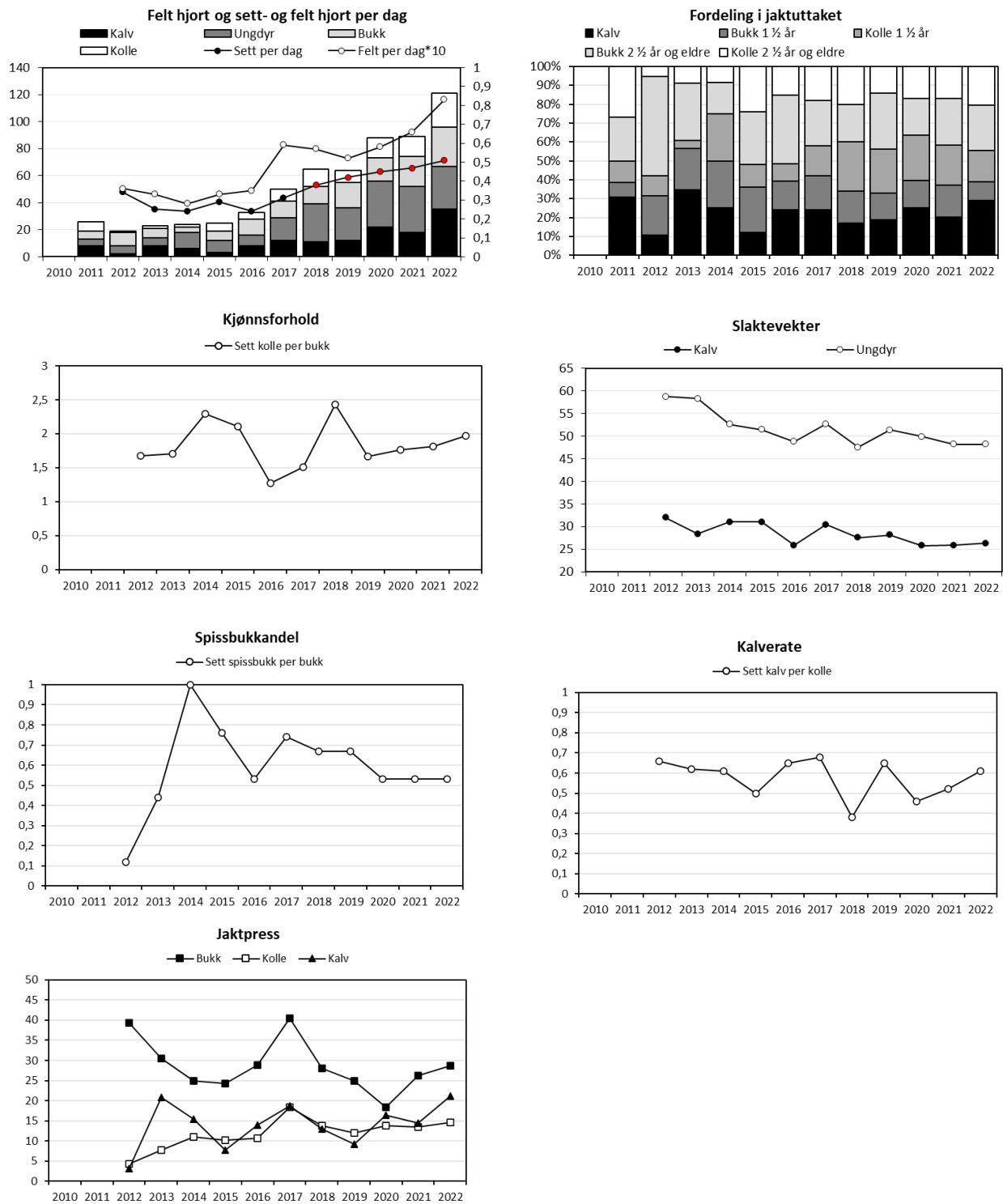
Bestandskondisjon

Gjennomsnittlige slaktevekter for kalv og ungdyr var i 2022 på hhv. 26 og 48 kg. Siden 2012 har begge kategorier vist en svak nedgang i slaktevekter. Det ble sett 0,61 kalv per kolle i 2022.

Kalveproduksjonen har vært jevnt stigende de siste tre årene.

Anbefaling

Hjortebestanden i Kvinesdal ser ut til å være i klar økning. Det kan tyde på at tetthetsavhengige faktorer som lavere slaktevekt har kommet til uttrykk, og det anbefales derfor å opprettholde høy avskytning. Med en målsetting om å begrense veksten i hjortebestanden kan hodyruttaket med fordel økes. En økning av andelen eldre bukker i bestanden kan også bidra til høyere slaktevekter på sikt.

Figur Kvinesdal, hjort. Felte hjort, sett hjort per jegerdag, samt felt hjort per jegerdag*10 (øvre venstre delfigur), felte hjort fordelt på alder og kjønn (øvre høyre delfigur), sett kolle per bukk (nest øvre venstre delfigur), gjennomsnittlige slaktevekter for kalv og ungdyr (nest øvre høyre delfigur), sett spissbukk per bukk (nest nedre venstre delfigur), kalverate (nedre høyre delfigur) og jaktpress («skutt av sett», nedre venstre delfigur).

Lillesand

Elg

Fellingstall

Det ble skutt 10 elg i Lillesand i 2022. Fellingstallet har stadig blitt lavere, og antall elg skutt i 2022 var det laveste registrerte i løpet av årene vi har data ifra. Av 28 tildelte elg, utgjorde dette en felling på 36 %. Uttaket fordelte seg på 2 kalv, 2 ungdyr og 6 eldre okser. Bak hver felt elg lå det rett i overkant av 10800 daa tellende areal. Hanndyr utgjorde hele 88 % av det totale uttaket for elg 1,5 år eller eldre.

Jaktpress

Det ble lagt ned en jaktinnsats på 416 jegerdager i 2022. Dette er en økning fra 357 jegerdager året før, men sammen med 151 elgobservasjoner er datamaterialet for tynt til å være sikker på om registreringene gjenspeiler faktiske forhold i bestanden. Jaktpresset (skutta av sett) på okse, ku og kalv utgjorde henholdsvis 14 %, 2 % og 8 %.

Bestandsutvikling

I 2022 ble det sett 0,36 elg per jegerdag, en økning fra 0,24 i 2021. Både sett- og felt elg-indeksene har vist store variasjoner de siste 4 årene. Observert kjønnsforhold var 1,3 ku per okse i 2022. Indeksen ser ut til å ha stabilisert seg og observert kjønnsforhold i 2022 er det samme som gjennomsnittet for de tre siste årene.

Bestandskondisjon

Kalveraten var på 0,37 i 2022 og har vært stabil, men lav de tre siste årene. Det ble registrert 1,0 kalv per kalvku i 2020 og 2021, mens det for 2022 har vært enn økning til 1,22 kalv per kalvku. Gjennomsnittlige slaktevekter for kalv og ungdyr i 2022 lå på hhv. 30 (n=1) og 104 (n=2) kg. Datagrunnlaget er svært tynt, men over tid vises det en nedgang i gjennomsnittlige slaktevekter for kalv og ungdyr i Lillesand.

Elg og tømmer

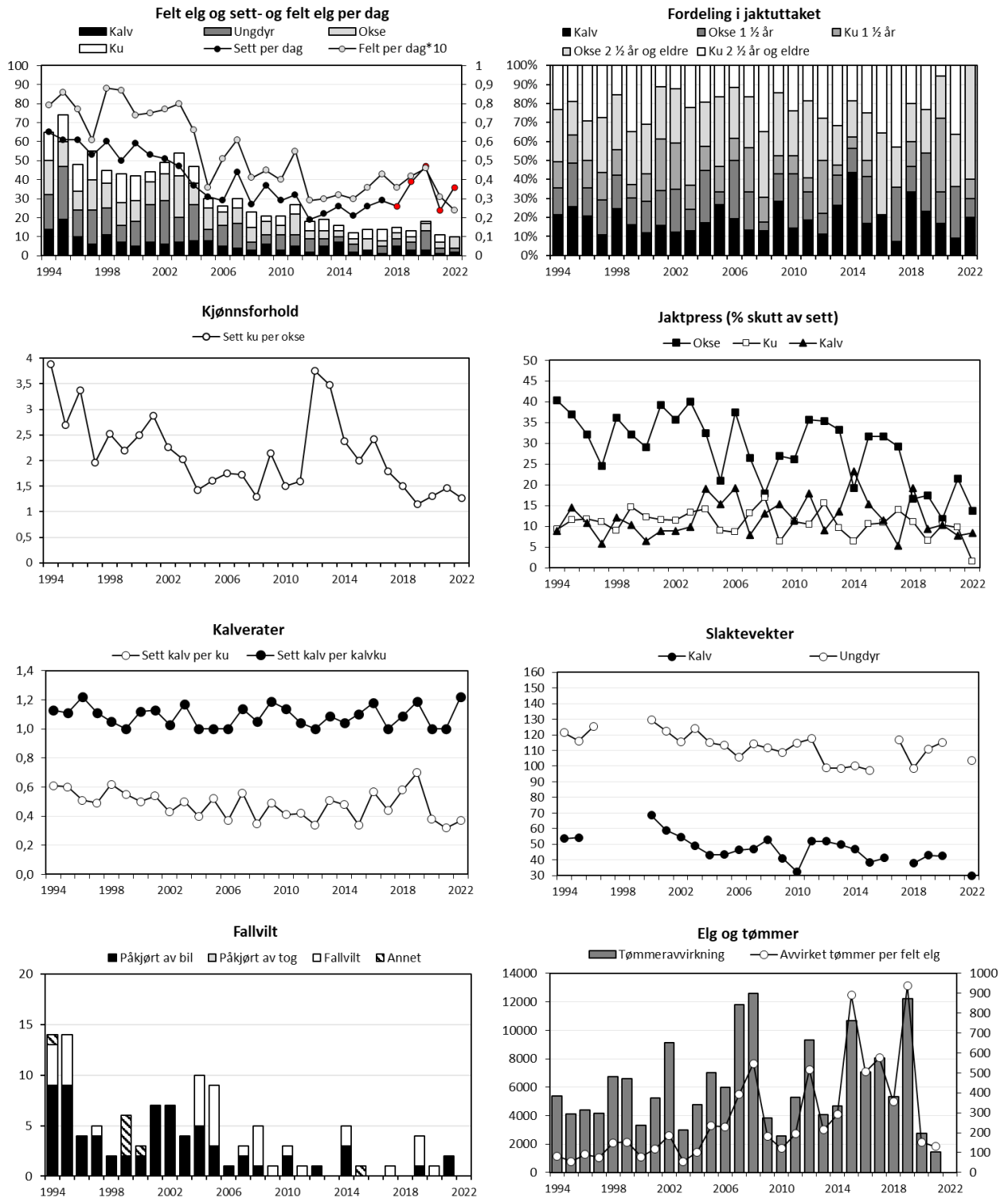
Tømmeravvirkningen i Lillesand har hatt store årlige variasjoner i lengre tid, og økningen i tømmeravvirkning per felte elg skyldes først og fremst en nedgang i antall felte elg. Total mengde avvirket gran og furu var på sitt laveste i 2021 med 1433 m³.

Elg og trafikk

I perioden 2019-2021 er det registrert 3 trafikkdrept elg, tilsvarende 7 % av jaktuttaket i samme periode. Det er også for disse årene registrert 4 elg som er felt eller omkommet av andre årsaker.

Anbefaling elg

Selv med lave fellingstall de siste årene, vil nok lav kalveproduksjon være en begrensende faktor for bestandsvekst. Beitetakseringen i 2021 viste et moderat beitetrykk i Lillesand kommune, og for å oppnå et mer bærekraftig beitetrykk anbefales det en svak reduksjon av bestanden. Dette vil på sikt bidra til en bedre bestandskondisjon med bedre forutsetninger for høyere produktivitet. Vi anbefaler et uttak på minimum 20 elg i 2023. Uttaket bør fordeles jevnere mellom hanndyr og hodyr enn sist år.

Figur Lillesand, elg. Felte elg, sett elg per jegerdag, samt felt elg per jegerdag*10 (øvre venstre delfigur), felte elg fordelt på alder og kjønn (øvre høyre delfigur), sett ku per okse (nest øverste venstre delfigur), jaktpress («skutt av sett», nest øverste høyre delfigur), kalv- og tvillingrate (nest nederste venstre delfigur), gjennomsnittlige slaktevekter for kalv og ungdyr (nest nederste høyre delfigur), fallvilt av elg (trafikkdrept og felt eller omkommet av andre årsaker) (nedre venstre delfigur) og tømmeravvirkning og avvirkning per felte elg (nedre høyre delfigur).

Hjort

Fellingstall

Det ble i 2022 felt 22 hjort i Lillesand kommune. Dette er en nedgang fra 40 hjort i 2021. Av 56 tildelte hjort i 2022 utgjorde dette en fellingsprosent på 39 %. Jaktuttaket fordelte seg på 3 kalv, 9 ungdyr, 5 eldre bukker og 5 koller. Bak hver felt hjort var det i underkant av 5000 daa tellende areal.

Bestandsutvikling

I 2022 ble det sett 0,74 hjort per jegerdag, mot 0,54 i 2021. Indeksen viser en stabil økning i sett hjort per jegerdag siden 2015, noe som tyder på bestandsvekst. Datagrunnlaget for kommunen er noe lavt for å kunne si at observasjonene gjenspeiler faktiske forhold i bestanden med sikkerhet.

Kjønnsforhold

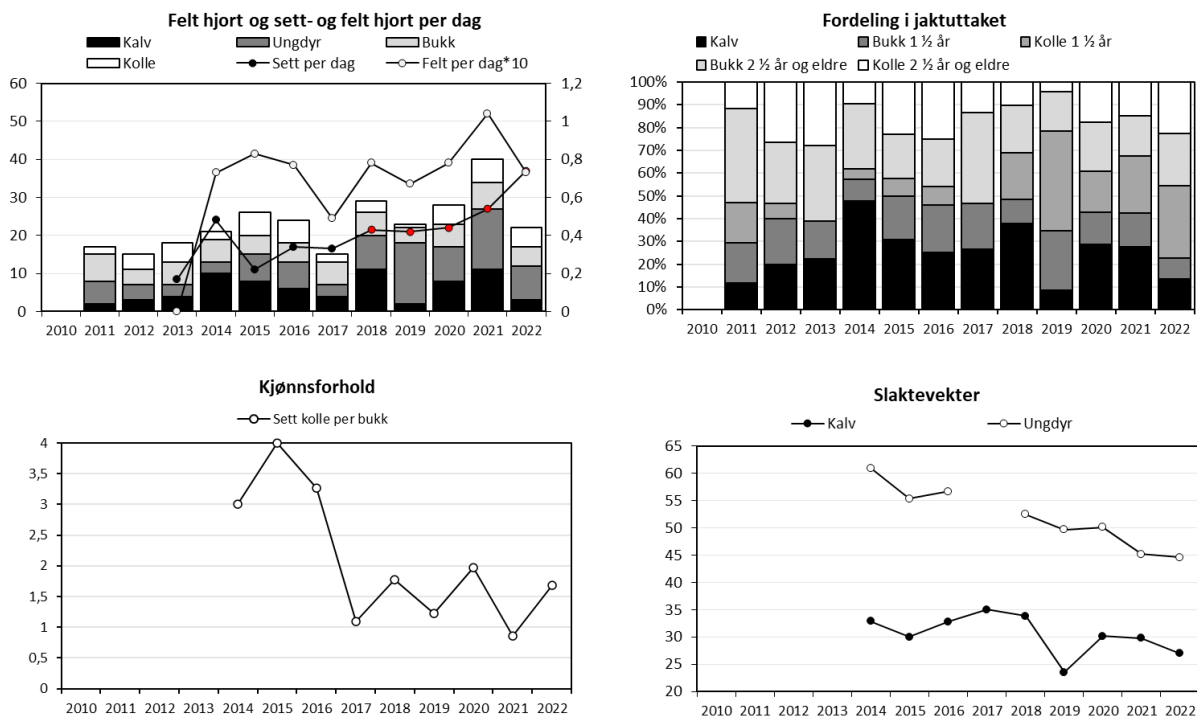
Observert kolle per bukk var i 2022 1,7. Kjønnsforholdet har variert betydelig i siden 2014, men sett under ett, antyder trenden at bukkeandelen har vært økende.

Bestandskondisjon

Gjennomsnittlige slaktevekter for kalv og ungdyr var i 2022 på hhv. 27 (n=2) og 45 (n=7) kg. Datagrunnlaget er lavt, men viser en synkende trend i slaktevekter for begge kategorier.

Anbefaling

Hjortebestanden i Lillesand ser ut til å være i klar økning, og med lavt fellingstall i 2022 vil bestanden trolig øke mer. For å unngå ukontrollert bestandsvekst, samt bedre bestandskondisjonen, anbefales det å øke uttaket. En større andel hodyr i uttaket vil kunne effektivisere reduksjon av bestandsveksten.

Figur Lillesand, hjort. Felte hjort, sett hjort per jegerdag, samt felt hjort per jegerdag*10 (øvre venstre delfigur), felte hjort fordelt på alder og kjønn (øvre høyre delfigur), sett kolle per bukke (nedre venstre delfigur) og gjennomsnittlige slaktevekter for kalv og ungdyr (nedre høyre delfigur).

Lindesnes

Består av de tidligere kommunene Lindesnes, Marnardal og Mandal.

Elg

Fellingstall

Det ble felt 119 elg i 2022. Dette ga en fellingsprosent på 43 %. Bak hver felling lå det omtrent 7200 daa tellende elgareal. Kalv og ungdyr utgjorde 44 % av uttaket. Av dyr 1,5 år og eldre utgjorde hanndyr 49 %.

Jaktpress

Det ble registrert 2574 jegerdagsverk og 927 observasjoner av elg i 2022. Datakvaliteten er derfor av tilfredsstillende kvalitet for å gjenspeile faktiske forhold for kommunen. Kommunen er riktignok langstrakt og har regionale forskjeller. Antall jegerdagsverk har vært stabilt for siste 5-årsperiode. Andelen skutt av sett var for okse, ku og kalv på henholdsvis 20 %, 11 % og 13 % jakta 2022.

Bestandsutvikling

I 2022 ble det observert 0,36 elg per jegerdagsverk. Det har vært en nedgang i sett elg-indeksen fra 2019 (0,52) til 2022. Felt per dag-indeksen har holdt seg stabil. Det ble observert 2,1 ku per okse i 2022 mot 1,5 i 2021. Gjennomsnittlig kjønnsforhold for siste tre år ligger på 1,8 ku per okse. Nedgang i sett elg per jegerdag, høyere andel voksne dyr i jaktuttaket og lavere kalverater, indikerer at bestandstettheten har sunket noe de siste par årene.

Bestandskondisjon

Bestandskondisjonen for elg betegnes som lav i Lindesnes. Kalve- og tvillingratene i 2022 var på henholdsvis 0,42 og 1,05, mens gjennomsnittlige slaktevekter for kalv og ungdyr var på 41 og 105 kg. Gjennomsnittlig slaktevekt for både kalv og ungdyr ligger på et historisk lavt nivå.

Elg og tømmer

Årlig tømmeravvirkning målt mot antall felte elg har hatt en gradvis økning over tid, og vært spesielt høyt de siste 7 årene. I 2019 og 2021 var det rekordavvirkning med henholdsvis 167 904 m³ og 143 268 m³. Den økte avvirkningen vil gi økt produksjon av elgfôr, og et styrket fôrgrunnlag dersom tettheten av elg holdes på et nivå litt under dagens tetthet.

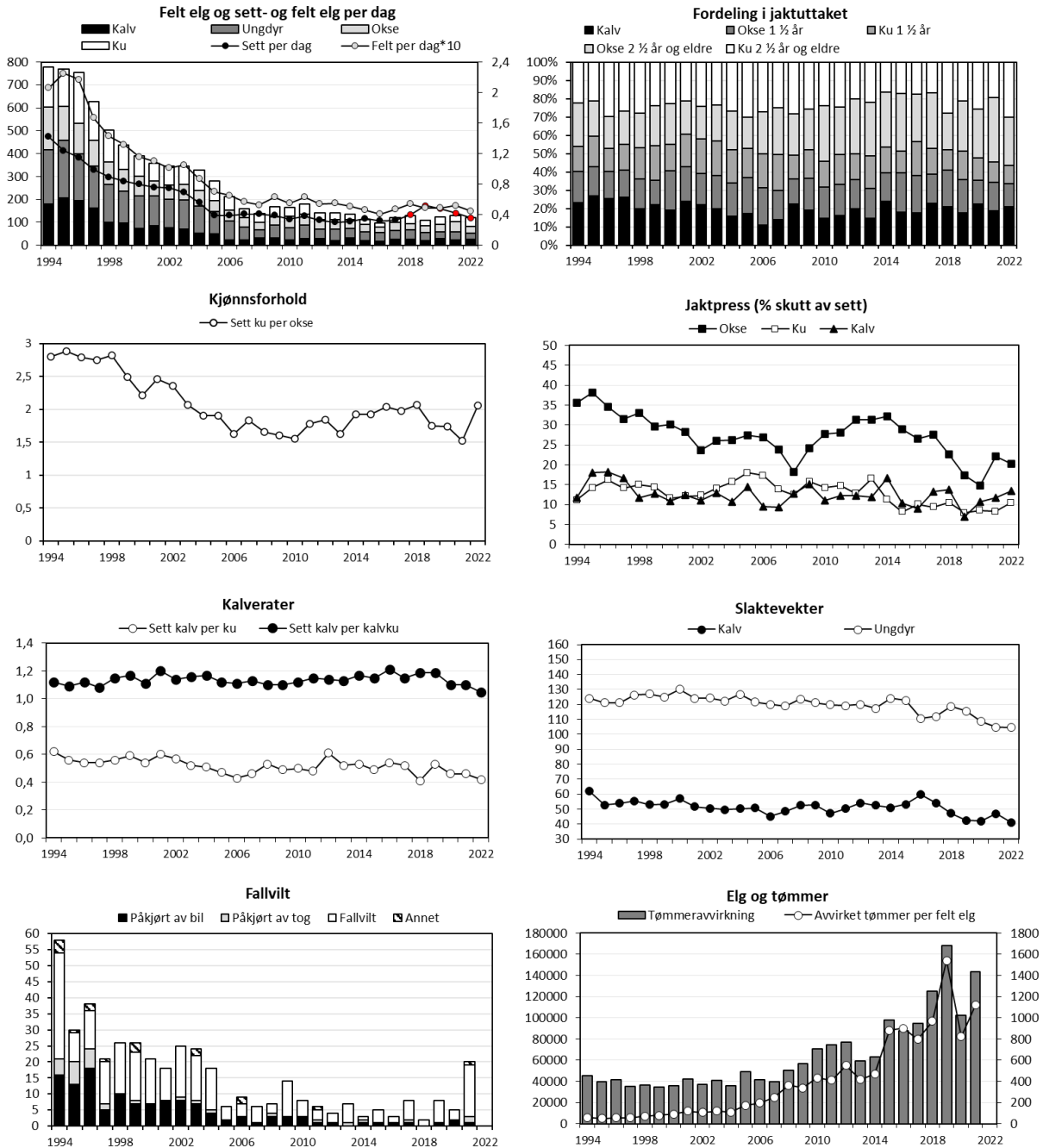
Elg og trafikk

I perioden 2019-2021 er det registrert 6 trafikkdrepte elg fordelt på 4 påkjørt av bil og 2 påkjørt av tog. Dette tilsvarte 2 % av jaktuttaket for samme periode. Konfliktnivået mot trafikk er i dag på et lavt nivå. Reduksjonen i elgbestanden over tid har gitt positive utslag i form av redusert antall elgpåkjørsler. Det er i perioden 2019-2021 registrert 26 elg som var omkommet av andre årsaker. Det kan være en antydning til økt naturlig dødelighet de senere årene med 11 fallvilt registrert i 2021.

Anbefaling elg

Bestandskondisjonen synes å ha avtatt parallelt med at beitetrykket har økt, og bekrefter i stor grad at mattilgangen har blitt mer begrensende. Selv om den økte hogstaktiviteten i kommunen tilsier at fremtidig fôrproduksjon vil være økende, synes det nødvendig at tettheten av elg reduseres svakt for å redusere dagens beitetrykk. Med bakgrunn i lav kondisjon og antatt fortsatt overbeite på de viktigste beiteplantene, anbefales en svak reduksjon av elgtettheten for å oppnå et

bærekraftig beitetrykk. Det anbefales et jaktuttak på 135 elg i 2023. Fordi en liten og skranten elg er en dårlig bidragsyter inn i bestanden, bør det i stor grad alltid etterstrebtes å felle «mindreverdige» dyr.

Figur Lindesnes, elg. Felte elg, sett elg per jegerdag, samt felt elg per jegerdag*10 (øvre venstre delfigur), felte elg fordelt på alder og kjønn (øvre høyre delfigur), sett ku per okse (nest øverste venstre delfigur), jaktpress («skutt av sett», nest øverste høyre delfigur), kalv- og twillingrate (nest nederste venstre delfigur), gjennomsnittlige slaktevekter for kalv og ungdyr (nest nederste høyre delfigur), fallvilt av elg (trafikkdrept og felt eller omkommet av andre årsaker) (nedre venstre delfigur) og tømmeravvirkning og avvirkning per felte elg (nedre høyre delfigur).

Hjort

Fellingstall

Det ble felt 151 hjort i Lindesnes kommune 2022, nøyaktig samme antall som året før. Av en kvote på 502 tildelte hjort, ble 30 % felt. Bak hver felling lå det i overkant av 5 600 daa tellende areal. Jaktutbyttet fordelte seg på 30 kalv, 53 ungdyr, 40 bukker og 28 koller. Kalv og ungdyr utgjorde 55 % av jaktutbyttet. Av dyr 1,5 år og eldre utgjorde hanndyr 56 %.

Jaktpress

Det ble registrert 1976 jegerdagsverk og 714 observasjoner av hjort i 2022. Fra 2019 har det vært nedlagt over 1000 jegerdager og observert rundt/over 500 hjort, noe som gjør datakvaliteten god for siste 4-årsperiode. Prosent skutt av sett var i 2022 på 31 % for bukk, 15 % for kolle og 17 % for kalv.

Bestandsutvikling

I 2022 ble det observert 0,36 hjort per jegerdag. Sett hjort-indeksen viser en svak økning i bestandstettheten fra 2020 til 2022. Økte fellingstall og økt felt per jegerdag for siste 3-årsperiode indikerer at bestanden er i svak vekst.

Kjønnsforhold

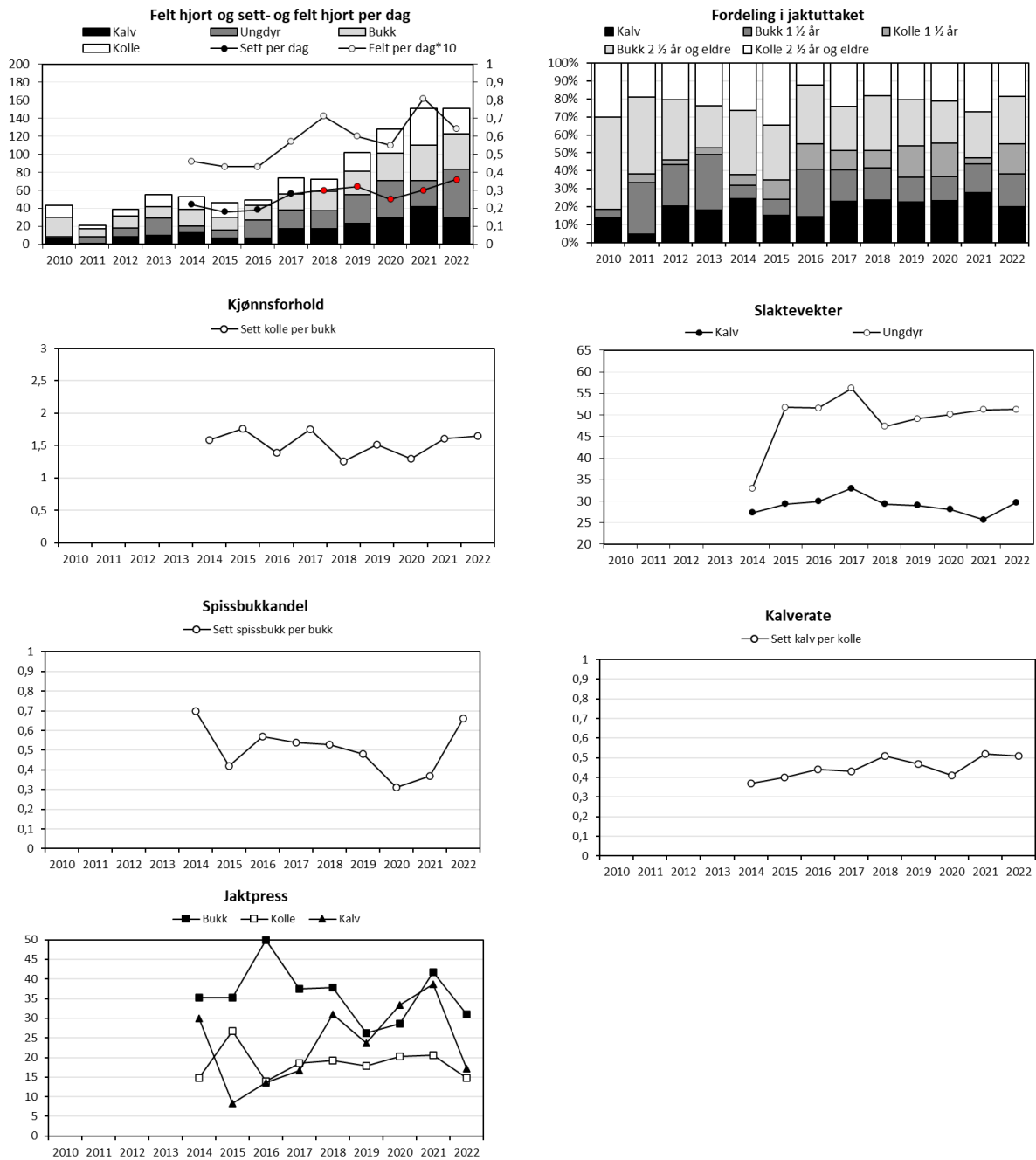
Kjønnsforholdet har vært relativt stabilt fra 2014 til 2022. Forholdet har variert mellom 1,3 til 1,8, hvor det ble observert 1,7 kolle per bukk i 2022. Andelen spissbukk av observerte bukker var 66% sist høst.

Bestandskondisjon

Gjennomsnittlige slaktevekter for kalv og ungdyr var på henholdsvis 30 kg og 51 kg i 2022. Snittvektene for kalv virker å være redusert med nedgang fra 2017 til 2021, mens vekten for 2022 økte igjen. Ut fra registrerte vekter kan man anta at gjennomsnittlig slaktevekt for kalv og ungdyr har holdt seg på et stabilt nivå for siste 3-årsperiode. Kalveraten har holdt seg stabilt for siste 5-årsperiode og var i 2022 på 0,51.

Anbefaling

Basert på økende bestandstetthet i Lindesnes og omkringliggende områder, er det grunn til å tro at bestanden vil fortsette å øke om ikke fellingstallene opprettholdes. Kommunen er langstrakt og har potensiale som helårsleveområde for hjort. Det anbefales å opprettholde årlig uttak for å hindre ukontrollert bestandsvekst.

Figur Lindesnes, hjort. Felte hjort, sett hjort per jegerdag, samt felt hjort per jegerdag*10 (øvre venstre delfigur), felte hjort fordelt på alder og kjønn (øvre høyre delfigur), sett kolle per bukk (nest øvre venstre delfigur), gjennomsnittlige slaktevekter for kalv og ungdyr (nest øvre høyre delfigur), sett spissbukk per bukk (nest nedre venstre delfigur), kalverate (nedre høyre delfigur) og jaktpress («skutt av sett», nedre venstre delfigur).

Lyngdal

Elg

Fellingstall

Det ble felt 93 elg i 2022 i Lyngdal kommune. Dette utgjør en fellingsprosent på 67 % av en tildeling på 139 dyr. Jaktuttaket var fordelt på 22 kalv, 20 ungdyr, 25 eldre okser og 26 kyr. Bak hver felling lå det i overkant av 6100 daa tellende areal. Kalv og ungdyr utgjorde 45 % av uttaket, mens andelen hanndyr av dyr 1,5 år og eldre utgjorde 51 %.

Jaktpress

Det ble lagt ned 1568 jegerdager og gjort 801 observasjoner av elg i 2022. Datamaterialet er dermed av god kvalitet og vil sannsynligvis gjenspeile faktiske forhold i bestanden. Jaktpresset (skutt av sett) på okse, ku og kalv var på henholdsvis 21 %, 10 % og 12 % i 2022.

Bestandsutvikling

I 2022 ble det sett 0,51 elg per jegerdag, en økning fra 0,44 i 2021. Indeksen har vært stabil, men med svak nedgang de siste fem årene. Det ble observert 2,1 ku per okse i 2022, mot 2,4 i 2021. I perioden 2012-2020 har andelen observerte hanndyr hatt en gradvis nedgang, mens det ser ut til å ha snudd de tre siste årene.

Bestandskondisjon

Kalve- og tvillingratene var i 2022 på hhv. 0,50 og 1,21, en liten økning fra 2021. Gjennomsnittlige slaktevekter for kalv og ungdyr var på hhv. 44 og 112 kg i 2022. Slaktevektene har vært varierende de siste årene, men over tid har det vært en svak nedgang for begge kategorier.

Elg og tømmer

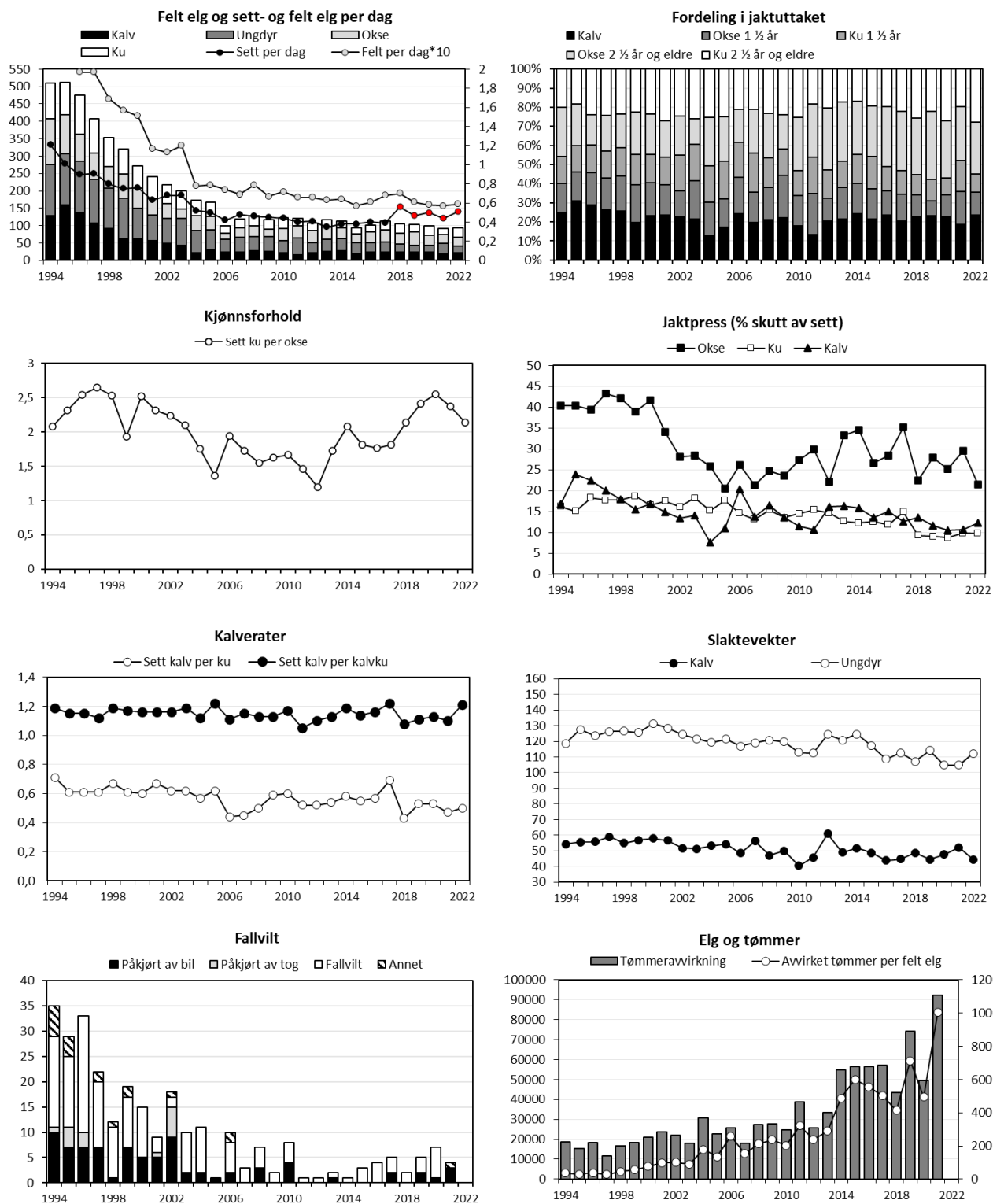
Det ble i 2021 avvirket i overkant av 92300 m³ gran og furu i Lyngdal kommune. Det har vært en jevn økning i avvirket tømmer siden 1994, og 2021 har den høyeste avvirkninga i denne perioden. Avvirket tømmer per felte elg har også naturlig nok økt i takt med økt total avvirkning, men skyldes også en nedgang i fellingstall. I 2021 ble det for første gang avvirket rett i overkant av 1000 m³ per felte elg. Dette er en dobling siden 2020 da det ble avvirket rett i underkant av 500 m³ per felte elg. En økning i tømmeravvirkning vil være svært positivt for fremtidig elgbeite.

Elg og trafikk

I perioden 2019-2021 er det registrert 6 trafikkdrepte elg, hvor alle ble påkjørt av bil. I samme periode er det registrert 10 elg som er felt eller omkommet av andre årsaker. Trafikkdrepte elg utgjorde 2 % av jaktuttaket for siste treårsperiode. Konfliktnivået ansees som lavt per i dag.

Anbefaling elg

Sett- og felt elg indeksene har vært forholdsvis stabile, men viser en svak nedgang i bestanden de siste årene. Elgbeitetakseringen i 2021 viste et beitetrykk som var nær bærekraftig, men med en økning i beitetrykket siden beitetaksten i 2017, tyder det på at elgtettheten bør reduseres for å oppnå et bærekraftig beitetrykk. Med en betydelig økning i tømmeravvirkning og trolig et økt beitetilbud i fremtiden, vil en lavere elgtetthet legge forholdene bedre til rette for en mer bærekraftig og produktiv elgbestand. Vi opprettholder derfor anbefalingen fra i fjor og anbefaler et uttak på minimum 115 elg i 2023.

Figur Lyngdal, elg. Felte elg, sett elg per jegerdag, samt felt elg per jegerdag*10 (øvre venstre delfigur), felte elg fordelt på alder og kjønn (øvre høyre delfigur), sett ku per okse (nest øverste venstre delfigur), jaktpress («skutt av sett», nest øverste høyre delfigur), kalv- og tvillingrate (nest nederste venstre delfigur), gjennomsnittlige slaktevekter for kalv og ungdyr (nest nederste høyre delfigur), fallvilt av elg (trafikkdrept og felt eller omkommet av andre årsaker) (nedre venstre delfigur) og tømmeravvirkning og avvirkning per felte elg (nedre høyre delfigur).

Hjort

Fellingstall

Det ble i 2022 felt 153 hjort i Lyngdal kommune. Dette er en økning fra 127 hjort i 2021 og dermed ny fellingsrekord. Av en tildeling på 241 dyr, tilsvarer dette en fellingsprosent på 63 %. Bak hver felling lå det litt i overkant av 3700 daa tellende areal. Jaktuttaket var fordelt på 64 kalv, 38 ungdyr, 29 eldre bukker og 22 koller. Kalv og ungdyr utgjorde 67 % av uttaket, mens andelen hanndyr 1,5 år og eldre utgjorde 56 %.

Jaktpress

Det ble lagt ned 1654 jegerdager og gjort 1056 observasjoner av hjort i 2022. Antall hjorteobservasjoner har økt betydelig fra 738 i 2021, dette med noen færre jegerdager. Datakvaliteten er dermed av tilfredsstillende omfang, og det kan antas at indeksene gjenspeiler faktiske forhold i bestanden.

Bestandsutvikling

I 2022 ble det observert 0,64 hjort per jegerdag, mot 0,44 i 2021. Med en svært varierende sett hjort-indeks fra 2014-2020, vises det en tydelig økning de siste to årene.

Kjønnsforhold

Det ble observert 1,7 kolle per bukk i 2022. Kjønnsforholdet har hatt en jevn nedgang siden 2015, og bukkeandelen er dermed økende. Andelen spissbukk per bukk var i 2022 på 0,57, og indeksen har vært relativt stabil siden 2016.

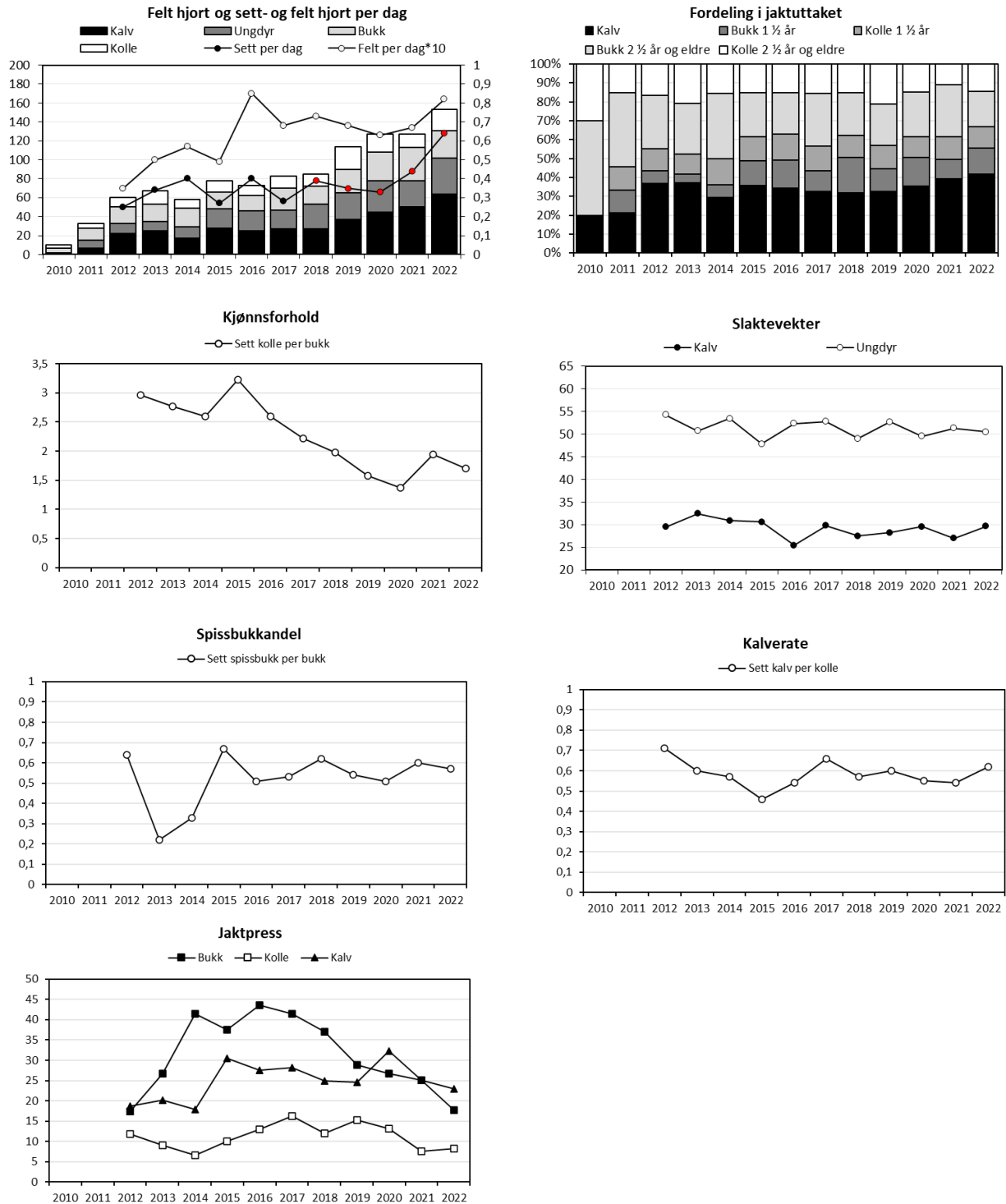
Bestandskondisjon

Gjennomsnittlige slaktevekter for kalv og ungdyr var på henholdsvis 30 og 50 kg i 2022. Slaktevektene har holdt seg relativt stabile siden 2012, likevel viser vektene for ungdyr tydelig men svak nedgang. Kalveraten har vært forholdsvis stabil siden 2017 og var i 2022 på 0,62 kalv per kolle. Dette er en liten økning fra året før med 0,54 kalv per kolle.

Anbefaling

Hjortebestanden i Lyngdal er i klar vekst, og de to siste årene er veksten betydelig større enn tidligere. Når bestanden fortsetter å øke vil trolig tetthetsavhengige faktorer komme til uttrykk i form av reduserte slaktevekter. For å opprettholde en sunn og bærekraftig bestand, samt motvirke reduserte slaktevekter, anbefaler vi å øke det årlige uttaket. For en effektiv begrensning av veksten, kan med fordel andelen hodyr i uttaket økes.

Figur Lyngdal, hjort. Felte hjort, sett hjort per jegerdag, samt felt hjort per jegerdag*10 (øvre venstre delfigur), felte hjort fordelt på alder og kjønn (øvre høyre delfigur), sett kolle per bukk (nest øvre venstre delfigur), gjennomsnittlige slaktevekter for kalv og ungdyr (nest øvre høyre delfigur), sett spissbukk per bukk (nest nedre venstre delfigur), kalverate (nedre høyre delfigur) og jaktpress («skutt av sett», nedre venstre delfigur).

Risør

Elg

Fellingstall

I 2022 ble det felt 12 elg i Risør kommune. Med en tildeling på 37 elg tilsvarer dette et uttak på 32%. Det totale uttaket fordelte seg på 1 kalv, 2 ungdyr, 5 okser og 4 kyr. Bak hver felling lå det rett i overkant av 12200 daa tellende areal. Andelen kalv og ungdyr i uttaket utgjorde 25 % av jaktuttaket. Av dyr 1,5 år og eldre utgjorde hanndyr 55 % av uttaket. Uttaket av hanndyr sammenlignet med hunndyr har ligget høyere over tid og har de siste 3 årene et gjennomsnitt på 56 % av uttaket.

Jaktpress

I 2022 ble det nedlagt 361 jegerdager og gjort 96 elgobservasjoner i Risør. Jaktinnsatsen har vært relativt stabil siste 5-årsperiode med et årlig snitt på 344 jegerdager. Antall jegerdager og antall elgobservasjoner ligger godt under det som er anbefalt for et tilfredsstillende datamateriale (<1000 jegerdager, <500 elgobservasjoner), og det er derfor usikkert om observasjonene er påvirket av tilfeldigheter eller om de gjenspeiler faktiske forhold i elgbestanden. Jaktpresset (skutt av sett) på okse, ku og kalv var på henholdsvis 21 %, 12 % og 8 % under jakta 2022.

Bestandsutvikling

Sett elg per jegerdagsverk i 2022 var på 0,27, likt som for 2021. Det har tidligere vært en jevn nedgang i indeksen siden 2018. Sett ku per okse var i 2022 på 1,5, en liten nedgang siden 2021 på 1,6 ku per okse, men kjønnsforholdet virker å være stabilt de siste 10 årene med noen svingninger innimellom. Det understrekes igjen at datagrunnlaget ikke er av tilfredsstillende kvalitet for å kunne trekke sikre slutninger basert på «sett elg» føringer som er gjort.

Bestandskondisjon

Kalve- og tvillingratene for 2022 lå på hhv. 0,30 og 1,08, omtrent på samme nivå som året før. Siden 2016 har det kun blitt observert tvillingkyr i 2020 og 2022. Gjennomsnittlige slaktevekter for kalv og ungdyr i 2022 var på hhv. 35 (n=1) og 98 (n=2) kg. Ut ifra tallene er kalverater og slaktevektene på et lavt nivå, med tendens til fallende nivå de siste årene. Datagrunnlaget er tynt og gjør sett elg indeksene usikre.

Elg og tømmer

Tømmeravvirkingen i Risør kommune har siden 1994 hatt årlige variasjoner med en nedgang på slutten av 2000-tallet. I 2021 ble det avvirket totalt rett i overkant av 6700 m³ gran og furu. Avvirket mengde tømmer per felte elg lå på et årlig gjennomsnitt på om lag 140 m³ fra 1994-2010. Etter 2010 har avvirket tømmer per felte elg vært gjennomsnittlig høyere, men dette skyldes også færre fellinger. Generelt sett vil økt avvirkning gi økt fremtidig fôrtilbud for elg.

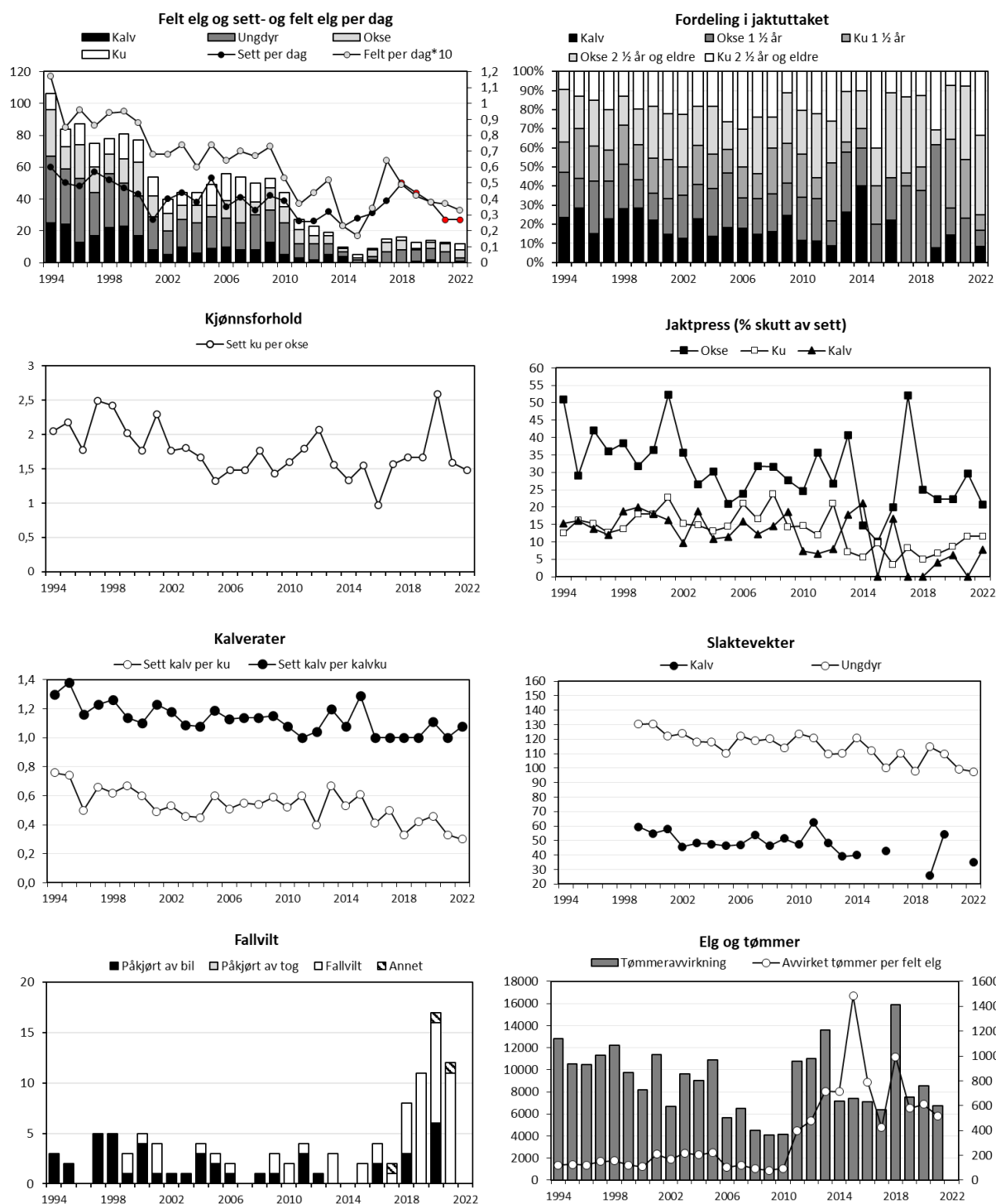
Elg og trafikk

I perioden 2019-2021 er det registrert 6 trafikkdrepte elg, tilsvarende 15 % av jaktuttaket for samme periode. Det ble i samme periode registrert 34 elg som er felt eller omkommet av andre årsaker. Dagens elgtetthet tatt i betraktning, ansees konfliktnivået mot trafikk som middels høyt.

Anbefaling elg

Beitetaksten i 2021 viste at beitetrykket i Risør i snitt var bærekraftig, men hadde et overbeite av eik og stedvis også et overbeite av furu. Generelt sett viser sett og skutt elg-indeksene at

bestanden er på et lavt nivå med lav bestandskondisjon. Vi anbefaler en stabilisering av bestanden, med et høyere uttak av små kalver og ungdyr, og en jevnere balanse mellom ho- og hanndyr i uttaket av eldre dyr. Dette vil tjene bestandens fremtidige kvalitet. Vi anbefaler at det felles 20 elg i 2023 for å unngå at bestanden vokser.

Figur Risør, elg. Felte elg, sett elg per jegerdag, samt felt elg per jegerdag*10 (øvre venstre delfigur), felte elg fordelt på alder og kjønn (øvre høyre delfigur), sett ku per okse (nest øverste venstre delfigur), jaktpress («skutt av sett», nest øverste høyre delfigur), kalv- og tvillingrate (nest nederste venstre delfigur), gjennomsnittlige slaktevekter for kalv og ungdyr (nest nederste høyre delfigur), fallvilt av elg (trafikkdrept og felt eller omkommet av andre årsaker) (nedre venstre delfigur) og tommeravvirkning og avvirkning per felte elg (nedre høyre delfigur).

Hjort

Fellingstall

Det ble felt 15 hjort i Risør kommune i 2022, det samme som i 2021. Med en tildeling på 20 hjort, tilsvarer dette en fellingsprosent på 75 %. Bak hver felling lå det i overkant av 9 800 daa tellende areal. Jaktutbyttet fordelte seg på 1 kalv, 9 ungdyr og 5 eldre bukker. Kalv og ungdyr utgjorde 67 % av jaktutbyttet, mens andelen hanndyr 1,5 år og eldre utgjorde 79 % av uttaket.

Bestandsutvikling

Det ble observert 0,49 hjort per jegerdag i 2022 mot 0,31 hjort per jegerdag i 2021. Indeksene sett- og felt hjort per jegerdag viser en jevn økning de siste fire årene, og sammen med økt fellingstall tyder dette på en bestand i vekst.

Kjønnsforhold

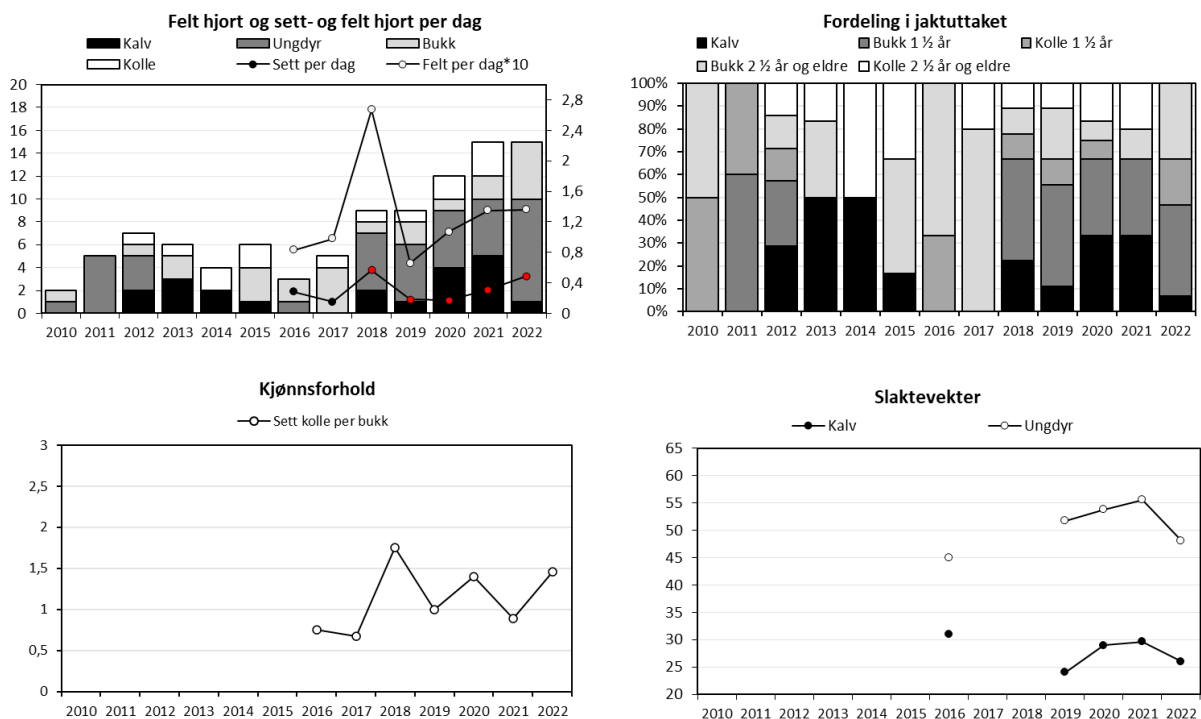
Det ble sett 1,5 kolle per bukk i 2022, mot 0,9 kolle per bukk i 2021. Med et lite datagrunnlag er det vanskelig å fastslå noe sikkert om forholdet, og tallene har hatt tydelige årlige variasjoner siden 2016.

Bestandskondisjon

Gjennomsnittlige slaktevekter for kalv og ungdyr var på hhv. 26 (n=1) og 48 (n=8) kg i 2022. Vektene er stabile, men med en liten nedgang for ungdyr. Slaktevektene bygger på et lavt antall dyr, spesielt for kalv, og trendene som sees er dermed usikre.

Anbefaling

Hjortebestanden i Risør kommune er i jevn vekst. Om målet er å begrense bestandsveksten, anbefales det å opprettholde årlig uttak, samt øke andelen hodyr i uttaket.

Figur Risør, hjort. Felte hjort, sett hjort per jegerdag, samt felt hjort per jegerdag*10 (øvre venstre delfigur), felte hjort fordelt på alder og kjønn (øvre høyre delfigur), sett kolle per bukk (nedre venstre delfigur) og gjennomsnittlige slaktevekter for kalv og ungdyr (nedre høyre delfigur).

Sirdal

Elg

Fellingstall

Det ble i 2022 felt 25 elg i Sirdal kommune. Med en tildeling på 81 dyr, tilsvarer dette en fellingsprosent på 31 %. Uttaket fordelt seg på 9 kalv, 10 ungdyr, 5 eldre okser og 1 ku. Bak hver felling lå det omtrent 28600 daa tellende elgareal. Kalv og ungdyr utgjorde 76 % av uttaket, mens hanndyr utgjorde 81 % av uttaket for dyr 1,5 år og eldre. Fellingstallet de tre siste årene er betydelig redusert i forhold til tidligere.

Jaktpress

Det ble registrert 387 jegerdagsverk og 175 observasjoner av elg i 2022. Datakvaliteten er dermed lav, og det er usikkert om utviklingen skyldes tilfeldigheter eller om de gjenspeiler faktiske forhold i bestanden. I likhet med fellingstallet, har også antall jegerdagsverk falt betydelig de siste tre årene. Jaktpresset (skutt av sett) på okse, ku og kalv var på henholdsvis 25 %, 4 % og 27 %.

Bestandsutvikling

I 2022 ble det observert 0,45 elg per jegerdagsverk. Siden 2018 tyder sett elg-indeksen på en nedgang, men samtidig er datamaterialet for lite til å trekke sikre slutninger. Redusert uttak de siste tre årene tilsier at bestanden er stabilisert. Observert kjønnsforhold var 1,5 ku per okse i 2022. Dette er en nedgang fra 1,9 i 2021.

Bestandskondisjon

Sett kalv per ku i 2022 var på 0,43. Det ble ikke observert ku med tvillingkalv under jakta 2022. Kalveratene har hatt en svak nedgang den siste 5-års perioden. Gjennomsnittlige slaktevekter for kalv og ungdyr var henholdsvis 54 og 121 kg. Gjennomsnittsvektene for begge kategorier har holdt seg relativt stabile de siste 6 årene.

Elg og tømmer

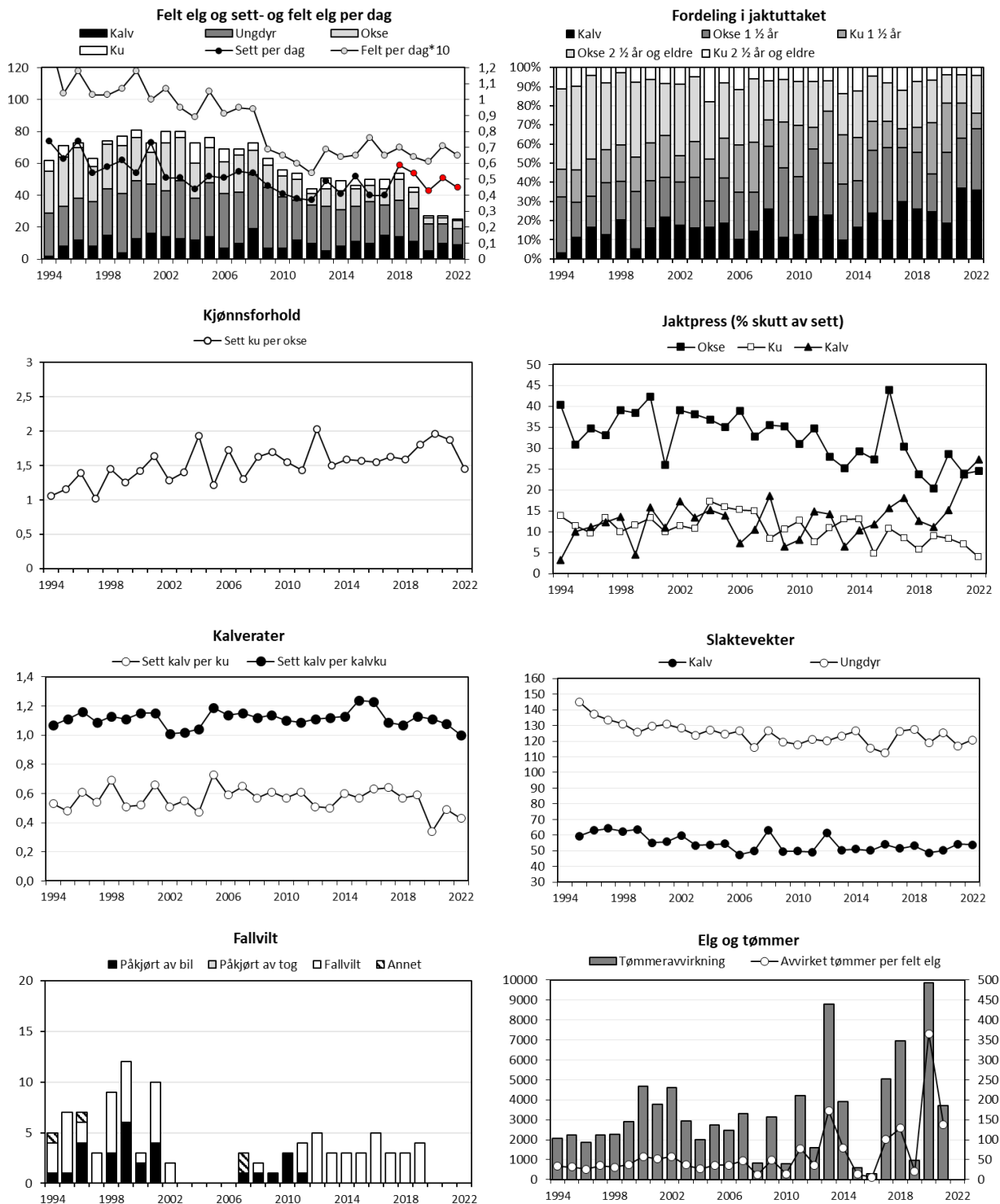
Årlig tømmeravvirkning har vært svært varierende de siste årene sammenlignet med tidligere. Gjennomsnittlig avvirkning per år har blitt høyere, og i perioden 2017-2021 ble det avvirket i overkant av 5300 m³ per år, mens det i perioden 2012-2016 ble avvirket om lag 3000 m³ i snitt per år. Avvirket tømmer per felte elg har naturlig nok også økt, men skyldes også lavere fellingstall per år. En økning i tømmeravvirkning vil generelt være svært positivt for fremtidig elgbeite.

Elg og trafikk

Det er ikke registrert trafikkdrept elg i Sirdal siden 2011. Siste registrerte fallvilt var 4 elg i 2019 som var omkommet av andre årsaker.

Anbefaling elg

Med nedadgående sett elg-indeksar og en svakt avtagende kalveproduksjon kombinert med lave fellingstall, ser elgbestanden ut til å stabilisere seg i Sirdal. Etter elgbeitetaksten i 2021, ble beitetrykket i Sirdal betegnet som et moderat overbeite. På bakgrunn av dette bør bestanden reduseres og stabiliseres på et lavere nivå enn dagens tetthet for å oppnå bærekraftig beitetrykk. Et bærekraftig beitetrykk kan være avgjørende for en bærekraftig elgbestand i god kondisjon. Vi anbefaler derfor en svak reduksjon av elgbestanden i Sirdal og foreslår et uttak på 60 elg for 2023. For å unngå skjevt kjønnsforhold, samt lavere bestandskondisjon, bør uttaket være jevnere fordelt mellom ho- og hanndyr.

Figur Sirdal, elg. Felte elg, sett elg per jegerdag, samt felt elg per jegerdag*10 (øvre venstre delfigur), felte elg fordelt på alder og kjønn (øvre høyre delfigur), sett ku per okse (nest øverste venstre delfigur), jaktpress («skutt av sett», nest øverste høyre delfigur), kalv- og tvillingrate (nest nederste venstre delfigur), gjennomsnittlige slaktevekter for kalv og ungdyr (nest nederste høyre delfigur), fallvilt av elg (trafikkdrept og felt eller omkommet av andre årsaker) (nedre venstre delfigur) og tommeravvirkning og avvirkning per felte elg (nedre høyre delfigur).

Hjort

Fellingstall

Det ble i 2022 felt 78 hjort i Sirdal fordelt på 21 kalv, 21 ungdyr, 21 eldre bukk og 15 koller. Med en tildeling på 222 hjort tilsvarte dette en fellingsprosent på 35 %. Bak hver felling lå det i underkant av 8900 daa tellende areal. Kalv og ungdyr utgjorde 54 % av jaktutbyttet, mens andelen hanndyr 1,5 år og eldre utgjorde 58 %.

Bestandsutvikling

I 2022 ble det observert 0,48 hjort per jegerdag, en nedgang fra 0,61 hjort per jegerdag i 2021. Det ble lagt ned 484 jegerdager og gjort 230 observasjoner av hjort i 2022. Datagrunnlaget er dermed for lavt til å anta at utviklingene med god nok sannsynlighet gjenspeiler faktiske forhold i bestanden, men samlet tyder de siste års data på at bestanden er i vekst.

Kjønnsforhold

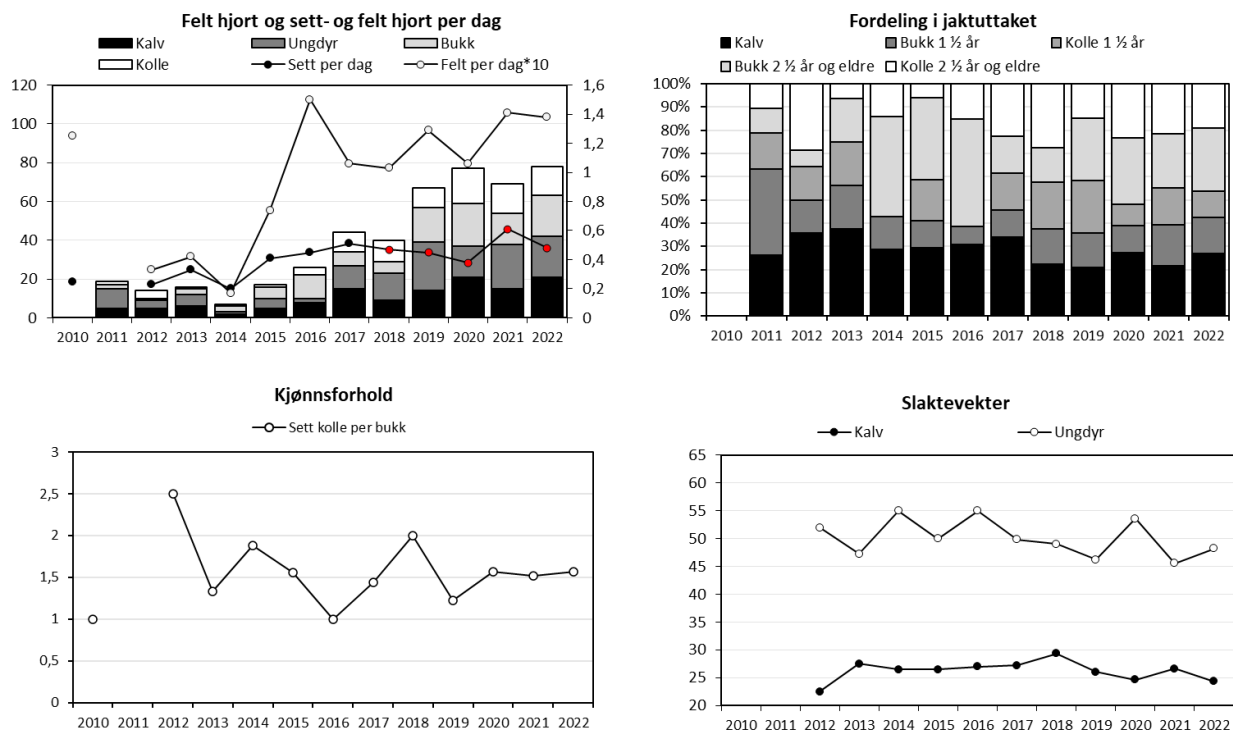
Det ble sett 1,6 kolle per bukk i 2022, som er likt med gjennomsnittet for de tre siste årene.

Bestandskondisjon

Gjennomsnittlige slaktevekter for kalv og ungdyr i 2022 var på hhv. 24 og 48 kg. Både kalvevekter og ungdyrvekter har vært relativt stabile over flere år.

Anbefaling

Hjortebestanden i Sirdal er som i mange andre Agder-kommuner i vekst. For å begrense bestandsveksten anbefales det å opprettholde et høyt årlig uttak. Et høyere uttak av hodyr vil effektivisere vekstreduksjonen, samt bidra til en bedre bestandskondisjon ved å spare eldre bukker.

Figur Sirdal, hjort. Felte hjort, sett hjort per jegerdag, samt felt hjort per jegerdag*10 (øvre venstre delfigur), felte hjort fordelt på alder og kjønn (øvre høyre delfigur), sett kolle per bukk (nedre venstre delfigur) og gjennomsnittlige slaktevekter for kalv og ungdyr (nedre høyre delfigur).

Tvedestrand

Elg

Fellingstall

Det ble felt 21 elg i Tvedestrand kommune i 2022. Dette er en nedgang fra 28 elg i 2021. Av 120 tildelte dyr, tilsvarer dette en felling på 18 %. Bak hver felling lå det rett i overkant av 9100 daa tellende areal. Kalv og ungdyr utgjorde 38 % av uttaket, mens andelen hanndyr 1,5 år og eldre utgjorde 56 % av uttaket.

Jaktpress

Det ble lagt ned 547 jegerdager og gjort 259 observasjoner av elg i 2022. Jaktinnsatsen har holdt seg relativt stabilt siste 8-årsperiode, med noe høyere innsats i 2018 med 728 jegerdager. Datagrunnlaget for Tvedestrand ansees som lavt og det er usikkert om observasjonene er påvirket av tilfeldigheter eller om de gjenspeiler faktiske forhold i elgbestanden. Jaktpresset (skutt av sett) på okse, ku og kalv var på henholdsvis 12 %, 6 % og 18 % i 2022.

Bestandsutvikling

Det ble sett 0,47 elg per jegerdag i 2022. De to siste årene har sett-elg indeksen hatt en svak nedgang, men i årene før var det en lengre periode med vekst. Reduserte fellingstall antas å være medvirkende faktor til bestandsvekst, men lav kalveproduksjon bidrar til å begrense veksten. Sett ku per okse var 1,7 i 2022, noe som ligger rett under gjennomsnittet for de tre siste årene på 1,9 ku per okse. Kjønnforholdet har vært stabilt den siste 10-års perioden, men det ble observert 2,6 ku per okse i 2021, noe som trolig kan skyldes tilfeldigheter.

Bestandskondisjon

Kalve- og tvillingratene var i 2022 på henholdsvis 0,22 og 1,00. De to siste årene har det ikke blitt observert tvillingkyr i Tvedestrand, og kalv per ku har ligget lavt. Gjennomsnittlige slaktevekter for kalv og ungdyr var i 2022 på hhv. 35 (n=5) og 96 (n=2) kg. Slaktevekter for kalv og ungdyr er sammen med kalveproduksjonen svært lav og betegnes som dårlig kondisjon. Gjennomsnittlig kalvevekt er i tillegg laveste registrerte vekt i tidsperioden vi har data fra.

Elg og tømmer

Årlig tømmeravvirkning målt mot antall felte elg har økt de siste årene grunnet reduserte fellingstall og økt tømmeravvirkning totalt. Det ble i 2021 totalt avvirket rett i overkant av 23000 m³ gran og furu. Dette tilsvarer en avvirkning på 823 m³ per felte elg.

Elg og trafikk

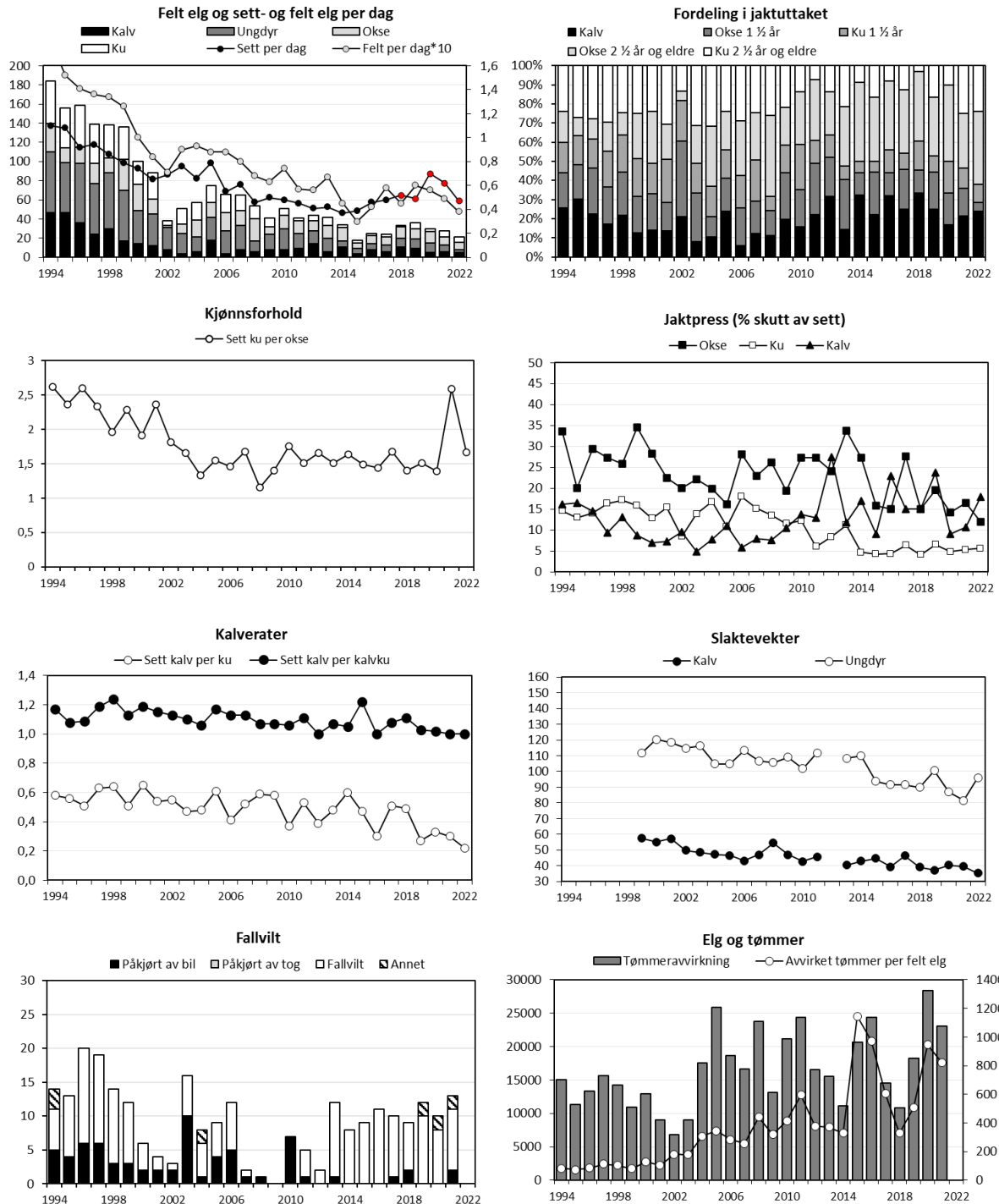
I perioden 2019-2021 er det registrert 2 trafikkdrepte elg. I samme periode er det registrert 33 elg som er felt eller omkommet av andre årsaker. Konfliktnivået mellom elg og trafikk ansees som lavt, og antall påkjørte elg de siste tre årene tilsvarer 2 % av jaktuttaket. Andelen fallvilt utenom påkjørsler er derimot høy, og kan bidra til endringer i sett-elg indeksen.

Anbefaling elg

Registrert beitetrykk våren 2021 var samlet sett bærekraftig for kommunen, med et overbeite på eik. Både sett elg-indeksen og lavere kalverater tyder i utgangspunktet på at bestanden går ned. Likevel kompenserer det lave fellingstallet, og tilveksten er dermed trolig høyere enn uttaket. I en slik situasjon som bestanden i Tvedestrand er i nå, er det desto viktigere å være konsekvent i uttaket. Dette for å ha kontroll over hvilke dyr en sitter igjen med etter jakta, og som en avler

videre på. Det bør etterstrebtes å verne om store produksjonsdyr og heller jakte hardt på dyr i dårlig kondisjon. Med den høye naturlige dødeligheten som er i Tvedestrand gir det også mer grunnlag for å jakte spesifikt på de dårlige dyrene. På bakgrunn av dette og med vilkår som nevnt, anbefaler vi et jaktuttak på minimum 40 elg i 2023. Dersom kalveproduksjonen øker i årene som kommer, bør uttaket økes ytterligere.

Figur Tvedestrand, elg. Felte elg, sett elg per jegerdag, samt felt elg per jegerdag*10 (øvre venstre delfigur), felte elg fordelt på alder og kjønn (øvre høyre delfigur), sett ku per okse (nest øverste venstre delfigur), jaktpress («skutt av sett», nest øverste høyre delfigur), kalv- og tvillingrate (nest nederste venstre delfigur), gjennomsnittlige slaktevekter for kalv og ungdyr (nest nederste høyre delfigur), fallvilt av elg (trafikkdrept og felt eller omkommet av andre årsaker) (nedre venstre delfigur) og tommeravvirkning og avvirkning per felte elg (nedre høyre delfigur).

Hjort

Fellingstall

Det ble felt 50 hjort i 2022. Dette er en økning fra 2021 på 5 dyr, og dermed ny fellingsrekord. Med en tildeling på 50 dyr, ga dette med andre ord full uttelling. Bak hver felling lå det rett i overkant av 3800 daa tellende areal. Jaktutbyttet fordelte seg på 10 kalv, 18 ungdyr, 14 eldre bukk og 8 koller. Kalv og ungdyr utgjorde 56 % av jaktutbyttet, mens andelen hanndyr 1,5 år og eldre utgjorde 65 % av uttaket. Det har vært en jevn økning i fellingstall fra 2012 til 2022.

Bestandsutvikling

Det ble i 2022 observert 0,34 hjort per jegerdag. En liten nedgang fra 0,45 forrige høst. Med 338 jegerdager og 115 hjorteobservasjoner er datagrunnlaget noe tynt for å kunne gjenspeile faktiske forhold. Relativt stabil sett-hjort indeks og en økning i fellingstallene, samt felt hjort per jegerdag, tyder på en bestand i vekst.

Kjønnsforhold

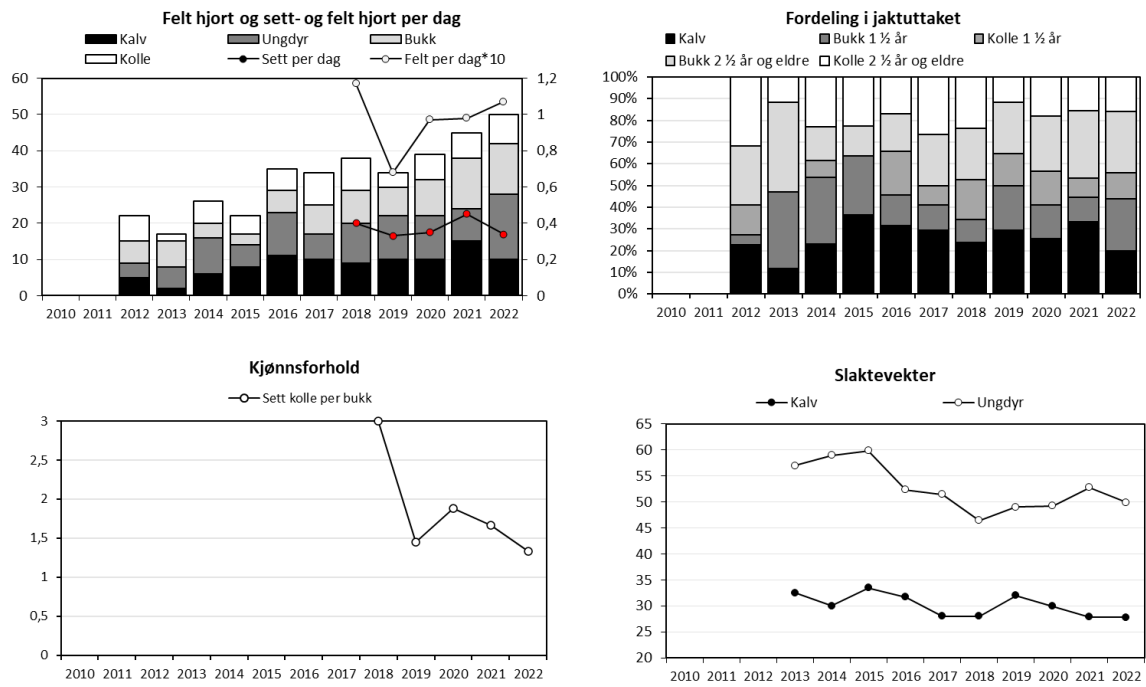
Det ble sett 1,3 kolle per bukk i 2022, noe mindre enn gjennomsnittet for de 3 siste årene på 1,6 kolle per bukk. Igjen er datagrunnlaget for lite til å fastslå noe sikkert om kjønnsforholdet, men indeksen kan tolkes som relativt stabilt fra 2019 til 2022. En antatt jevn kjønnsbalanse vil redusere hastigheten for bestandsvekst.

Bestandskondisjon

Gjennomsnittlige slaktevekter for kalv og ungdyr var på hhv. 28 og 50 kg i 2022. Vektene er relativt gode, men har hatt en svak nedgang for kalv og en svak økning for ungdyr siden 2018. Tetthet av hjort virker til å være bærekraftig per dags dato.

Anbefaling

Hjortebestanden i Tvedestrand synes å være i svak økning. For å unngå ukontrollert bestandsvekst, anbefaler vi at uttaket økes noe. Hvis bæreevnen nås, kan tetthetsavhengige faktorer som reduserte slaktevekter gi utslag. For å begrense bestandsveksten kan også andelen hodyr i uttaket med fordel økes. En jevnere kjønnsbalanse i uttaket vil også bidra til å opprettholde en god bestandskondisjon.

Figur Tvedestrand, hjort. Felte hjort, sett hjort per jegerdag, samt felt hjort per jegerdag*10 (øvre venstre delfigur), felte hjort fordelt på alder og kjønn (øvre høyre delfigur), sett kolle per bukk (nedre venstre delfigur) og gjennomsnittlige slaktevekter for kolv og ungdyr (nedre høyre delfigur).

Valle

Elg

Fellingstall

Det ble felt 43 elg i 2022, mot 46 i 2021. Bak hver felling lå det i overkant av 12 200 daa tellende elgareal i 2022. Andelen kalv og ungdyr i utgjorde 56 % av jaktuttaket. Av dyr 1,5 år og eldre utgjorde hanndyr 58 % av uttaket. Uttaket av hanndyr sammenlignet med hunndyr har ligget høyere over tid.

Jaktpress

I 2022 ble det nedlagt 791 jegerdager og gjort 387 elgobservasjoner. Datagrunnlaget for 2022 er noe under «kravet» for å kunne gjenspeile faktiske forhold for kommunen. Jaktinnsatsen har hatt en jevn nedgang fra 1075 jegerdager i 2018 til 775 jegerdager 2021. Prosent skutt av sett okse, ku og kalv var på henholdsvis 25 %, 9 % og 8 % under jakta 2022.

Bestandsutvikling

Sett elg per jegerdagsverk var i 2022 på 0,49, med snitt på 0,55 for siste tre år. Sett ku per okse var i 2022 på 1,9, hvor trenden for siste 3-årsperiode viser en minkende okseandel i bestanden. Selv om sett elg-indeksen har en svak nedgang for siste 3-årsperiode, holder felt per dag-indeksen seg stabilt til svakt økende. Bestanden virker å holde seg stabil for siste 3-årsperiode, men på et høyere nivå enn i perioden 2017 – 2019.

Bestandskondisjon

Kalve- og tvillingratene for 2022 lå på henholdsvis 0,54 og 1,06. Kalveratene for siste 5-årsperiode har holdt seg stabilt. Gjennomsnittlig slaktevekter for kalv og ungdyr var i 2022 på henholdsvis 61 kg (n=4) og 114 kg (n=14). Kalve- og ungdyrvektene har holdt seg stabilt for siste femårsperiode.

Elg og tømmer

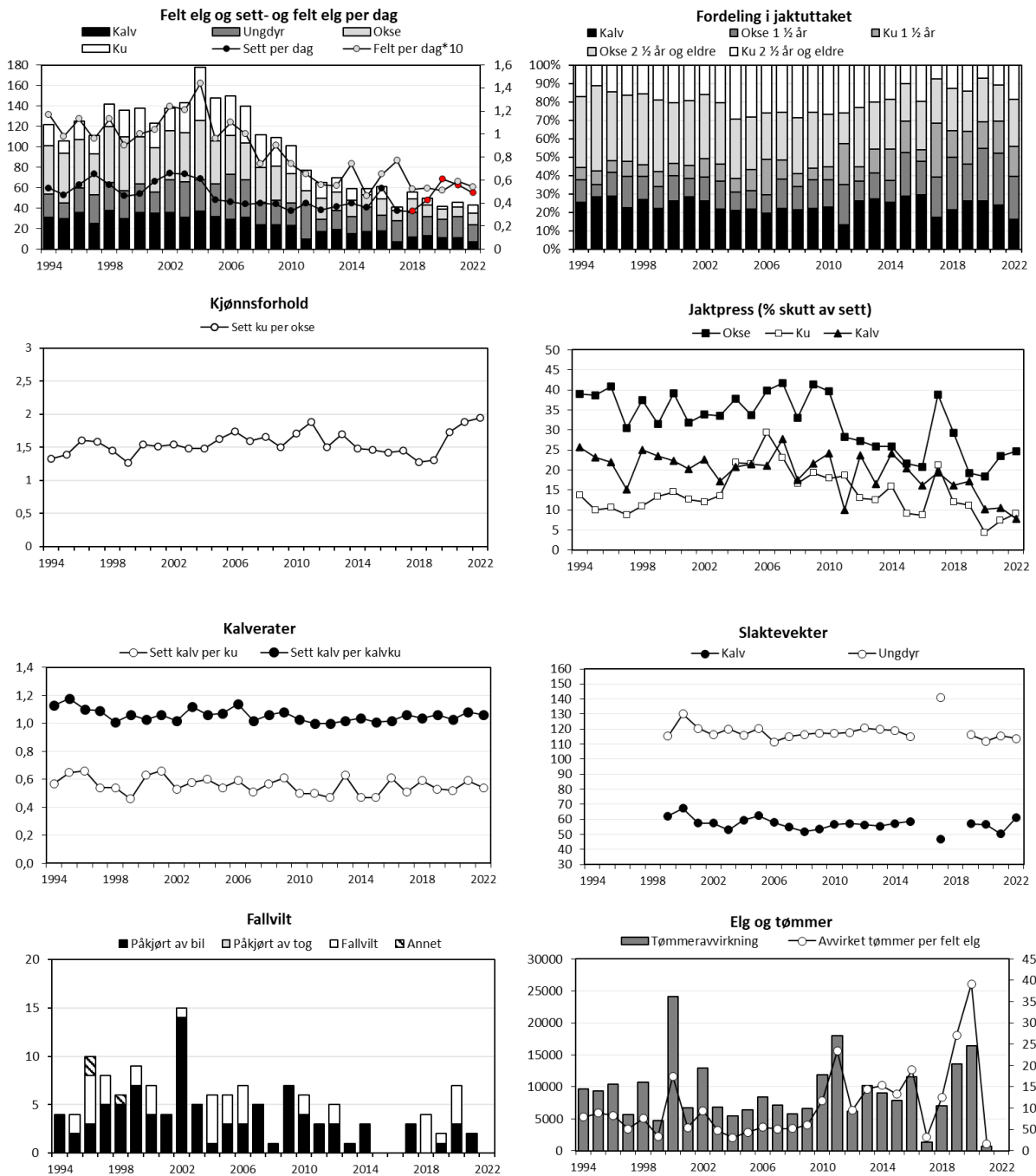
I 2021 ble det avvirket historisk lite tømmer med i overkant av 700 m³, mens det for siste treårsperiode er avvirket omtrent 10 200 m³ i årlig snitt. Tømmeravvirking per felt elg har økt noe de siste ti årene, men dette skyldes også reduserte fellingstall for samme periode. På grunn av begrenset andel produktiv skog i Valle, er trolig årlig avvirkning målt mot antall felt elg mindre egnet til å vurdere potensiale for fremtidig elgbeite.

Elg og trafikk

I perioden 2019-2021 er det registrert 5 trafikkdrepte elg, tilsvarende 4 % av jaktuttaket for samme periode. Det ble i samme periode registrert 5 elg omkommet av andre årsaker. Konfliktnivået mot trafikk har avtatt sammenlignet med perioder med større elgtetthet, men er antatt å øke igjen i takt med økende elgtetthet.

Anbefaling elg

Det ble registrert et moderat overbeite i Valle våren 2021, hvor ROS-artene hadde det høyeste registrerte beitetrykket i Agder. Et vedvarende høyt beitetrykk for ROS-artene er svært uheldig for bestandens kondisjon. Sett i sammenheng med at det finnes få hogstflater med stort matfat, bør bestandens reduseres snarest. For å oppnå merkbart bestandsregulerende effekt bør det felles 80 dyr i 2023, gjerne med en høyere andel hodyr i uttaket for å motvirke skjevete kjønnsforhold.

Figur Valle, elg. Felte elg, sett elg per jegerdag, samt felt elg per jegerdag*10 (øvre venstre delfigur), felte elg fordelt på alder og kjønn (øvre høyre delfigur), sett ku per okse (nest overste venstre delfigur), jaktpress («skutt av sett», nest overste høyre delfigur), kalv- og tvillingrate (nest nederste venstre delfigur), gjennomsnittlige slaktevekter for kalv og ungdyr (nest nederste høyre delfigur), fallvilt av elg (trafikkdrept og felt eller omkommet av andre årsaker) (nedre venstre delfigur) og tømmeravvirkning og avvirkning per felte elg (nedre høyre delfigur).

Hjort

Fellingstall

Det ble felt 36 hjort i 2022 og med det ny fellingsrekord, 2 flere enn i 2021. Bak hver felling lå det i underkant av 14 600 daa tellende areal. Jaktutbyttet fordelte seg på 10 kalv, 8 ungdyr, 13 bukk og 5 koller. Kalv og ungdyr utgjorde 50 % av jaktutbyttet. Av felte dyr 1,5 år og eldre utgjorde hanndyr 65 %.

Bestandsutvikling

I 2022 ble det observert 0,31 hjort per jegerdag. Sett hjort-indeksen viser til en relativt jevn økning fra 2018 til 2021, med en nedgang fra 2021 til 2022. Økte fellingstall og økt felt per jegerdag de siste tre årene, indikerer at bestanden er i svak vekst. Datagrunnlaget er riktignok for tynt til å kunne si noe med sikkerhet. I 2022 ble det nedlagt 405 jegerdager og registrert 127 observasjoner av hjort. Basert på økende fellingstall i kommunen og omkringliggende områder, er det grunn til å tro at bestanden vil fortsette å øke.

Kjønnsforhold

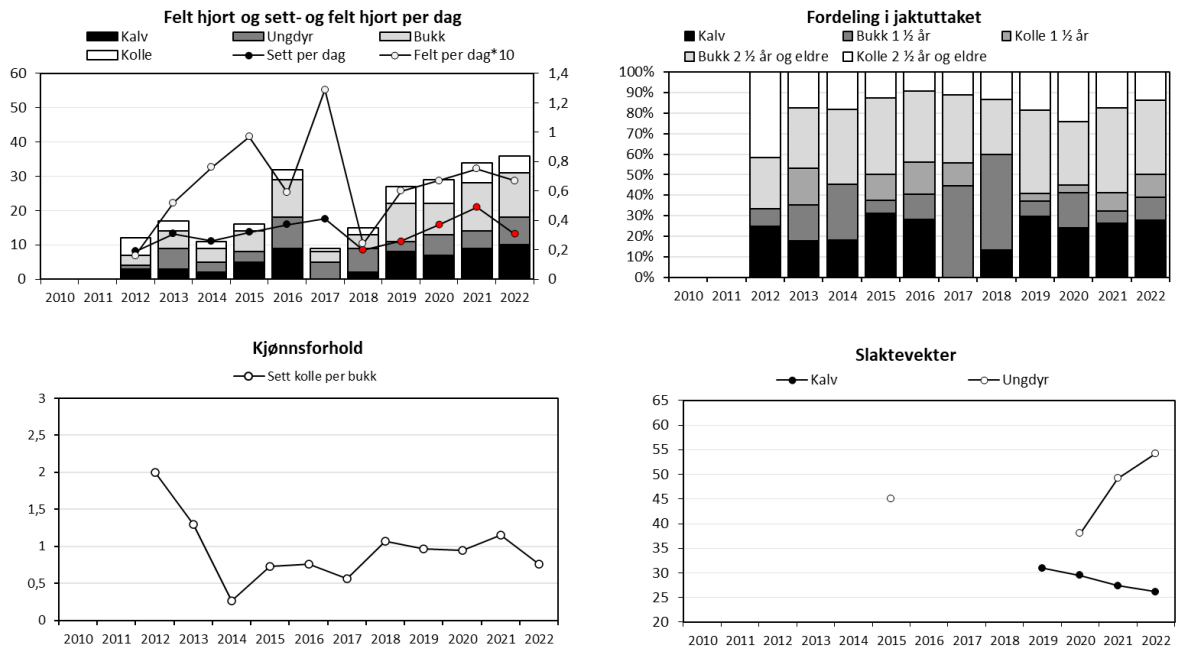
Observert kjønnsforhold var 0,7 kolle per bukk i 2022. Det har vært en økende andel hodyr i bestanden fra 2014. Kjønnsforholdet virker holde seg stabilt rundt 1 kolle per bukk for siste 5-årsperiode.

Bestandskondisjon

Gjennomsnittlige slaktevekter for kalv og ungdyr var på henholdsvis 26 kg (n=6) og 54 kg (n=4) i 2022. Vektene for kalv virker å være redusert med årlig nedgang fra 2019 til 2022. Samtidig har slaktevektene for ungdyr økt fra 2020 til 2022. Snittene bygger likevel på lavt antall dyr og er dermed usikre.

Anbefaling

Valle kan antas å være en kommune med størst hjortebestand gjennom vår, sommer og høst grunnet faren for stor snømengde om vinteren. Derimot felles det en del hjort, særlig på innmark, i desember. Det er også merket hjort i Valle vinterstid som har vandret til Fyresdal og Tokke kommuner sommerstid. En hjortebestand vil altså kunne bruke store områder gjennom året og være vanskelig å forvalte innad i kommunen. Det anbefales at bestandsveksten av hjort ikke skjer ukontrollert ved å opprettholde jakttrykket.

Figur Valle, hjort. Felte hjort, sett hjort per jegerdag, samt felt hjort per jegerdag*10 (øvre venstre delfigur), felte hjort fordelt på alder og kjønn (øvre høyre delfigur), sett kolle per bukk (nedre venstre delfigur) og gjennomsnittlige slaktevekter for kalv og ungdyr (nedre høyre delfigur).

Vegårshei

Elg

Fellingstall

Det ble i 2022 felt 69 elg i Vegårshei kommune. Av 117 tildelte elg utgjorde dette en felling på 59%. Det totale uttaket fordelte seg på 28 kalv, 16 ungdyr, 15 eldre okser og 10 kyr. Bak hver felling lå det omtrent 4600 daa tellende elgareal. Kalv og ungdyr utgjorde 64 % av uttaket, mens andelen hanndyr blant dyr 1,5 år og eldre utgjorde 54 % av uttaket. Fellingstallet har gått ned de fire siste årene.

Jaktpress

Det ble registrert 1786 jegerdagsverk og 938 elgobservasjoner i 2022. Jaktpresset (skutt av sett) på okse, ku og kalv var på henholdsvis 10 %, 5 % og 17 % i jakta 2022. Jaktpresset på kalv har endret seg mest siden forrige høst og økte med 4 % i 2022.

Bestandsutvikling

Det ble sett 0,53 elg per jegerdagsverk i 2022. I 2015 og 2016 ble det felt færre elger i kommunen, og dette har bidratt til en jevn økning i sett og skutt frem til 2020. Indeksene tyder på en svak nedgang i bestanden etter 2020. Det ble sett 1,9 ku per okse i 2022, noe som er en liten økning fra 2021. Totalt sett har det vært en svak nedgang i okseandelen siden 2018.

Bestandskondisjon

Kalve- og tvillingratene var på 0,39 og 1,01 i 2022. Dette er litt under gjennomsnittet for de tre siste årene med kalverate på 0,45 og tvillingrate på 1,04. Gjennomsnittlige slaktevekter for kalv og ungdyr var henholdsvis 45 og 108 kg. Vektene betegnes som lave, men har vært relativt stabile de siste fem årene.

Elg og tømmer

Utviklingen i årlig tømmeravvirkning har økt jevnt siden 2013. Det ble i 2021 totalt avvirket rett i overkant av 44800 m³ gran og furu. Målt mot antall felte elg tilsvarer dette 575 m³ avvirket per felte elg. Samtidig som totalt avvirket mengde tømmer har økt, har også fellingstallene blitt lavere. Dermed har også avvirket tømmer per felte elg økt, og forholdstallet gir ikke hele bildet for potensiale for elgbeite. Generelt sett vil økt hogstaktivitet være svært positiv for fremtidig elgbeite.

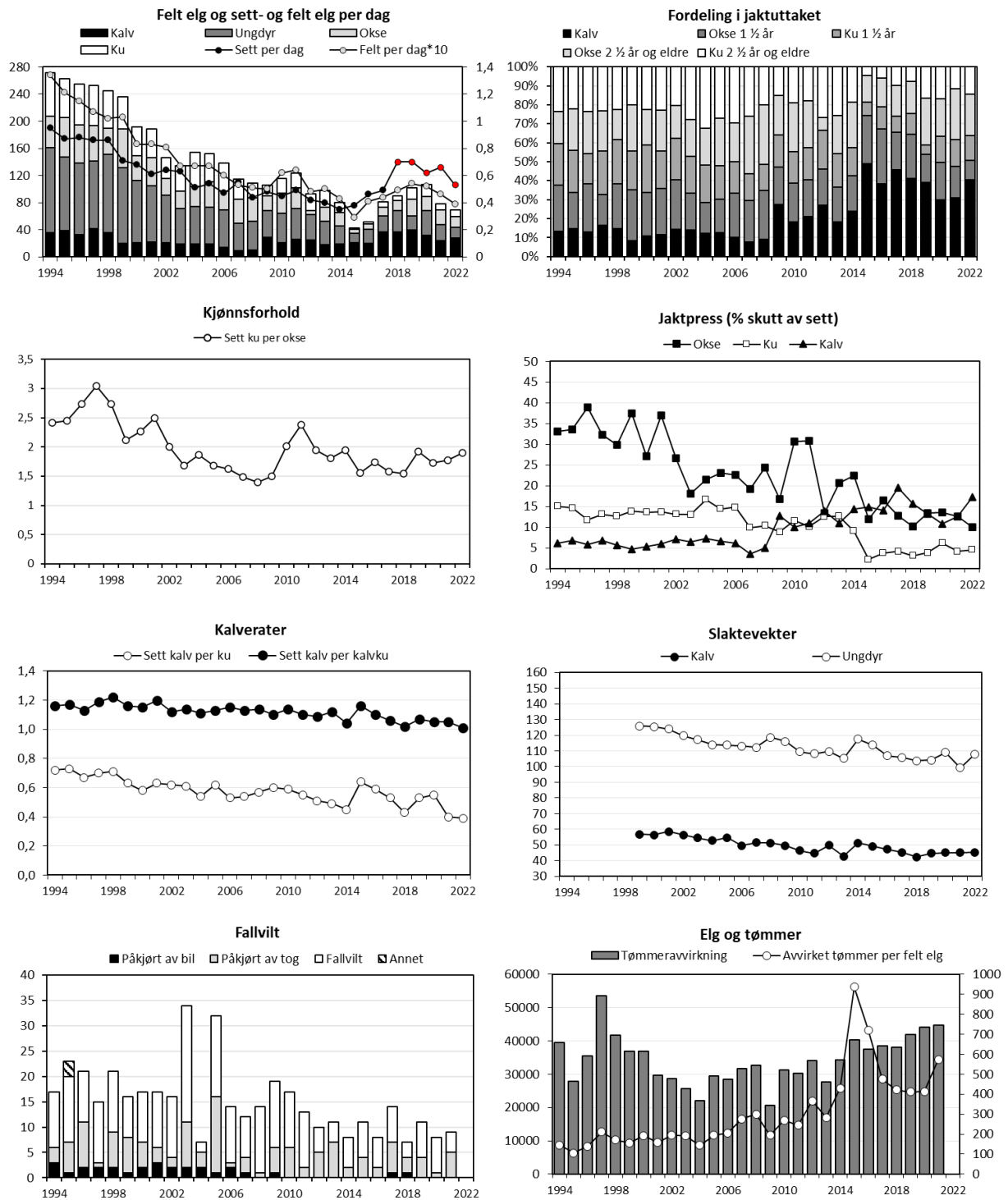
Elg og trafikk

I perioden 2019-2021 er det registrert 10 trafikkdrepte elg på Vegårshei. Alle disse er drept langs jernbanen. Dette tilsvarer 3,5 % av jaktuttaket for samme periode. I tillegg er det registrert 18 elg som er felt eller omkommet av andre årsaker i samme periode.

Anbefaling elg

Beitetrykket i Vegårshei kommune ble betegnet som nær bærekraftig etter beitetaksten i 2021. Samtidig viser både slaktevekter for kalv og ungdyr, samt kalveratene en nedadgående trend over en lengre periode. Med lavere fellingstall i 2022 er det grunn til å tro at elgtettheten vil øke noe. Med en målsetting om forbedring av bestandskondisjonen, vil en reduksjon av elgtettheten legge forholdene bedre til rette for en mer produktiv elgbestand i fremtiden. Vi anbefaler et uttak på 120 dyr, og et uttak som er mer balansert på både alderskategorier og kjønn. For å lykkes med bestandsreduksjon, kan en med fordel øke andelen eldre hodyr i uttaket.

Figur Vegårshei, elg. Felte elg, sett elg per jegerdag, samt felt elg per jegerdag*10 (øvre venstre delfigur), felte elg fordelt på alder og kjønn (øvre høyre delfigur), sett ku per okse (nest øverste venstre delfigur), jaktpress («skutt av sett»), nest øverste høyre delfigur, kalv- og twillingrate (nest nederste venstre delfigur), gjennomsnittlige slaktevekter for kalv og ungdyr (nest nederste høyre delfigur), fallvilt av elg (trafikkdrept og felt eller omkommet av andre årsaker) (nedre venstre delfigur) og tommeravvirking og avvirkning per felte elg (nedre høyre delfigur).

Hjort

Fellingstall

Det ble felt 28 hjort på Vegårshei i 2022. Med en tildeling på 52 hjort, tilsvarer dette en felling på 54 %. Bak hver felling lå det rett i overkant av 11000 daa tellende areal. Jaktutbyttet fordelte seg på 6 kalv, 11 ungdyr, 8 eldre bukk og 3 koller. Kalv og ungdyr utgjorde 61 % av jaktutbyttet, mens andelen hanndyr 1,5 år og eldre utgjorde 73 % av uttaket.

Bestandsutvikling

I 2022 ble det observert 0,11 hjort per jegerdag. Dette er en liten nedgang fra 0,14 i 2021. Det har vært en betydelig økning i antall jegerdager fra 566 i 2021 til 859 i 2022. Selv om bestanden er i vekst, vil en slik endring i jaktinnsatsen slå ut på sett-hjort indeksen. Med 859 jegerdager og 97 hjorteobservasjoner er datagrunnlaget litt tynt for å si noe om faktiske forhold i bestanden, men med økte fellingstall og relativt stabile sett og felt-hjort indekser siden 2019, er det grunn til å tro at bestanden er i svak vekst.

Kjønnsforhold

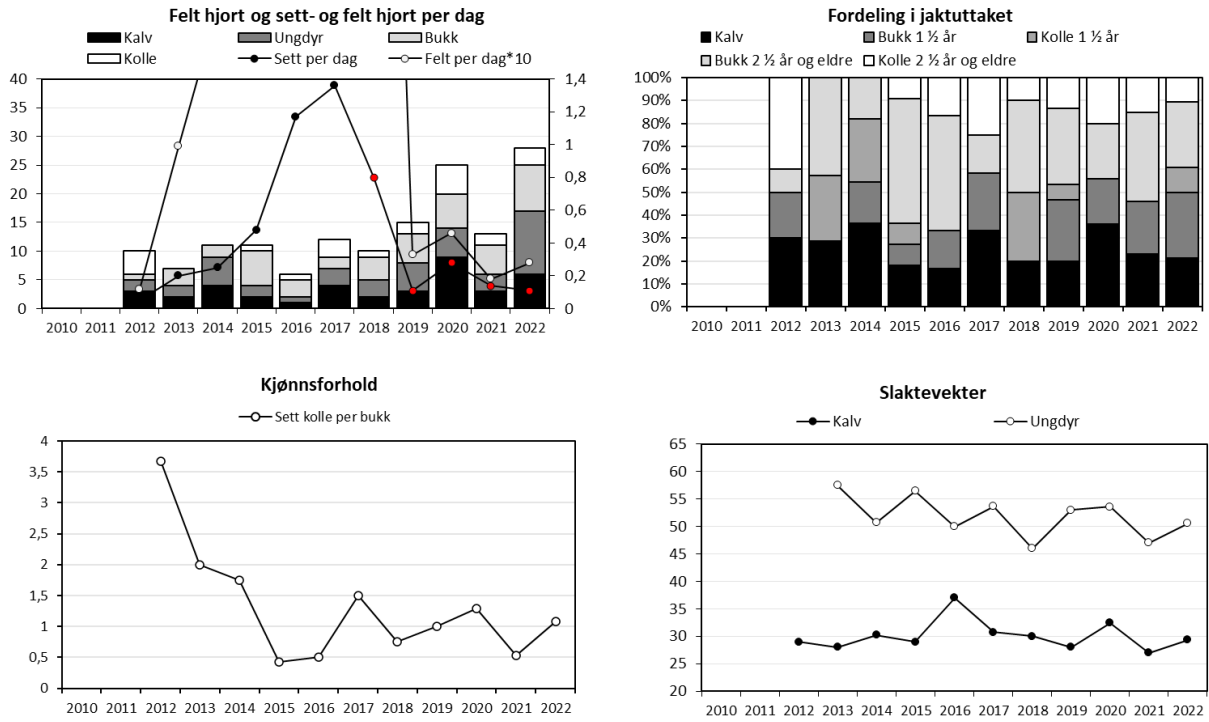
Det ble observert 1,1 kolle per bukk i 2022, en økning fra 0,5 i 2021. Kjønnsforholdet bygger på for lavt antall observasjoner til å trekke noen klare slutninger.

Bestandskondisjon

Gjennomsnittlige slaktevekter i for kalv og ungdyr i 2022 var på hhv. 29 (n=3) og 51 (n=7) kg. Lavt antall felte hjort gir usikre snittvekter.

Anbefaling

Med en betydelig økning i antall jegerdager viser antall observasjoner fortsatt at tettheten av hjort på Vegårshei trolig er lav, men i svak vekst. Det anbefales å ha klare mål for hjorteforvaltninga. For å kontrollere veksten, anbefales et jevnere uttak av ho- og hanndyr. Dette vil også bidra til å opprettholde god bestandskondisjon.

Figur Vegårshei, hjort. Felte hjort, sett hjort per jegerdag, samt felt hjort per jegerdag*10 (øvre venstre delfigur), felte hjort fordelt på alder og kjønn (øvre høyre delfigur), sett kolle per bukk (nedre venstre delfigur) og gjennomsnittlige slaktevekter for kalv og ungdyr (nedre høyre delfigur).

Vennesla

Elg

Fellingstall

Det ble felt 56 elg i 2022 mot 58 felte elg i 2021. Fellingsprosenten for 2022 var på 52 %. Bak hver felling lå det i overkant av 6 300 daa tellende areal. Kalv og ungdyr utgjorde 50 % av uttaket. Av dyr 1,5 år og eldre var 70 % hanndyr. Det har vært en økning i andel kalv i jaktuttaket fra 2010 frem til i dag.

Jaktpress

Det ble lagt ned 1203 jegerdager i 2022 og gjort 446 observasjoner av elg. Jaktinnsatsen har holdt seg stabilt de siste åtte årene med variasjon fra 1095 jegerdager (2015) til 1284 jegerdager (2021). Prosent skutt av sett okse, ku og kalv var på henholdsvis 27 %, 7 % og 12 % i 2022.

Bestandsutvikling

I 2022 ble det sett 0,37 elg per jegerdag, en nedgang fra 0,44 i 2021. Basert på indeksene for sett elg og felt per dag virker tettheten av elg å ha en stabil utvikling siste 3-årsperiode. Lavere fellingstall fra 2014 ga en økning i bestandstetthet, men noe lavere kalverater de senere årene kan ha medvirket til stabilisering. Det ble observert 1,6 ku per okse i 2022. Et økt jaktuttak av eldre okser i 2020 og 2022 kan være en medvirkende faktor til økt andel hodyr i bestanden.

Bestandskondisjon

Kalve- og tvillingratene var i 2022 på henholdsvis 0,56 og 1,03, mot 0,43 og 1,03 i 2021. Gjennomsnittlig slaktevekt for kalv og ungdyr var i 2022 på henholdsvis 45 kg og 111 kg. Kalvevektene har hatt en svak negativ trend siste 3-årsperiode, mens ungdyrvektene har holdt seg stabilt for samme periode.

Elg og tømmer

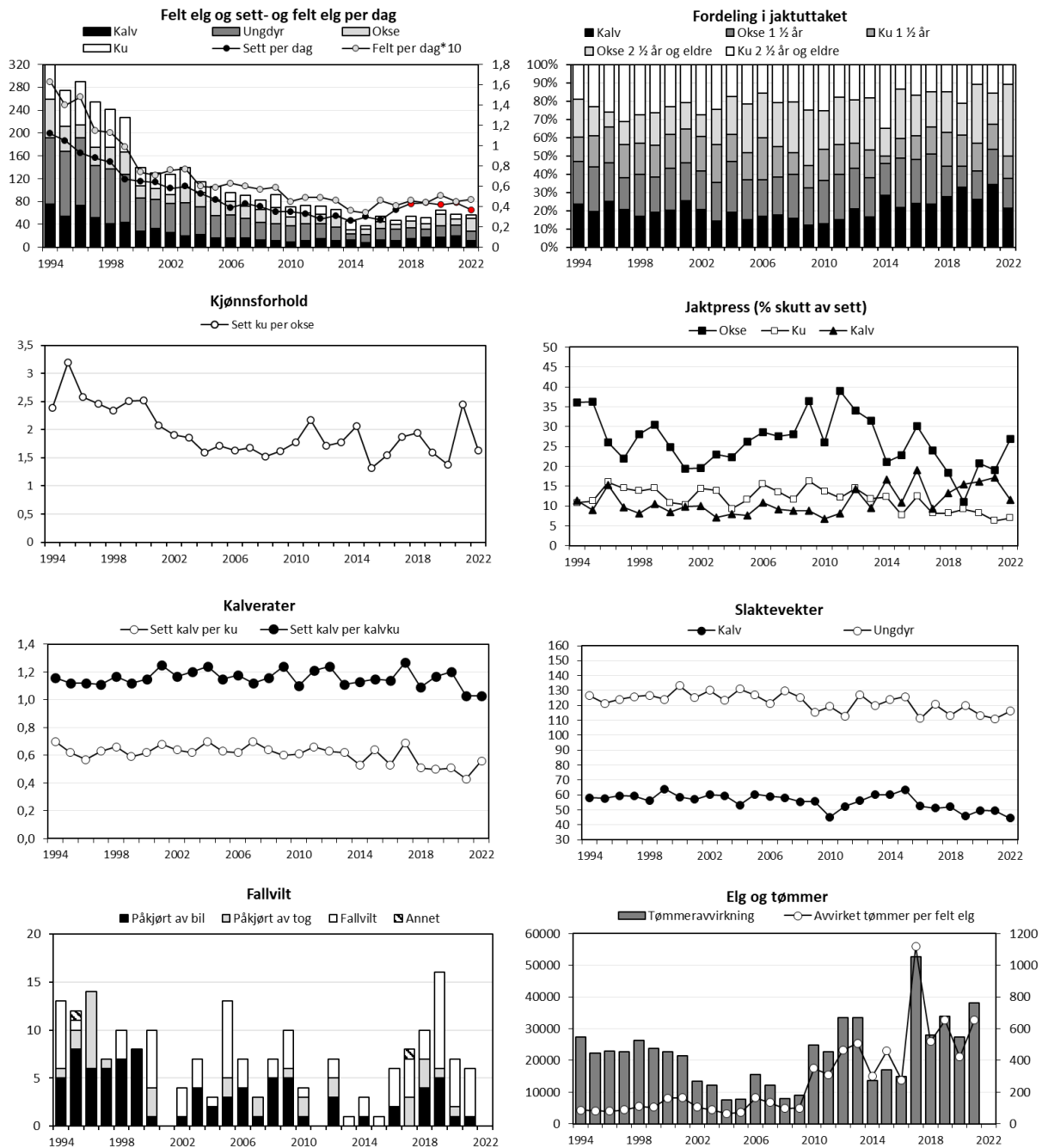
Årlig avvirkning av tømmer målt mot antall felte elg har økt kraftig siden 2010. Tømmeravvirkningen økte betraktelig i denne perioden, men fellingstallene har samtidig vært lavere, særlig etter 2014. I perioden 2019-2021 er det i snitt avvirket i overkant av 33 100 m³ per år. Med økt tømmeravvirkning for siste 5-årsperiode antas det økt produksjon av elgfôr i kommunen i årene som kommer.

Elg og trafikk

I perioden 2019-2021 er det registrert 9 trafikkdrepte elg, hvorav 7 ble påkjørt av bil og 2 av tog. I samme periode er det registrert 20 døde elg grunnet andre årsaker. Trafikkdrepte elg for siste 3-årsperiode tilsvarte 5 % av jaktuttaket for samme periode. Til tross for en lavere elgtetthet enn tidligere, er konfliktnivået mellom elg og trafikk fortsatt av betydning i Vennesla.

Anbefaling elg

Registrert beitetrykk våren 2021 viste et moderat beitetrykk, hvor ROS-artene var overbeitet (48%). Fellingstallene har vært relativt stabile for siste 5-årsperiode uten at bestanden virker og reduseres særlig, noe som tyder på at uttaket bør økes noe for å oppnå et bærekraftig beitetrykk. Det anbefales å stabilisere bestanden noe under dagens nivå. Vi anbefaler et uttak på 70 elg i 2023, med et økt uttak av hodyr for å unngå skjevt kjønnsforhold.

Figur Vennesla, elg. Felte elg, sett elg per jegerdag, samt felt elg per jegerdag*10 (øvre venstre delfigur), felte elg fordelt på alder og kjønn (øvre høyre delfigur), sett ku per okse (nest øverste venstre delfigur), jaktpress («skutt av sett», nest øverste høyre delfigur), kalv- og tvillingrate (nest nederste venstre delfigur), gjennomsnittlige slaktevekter for kalv og ungdyr (nest nederste høyre delfigur), fallvilt av elg (trafikkdrept og felt eller omkommet av andre årsaker) (nedre venstre delfigur) og tømmeravvirkning og avvirkning per felte elg (nedre høyre delfigur).

Hjort

Fellingstall

Det ble felt 28 hjort i 2022, en økning fra 20 felte i 2021. Bak hver felling lå det i overkant av 12 200 daa tellende areal. Jaktuttaket var fordelt på 5 kalver, 12 ungdyr, 7 bukker og 4 koller. Kalv og ungdyr utgjorde 61 % av uttaket. Av dyr eldre enn 1,5 år utgjorde hanndyr 65 %. Fra 2010 til 2019 ble det årlig felt et lavt antall hjort. Fellingstallene har vært markert økende for siste 3-årsperiode.

Bestandsutvikling

I 2022 ble det observert 0,13 hjort per jegerdag, identisk som i 2021. Datakvaliteten er dog ikke tilfredsstillende med 405 jegerdager og 54 observasjoner av hjort i 2022. Det er likevel gode indikasjoner på en økende tetthet av hjort basert på økte fellingstall siste år og økning i hjortetetthet for omkringliggende kommuner. Felt per jegerdag har også økt fra 2020 til 2022.

Kjønnsforhold

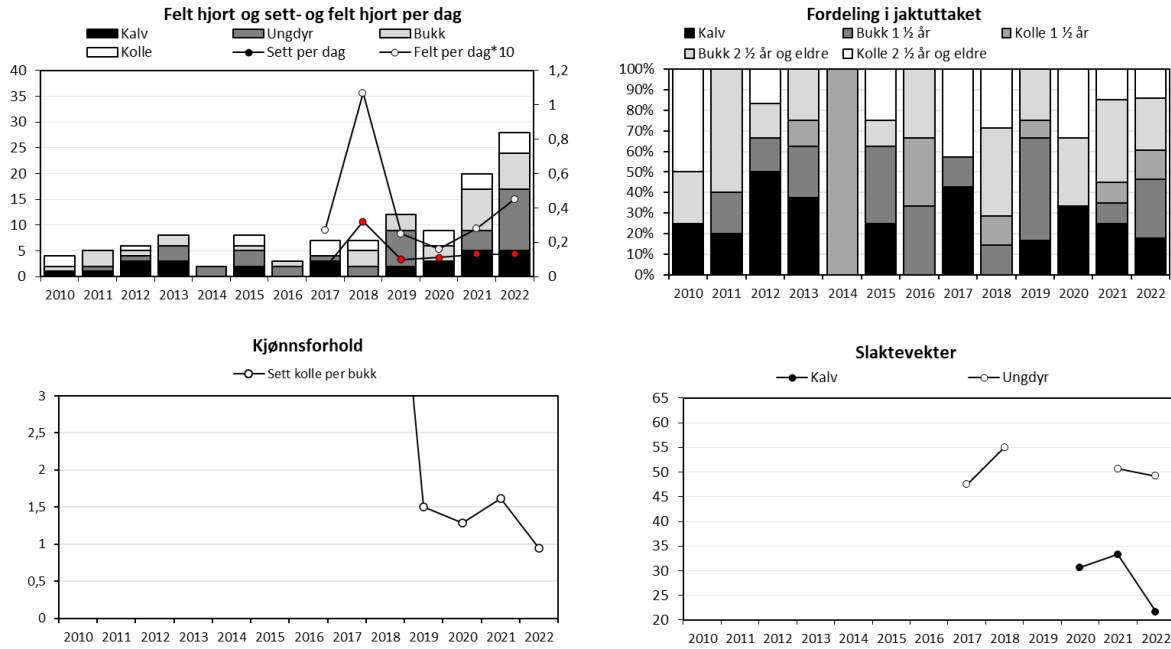
Det ble observert 1 kolle per bukk i 2022. Kjønnsforholdet har vært relativt stabilt for siste 4-årsperiode, men få observasjoner gjør tallene svært usikre.

Bestandskondisjon

Gjennomsnittlige slaktevekter for kalv og ungdyr var i 2022 på henholdsvis 22 kg (n=3) og 49 kg (n=10). Dette ansees som lav vekt for kalv og relativt god vekt for ungdyr, men et lavt antall felte dyr gjør snittene usikre.

Anbefaling

Bestandsutviklingen antas å ha vært svakt økende siste 3-årsperiode. Bestandstettheten er forventet å fortsette å øke. Det anbefales å være *føre var* og fastsette etterprøvbare mål for forvaltningen av hjort. Hjorten fordeler seg ujevnt i landskapet og over store arealer, og må sees i sammenheng med større områder.

Figur Vennessla, hjort. Felte hjort, sett hjort per jegerdag, samt felt hjort per jegerdag*10 (øvre venstre delfigur), felte hjort fordelt på alder og kjønn (øvre høyre delfigur), sett kolle per bukk (nedre venstre delfigur) og gjennomsnittlige slaktevekter for kalv og ungdyr (nedre høyre delfigur).

Åmli

Elg

Fellingstall

Det ble felt 96 elg i 2022, mot 82 elg i 2021. Av en tildeling på 152 elg, tilsvarer dette en fellingsprosent på 63 %. Uttaket fordelte seg på 16 kalv, 29 ungdyr, 26 okse og 25 kyr. Bak hver felling i 2022 lå det i underkant av 11400 daa tellende areal. Kalv og ungdyr utgjorde 47 % av jaktuttaket, mens andelen hanndyr av dyr 1,5 år og eldre utgjorde 49 % av uttaket.

Jaktpress

I 2022 ble det nedlagt 1992 jegerdager og rapportert 807 elgobservasjoner i Åmli. Datamaterialet er dermed av god kvalitet og vil sannsynligvis gjenspeile faktiske forhold i bestanden. Jaktpresset (skutt av sett) på okse, ku og kalv var på henholdsvis 15 %, 13 % og 13 %.

Bestandsutvikling

Det ble sett 0,41 elg per jegerdag i 2022. Dette er en liten nedgang fra 0,44 elg per jegerdag i 2021, men sett i et lengre perspektiv har indeksen vært økende siden 2016. Lavt jaktuttak fra 2015 og lavere uttak av eldre dyr, har bidratt til bestandsvekst etter dette. Det ble observert 1,2 ku per okse i 2022, likt som gjennomsnittet for de tre siste årene.

Bestandskondisjon

Kalve- og tvillingratene for 2022 lå på henholdsvis 0,38 og 1,04. Fra 1994-2022 har kalveraten vært til tider varierende, men hatt en svak nedgang som er mest markert etter 2015. Tvillingraten har vært stabilt lav etter 1994, men også her med mest markert nedgang de siste årene. Gjennomsnittlig slaktevekter for kalv og ungdyr i 2022 var på hhv. 55 og 97 kg. Ungdyrvektene har hatt en klar negativ utvikling de siste årene.

Elg og tømmer.

Årlig tømmeravvirkning har vært relativt stabil siden 2016. I 2021 ble det avvirket i overkant av 64000 m³ gran og furu. Avvirkning per felt elg har vært økende i takt med høyere avvirkning de siste årene, men dette skyldes også reduserte fellingstall i samme periode. Det ble avvirket 784 m³ gran og furu per felte elg i 2021. Med økt avvirkning de siste 6 årene, forventes det økt beitegrunnlag for elg i årene som kommer.

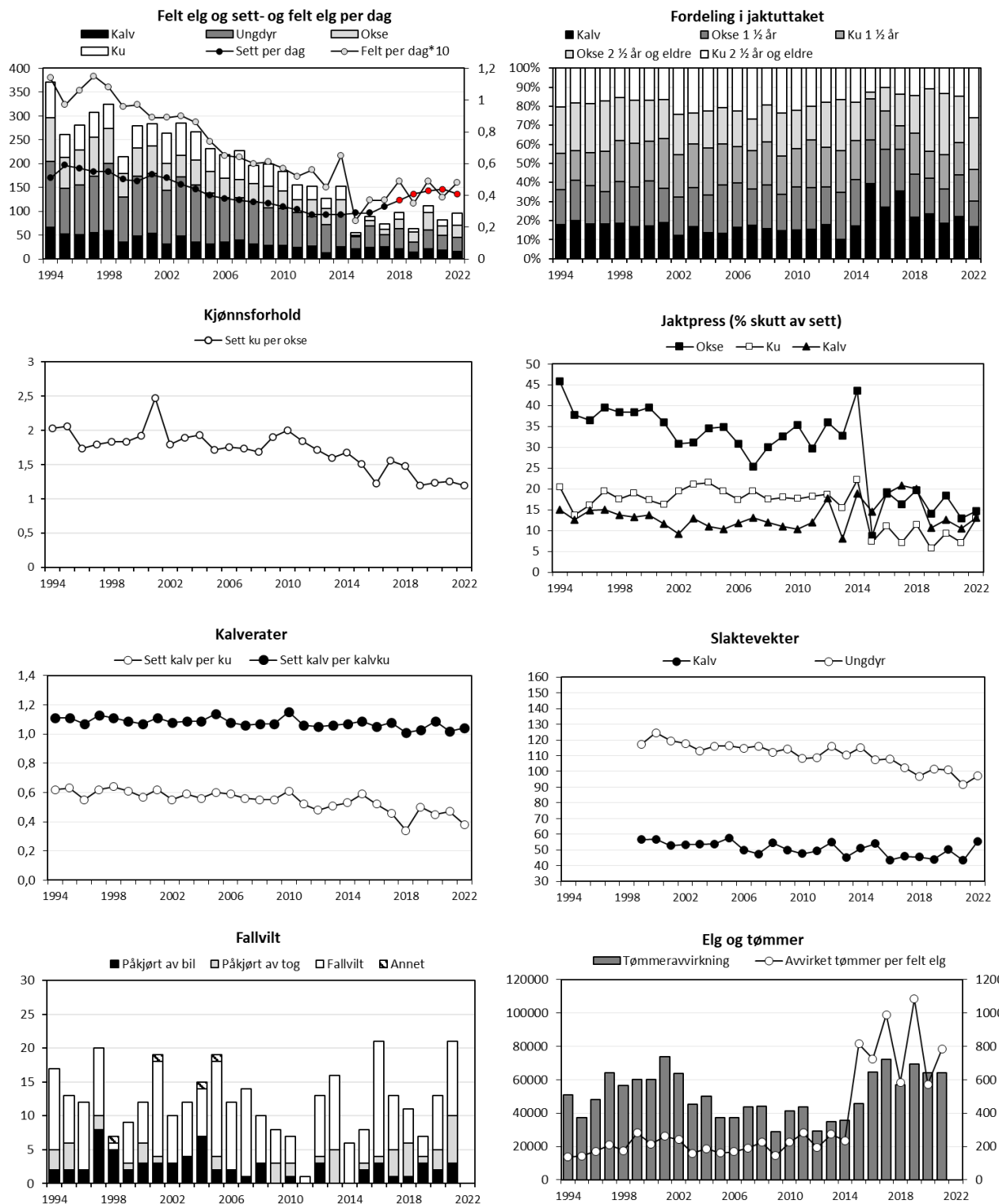
Elg og trafikk

I perioden 2019-2021 er det registrert 19 trafikkdrepte elg, fordelt på 11 langs jernbanen og 8 drept av bil. Dette tilsvarer 7 % av jaktuttaket for samme periode. Det ble i samme periode registrert 22 elg som er felt eller omkommet av andre årsaker. Konfliktnivået mellom elg og trafikk ansees som middels høyt, og følger til dels elgtettheten i kommunen.

Anbefaling elg

Elgbestanden i Åmli virker til å være i vekst på bakgrunn av sett elg-indeksene og reduserte fellingstall. Disse endringene skjedde etter en nærmest halvert tildeling og dermed også fellingstall i 2015. Ved elgbeitetakseringen i 2021 ble det registrert et moderat overbeite i kommunen, og for å oppnå et bærekraftig beitetrykk anbefales det å redusere elgtettheten for på sikt kunne stabilisere. Et bærekraftig beitetrykk vil være et godt utgangspunkt for å oppnå målsettinger om å bedre bestandskondisjonen. Vi opprettholder anbefalingen fra i fjor om et uttak på minimum 160 dyr. For å effektivisere bestandsreduksjonen, kan andelen hodyr i uttaket med fordel økes.

Figur Åmli, elg. Felte elg, sett elg per jegerdag, samt felt elg per jegerdag*10 (øvre venstre delfigur), felte elg fordelt på alder og kjønn (øvre høyre delfigur), sett ku per okse (nest øverste venstre delfigur), jaktpress («skutt av sett», nest øverste høyre delfigur), kalv- og tvillingrate (nest nederste venstre delfigur), gjennomsnittlige slaktevekter for kalv og ungdyr (nest nederste høyre delfigur), fallvilt av elg (trafikkdrept og felt eller omkommet av andre årsaker) (nedre venstre delfigur) og tommeravvirkning og avvirkning per felte elg (nedre høyre delfigur).

Hjort

Fellingstall

Det ble felt 117 hjort i Åmli kommune i 2022, en økning fra 97 hjort i 2021 og dermed ny fellingsrekord. Med en tildeling på 178 hjort, tilsvarer dette en felling på 66 %. Bak hver felling lå det i overkant av 9300 daa tellende areal. Jaktutbyttet fordelte seg på 26 kalv, 43 ungdyr, 29 eldre bukker og 19 koller. Kalv og ungdyr utgjorde 59 % av jaktuttaket, mens andelen hanndyr av dyr 1,5 år og eldre utgjorde 62 %.

Jaktpress

Det ble lagt ned 1570 jegerdagsverk og observert 465 hjort i 2022. Datakvaliteten er god og av nær tilfredsstillende omfang til å kunne anta at indeksene gjenspeiler faktiske forhold i bestanden. Jaktpresset (skutt av sett) på bukk, kolle og kalv var på henholdsvis 29 %, 15 % og 12 % i 2022.

Bestandsutvikling

I 2022 ble det observert 0,30 hjort per jegerdag, en økning fra 0,25 i 2021. Sett hjort-indeksen hadde en svak nedgang fra 2019-2021, og etter årets registreringer kan det se ut som den brå veksten har avtatt som følge av de siste årenes uttak. Bestanden synes å være i svak vekst.

Kjønnsforhold

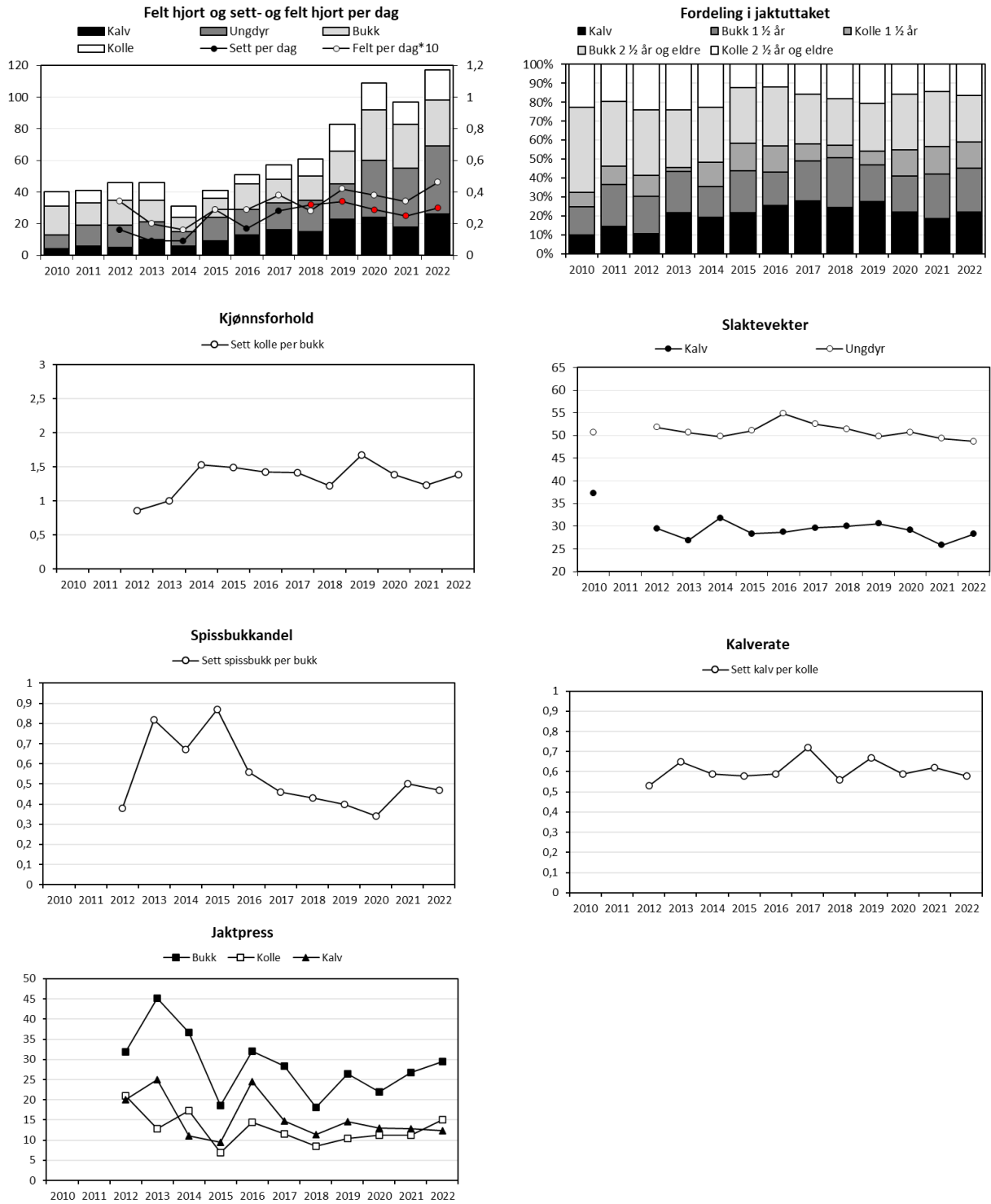
Det ble observert 1,4 kolle per bukk i 2022. Kjønnsforholdet har holdt seg relativt stabil siden 2014, med noen årlige variasjoner. Andelen spissbukk per bukk var i 2022 på 0,47. Indeksen har hatt en nedgang fra 2015-2020, men ser ut til å ha stabilisert seg de to siste årene.

Bestandskondisjon

Gjennomsnittlige slaktevekter for kalv og ungdyr i 2022 var på henholdsvis 28 og 49 kg. Begge kategoriene har holdt seg forholdsvis stabile siden 2012, men med en mindre nedgang de siste 4 årene. Det ble observert 0,58 kalv per kolle i 2022. Kalveproduksjonen ser ut til å ha vært stabil siden 2012, med noen årlige variasjoner.

Anbefaling

Hjortebestanden i Åmli ser ut til å være i svak vekst. For å unngå ukontrollert bestandsvekst og tetthetsavhengige faktorer som redusert slaktevekt, anbefaler vi å opprettholde årlig jaktuttak likt dagens nivå. Uttaket bør fordeles jevnt mellom ho og hanndyr.

Figur Åmli, hjort. Felte hjort, sett hjort per jegerdag, samt felt hjort per jegerdag*10 (øvre venstre delfigur), felte hjort fordelt på alder og kjønn (øvre høyre delfigur), sett kolle per bukk (nest øvre venstre delfigur), gjennomsnittlige slaktevekter for kalv og ungdyr (nest øvre høyre delfigur), sett spissbuk per bukk (nest nedre venstre delfigur), kalverate (nedre høyre delfigur) og jaktpress («skutt av sett», nedre venstre delfigur).

Åseral

Elg

Fellingstall

Det ble felt 57 elg i Åseral i 2022. Av en tildeling på 105 dyr tilsvarte dette en felling på 54 %. Uttaket fordelte seg på 20 kalv, 20 ungdyr, 10, eldre okser og 7 kyr. Bak hver felling lå det litt i overkant av 8800 daa tellende elgareal. Kalv og ungdyr utgjorde 70 % av uttaket, mens andelen hanndyr av dyr 1,5 år og eldre utgjorde 57 % av uttaket. Fellingstallene har vært stabile for siste 5-årsperiode med et snitt på 58 felte elg årlig.

Jaktpress

Det ble registrert 1044 jegerdagsverk og 357 observasjoner av elg i 2022. Dette er en økning fra 899 jegerdager i 2021. Antall elgobservasjoner gjør at datakvaliteten er noe under tilfredsstillende mengde for å med sikkerhet gjenspeile faktiske forhold i bestanden. Jaktpresset (skutt av sett) på okse, ku og kalv var på henholdsvis 23 %, 11 % og 28 % i 2022. Jaktpresset på kalv har endret seg mest siden 2021, med en økning på 9 %.

Bestandsutvikling

I 2022 ble det observert 0,34 elg per jegerdagsverk, en nedgang fra 0,41 i 2021. Indeksen har vært noe varierende de siste 5 årene med et gjennomsnitt på 0,39 elg per jegerdagsverk for samme periode. Indeksene tyder på at bestanden har vært tilnærmet stabil de siste årene. Observert kjønnsforhold var i 2022 på 1,5 ku per okse. Dette er det samme som gjennomsnittet for de tre siste årene.

Bestandskondisjon

Kalve- og tvillingratene i 2022 var på 0,51 og 1,03. Dette ligger noe under gjennomsnittet for de tre siste årene på hhv. 0,58 og 1,08, og indeksen har vært svakt synkende i samme periode. Gjennomsnittlige slaktevekter for kalv og ungdyr var på henholdsvis 56 og 113 kg. Gjennomsnittsvektene har de siste 3 årene vært forholdsvis stabile, men sett i et lengre tidsperspektiv har begge kategorier blitt noe lavere. Slaktevekter for ungdyr har en tydeligere nedadgående trend enn for kalv. Likevel er gjennomsnittlige slaktevekter i Åseral noe høyere enn gjennomsnittet for hele Agder.

Elg og tømmer

Årlig tømmeravvirkning har hatt en svak økning siden 2010. I 2015 og 2016 ble det avvirket desidert mest tømmer og en hadde da i snitt en årlig avvirkning på om lag 17 900 m³. I 2021 ble det avvirket i underkant av 11300 m³. Avvirket mengde tømmer per felte elg har økt i takt med økningen i avvirket tømmer, men skyldes også til dels nedgangen i antall felte elg. Det ble avvirket 191 m³ gran og furu per felte elg i 2021.

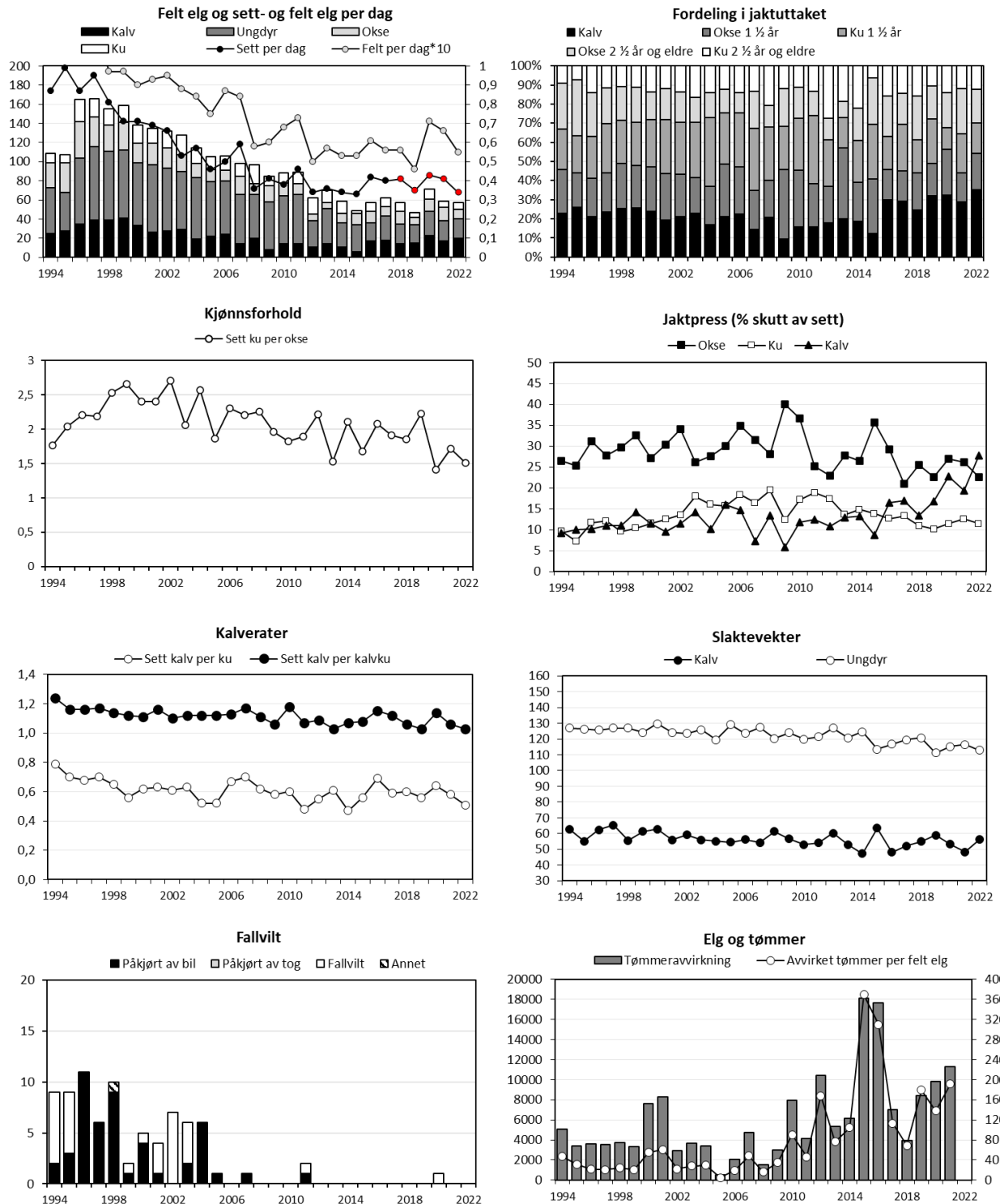
Elg og trafikk

Det er ikke registrert trafikkdrepte elg i Åseral siden 2011, da en elg ble påkjørt av bil. I perioden 2019-2021 er det registrert 1 fallvilt som er omkommet av andre årsaker. Konfliktnivået mellom elg og trafikk i Åseral er lavt, og har blitt redusert med lavere elgtetthet.

Anbefaling elg

Elgtettheten i Åseral ligger på et stabilt nivå, og sett ut ifra beitetaksten i 2021 betegnes beitetrykket som bærekraftig. Dataene indikerer ingen betydelige endringer i bestanden etter dette.

Vi opprettholder derfor anbefalingen fra i fjor om å stabilisere elgbestanden på dagens nivå, og anbefaler et uttak på 65 dyr. Uttaket bør være noe mer balansert mellom hodyr og hanndyr.

Figur Åseral, elg. Felte elg, sett elg per jegerdag, samt felt elg per jegerdag*10 (øvre venstre delfigur), felte elg fordelt på alder og kjønn (øvre høyre delfigur), sett ku per okse (nest overste venstre delfigur), jaktpress («skutt av sett», nest overste høyre delfigur), kalv- og tvillingrate (nest nederste venstre delfigur), gjennomsnittlige slaktevekter for kalv og ungdyr (nest nederste høyre delfigur), fallvilt av elg (trafikkdrept og felt eller omkommet av andre årsaker) (nedre venstre delfigur) og tømmeravvirkning og avvirkning per felte elg (nedre høyre delfigur).

Hjort

Fellingstall

Det ble felt 19 hjort i 2022. Med en tildeling på 86 hjort, tilsvarer dette en fellingsprosent på 22%. Bak hver felling lå det i overkant av 26 500 daa tellende areal. Jaktutbyttet fordelte seg på 6 kalv, 3 ungdyr, 5 eldre bukker og 5 eldre koller. Kalv og ungdyr utgjorde 47 % av jaktutbyttet, mens andelen hanndyr av dyr 1,5 år og eldre utgjorde 54 % av uttaket.

Bestandsutvikling

I 2022 ble det observert 0,19 hjort per jegerdag, noe lavere enn 2021 med 0,25 hjort per jegerdag. Antall jegerdager har økt fra 357 i 2021 til 604 jegerdager i 2022. Med 114 observasjoner av hjort i 2022 er datamaterialet tynt for å kunne fastslå noe med sikkerhet. Det er likevel grunn til å tro at bestanden er i vekst sett i sammenheng med fellingstallene i Åseral og utvikling for resten av fylket, selv med noe lavere sett per dag og fellingstall i 2022.

Kjønnsforhold

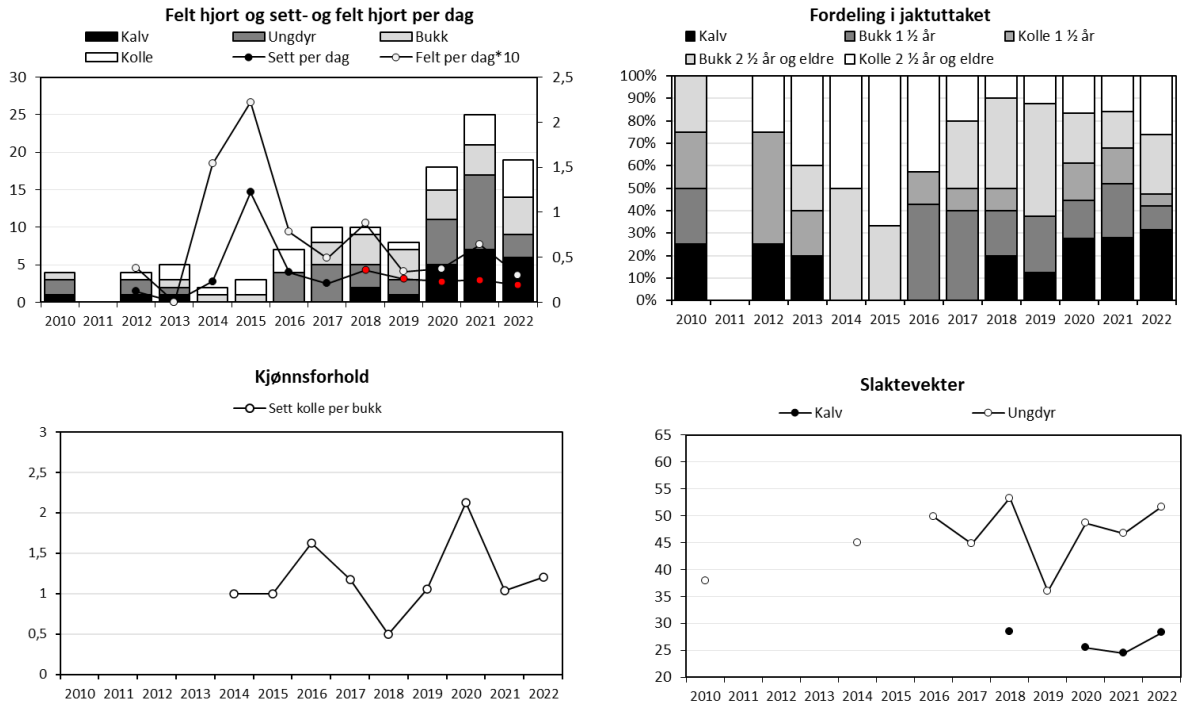
Det ble observert 1,2 kolle per bukk i 2022. Kjønnsforholdet bygger på for lavt antall observasjoner til å trekke noen sikre slutninger, men indeksen tyder på et jevnt kjønnsforhold per i dag.

Bestandskondisjon

Gjennomsnittlige slaktevekter for kalv og ungdyr var på henholdsvis 28 (n=6) og 52 (n=3) kg i 2022. Slaktevektene er noe høyere enn forrige sesong, men med et lite fellingstall er det usikkert om tallene gjenspeiler representative vekter.

Anbefaling

Selv med noe lavere sett-hjort indeks og fellingstall for 2022, antas hjortebestanden i Åseral å være i vekst. Med nær dobling i antall registrerte jegerdager, vil ikke svak vekst i bestanden gjøre betydelige utslag på indeksen. Det anbefales å øke uttaket noe for å opprettholde kontroll over bestandsveksten, samt unngå tetthetsavhengige faktorer som reduserte slaktevekter. Uttaket bør være jevnt fordelt mellom ho- og hanndyr.

Figur Åseral, hjort. Felte hjort, sett hjort per jegerdag, samt felt hjort per jegerdag*10 (øvre venstre delfigur), felte hjort fordelt på alder og kjønn (øvre høyre delfigur), sett kolle per bukk (nedre venstre delfigur) og gjennomsnittlige slaktevekter for kalv og ungdyr (nedre høyre delfigur).

Diskusjon

Vi ser at hjorten er i ferd med å ta en førende rolle i fylket og at elgens kondisjon fortsetter å synke. Som ventet ble det felt flere hjort enn elg i 2022 og en har med det markert en ny tidsepoke for Agder. Det er ikke unaturlig at hjorten har fått utfolde seg under gode betingelser i Agder, hvor den kan tar i bruk stadig nye leveområder. Hjorten er bedre tilpasset et varmere klima enn elgen og utnytter også annet beite enn elgen. At hjorten og elgen beiter noe ulikt kan blant annet vises gjennom elgbeitetaskeringer fra Farsund, hvor beitetrykket var bærekraftig i 2017⁴ og 2021⁵, tilsynelatende upåvirket av den høye hjortetettheten. Med et stadig varmere klima og tøffere levemiljø for elg, er det hjorten som er inne i en gyllen periode. Vi har forsøkt å drøfte relevante og aktuelle temaer med særlig fokus på bestandsutvikling og videre forvaltning av elg og hjort i Agder.

Bestandsutvikling og bestandskondisjon for elg

Bestandskondisjonen for elg i Agder har vist negativ utvikling over mange år. Tross kraftig bestandsreduksjon fra 90-tallet er det lite tegn til bedring i bestandskondisjonen. Det er vanskelig å gi en fullgod og konkret forklaring på hvorfor situasjonen er som den er, og hvorfor man ikke opplever noen bedring.

Beitetrykket i 2021 sett i sammenheng med bestandsutvikling og tømmeravvirkning påfølgende år, tyder på at det fortsatt er flere områder som har for høyt beitetrykk. Det er samtidig betydelig variasjon mellom kommunene med hensyn til elgtetthet og avskyting, og dette reflekteres i våre anbefalinger til videre forvaltning. Det er særlig i områdene med høyest beitetrykk at behovet for bestandsreduksjon er størst.

Kalveratene har hatt en vedvarende nedgang over tid, og aldri vært lavere enn i 2022. Som belyst i fjorårets «Elg og hjort i Agder-rapport»⁶ er det i inneværende periode stor sannsynlighet for at flere kyr må bli både 3,5 og 4,5 år før de evner å få frem sin første kalv. En slik trend medvirker til lavere kalverater da kyr går ett og to ekstra år før de kalver. Videre vil lave kalvevekter påvirke elgens fremtidsutsikter negativt i form av at små dyr forblir små dyr gjennom hele livet. Den såkalte «mors-effekten» gjør også at små dyr avler små dyr. Økt sommerdødelighet for kalv som følge av et varmere klima i kombinasjon med en bestand i svekket kondisjon, er trolig også en medvirkende faktor til de lave kalveratene en ser i dag. Dette virker å gi mest utslag langs kysten, men gjør seg også gjeldene lenger inn i landet.

Elgens nye miljøforhold i leveområdet

Arv og miljø er viktige faktorer som påvirker hvilken kondisjon elgen har. I 2009 fant Solberg m.fl.⁷ lavere genetisk variasjon og tendens til flaskehalseffekt for elg fra Sør-Norge. Genetisk diversitet var lavest for områdene Aust-Agder og Rogaland-Vest-Agder. Hvilken effekt dette har i praksis og i nyere tid, er uvisst. Vi vet derimot i større grad at det skjer endringer i miljøet elgen

⁴ Meland, M., Bull, H., Rolandsen, S. og Roer, O. 2017. Elgbeitetaskering i Vest-Agder 2017. Faun rapport 022-2017. Faun Naturforvaltning.

⁵ Meland, M., Rolandsen, S., Engh A., Sulheim, L.A., Haugen M.B., Åsan, E. og Opsahl, O.M.E. 2021. Elgbeitetaskering Agder 2021. Faun rapport R15-2021. Faun Naturforvaltning.

⁶ Åsan, E., Engh, A. og Meland, M. 2022. Elg og hjort i Agder 2022. Faun rapport R009-2022. Faun Naturforvaltning.

⁷ Solberg, E. J., Røed, K. H., Flagstad, Ø., Sæther, B.-E., Heim, M., Andersen, R. og Rolandsen, C. M. 2009. Elgens genetiske struktur i Norge. NINA Rapport 467. 35 s.

lever i. Temperaturen øker og mennesket beslaglegger stadig mer areal, dette har negativ påvirkning på miljøet elgen lever i.

Menneskets bruk av arealer øker stadig ved blant annet utbygginger av hytte- og boligfelt, vei, bane, industri og tilhørende infrastruktur. Kampen om arealene er et sentralt begrep. Et og et tiltak vil isolert sett kanskje ikke utgjøre en stor effekt på bestanden, men en vedvarende og økende påvirkning endrer forutsetningene for hjorteviltet. Når leveområder bygges ned og/eller fragmenteres, vil dette over tid gi en økende belastning for viltet som lever i disse områdene. Dette har ført til og vil i økende grad fremover føre til at flere områder vil utgå som leveområder for elg og hjort.

Selv om økt skogavvirkning gir god mattilgang i ungskog over flere år, så har bestandsskogbruket ført til at mye av skogen på Agder i praksis er granplantasjer med bunnsjikt dekket av mose. Dette gjør at mye av skogarealet i dag ikke produserer særlig mye elgmat i det lange løp. Blåbær, en svært viktig art for hjortevilt, får mindre utbredelse som følge av dette. Med registrert overbeite i Agder i 2021 samlet sett for Agder, antas det at økosystemet har hatt et vedvarende høyt beitetrykk, særlig for ROS-artene, og derfor aldri hatt muligheten til å hente seg inn igjen. Ved å holde elgbestandene over bærenivå over mange år, reduseres bæreevnen gradvis.

Endring i klima er en annen viktig påvirkningsfaktor for elgen. Våren kommer tidligere og påvirker vegetasjonen elgen spiser. Temperaturen er økende, vekstsesongene blir lengre, og spiringen vil inntreffe tidligere enn hva den gjorde tidligere. I takt med en lavere elgtetthet og stadig høyere årlig skogavvirkning i Agder, er mengden tilgjengelig kvistbeite bedre enn på mange år. Med dette bakteppet skulle en forventet bedring i elgens kondisjon, mens det motsatte skjer i mye av Agder. Det er tydelig at mengden kvistbeite alene ikke gir noen fullgod forklaring på et godt beitetilbud. For at elgen skal oppnå bedret kondisjon, er det spesielt andelen beite av best kvalitet som er mest avgjørende. Plantenes sammensetning kan være ulik for samme art i forskjellige regioner. Samtidig vil næringsverdien i beiteplantene gå ned ved økende sommertemperaturer. Særlig i varme tørkesommerer som har blitt hyppigere de siste årene, ser en markerte utslag i form av reduserte vekter og kalverater hos elgen.

Varmen gjør det også gunstigere for parasitter, uten at effekten for Agder er grundig undersøkt. Et varmere klima påfører elgen et høyere stressnivå. Elgen kan klare seg greit under kalde og snørike vintre, men kan få problemer ved høye temperaturer. Elgen må da kvitte seg med overskuddsvarme. Varmestress vil igjen kunne gå ut over næringssøket. Klimaendringer virker å redusere bæreevnen for elg i sørlige deler av landet.

Økte temperaturer og høyt arealpress er sammenfallende med kystområdene i Agder, som også har elgen med dårligst kondisjon. Risør og Tvedestrand er kommuner hvor det eksempelvis ble registrert bærekraftig beitetrykk under beitetaksten i 2021, uten at en av den grunn kan observere bedring i elgens kondisjon. I sum antar vi at økosystemets bæreevne er svekket som følge av flere faktorer. De lange linje synes å være at miljøet elgen lever i er vesentlig endret i dag sammenlignet med tidligere år. Sammen med at mange av elgene i Agder er små og skrante, er det utfordrende å ta opp bestandens kondisjon igjen.

Videre forvaltning av elg

På lik linje med fjorårets rapport anbefaler vi en oppjustering av uttaket for jaktåret 2023. Vi ser at enkelte områder har fredet elgen eller redusert uttaket kraftig. Dette gjør det vanskeligere å vurdere bestandsutviklingen, og vil kunne føre til at man mister oversikten over viktige

parametere som bestandsstruktur og kalveproduksjon i bestanden. Ved å frede elgen og spare på «skranter» dyr, bidrar man i liten grad til bedret bestandskondisjon. Dersom forvaltningen mener det er grunnlag for å nedjustere jaktuttaket for å nå fastsatte mål, mener vi det er en bedre løsning og heller redusere uttaket eller skyte *mindreverdige* dyr, snarere enn å frede elgen fullstendig. Det er lite man kan gjøre med temperaturen i forvaltningsarbeidet, men den største faktoren jegeren faktisk kan påvirke er hvor mange og hvilke dyr som høstes. Hva er det vi avler på?

Overlevelse og reproduksjon oppsummerer i stor grad elgens liv. Elgens første leveår har stor betydning for dens videre utvikling. En dårlig start på livet forfølger den videre gjennom hele livet. Gjennom aldersanalyser av elg i Sør-Norge ser Faun en klar sammenheng med elg født i 2018 og lav slaktevekt. Denne årsklassen, født inn i en tørkesommer, har klart lavere vekter sammenlignet med snittet for samme aldersklasse. Den lave snittvekten fulgte dem som 1,5 åringer (2019), 2,5 åringer (2020) og 3,5 åringer (2021).

Men hva er en god start på livet? Basert på alder og vektdata fra Agder, kan man grovt sett regne med at en kalv bør ha en slaktevekt på minimum 60 kilo for å klare kjønnsmodning som 1,5 åring. Dette bidrar til bedre overlevelse og reproduksjon. Det er lite poeng i å spare små dyr, de vil neppe inngå som gode bidragsyttere inn i bestanden. Det bør være et fokus på hva som er igjen i skogen og hva vi avler på.

I moderne elgforvaltning på Agder virker det fornuftig å ha et hardt jaktpress på individer med dårlig kondisjon fremfor å fastholde på tradisjonell fordeling på alder og kjønn.

Bestandsutvikling og bestandskondisjon for hjort

Utviklingen i slaktevekter for hjort har over tid vist tendenser til en svakt nedadgående utvikling for fylket samlet. Hva som er årsaken til denne utviklingen er vanskelig å si sikkert, men at vi med økende tetthet ser en tydeligere negativ utvikling i bestandskondisjon som følge av tetthetsavhengige faktorer er ikke usannsynlig. Det forventes en ytterligere nedgang i gjennomsnittlige slaktevekter om tettheten av hjort fortsetter å øke.

Det er i hovedsak vi, gjennom jakt, som styrer utviklingen av hjortebestanden. Om vi skyter mindre enn årlig tilvekst vil bestanden vokse. Hvis vi holder et balansert kjønnsforhold holdes bestanden mer stabil og man øker andelen eldre hanndyr i bestanden⁸. Det kan i flere kommuner virke som at høye kvoter i praksis gir «fri avskytning». Tross økte fellingstall og generelt høy kvote, fortsetter bestanden å øke. Når jaktuttaket ikke utgjør noen bestandsreducerende effekt, må man fokusere på uttak av koller om bestanden skal ned eller veksten bremses. Det vil sjelden være noen utfordring å få opp bestandsstørrelsen. Utfordringen ligger i å kontrollere en bestandsvekst og stabilisere på et bærekraftig nivå.

Videre forvaltning av hjort

Vi går nå delvis over i en annen forvaltningsperiode for hjorten i Agder. Hjorten har etablert seg, har utvidet sin regionale utbredelse og oppnådd høy tetthet i enkelte områder. Man gjør seg stadig flere erfaringer knyttet til Agder-hjorten, samtidig finnes det fortsatt et økt behov for kunnskap. Dette være seg kunnskap om regional områdebruk, beiteskader, samt mer presise jegerdata og slaktevekter for enkelte områder.

---

⁸ Solberg, E.J. Nilsen, E.B., Rolandsen, C.M., Veiberg, V. 2021. Avskytingsstrategier for elg og hjort: Hva skal vi velge, og hva blir konsekvensene? NINA Rapport 1701. Norsk institutt for naturforskning.

Vi ser at minstearealet er nedjustert i flere kommuner og at flere kommuner nå er rustet mot høyere tettheter av hjort. Slik som tidligere tilrådd^{9 10} virker det som om minstearealet ikke virker begrensende for uttaket av hjort, da de fleste kommunene har høy tildeling og lav til moderat fellingsprosent. Vi vurderer det slik at en romslig kvote er positivt og kan bidra til en mer kontrollert utvikling av hjortebestanden. En fellingsprosent over 80 % må ansees som høy og kan/bør gi grunnlag for høyere tildeling. Ved 100 % felling er det tydelig rom for økte kvoter. Det skal jaktet hardt før det går utover bestandsstørrelsen og det er foreløpig ingen indikasjon på at jaktuttaket i Agder bør modereres.

En av de store utfordringene man har i dagens hjorteforvaltning er stor variasjon i tetthet, både på kommunenivå og lokalt innad i kommunene. Som Aarbø m.fl.¹¹ belyser er det utarbeidet ulike kommunale målsettinger for hjort i Agder. Her møter vi også en utfordring knyttet til hjortens områdebruk. Hjorten kan vandre over store områder gjennom året, hvor det er vist i Sørhjort-prosjektet¹² at bukker og koller i snitt oppholdt seg i henholdsvis 4 og 2,8 kommuner. Det kan derfor i mange områder være fornuftig å samarbeide om felles kommunale mål for hjorteforvaltningen innenfor helårsområdet til hjortebestandene. Rettighetshaverne kan også bidra til en mer helhetlig forvaltning i sitt bestandsplanarbeid gjennom å opprette bestandsplanområder, som innebærer en felles bestandsplan for flere vald.

Det å skulle forvalte hjorten etter et likhetsprinsipp der alle skal få tildelt eller skal kunne skyte like mange dyr vil kanskje føles rettferdig, men gjør det utfordrende å jakte effektivt. Hjortens bestandsdynamikk gjør at den fordeler seg ulikt i geografien. Dermed vil noen områder ha betydelig mer hjort enn andre, selv med økende bestandstettheter. Derfor synes det svært fordelaktig å ha kvoter for større regioner. En suksessfaktor for å begrense en kraftig bestandsvekst, er å høste mest der hjorten opptrer i større tettheter.

Selv om økt jaktuttak og høye kvoter er vel og bra, er det alltid noen forbehold som kan være verdt å ha med seg i forvaltningen. Hjorten har en reproduksjonsstrategi som gjør at særlig de største bukkene har en avgjørende rolle. For å bevare naturlig seleksjon bør man være forsiktig med å ta ut en for høy andel eldre bukk. Så lenge det er tilgjengelig kvote på eldre bukk er det erfaringsmessig det som prioriteres å felle. Jaktpresset for bukk er generelt alltid høyere enn for kolle og kalv. På innmark var eksempelvis jaktpresset nesten dobbelt så høyt for bukk (29 %) som for kalv (15 %) i Agder i 2022.

Hvis vi skal ta med det vi kjenner til av aldersstruktur for hjort i Agder, må vi kaste et blikk til overvåkingsområdet i Agder med Kristiansand, Vennesla, Lindesnes og Lyngdal kommuner. Av 111 aldersbestemte bukker (2,5 år og eldre) felt i 2020 og 2021, var gjennomsnittsalderen på 3,5 år. De eldste bukkene var 7,5 år (n=4). En hjortebukk er gjerne på topp rundt 10 års alder og dataene fra overnevnte kommuner indikerer at få bukker når sitt fulle potensiale. Dette er riktig nok ikke ett komplett datasett, men gir oss et godt innblikk i aldersstrukturen for hjorten i denne regionen. Med økende interesse for hjortejakt og store kvoter, er det ventet at gjennomsnittsalderen for bukk forblir lav. Som et føre-var prinsipp bør man derfor være forsiktig med et høyt uttak av voksen bukk.

⁹ Meland, M. og Myhren, F.O. 2021. Elg og hjort i Agder 2021. Faun rapport R004-2021. Faun Naturforvaltning.

¹⁰ Åsan, E., Engh, A. og Meland, M. 2022. Elg og hjort i Agder 2022. Faun rapport R009-2022. Faun Naturforvaltning.

¹¹ Aarbø, M. S. Engh, A. og Åsan, E. 2022. Hjorten i Agder – et kunnskapsgrunnlag for videre forvaltning. Faun rapport R026-2022. Faun Naturforvaltning.

¹² Meisingset, E.L., Brekkum, Ø & Støbet Lande, U. 2019: Sørhjort – merke- og utviklingsprosjekt for hjort i Agder og Telemark – Sluttrapport 77 s.

Vedlegg

Vedlegg 1. Sett elg 2022

Kommune	Antall jegerdager	Antall elgobservasjoner 2022							Antall ukjente	Antall elg
		Antall sett okse	Antall kyr uten kalv	Antall kyr med 1 kalv	Antall kyr med 2 kalv	Antall kalv alene	Sum Antall kalv			
Arendal	451	62	52	29	7	1	44	28	222	
Birkenes	2144	164	187	74	2	11	89	79	595	
Bygland	1384	175	140	128	5	9	147	101	696	
Bykle	413	110	86	73	1	5	80	30	380	
Evje og Hornnes	1672	201	198	135	6	6	153	101	794	
Farsund	357	52	44	13	0	0	13	10	132	
Flekkefjord	376	29	43	23	2	1	28	9	134	
Froland	1686	196	229	110	3	16	132	72	742	
Gjerstad	951	156	190	72	4	3	83	90	595	
Grimstad	546	61	53	19	2	2	25	16	176	
Hægebostad	853	74	104	75	12	4	103	31	399	
Iveland	715	77	92	39	8	5	60	47	323	
Kristiansand	1283	174	195	100	9	20	138	69	685	
Kvinesdal	1056	114	137	136	6	3	151	70	614	
Lillesand	416	51	47	14	4	2	24	11	151	
Lindesnes	2574	217	295	144	8	26	186	77	927	
Lyngdal	1568	168	226	105	28	19	180	94	801	
Risør	361	29	31	11	1	0	13	11	96	
Sirdal	387	53	47	30	0	3	33	12	175	
Tvedestrand	547	75	98	27	0	1	28	31	259	
Valle	791	85	83	77	5	2	89	48	387	
Vegårshei	1786	220	272	144	2	14	162	138	938	
Vennesla	1203	115	94	90	3	8	104	40	446	
Åmli	1992	264	208	106	4	8	122	103	807	
Åseral	1044	93	77	61	2	7	72	52	357	
Aust-Agder	15855	1926	1966	1058	54	85	1251	906	7161	
Vest-Agder	10701	1089	1262	777	70	91	1008	464	4670	
Agder	26556	3015	3228	1835	124	176	2259	1370	11831	

Vedlegg 2. Sett hjort 2022

Kommune	Antall jegerdager	Antall hjortobservasjoner 2022 (utmark)						Antall hjortobservasjoner 2022 (innmark)						
		Antall sett spissbukk	Antall sett bukk	Antall sett kolle	Antall kalv	Antall ukjente	Antall hjort	Antall jegerdager	Antall sett spissbukk	Antall sett bukk	Antall sett kolle	Antall kalv	Antall ukjente	Antall hjort
Arendal	268	4	5	11	5	3	28	8	1	1	2	0	0	4
Birkenes	1902	43	85	214	114	133	589	85	5	42	38	25	65	175
Bygland	1224	17	30	56	33	43	179	19	2	2	1	1	0	6
Bykle	235	8	26	29	14	16	93	0						
Evje og Hornnes	764	21	44	102	64	50	281	36	3	12	43	36	1	95
Farsund	1008	67	178	652	370	166	1433	67	6	22	129	77	25	259
Flekkefjord	879	50	100	249	143	49	591	58	20	23	38	17	26	124
Froland	721	25	50	101	52	48	276	16	1	0	14	11	0	26
Gjerstad	495	29	32	84	40	42	227	19	3	5	11	9	7	35
Grimstad	313	27	29	61	28	22	167	12	6	0	12	5	1	24
Hægebostad	480	28	25	74	32	28	187	9	1	1	4	1	0	7
Iveland	224	2	7	8	4	5	26	19	0	4	5	4	0	13
Kristiansand	668	17	33	102	61	38	251	60	22	19	49	27	20	137
Kvinesdal	1141	40	75	226	137	106	584	34	10	5	20	9	7	51
Lillesand	287	15	36	86	45	31	213	45	0	3	6	5	4	18
Lindesnes	1976	72	109	299	152	82	714	101	7	11	35	23	10	86
Lyngdal	1654	88	154	412	257	145	1056	97	8	12	42	26	19	107
Risor	88	10	3	19	10	1	43	6	1	4	2	2	0	9
Sirdal	484	24	32	88	51	35	230	42	5	10	24	19	8	66
Tvedestrand	338	10	20	40	24	21	115	33	11	23	28	16	10	88
Valle	405	7	38	34	22	26	127	11	3	3	15	11	16	48
Vegårshei	859	7	18	27	16	29	97	5	2	1	4	2	0	9
Vennesla	403	11	8	18	8	9	54	26	5	3	9	6	3	26
Åmli	1570	38	81	166	97	83	465	168	66	91	273	213	112	755
Åseral	604	15	15	36	18	30	114	20	0	1	5	1	3	10
Aust-Agder	9693	263	504	1038	568	553	2926	996	188	298	809	546	337	2178
Vest-Agder	9297	412	729	2156	1229	688	5214	514	84	107	355	206	121	873
Agder	18990	675	1233	3194	1797	1241	8140	2413	454	660	1933	1273	730	5050

Vedlegg 3. Slaktevekter 2022

Kommune	Elg				Hjort			
	Kalv		Ungdyr		Kalv		Ungdyr	
	Snittvekt	Antall	Snittvekt	Antall	Snittvekt	Antall	Snittvekt	Antall
Arendal	49	5	138	4	25	1	47	3
Birkenes	49	17	103	21	27	24	49	18
Bygland	43	11	111	37	26	9	50	4
Bykle	59	6	117	10			50	2
Evje og Hornnes	50	15	114	41	27	22	53	14
Farsund	35	1	123	2	29	47	48	32
Flekkefjord	47	9	90	4	28	19	47	28
Froland	49	20	113	28	25	6	47	14
Gjerstad	40	7	99	9	25	9	50	16
Grimstad	44	2	111	6	26	4	52	16
Hægebostad	49	15	107	10	25	2	46	10
Iveland	56	8	111	15	28	2	51	2
Kristiansand	47	14	115	19	28	17	52	17
Kvinesdal	52	17	109	21	26	34	48	24
Lillesand	30	1	104	2	27	2	45	7
Lindesnes	41	17	105	20	30	24	51	37
Lyngdal	44	19	112	19	30	53	50	34
Risør	35	1	98	2	26	1	48	8
Sirdal	54	9	121	10	24	18	48	16
Tvedestrand	35	5	96	2	28	9	50	17
Valle	61	4	114	14	26	6	54	4
Vegårshei	45	20	108	15	29	3	51	7
Vennesla	45	12	116	16	22	3	49	10
Åmli	55	16	97	29	28	19	49	37
Åseral	56	18	113	16	28	6	52	3
Agder	48	269	110	372	28	340	49	380
VA	48	131	111	137	28	223	49	211
AA	49	138	109	235	27	117	50	169

